

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԵԲԱԹԱԹԵՐԹ

Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱԵԱՆ

عدد ورقه ۴۱۰ - الخامس ۶ يناير ۱۹۷۲

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef : SARKIS BALAYAN

Տոյարանակ 3000

Ազգապահպանումի ու հայ-
րենքի սիրոյն պայառողը բող-
մայ ազգին սկզբունքի ու զազա-
փառի սահմանէն մէջ, յարգեա-
նունք ու հո՛ւր բան մը ունեցն րես-
լիք, իշխանաւք մը՝ անկեղծ մե-
քաւի, լուծում մը՝ փոքս խնդիրի
մը, Թոյլ չհօտի ոչ ոքի մխրտիլ
անճեական, անհասական եւ հա-
ւածական նեղ հաշիւներու մէջ,
որպէսզի կարեւայ յստակ սեռնե-
լանմաբն եւ արիւնի՝ ի շան մե-
ծող զուարթին եւ հա՛յ անունին,

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆՈՒՄ

ՎԱՀԱՆ ՏԱՔԵՍԵԱՆ

Մարգարե տասներկու տարեկան էր այն ժամանակ, երբ 1915 թվականին նրա ծննդավայրում եւս հայերին տեղահանեցին, դժգոհ արտաքին աւագուտ անապատները:

Մարգարն ու Յովհաննէսը հարեւան տղաներ էին, ամէն օր միասին էին խաղում, միասին դպրոց գնում, միեւնոյն դասարանում նստում:

Գարնան մի առաւօտ էր: Վերագարնի ընտելները բոլոր ու երանգ էր շաղկապել: Այս հոգեզմայլ պահին Մարգարն ու Յովհաննէսը, երբ դպրոց հասան, դասն առաջ բազմութիւն էր հաւաքուած: Այդ բազմութեան մէջ մտալ արծանի նման լուռ կանգնած էր իրենց ուսուցիչը, պարոն Եղիշը:

Տղաները զարմացան: Անսովոր երեւոյթ էր դա: Պարոն Եղիշի աչքերը կարծես աւել էին խողորացել և ակնոցների տակ խուր փայլում էին: Նա անորոշ, բութ հայեացքով շուրջն էր դիտում: Դէմքը մտախոհ էր:

Յանկարծ նրա դէմքի մկանները շարժուեցին և սկսեց խօսել, կարծես ակամայ:

— Այսօր դպրոց չկայ, — ասաց նա: — Երեխաներն իսկոյն թող իրենց տները վերագառնան: Ոչ ոք փողոցներում չպէտք է սլքտայ:

Ու լռեց: Ուրիշ ոչ մի բացատրութիւն: Ապա մտաւ դպրոց: Բազմութիւնը ցրուեց:

Մարգարն ու Յովհաննէսը լուռ իրար նայեցին: Նրանք ուսուցանողն էին: Ինչու է, որ դպրոց չկար: Կր զանազանութիւն էր լուռնան: Նրանց համար կարեւոր էր, թէ ինչու է կար դպրոց: Ինչու էր մտալ պարոն Եղիշը: Կամ ինչու նրա աչքերը նման էին էին եղանակ աչքերի...:

Այս բոլորի մասին նրանք չէին կարող մտածել:

Բայց ինչու ասաց պարոն Եղիշը, որ «երեխաները փողոցներում չսլքտան, իսկոյն թող իրենց տները վերագառնան»: Չէ՞ որ դպրոց չկար...:

Եւ նրանց դուր չեկաւ ուսուցիչի այդ պահանջ-յայտարարութիւնը: Նրանց մտադրած ուղեղները ինչպէս կարող էին երեւակայել հայոց երկնակամարի վրայ կուտակուող սեւ, անաւոր ամպերը, որոնք սպառնում էին մահ ու կործանում, երբ մեծահասակներն իսկ չէին կոտորած աւերել հողի առկայութիւնը:

Ու Մարգարն ու Յովհաննէսը դպրոցական պայտուակներն իրենց անութիւն սեղմած, վազեցին տուն, ծնողներին հաղորդելու ուրախ լուրը, որ դպրոց չկայ...:

Առանձն փռուած է Սիւնու գետի աջ ափին: Արեւելեան կողմից քաղաք են մտնում քամաղէն մեծ կամրջով, Այդ կամրջին ունի բազմաթիւ կամարներ, բաւական երկար է: Որ դարուց է կառուցուած կամ ո՞վ է կառուցել: Ձգիտեմ: Ըստ տարիկիս, դա կառուցուել է ինչ ինչ ժամանակներում: Կառուցել է տունի մի հայ իշխանուհի, Կիւրկեան իշխանութեան ժամանակ:

Կամրջի մի քանի ծախ ծայրակամարների տակից ջուր չէր հոսում, ցամաք էր: Ըստ երեւոյթի ժամանակի ընթացքում գետի հունը նեղացել է, կամ Սիւնուի խնկութիւնը նկատի ունենալով, որ երբեմն հունից դուրս է յորդում, հունից շատ աւելի լայն էին կառուցել կամուրջը:

Այժմ այդ ցամաք կամարների տակ քաղաքի երեխաներն էին խաղում, շրջաններից քաղաք եկող քարաւանները հանգստանում, իսկ հիմա, պատերազմի շրջանում, գոմէշների ոտքերն էին պայտուած: Այո, այո, մի՛ գարմանաք, գոմէշների ոտքերը պայտուած:

ՎԱՀԱՆ ՏԱՔԵՍԵԱՆ

տում, որ դիմանան նրանք երկար ճանապարհորդութեան...:

Մինչ այդ, անշուշտ, գոմէշի ոտքերը պայտուած սովորութիւն չկար: Մարդիկ յանկարծ մտածեցին այն, երբ թուրքական կառավարութիւնը հրամայեց քաղաքի քաղաքի հայ ազգաբնակչութիւնը: Ըստ այդ հրամանի, պէտք է հայերը մի շարքով լքեն իրենց տները: Արեւմտային ընթացքում հեռանալին քաղաքից, դժգոհ արաբական աշխարհ: Եւ ունեւոր հայերը իրենց շարժական ունեցուածքը սրբով տանելու նպատակով, (ո՞վ միամտութիւն, կարծես օղափոխութեան էին գնալու), գոմէշների ոտքերը պայտուած տուեցին:

Մարգարի հայրն էլ երկու գոմէշ գնեց և նրանց ոտքերը պայտուած տուեց հենց այդ քաղաքէն կամրջի ցամաքած կամարների տակ: Փղի նման խոշոր գոմէշներ էին, ամուր: Նրանց դիտելով Մարգարը հպարտանում էր և ուրախանում, որ իրենց սայլին պիտի նրանք լծուէին, ինքը նոր վայրեր, նոր քաղաքներ պիտի տեսէր: Հրեւում էր Մարգարի հոգին, երեւակայում էր իրեն եօթ երկնքից վերել:

Մինչ Յովհաննէսը տխրութիւնից քիչ էր մնում լաց լինել: Նա խռով հոգով մտածում էր, թէ ինչու իր հայրն էլ գոմէշներ չի գնում, պայտուած չի տալիս, որ իրենք էլ Մարգարենց հետ միասին գնան հեռու-հեռու տեղեր...:

Սիւնուը հոսում էր վարարած: Ասես նա խայտում էր, միանում Մարգարի ուրախութեան: Այդ խայտանքը սակայն աւելի էր տխրեցնում Յովհաննէսին, խռովում հոգին:

Յովհաննէսի հայրը վարպետ կոշիկաւոր էր և նշանակւած էր կոշիկի գինուորական արհեստանոցի վարպետ: Այդ էր պատճառը, որ Յովհաննէսին ընտանիքը գերծ էր մնում արտորից: Առանալում ընդհանրապէս բանակայիկների ընտանիքները չգնացին արտոր:

Երբ տուն եկաւ Յովհաննէսը, մօրը գանգատուեց, լաց եղաւ, թէ իր հայրն էլ գոմէշ գնի, պայտուած տայ, որ իրենք էլ սայլով համարորդեն:

Մայրը ինչպէս հասկացնէր Յովհաննէսին, թէ իրենք աւելի

ապահով են քաղաքում, աւելի երջանիկ, քան արտոր գնացողները: Ասաց միայն, որ հայրը զինուոր է և քաղաքի պետական արհեստանոցում վարպետ, դրա համար իրենք մնում են քաղաքում:

Օր խօսքերը չմխիթարեցին Յովհաննէսին, ընդհակառակը, նրան աւելի տխրեցրին, յուսաբեկեցին:

Մէկ տարի, երկու տարի, երեք...

Յովհաննէսն այժմ աւելի խելահաս էր: Կեանքի պայմաններն ու իրադրութեան արագ փոփոխումը նրան շուտ էին հասունացրել: Ամիսներ կարծես տարիներ ինչպէս թուէին ունեցան: Արտոր գնացողներից սրտամտիկ լուրեր ստացուեցին, թէ անապատներին շատերին կողոպտել ու կոտորել են:

Այժմ Յովհաննէսը ամէն բան զգում ու հասկանում էր: Հասկանում էր մօր խօսքերի նշանակութիւնը: Նա յիշում ու մտածում էր Մարգարի մասին, թէ ինչ պատահեց արդեօք նրան, նրա ծնողներին: Ո՞ր մղեցն էր նրան: Այժմ աւելի շատ սիրում էր Մարգարին: Նրան կարօտել էր: Յիշում էր երբեմն լուռ օրերը: Ինչքան սիրով էին Մարգարի հետ Միշտ միասին էին խաղում, միասին սովորում, միասին լողանում, միասին կրուում: Իրենց հակառակորդ տղաների դէմ: Լաւն էր Մարգարը, անմիջական: Ափսոսում էր Յովհաննէսը, որ նրանից ոչ մէկ տեղեկութիւն չկար:

Քաղաքում փակուել էին հայկական դպրոցները, Յովհաննէսն այլևս դպրոց չէր գնում: Հայրը նրան աշխատ տուեց դերձակի մօտ: Թող արհեստ սովորի, ոսկի ապարանջան է, մտածեց նա: Թէպէտ շատ էր ցանկանում, որ Յովհաննէսը լինէր ուսումնական, մանաւանդ որ ուսումնասիրէր էր նա և ընդունակ:

Դերձակութիւն սովորելով, Յովհաննէսը չմոռացաւ իր դասագիրքը: Տանը յաճախ կարդում էր, շարադրութիւն գրում, իրա համար զբաղւում: Նա յիշում էր դասընկերներին ու դասատուներին:

Ո՞ր էին հիմա նրանք... Դասընկերներից շատ քիչն էին մնացել քաղաքում: Իսկ դասատուներից ոչ ոք չկար: Բոլորին տարել էին: Յովհաննէսը յիշում էր առանձնապէս պարոն Եղիշին, որ խանդավառ, կատակասէր մարդ էր:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՇԱՀԷ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԳՐԱԽԻԶ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջախալիք»-ի)

Մայր Հայրենիքէն որպէս այցելու: Ամերիկա ժամանած էր Հայաստանի ձայնասփիւռի կայանի արտասահմանեան բաժնի վարիչ և Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի նախագահութեան անդամ Շահէ (Ջախալի) Տատուրեանը: Այս բարեբաւոր պատեհութիւնն օգտուելով, Հայ Գրականութեան Բարեկամներու Միութիւնը՝ հրաւիրած էր զինքը դասախօսելու Նոյեմբեր 14, Կիրակի, Կէսօրէ ետք, Կիւլպէնկեան Մշակութային սրահին մէջ, ուր լեցուած էր ունեւորներ: Կոմիտէի Կարգադէս Գրիգորեան հակիրճ խօսքերով ժողովը բացուած յայտարարելով՝ հրաւիրեց «Արմինի» Ռիփորթըրի խմբագիր Պր. Եղաւթ Պօղոսեանը, որպէս օրուան ասանապետ, յայտարարելով վարեւում: Ան ողջունեց Շահէ Տատուրեանին ու ներկայ ժողովուրդը և շնորհակալութիւն յայտնեց այս ցերեկոյթը կազմակերպողներուն, որոնք ամէն ջանք թափած էին հայրենի արժանաւոր Կիւլպէնկեան խօսքերը լսելի դարձնելու համար հասարակութեան:

Պր. Խաչատուր Մակարեան, ամփոփ զեկուցումով բացայայտեց Հայ Գրականութեան Բարեկամներու Միութեան մէկ տարուան գործունէութիւնը, որ Կիւլպէնկեան գրականութեան տարածումը, այլապէս չի կարելի շուրջ դասախօսութիւններ և պարբերականի մը հրատարակութիւնը:

Գրադէտ Պր. Յակոբ Ասատուրեանին պարտականութիւն տրուած էր ներկայացնելու Շահէ Տատուրեանի կեանքն ու գործը: Տրուած տեղեկութիւններու ինչպէս նաև մեր ծանօթութեան համաձայն, Շահէ Տատուրեան եղած է Մեծ Եղեռնի վերապրող որբերէն, որոնք տեսած են Լիբանանի գաղթականներու անհուն թըշուառութիւնը, ազդուած ու տառապած են խորապէս: Շահէ Տատուրեան, հակառակ իր պատանդական տարիքին, եղած է բանլիմաց ու տրամաբանող և իր հայրենասիրական գործունէութեան մէջ դրած է հաւանք, կամք, հատուց և արիւթիւն: Ան հետեւած է լրագրութեան, եղած թերթերու խմբագիր արտասահմանի մէջ՝ մեր տարագիր ժողովուրդը Մայր Հայաստանին հետ կապելու ջանադրութեամբ: Ան Ֆրանսայէն ներգաթած է Հայրենիք՝ իր գործունէութիւնը շարունակելու համար, աւելի՛ ազդու և արդիւնատու կերպով: Այս է պատճառը, որ ան ստանձնած է ձայնասփիւռի կայանի արտասահմանեան հաղոր-

դուններու բաժնի վարիչի պատուը, ինչպէս նաև Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի նախագահութեան մասնակցելու կոչումը:

Շահէ Տատուրեանի առողջ ու երիտասարդական կեցուածքը, իր տարիքին չհամապատասխանող ճերմակ մազերը, համեստ ու հաղորդական բնաւորութիւնը, զինքը դարձուցած էին պատկառելի անձ:

Հայրենի մատուական եւ հասարակական գործիչ Շահէ Տատուրեան՝ Նիւ Եորքի սեջ բանախօսած պահուն

նաւորութիւն մը, որուն ձայնը լսելու համար ներկայիս խանդավառ նայուածքն ուղղուած էր իրեն: Ահա այսպիսի ուշադիր միջոցառում և ծախքու մէջ էր, որ հանդէս եկաւ ան իր ներթիւն շուրջ, «Սփիւռքը և Հայ Մշակութիւնը» գրքու մը: Հայ. ստան. ՍԵՆ:

Շահէ Տատուրեան ամէն առիթով ցոյց տաւ իր ուղղամտութիւնը: Գէտք է խոստովանել, որ ան Խ. Հայաստանի վարպետ բարձրացնելու համար շղթայ արհեստական միջոցներու կամ սեր պատմական անցաւն աննկատ թողելու: Ընդհակառակն, ան փառաբանեց սեր նախնիքներուն հանճարը: Հայառակ հայ ժողովուրդին վիճակուած դարերու տաժանքին և արտաքին թշնամիներու առթած տառապանքին՝ Հայաստան ունեցած է շարք մը համալսարաններ և մշակոյթի կենտրոններ, ինչպէս նաև հայ ժողովուրդի ծոցէն ծնած շարք մը աշխարհահռչակ փիլիսոփաներու, գիտնականներու, գրողներու, արհեստագէտներու, ճարտարապետներու, բժիշկներու և այլ ձիրքերու տէր անձնաւորութիւններու կատարած դերը մեծ եղած է: Անոնց գործունէութեան կենդանի վկաններն են այսօր Սօսորայ Մաշտոցի Մատենադարանն ու մեր հնութեան թանգարանները, որ ամփոփուած են մեր դարու հոգեւոր ու նիւթական մշակոյթի

(Շաք. տես էջ 4)

ՅՈՂՈՇՈՇՈՇ
ՅՈՂՈՇՈՇՈՇՈՇ
ՅՈՂՈՇՈՇՈՇ

ԾՆՈՒՆԳԻ ԳԻՇԵՐ

ՅՈՂՈՇՈՇՈՇ
ՅՈՂՈՇՈՇՈՇՈՇ
ՅՈՂՈՇՈՇՈՇ

Այն ասեղավառ Ծնունդի գիշեր
Ամպերէն ծաղիկ քափեր եւ ձիւնէ,
Ինչպէս ցեցին հովիւն արաւբեր
Արփագոյն լոյսէ աստղեր կը ձիւնէ:

Իմ մանուկ հոգին, իմ հոգին դեռ կոյս,
Ո՞հ, ի՞նչ ջերմեանդ խանդով զգայուն,
Կարգին խնդրեց քեզի ո՞վ Յիսուս,
Որ ասղ մ'ի՛ծ զիկեա երկինգի փայլուն:

Այն խորհրդաւոր Ծնունդի գիշեր,
Ձանցելի մը մ'չ սեւայ եւ Աստուած,
Միտք արեւած, հակաք փուշեր,
Թուառ մարդկութեան երազին զոհուած:

Ծաղկափ հոգիս, հոգիս խանդավառ
Խնդրեց որ կեանքով օծես, ո՞վ Յիսուս,
Դուն որ մեր անհուն պարտքեր սեւար,
Ոսկի սկիւր իմ երազներուս:

Հիմա Ծնունդի գիշերն է խաւար
Ու Բերդեհիմ աստղին սեղ արծաթ՝
Հորիզոնի մէջ կը արաւիկն երկար
Ծով անյուսութեան կուռ ամպեր երկար:

Բայց միտք ջերմեանդ այլ հիւծուած հոգիս,
Կուգայ պաղատիլ քեզի, ո՞վ Յիսուս,
Ձիւ յիշան աստղեր, երազներ կեանքիս,
Դուն ցոյգ ի՛ծի, նոր հաւատք, նոր յոյս:

ՍԻՊԻԼ

Հ.Ա.Մ.Ի ԹԻՄԱՆԱՍԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԻՏ. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿՈՄԻՏԵԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

Ռուսերը Արգումանեանի Լիբանան այցը՝ Հայրենիք-Սփիւռք կապերու ամրապնդման նոր հանգրուան մը հանդիսացաւ

Եզրափակելով փառանքեղ Շրջերթ... եզրափակելով Հանդիսաւոր նիստ... և Յունուարի 8ին ալ՝ եզրափակելով Պարահանդէս - ծառ-կերոյթ: Այս հանդիսութեանց շարքը կը վերաբերէր անշուշտ Հ.Մ.Մ.Ի Թիմանասեակին Արգուման, 1971ին հետ, վերջ ալ տիւր զտնէ նստեալ Կազմակերպութեան Յոգեւորական Տարին, որուն ընթացքին տեղի ունեցան յորհանդիսական բազմաթիւ ձեռնարկներ, մարզական մրցաշարքեր, հրապարակային հանդիսութիւններ և ընկերային ձեռնարկներ:

Մարզախաղերը եզրափակ-ւեցան այն փառանքեղ շքերթով, որ կայացաւ Նոյեմբերի 21ին, 1500 մարզիկներու, անդամներու և հայրենի «Արարատ» ֆութպոլի խումբին մասնակցութեամբ եւ 20,000 հանդիսականներու ներկա-յութեամբ:

Հրապարակային հանդիսու-թիւններուն եզրափակումը տեղի ունեցաւ սինեմա Պրայմի սրահին մէջ, ապաւորելով շուքով:

Եւ վերջապէս ընկերային ձեռնարկները եզրափակուեցան սահմանաւոր ժամանակահատիւով, որ տեղի պիտի ունենայ 1972ի Յունուարի 8ին, Պը-րիսթոն Պանդոկի ընդարձակ սրահին մէջ: Ինչպէս կը տեղեկա-նանք, կազմակերպչները ոչ մէկ ճիշդ խնայելու վրայ են կատար-եալ յայտնութեամբ պատկերով հա-մար այս ձեռնարկը եւս եւ ուրա-խութեամբ վերջացնելու յորհու-նական տարին, որ Հ.Մ.Մ.Ի-ան ընտանիքին համար եղաւ զաւր-նոր տարիները աւելի բերդուն աշ-խատանքով դիմագրաւելու առա-ջադրութեան, իր հայրենասիրա-կան, ազգային ու երիտասար-դանուէր առաքելութեան աւելի ամրորէն կառնած մնալու ուխտի վերանորոգման տարի մը:

***

Հ.Մ.Մ.Ի Թիմանասեակը յա-կանաւորաբար միաժամանակ հայրե-նիք-սփիւռք կապերու ամրա-պնդման նոր մագլցումով, որ իր դրական ազդեցութիւնը պիտի ու-նենայ, անկասկած, հայրենիքի և սփիւռքի երիտասարդութեանց փոխադարձ ճանաչման, առաւել մերձեցման ու զորակոչութեան տեսանկէտէն:

Արգուման, Հ.Մ.Մ.Ի Թիմանա-սեակի նշումը առիթ մը եղաւ Հ.Մ.Մ.Ի-եան պատկանելի պատե-րակութեան մը այցին մայր հայ-րենիք՝ Խ. Հայաստան, և հայրենի անձնաւորութեանց ու մարզական պատուիրակութեան մը փոխա-յցելութեան՝ Լիբանան-Սուրիա, Հայաստանի սփոքի և ֆիզիկա-տուրայի կոմիտէի նախագահի տեղակալ Պր. Հրանդ Շահինեանին, ֆութպոլի ֆետերատիոնի նախա-գահ և զբօսաշրջութեան տնօրէն՝ Պր. Սուրէն Զաքարեանին, ինչպէս նաեւ «Արարատ» ֆութպոլի խում-բին ու անոր պատասխանատու-ներուն այցին ետք, Դեկտեմբերի 4էն ի վեր, Հ.Մ.Մ.Ի Պէյրութի վարչութեան հիւր՝ Հայաստանի երիտասարդական կազմակերպու-թեանց կոմիտէի նախագահ և «ԳԱՐՈՒՆ» ամսագրի խմբագրու-թեան անդամ՝ ընկեր Ռոպերթ Արգումանեանի ժամանումը Լի-բանան:

Հայրենի երիտասարդութեան այս կորովի ղեկավարին այցը՝ մասնավոր հանդերձ Հ.Մ.Մ.Ի Թի-մանասեակին նուիրուած միջոցա-

նունեցում ծիրէն ներս, Յոգեւոր-Միութեան Պէյրութի վարչութեան կարգադրութեամբ՝ միջադրոյ հիւ-րին համար հանդիսացաւ լաւա-գոյն առիթ մը՝ մօտէն ծանօթա-նայլութիւններ հաստատելու և զային կեանքին ու գործունէու-թեան՝ յատկապէս երիտասարդա-կան-մարզական, մշակութային ու կրթական մարզերէն ներս: Ար-գուման, ընկերակցութեամբ Հ.Մ.Մ.Ի Պէյրութի Շրջանի պատաս-

խանատունէն, Պր. Արգումանե-ան այցելեց լիբանանահայ թիւ-թերու խմբագրութիւնները, հայ-կական վարժարաններ, մարզա-կան ու մշակութային սփռումներ, ամենուրեք արժանանալով ջերմ ընդունելութեան և սիրելի ու մտերիմ զրոյց ունեցաւ զարու-թեւ յաջող կրթական, մշակութա-յին խնդիրներու, ինչպէս նաեւ հայրենիք-սփիւռք կապերու սեր-տացման կարեւորութեան մասին:

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆՈՒԹԻՐՈՒՄԸ Հ.Մ.Մ.Ի ԱՆՏԱՆՈՅ ԶԻՆՈՒՈՐԻՆ

Պր. Արգումանեանի ժամա-նումը զուգահեռեցաւ Հ.Մ.Մ.Ի Անտանոյթ Զինուորին նուիրուած Յարգանքի Հանդիսութեան, որուն մասնակից դարձաւ նաեւ Հայրենի երիտասարդ ղեկավարը, բարձր գնահատելով առ յայտնութեամբ Հ.Մ.Մ.Ի-ական ղեկավարներու թէ պարզ անդամներու հայրենասի-րական, ազգասիրական ու նշե-լիք ոգին: Սոյն հանդիսութեան ընթացքին, տեղի ունեցաւ այց ազգային գերեզմանատուն, ուր ծաղկեպսակներ զետեղեցան նա-հատակ ղեկավարներու շիրիմնե-րուն վրայ: Այս առթիւ, անմա-նուն հաւանքով Սարգիս Տըր-բունի շիրիմին առջև խօսք ա-ռաւ Հ.Մ.Մ.Ի Պէյրութի վարչու-թեան ատենակցութեան ընկեր Տիգրան Սարգսեան, որուն տեղի համար Տըրբունիներու և Հ.Մ.Մ.Ի նահա-տակ ղեկավարներու զաւա-րանուէր, հայրենասիրական ու անձնուրաց ոգին՝ որով յատկա-նշուած է անոնց կեանքը, և վե-րանորոգելու Հ.Մ.Մ.Ի-ականներու հաւատարմութեան ուխտը՝ անոնց կողմէ առանդ ձգուած նուիրական սկզբունքներուն:

ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ ԵՒ ԱԿՈՒՍԵՆԵՐ

Մանթապեան և այնուհետեւ մտերմանալէ ետք Հ.Մ.Մ.Ի-ան ըն-տանիքի պատասխանատուներուն ու անդամներուն հետ, ինչպէս նաեւ ղեկավարներու կազմակերպու-թեան գործունէութեան՝ գտնուե-լով յատկապէս Հ.Մ.Մ.Ի Պէյրութի և Լիբանանի միջև Մարմնամարզական Միութեան ա-կումբները, Պր. Ռոպերթ Արգու-մանեան ջերմ ցանկութեամբ յայտ-նեց ծանօթանալու լիբանանահա-յութեան կրթական-ուսումնական

գոյալիճակին, և այս նպատակաւ ան յաջորդաբար այցելեց Սահա-կեան Լիւսն, Ռուբինեան Ազգային վարժարանը, Սահակ-Մեսրոպեան վարժարանը, Յովակիմեան-Մա-նուկեան, Դարուհի Յակոբեան վարժարանները, Ն. Փալանճեան ճեմարանը, Հայ Աւետ. Գոյճ, Հայ Կաթողիկէ Մեսրոպեան վար-ժարանը և Թէքէեան վարժարանը:

Կրթական օժանդակներու ա-ռնութեւ, հայրենի հիւրը այցելեց Յիւսէփ Գլար մը, Զախէն աջ. Ս. Հայաստանի երկու երիտասարդ պետա-կան գործիչներ՝ Սեփիան Պողոսեան (նախագահ) և Պա-կերասի (նախագահ) Կոմիտէի Եւ Պա-կերասի Արգումանեան (նա-խագահ) Հայաստանի Նա-խարար Խորհուրդին ա-ռնութեւ՝ Երիտասարդական կազմակերպութիւն Եւ Եր-կոմիտէի:

Լուսանկար՝ «Զանգիր»

Նաեւ հայկական միութիւններ և ակումբներ և յատկապէս Նոր Սե-րունջ Մշակութային Միութեան, Տըրբունի Ուս. Եւ Երիտ. Միու-թեան, Եւ ճանաչեալ Ուսանող. Միու-թեան, Թէքէեան Մշակութային Միութեան, Ալեք. Մանուկեան Եւ Երիտասարդական Կեդրոնը, Լիբա-նանահայ Գրական Շրջանակին, Հ.Կ.Յ.Մ.Ի-ն Օր մը ամբողջ ան հիւրը եղաւ Զմեռեան Միաբա-նութեան, հիացումով դիմեց 200-ամեայ այս վանքի ճոխ մա-տենադարանն ու հարուստ թան-գարանը և բարձր գնահատեց միաբանութեան դերը հայապա-կան մասն տեսնելուն:

Պր. Արգումանեան բարձրա-ցաւ նաեւ Պր. Զախէն, խոնարհուե-լով համար Ապրիլեան Նահատակաց Յուշարձանին առջև, որ միաժա-մանակ կը խորհրդանշէ Լիբանա-նահայութեան երախտագրութե-ան՝ հանդէպ այս անսպնջական երկրին ու անոր ազնիւ ժողովուր-դին:

ՀԱՐԳԱՐԱՆՈՒՄԸ ՀԱՆԴԻՍՈՒՄՆԵՐ

Հակառակ Հ.Մ.Մ.Ի Պէյրութ-ի Շրջանի վարչութեան կողմէ պատրաստուած ծանրաբեռնուած յայտագրին, որուն ծիրէն ներս հայրենի երիտասարդ հիւրը ծա-նօթացաւ Լիբանանի տեսարժան վայրերուն, Պր. Արգումանեան սիրալոյսով ընդունաւ հարազա-րդ-հանդիպումներու հրաւերնե-րուն՝ զորս տեղին լիբանանահայ ղեկավար կազմակերպութիւններու Առաջին հերթին ան հար-ցադրոյց-հանդիպում մը ունեցաւ ղեկավար կազմակերպու-թեան համախոհականներուն հետ՝ Հ.Մ.Մ.Ի Պէյրութի Տան սրահին մէջ, ուր ներկայացուց Հայաստանի երիտասարդական կազմակերպութիւններու կոմի-տէն, անոր ծրագրերն ու զոր-ծունէութիւնը, անդադարաւ հայրենիք-սփիւռք կապերու սեր-տացման կարեւորութեան և շնորհ-մանաւորաբար այն բախտորոշ դերը, որ սահմանուած է այդ կա-պերու սերտացման՝ սփիւռքի մէջ հայապահպանման գործը յաջողու-թեամբ պատկերու համար:

ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ ԴԱՍԱՍԿՈՍ

Հ.Մ.Մ.Ի Դաւանակոսի Շրջ-նան վարչութեան հրաւերով, Պր. Ռոպերթ Արգումանեան Դեկտեմ-բեր 14ին մեկնեցաւ սուրիական (Շար. տես. էջ 5)

ՀԱՅԷ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԴԱՍԱՍՈՒՆԻԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

հարստութիւնը թէ՛ - ըսաւ ան,- տանեակ հազարաւոր ձե-ռագրներ թշնամիներու ձեռքով հրդեհի բոցերուն մէջ այրուած և կողոպտուած են, սակայն այ-սօրուան մեր ունեցածներն ան-գամ մեծ տարողութիւն ունին՝ շնորհիւ ամէն կողմէ ուղարկուած նւթերուն և դեռ նորեր, որոնք կը վերադարձնուին:

Բանախօսը աւելի մօտենա-լով մեր դարուն՝ յայտարարեց, որ Արեւմտեան Հայաստանը, օտարի արեւմտ լուծին տակ անգամ, ու-նեցած է բազմաթիւ մշակութային կեդրոններ, ինչպէս՝ Փոլիսը, Վա-նը, Կարինը, Խարբերդն ու շարք մը այլ քաղաքներ: Արեւելեան Հայաստանը համեմատաբար ա-ւելի աղքատ էր՝ իր և մշակութի-ւնը ունենալով միայն Էջմիա-ծինը, Թիֆլիսն ու Մոսկովն:

Զարեակաւոր բերումով, ըսաւ ան,- Արեւմտեան Հայաս-տանն ամայացած և սարսափած է իր բնիկ ժողովուրդէն. վերապ-րողները կազմած են Սփիւռքը, որու ապագան և գոյատեւումը կրնայ երաշխաւորուիլ, միայն Մայր Հայրենիքին հետ հաստա-տուն կապ պահպանելով, Մաշ-տոցեան լեզուով ու տառերով:

Իսկ Արեւելեան Հայաստանի գոյութեան բախտը վճռուեցաւ Մարդարապատի դիւցազնամար-տով, որ համաժողովուրդական բա-խում էր ընդդէմ ցեղասպան տի-րապետներին: Սակայն, կարճատե-հանրապետութեան և խորհրդային իշխանութեան սկզբնաւորութեան երկրին վիճակը ծայրայեղօրէն քայքայուած դրութեան մէջ էր: Այսու ամենայնիւ, հայ ժողովուր-դին յոյսն ու հաւատքը, հերոսա-կան կամքն ու շարքաւ աշխա-տանքը յաղթահարեցին բոլոր դժ-ւարութիւններուն: Յիսուս տար-ւան մէջ Խ. Հայաստանը հիմնովին վերափոխուեցաւ՝ ընթանալով դե-պի նոր կեանք ու բարգաւաճում:

Յիսուս տարի առաջ,- ըսաւ ան,- Հայաստանի ընդհանուր բնակչու-թեան թիւը 700 հազար էր: Այ-սօր նոյն թիւը կը ներկայացնէ միայն աշակերտութիւնը: Այժմ Հայաստանի մէջ գոյութիւն ունին համալսարան, 12 բարձրագոյն ու-սումնական հաստատութիւն և բազմաթիւ նախակրթարաններ՝ բոլոր քաղաքներուն և գիւղերուն մէջ:

Անդադարաւոր հայ ճար-տարապետութեան յայտնեց, որ անիշխի վաղեմութիւն ունին ան-Նոյն իսկ օտարներ մեծ հիւսցու-մով կը գնահատեն զայն: Իսա-լացի ճարտարապետներ մեր յու-շարձաններու մասին գրեցը հրա-տարակած են, ցուցահանդէսներ և դասախօսութիւններ սարքած՝ զանազան երկրներու մէջ: Եւրո-պայի շատ ճարտարապետական նմոշներ՝ մինչև կոթակներ, ծը-նունդ առած են Հայաստանէն: Մեզ յայտնի է Ուրարտուի բարձր մշակութիւնը, ինչպէս Էրեբունի-Երե-ւան մայրաքաղաքի 2750-ամեակը

տօնակատարուեալ չքեղ յայտ-նաբերութիւններով: Մեծամօրի և ու-րիշ վայրերու պեղումները ցոյց կու տան մեր երկրի հին արդիւ-նաբերութեան և մշակութիւնը զար-գացումը: Հայ ժողովուրդը ըլլա-լով իր հանճարեղ նախորդներու ժառանգորդը՝ չէր կարող տարբեր ուղի ընդգրկել: Այսօր դարձեալ հայ ճարտարապետութիւնն իր բարձունքին վրայ է: Կառուցուած են նոր պալատներ ամենուրեք, և հնութեան պահպանումն և վե-րակերտումն հետ միասին՝ կը բարձրանան նոր յուշարձաններ, ինչպէս Մարդարապատի, Մեծ Ն-դեռնի, Մայր Հայաստանի և բազ-մաթիւ այլ նշանակելի յուշար-ձաններ:

Հայագիտական ճիւղին նը-կատմամբ՝ յայտնեց, որ ան նոր թաղ ստացած է Հայաստանի մէջ: Մեսրոպ Մաշտոցի Մատենադա-րանը լոյսի մեծ շտեմարան մըն է հայ գիտականներու պրպտում-ներուն համար: Նոր գրքեր կը տպուին այս ուղղութեամբ, հի-ները կը վերահրապարակուին նոր ստեղծագործութիւններու հետ և կը ծանօթացուին աշխարհին թարգմանաբար: Ան իրօնեցաւ ե-րաժշտութեան արուեստի տար-բեր ճիւղերու, գրականութեան, գիտութեան այլ ասպարէզներու յուշագրութեան մասին՝ օրի-նակներով ու թիւերով: Նկատեց նաեւ նորութիւն մը՝ որ ճարտա-րարութեան դարգացման կարիքէն առաջացած է. այդ՝ ճշգրտաչափ գիտութիւնն է: Հայաստանի գիտ-նականները հմտօրէն հնարած են համալսարան հաշուիչ մեքենանե-ր: Իր կատարողականութեան կը հասնի նաեւ Թիւրականի աստ-ղագիտարանը, որ աշխարհի մէջ մեծագոյններէն է, ինչպէս նաեւ Կառուցուած է երկտրոնային ա-րագացուցիչը, որ Խ. Միութեան մէջ հետազոյններէն մին է:

Շահէ Տատուրեան, երբ իր բանախօսութիւնը լրումին կը հասցնէր, ոգեւորելով ու կրակոտ թոնով կոչ քրաւ ներկայներուն, որ միանան ու բոլորեան Մայր Հայ-րենիքին շուրջը՝ Հայաստանի է-յոյսը ան,- որ արտասահմանի մէջ՝ դեռ կան անհամաձայնու-թիւններ ու վեճեր, ասոնք պար-զապէս ընտանեկան կոնֆլիկտ են և չեն կրնար խաթարիլ հայրենասի-րական սրբազան զգացումը, ա-սոնք չեն կրնար տեսնուիլ ու տեսնուցնել մեր ազգային բարձր մշակութիւնը, Մեսրոպեան լեզուն և այն 36 տառերը, որոնք մեր գո-յատեման անպարտելի գէնքերն են եղած դարերով: Ընթանալով միասին՝ Հայրենիք և Սփիւռք: Ասոր մէջ է յաջողութիւնը: (Մա-հր թնդաց երկարաժեռ ծափերով):

***

Ժողովուրդը՝ ցրուելէ առաջ հիւրասիրուեցաւ սուրճով և հայ-կական քաղցրեղէններով:

ՈՍԿԱՆ ԹՈՎԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Նիւ Երկ, Ն. Ե.

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒՄՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՆՈՒԷՐԸ

Այն ազգայինները, որոնք կը փափաքին Նոր Տարուան առթիւ «Զանգիր» նուիրել Հայաստանի կամ արտասահմանի իրենց ազգա-կաններուն և բարեկամներուն, կրնան հեռագրել թիւերը՝ վարչու-թեան (հեռ. 915013), ամէն երեկոյ ժամը 6էն 8 (ի բաց առեալ կի-րակի օրերէն), իսկ Աղեքսանդրիոյ մէջ մեր ներկայաց. ցիւղ Պր. Վա-հան Պէտեանին (հեռ. 21942): Տարեկան բաժանորդագրութեան սակն է 400 ե.դ. (պարզ փոստով) և 700 ե.դ. (օդային փոստով):

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ԶԱՆԳԻՐ»

ՋԱՆԱԿԻՐ

6
ՅՆՎՐ.
1972

Առողջապահական

ԵՐԲ ՍՐՈՒՆՔՆԵՐԸ ԿՈՒՌԻՆ

Ուռած սրունքները, կնոջ մը համար մասնաւորապէս զեղեցիկութեան շնորհազրկումն է: Սակայն միայն մարմնի ներդաշնակութիւնը խանգարող երեւոյթ մը չէ, այլ նաեւ արտաքին կարգ մը հիւանդութիւններու, որոնց հանդէպ անհոգ պէտք չէ գտնուիլ:

Բայց ինչպէս ճանաչել սրունքի ուռածքներն տեսակն ու պատճառը, քանի որ պատճառները բազմազան են և բոլորն ալ ոտքի և սրունքի ուռածք կ'առաջացնեն:

Նուրբ խնդիր մըն է ասիկա, զոր բժիշկները կ'աշխատեն հասկնալ և բացայայտել քննելով ոչ թէ ուռը այլ ենթակային գեղձային վիճակը, և առողջական այլ խանգարումները:

Հիւանդներու բորբոքումին առաջին նշանն է սրունքներու ուռածքը:

Հիւանդներու հիւանդութիւնը, մորթի անսովոր կարմրութեան նշան առաջ, ինքզինք կը զգայնէ զխտերուն վրայ ճնշող ծանրութեան զգայնութեամբ մը: Այս ծանրութիւնը կարծես կ'աւելնայ իրիկուան դէմ և մասնաւորապէս դաշտանային քանի մը օր առաջ: Ոտքերը քիչ մը ուռած կ'երեւին և ցաւ կը պատճառեն: Սրունքներու մկաններուն մէջ արեան շրջանառութիւնը լաւ չի կատարուիլ, ոտքին մայրամասերը պաղ կը մնան և մորթը կը չորնայ:

Եթէ ուռածքներուն չորարձակութիւնը այս արտաքիններէն քանի մը ամիսէն զխտերն ալ սրունքներուն պէս կ'ըլլան, այսինքն հիւանդներու հիւանդութիւնը կը սկսի տարածուիլ:

Պէտք է ուշադրեալ անմիջապէս դարձանի մասին մտածել: Նախ և առաջ պէտք է կանոնաւորել արեան շրջանառութիւնը՝ ոտքերը տաք ջրով մէջ դնելով: Ապա անհրաժեշտ է ճաշերէն ետք քանի մը ժամ հանգստանալ, ոտքերը բարձի մը վրայ դնելով և ի վերջոյ մարմնումներ կատարելով, որպէսզի մարմինն տակ ճարպ չհաւաքուի: Այս ձեւով կարելի է առաջը առնել հիւանդներու հիւանդութեան և սրունքներուն վերադարձնել իրենց բարձեւութիւնն ու ճկունութիւնը:

ԹԻՒՆ ՍՐՏԻՆ

Սրտի յոգնութեան առաջին նշաններէն մէկն է ոտքերուն ուռելը՝ ֆիզիքական ճիւղի մը հետեւանքով, ինչպէս սանդուխ բարձրանալ կամ երկար քայլել: Նման ճիւղերու ընթացքին, տկար սիրտ ունեցողներուն շնչառութիւնն ալ կը դժուարանայ: Անոնք որ յիշեալ արտաքիններէն են նշմարեն, ինչպէս նաեւ յաճախակի սրտի բաբախում կ'ունենան և անբնական ձեւով գիրութիւն մը կը զգան, պէտք է դիմեն բժիշկին՝ իրենց սիրտը քննել տալու համար: Ոտքերու և սրունքներու ուռածքը կրնայ հետեւանքը ըլլալ արեան շրջանառութեան անբաւարարութեան, երբ սիրտը լաւ չաշխատիր: Արեւը, նման պարագաներու, սեւ երեւակներուն մէջ խուժած կ'ըլլայ, ուրկէ և կը թափանցէ հիւանդներն ներս և հոն

կը լճանայ: Վտանգ կը սպառնայ նաեւ թոքերուն և ուղեղին՝ նոյն ձեւով:

Անոնք, որ բնամթիւնը պատճառով վնասուած սիրտեր ունին՝ մասնաւոր կերպով ենթակայ են ուռածքներու և թոքի «էնտէմի»: Սակայն վաթսուս տարեկանէն ետք, երբ սրտի մկանները կը տկարանան և արեան խողովակներն ալ կը կարծրանան, նոյն վտանգներուն կ'ենթարկուին ուսմը:

Ամէն բանէ առաջ, անհոգանութեան և կերակուրներէն պէտք է հանել աղը և ամէն ինչ անիլ ուտել: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ աղը ջուր կը հաւաքէ հիւանդներուն մէջ: Բժիշկը կուտայ նաեւ սիրտը զօրացնող դեղեր, որոնց ամենէն ծանօթն է «տեթիլալին» կոչուած դեղը:

Բարեկամները կը սկսի մէղի քանակութեան բարձրացումով ինչ որ պատճառ կը դառնայ հիւանդներուն մէջ կուտակուած ջրերի ցամքելուն:

ԳԵՂՁԱՅԻՆ ՊԱՏՃԱՆՆԵՐ

Սրունքներու ուռածքներն պատճառ է նաեւ գեղձերու խանգարումը: Շատ մը կիներ լաւ գիտեն, թէ դաշտանէն քանի մը օր առաջ իրենց մարմինը կը ծանրանայ և ուռած ըլլալու տպաւորութիւնը կը զգան: Այս արտաքիններէն հետեւանք են դաշտանը կանխող հիւանդութիւնը առնուած, ինչ որ նոյն ատեն գլխու ցաւ կը պատճառէ և սրունքներու ցաւազին արուս:

Եթէ այս նշանները արտաւոր աստիճաններու կը հասնին, պէտք է դիմել բժիշկին՝ որ պիտի հանդարտեցնէ ենթակային:

Կեանքը սրունքներու ուռածքը կրնայ պատճառել: Զմուռ նաեւ որ լեարդը նոյնպէս խոշոր գեղձ մըն է, որ ջուրի շտմարան մը կը ներկայացնէ և ինչ կը կարգաւորէ հեղուկի քանակութեան չափերը: Երբ մէկուն լեարդը լաւ չաշխատիլ, ոտքերը կ'ուռնին, մասնաւորաբար երբ ոտքի մէայէ ետք նստի՝ հանգիստ ընելու: Նման ուռածքներ կը նշմարուին անոնց մօտ՝ որոնք շատ աւելով կը գործածեն, ճարպային առատ սնունդ կը ստանան և կամ դեղնախտէ ետք կը սկսին ապաքինիլ: Բարեկամներու անհոգութիւն մը բարեբար հետեւանքներ կ'ունենայ, այսինքն, փոխանակ ճարպային նիւթերով սնանելու՝ ուտել խորոված սեւ միս, պտուղներ, բանջարեղէն: Բնականաբար պէտք է առնել նաեւ լեարդը զօրացնող դեղեր բժիշկի խորհուրդով: Վերջում Պ. 11ի գործածութիւնը մանաւանդ՝ հնարաւոր կը դարձնէ ամբողջական ապաքինումը:

ՏՈՔԹ. Վ.

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵՆԱԻ

ՀՅՅԿԵԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻ
« Ե Ր Ե Ի Ա Ն »
1972 ՏԱՐՈՒՌՅՈՒ ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐՈՎ ՆԿԱՐԱՋԱՐԴՈՒՄՈՒ
Ունենալու համար դիմել Սրահ՝ ամէն Երեկոյ, հեռ. 934908 65

ՕՐ. ՌԻՔԱ Գ. ԿԵՐԵԿԵԱՆ
ՊՐ. ՋՕԶՐԱՊ ՓԱՋԱՆՃԵԱՆ
Խօսեցեալը
Մոնթրէալ 31-12-71
Մեր արտագին շնորհաւորութիւնները խօսեցեալ զոյգին, ծնողաց՝ Տէր և Տիկին Գէորգ Կէրեկեանին և Տիկ. Գլատիս Գալանեանին, ինչպէս նաև ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

ՆՈՒՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՆՔԻԱՆՈՎ)
Ս. Պօղոս-Պետրոսի տո՛րին և Նոր Ճարտոյ բարեբաւտիկ առիթներով, Տէր և Տիկին Փօլ Քիլիսեան կ'ընեն հետեւեալ ներդրումները:
Գալուստեան Ազգ. Վարժ. Տիկնանց Խնամակալութեան 5000
«Այծեմիկ»-ին 500
Աղքատախնամին 500
Նիկողոսյ Տիկնանց Խնամակալութեան 500
Արգարեան Դարմաւատան 500
Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարին (Գահիրէ) 500
Հ.Մ.Ը.Մ.-Արարատին 500
Նիւր Իսթ Զայկ. Ակումբի 500
«Արեւ»-ին 500
«Յուսարբեր»-ին 500
«Ջահակիր»-ին 500

(Ստանալ նուիրատուէն)
Կիպրոսի յարգելի ազգայիններէն ընկեր Յովհաննէս Շեքերեան (Նիկոսիա), առ ի քաջալերութիւն եւ գնահատութիւն ըստ փութեան իրենց կատարած օգտաշատ գործունէութեան՝ կը նուիրէ.
ԱՆԳԼ. ՍԹԵՐԼԻՆ Գահիրէի Զայկ. Ընթերցարանին 5
«Արարատ» օրաթերթին (Պէյրութ) 5
«Ջահակիր»-ին 5

ՀԱՅԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻ

Իրենց եղբոր զաւկին Օր. Ռիթա Գ. Կէրեկեանի ընդ Պր. Զօհրապ Գալանեանի (Մոնթրէալ) բարեբաւտիկ նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, փոխան շնորհաւորական հեռագիրի կը նուիրէ.
Տէր և Տիկին

Թարութիւն Սիւրմէնեան 200
Տէր և Տիկ. Նուպար Կէրեկեան 200
Օր. Լիւսի Կ. Կերեկեան 200
Պր. Մուշկ Կէրեկեան 200

Պր. Զօհրապ Գալանեանի ընդ Օր. Ռիթա Կէրեկեանի (Մոնթրէալ) բարեբաւտիկ նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, փոխան շնորհաւորական հեռագիրի՝ Տիկն Մարի Գալանեան և Տէր և Տիկին Զաւէն Գալանեան և զաւակունք կը նուիրեն 200 և 70:

Տէր և Տիկին Ժիրայր և Ուրիկ Զօրայեանի (Թորոնթօ) աղջիկ զաւակով մը բարեբաւտութեամբ ըլլալուն ուրախ առթիւ վասն իրենց հակցութեան կը նուիրեն:

Տէր և Տիկ. Գէորգ Դարմաւատան 100
Տէր և Տիկին
Թարութիւն Սիւրմէնեան 100
Տէր և Տիկ. Նուպար Կէրեկեան 100
Օր. Լիւսի Կէրեկեան 100

«ՋԱՆԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒՐԻՆ

Պր. Նուպար Կէրեկեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ իր եղբոր՝ Պր. Գէորգ Կէրեկեանի (Մոնթրէալ):

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ուրախութեամբ կը տեղեկացնենք Գահիրէի մեր համայնքի զաւակներուն, թէ ամսոյս 30ին, Ներքին Գործոց Նախարարութիւնը հաղորդած է Առաջնորդարանին, որ մեր համայնքի մասնակի ընտրութիւններուն աշխատակիցները, վերաբանալով նախապէս փակուած ընտրական ցանկերը: Ազգային Իշխանութիւնը պիտի զբաղի օրինական բոլոր ձեւակերպութիւններով, մօտ ատենէն կատարելու համար ընտրութիւնները:
ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՂ ՀԱՅՈՅ ԵԳԻՊՏՈՒ
ԶԱԽԵՆ ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆ

ԱՂԵՔԱՆԴՐԻԱ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Աղեքսանդրիոյ Ազգային Իշխանութիւնն այսու պաշտօնապէս կը հաղորդէ գաղութին յարգելի անդամներուն, թէ Արթ. Տ. Յուսիկ Գահանայ Նշանեան՝ 1 Օգոստոս 1971էն սկսեալ զազրից ուսած է Աղեքսանդրիոյ մէջ քահանայապետութեան պատենէն և հետեւաբար, յիշեալ քահանան ոչ մէկ իրաւունք և արտօնութիւն ունի այլեւս կրօնական արարողութիւններ կատարելու կամ մաս կազմելու անոնց, ըլլայ եկեղեցիներուն, ըլլայ գերեզմանատան կամ հաւատացեալներու տուններէն ներս՝ որեւէ առիթով կամ պարագայի:

Կը խնդրուի համայնքին հաւատացեալ ժողովուրդէն լրջօրէն նկատի առնել վերոյիշեալ պարագան, ապագայ բարդութիւններու տեղի չտալու համար:

Ի զիմաց Աղեքս. Ազգ. Իշխանութեան
Տախազան
ԶԱԽԵՆ ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆ
Առաջ. Տեղապահ Հայոց Եգիպտոսի

ԱՂԵՔԱՆԴՐԻԱ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի զիմաց Աղեքսանդրիոյ մեր բարեպաշտ ժողովուրդից կը ծանուցանենք, թէ Ուրաք, 7 Յունուար 1972, Ս. Մեղիկեան մեղիկեան առիթ, Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Շաբաթի Ազգ. Գերեզմանատան Ս. Գեորգ մատենի մէջ:

Ս. Պատարագի ընթացքին մատուար հոգեհանգստեան պատենի պիտի կատարուի ողբացեալ Ազգային Բարեբաւտին:

ՏԻԿԻՆ ԵՒԱ ԻԺԷԲԵԱՆԻ, ՏԻԿԻՆ ԲԵՐՈՒՋ ԱՆՉՎԵՐՏԻ,
ՏԻԿԻՆ ԿԻԼԻՏԱ ԳԱՎԱՅԵԱՆԻ, ՏԻՐ ԳՈՒՐԳԵՆ ԱՐԻՍԵԱՆԻ,
ՏԻՐԱՆ ԵՒ ՆԱԶԼՈՒ ՊՕՃԱՆԵԱՆ ԱՍՈՒՆ

հոգեոց ի հանգիստ:
Սկիզբ ժամերգութեան առաւօտեան ժամը 8ին
Սկիզբ Ս. Պատարագի ժամը 9:30ին
Թատար Ս. Պատարագի տեղի պիտի ունենայ գերեզմաններու օրհնութիւն, մինչեւ կ.ե. ժամը 2:30:
ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ԵՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀԱՅ ԱՂԲԱՏԱՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԱԲԳԱՐԵԱՆ ԱԶԳ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

Գահիրէի Հայ Աղքատաց Հոգաբարձութիւնը, սրտի անհուն գոհունակութեամբ կը ծանուցանէ Գահիրէի մեր սիրելի ազգայիններուն, որ Արգարեան Ազգային Դարմաւատունը՝ օժտուած շողանկարի գործիքով մը, պիտի վերաբացուի յառաջիկայ 1 Յունուար 1972էն սկսեալ, պատասխանատուութեան ներքեւ:

Doctor Ismail Aly, M.B.BCH., D.M.R.E. M.D. Radiodiagnosis
Dr. Rifky Fares Haanalla M.B., B.CH., D.M., D.I.K. M.D.
Դարմաւատունը բաց պիտի ըլլայ հանրութեան առջեւ ամէն օր, կ.ե. ժամը 5էն 9ը:

ԱՂԲԱՏԱՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Պարզ փոս	օղային փոս
Եգիպտոսի բաժանորդներէն	160 Ե.Գ.	—
Սոսանի	160 Ս.Գ.	225 Ս.Գ.
Լիբանանի	—	15 Լ.Ո.
Սուրիոյ	—	20 Ս.Ո.
Եւրոպայի, Ամերիկայի,	12 Տոլար կամ	
Գանատայի, Աւստրալիոյ	5 Սթերլինգ	25 Տոլար
Եւ այլ երկիրներու բաժանորդներէն		

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք արտասահմանի մեր այն բաժանորդներէն, որոնք ցարդ չեն դրեալ իրենց բաժնեգիրը, բարի ըլլան մեզի փութացնելու զայն՝ դիւրացնելու համար մեր գործը: Զեկ կամ մանսա-փոս գրել «JOURNAL TCHAHAKIR» անունով եւ ուղարկել փոստարկի թիւ 2111, Գահիրէ, ԵՍՀ:

٧٨ / ٥٨٠ رجب الثاني ١٤١٤ هـ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԵԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاکیر

جريدة أسبوعية

ص. ب. ٢١١١ بالقاهرة - ط. ٢٤٦ - ت. ٩١٥٠١٣

صاحبة الامتياز: السيدة عالية سمير بيات (بالارد)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտոնատեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԵՐՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱՅԱՆ

ՆՈՐ ԵՐԱՆ ԹԻԻ 411 — ՀԻՆԳԵՐԱԹԻ 13 ՅՈՒՆԻՈՒՐ 1972

ՀԱՏԸ ԶԵՆՈՒՄ 3 ԵՔ. ԴՆԿ. ԿԱՄ 25 ԼԻՐ. ԴՆԿ.

عدد ورقم ٤١١ - الخميس ١٣ يناير ١٩٧٢

ՄԱՍՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ԲԱՑՈՒՄ Է ՆՈՐ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐ

ՎԱՐԴԱԶԵՆ ՆԱՍԱԶԱՍՊԵԱՆ

1972 թվականի նախօրեակին, Սովետական Հայաստանի պետության վերադառնալիս, Գերագույն Սովետը, քննարկեց մեր ժողովրդի բարեկեցության և երկրի առաջընթացի շատ կարևոր հարցեր և նոր ծրագրեր նախագծեց առաջիկայի հնգամյակի համար, միաժամանակ հաստատեց 1972 թվականի պետական պիտանեքի մասին մեկ միլիարդ ռուբլու (986.4 մլրդ. ռ.) սահմաններում, Հայաստանի աշխատանքային խնդիրները, խնդիրները, որոնք մեր պետությանը դրանց ընդունումը որոշումները մի նոր վկայություն այն մեծ հոգատարության, որ երկրի ղեկավարող միակ ուժը համայնավար կուսակցությունը մշտապես ցուցաբերում է Սովետական Միության ժողովուրդների և մասնավորապես փոքր ազգությունների նկատմամբ:

Ա. Թումանյանի ելույթից հետո, Սեան-Արփա ջրատար գետնուղի, ժամանակակից տեխնիկայի բազմաթիվ մեծ ու փոքր ձեռնարկություններ, ոռոգման սիստեմի ընդլայնում, նոր ջրհան կայաններ ու ամբարտակներ, ճանապարհներ ու երկաթուղային գծեր, նորանոր կառույցներ, որոնք ապահովելու են հանրապետության ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերի հզոր վերելքը և աշխատանքային խնդիրները: Միայն ելույթից հետո, խնդիրները, որոնք մեր պետությանը դրանց ընդունումը որոշումները մի նոր վկայություն այն մեծ հոգատարության, որ երկրի ղեկավարող միակ ուժը համայնավար կուսակցությունը մշտապես ցուցաբերում է Սովետական Միության ժողովուրդների և մասնավորապես փոքր ազգությունների նկատմամբ:

Ահա այդ մեծ պլանների իրականացման պայծառատեսությամբ է հայ ժողովուրդը բացում 1972 թվականի դարպասները և պատմությանը յանձնում 1971 թվականը: Ապագայ պատմաբանները շատ սխալներ են և լուսավոր էջեր կ'արձանագրեն անցած տարույի մասին, քանի որ 1971 թվականը պատմության մեջ մտաւ որպէս Զրդ հնգամյակի առաջին տարի: Հայաստանի աշխատանքային խնդիրները, որոնք մեր պետությանը դրանց ընդունումը որոշումները մի նոր վկայություն այն մեծ հոգատարության, որ երկրի ղեկավարող միակ ուժը համայնավար կուսակցությունը մշտապես ցուցաբերում է Սովետական Միության ժողովուրդների և մասնավորապես փոքր ազգությունների նկատմամբ:

1971 թվականը, լինելով խաղաղության հաստատումը քաղաքականության տարի, վկայագրի առաջին պայմանը համարեց խաղաղությունը, ժողովուրդների համագործակցությունը, խաղաղ գոյակցությունը, այն գլխավոր գիծը, որ մշակույթի և ԼՍԻՄ-ի հիմնադրած կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի կողմից և որը իրականացում է Սովետական մեծ միության կառավարության արտաքին անընդ քաղաքականության և սոցիալիստական հզոր լազերի համագործակցության շնորհիվ:

Ժողովուրդների խաղաղության և համագործակցության համար պայքարում են նաև աշխարհի բոլոր յառաջադիմական ուժերը: Այդ մեծ շարժմանը իրենց մասնակցությունը են բերում նաև սփիւռքահայ յառաջադիմական կազմակերպությունները, որոնք հիւրընկալ երկրների աշխատանքների հետ միասնաբար հանդես են գալիս իմպերիալիզմի գաղութատիրության դժգոհ յանուն խաղաղության և ժողովուրդների համագործակցության:

Անդրադարձնելով Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության կենտրոնական կոմիտեի Նոյեմբերյան պլենումի որոշումներին, Լիբանանի յառաջադիմական թերթերից «Կանյա» գրում է. «Լեռնային արտաքին քաղաքականությունը, հետևողականորեն կիրառուած կուսակցության և սովետական կառավարության կողմից, որ իմպերիալիզմի դժգոհ վճարական դիմադրության յեղափոխական և ազատագրական շարժման հենարանին անփոփոխ կերպով կը միացնէ հետևողական գիծ մը, ուղղուած դէպի տարբեր սիստեմներով պետութեանց միջև խաղաղ գոյակցութեան, Սովետական Միութեան լայն ունկնդրութեան մը ապահոված ըլլալով միջազգային գործերուն մէջ, նպաստեց սոցիալիզմի և բոլոր յառաջադիմ ուժերուն միջազգային դիրքերու ամրապնդման, և լուրջ ազդեցություն մը գործեց միջազգային իրադրության փոփոխության վրայ, ի նպաստ խաղաղության և ժողովուրդների անվտանգության»: Սփիւռքի հայությունը և ամբողջ աշխարհի աշխատանքները շատ լաւ են գիտակցում սովետական հզոր տէրության դերը ժողովուրդների համագործակցության, խաղաղության ուժերի համախմբման, գաղութատիրության դժգոհ պայքարի

(Շարունակությունը տես էջ 2)

ՈՂՋՈՅՆ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԵԾ ՂԵԿԱՎԱՐԻՆ Խ. ՀԱՅՍԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԿՈՒՍԻ Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԱՆՏՈՆ ՔՈԶԻՆԵԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

ՀԱՅ ՄԵԾ ՂԵԿԱՎԱՐԸ ԿԸ ԳԼԽԱՌՈՐԷ՝ ԱՐՓՕ-ԱՍԻԱԿԱՆ ՀԱՄԺՈՂՈՎԻՆ ՄԱՍՆԱԿՈՂ ՍՈՎԵՏ ԱՍԻԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԷ ԲԱԶԱՑԱԾ ՊԱՏՈՒԻՐԱՎՈՒԹԻՒՆԸ

Եգիպտահայությունը անխառն ուրախությամբ տեղեկացավ, Խ. Հայաստանի Կոմկոմի ա. ֆարսուղար ընկեր Անտոն Քոչինեանի ժամանման լուրին:

Արդարև Ափրո-Ասիական համաժողովին մասնակցելու համար անցնելով Շաբաթ, 8 Յունուար 1972, կ.հ. ժամը 4ին, Գահիրեի Միջազգային օդանավակայանը ժամանեց՝ հուրհուրով Միության պատգամավորներ, բաղկացած ասիական խորհրդային հանրապետությանց ներկայացուցիչների (Հայաստան, Ազրբայջան, Տանիկիսան, Թիւրքմենիստան եւ այլ) գլխավորությամբ Խ. Հայաստանի Կոմկոմի ա. ֆարսուղար՝ ընկեր Անտոն Քոչինեանի:

Օդանավակայանին մեջ պատգամավորները դիմառուցեցին Ափրո-Ասիական կազմակերպության ֆարսուղար պ. Սուսեհ Էլ Սեպայի կողմից:

Նոյն օրը երեկոյան իսկ տեղեկացած ըլլալով, խմբագրությունը բարի գաղտնի երթալ մաղթելու համար՝ երբ հեռախոսով ժամադրուի խմբագրի, ընկեր Քոչինեանին ֆարսուղար եւ օգնական՝ ընկեր Ա. Գալսեանի միջոցաւ տեղեկացաւ, որ ընկեր Քոչինեան, իր ժամանումէն անմիջապէս յետոյ արդէն սկսած էր փոքրագույնից այցելութեանց եւ առաջին հերթին այցելած էր Արաբ Ընկերակցութեան ա. ֆարսուղար Տոք. Ապսէլ Սալամ Էլ Ջալաֆի:

Ափրո-Ասիական համաժողովի օրերուն, 10էն մինչեւ 13

ԱՆՏՈՆ ՔՈԶԻՆԵԱՆ

Իրեն չկայ որ ան կարենայ եգիպտահայության հետ ծանոթութիւն հաստատել:

Համաժողովէն ԼՍԻՄ յաջորդող երկու օրերուն, Ուրբաթ 14 եւ Շաբաթ 15 Յունուարին, հայրենի բարձրաստիճան հիւրը մասնաւոր օդանավ կը մեկնի Ասուան եւ ապա կ'այցելէ Լուսոր, ուրկէ կը վերադառնայ Շաբաթ ու գիշերին:

Եգիպտահայության հետ հանդիպումի համար եւ ընկեր Ա. Քոչինեանի հաւանութեամբ, Գահիրէ Ազգային Իշխանութիւնը՝ հա-

մախոհուրդ Սովեթ Դեսպանատն պատասխանատուներուն հետ, այցելութեանց եւ ընդունելութեանց ծրագիր մը կազմած են հետեւեալ ձեւով:

Յառաջիկայ Կիրակի, 16 Յունուար 1972, կեսօրին, ընկեր Ա. Քոչինեան պիտի այցելէ Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանը, ուր դանիին մեջ պիտի ընդունի եգիպտահայութիւնը անխորհրդէ, Տեղի պիտի ունենայ հիւրասիրութիւն:

Նոյն օրը, կ.հ. ժամը 5ին, Գահիրէի «Նեփոսի» (Ա.Փ.Ն.) լրագրական գործակալութեան կեդրոնակայանին մեջ, մամուլի ասուլիս մը պիտի ծախուի որուն հրաւիրուած է հայ մամուլը:

Իսկ երեկոյան ժամը 7ին, Գահիրէի Սովետական Մշակութային Կեդրոնի «Զայնուֆի» անուն հանդիսարանին մեջ տեղի կ'ունենայ ժողովրդային հանդիսութիւն, ի պատիւ ընկեր Անտոն Քոչինեանի, կազմակերպութեամբ Գահիրէի Ազգային Իշխանութեան եւ նախագահութեամբ Քեմալ Առաջնորդական Տեղապահ Գեռ. Տ. Ջալէկ Սեպա. Զինչինեանի:

Այս հանդիսութեան ընթացքին հայրենիքի մեծ ղեկավար պիտի խօսի եգիպտահայութեան: Պիտի գործադրուի նաեւ գեղարուեստական յայտագիր մը:

Երկուշաբթի, 17 Յունուար 1972, առաւօտեան, ընկեր Անտոն Քոչինեան պիտի այցելէ Գահիրէի Ազգային, կրթական եւ մշակութային հաստատութիւնները, Ապա,

(Շաբ. տես էջ 2)

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍԱՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻԻ

ԱՆՏՈՆ ՔՈԶԻՆԵԱՆԻ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԿՈՒՍԻ Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

Նախագահութեամբ՝ Եգիպտահայոց Առաջնորդական Տեղապահ

ԳԵՐԾ. Տ. ԶԱԻՆ ԵՊՍ. ԶԻՆԶԻՆԵԱՆԻ

Նախաձեռնութեամբ՝ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԿԻՐԱԿԻ, 16 ՅՈՒՆԻՈՒՐ 1972, Կ. Ե. ԺԱՄԸ 7ԻՆ

«ԶԱՅՔՈՎԱՔԻ» ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Գեղարուեստական յայտագրին պատասխանելով՝ Մշակութային Միություններու կողմէ Կը մասնակցին «ԵԳԻՊՏԱՆԻ ԵՐԶԱՄԻՄԻՐ» ղեկավարութեամբ Մօ. Եգ. Յակոբեանի եւ «ԶԱՆԳԵԶՈՒՐ» պարափումը՝ ղեկավարութեամբ Պալմալալը Լեոնորա Գրիգորեանի Հանդիսութեան ընթացքին օրուան հիւրը իր խօսքը պիտի ուղղէ եգիպտահայութեան ՍԻՐԱԼԻՐ ՀՐԱԿԵՐ ԲՈԼՈՐԻՆ ԱՆՆՏԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

Տ. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԱՐՔԵՊՍ. ԱՐԱՋԱՄԵԱՆԻ

Առնանապետ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի յեջմիածին,
Բարի հովիւին, բազմավաստակ ուսուցչին, քաջամուտ
քարոզչին:

Վախճանեալ 3 Յունուարի 1972 յեջմիածին:

Յիշատակն Արդարոյ օրհնութեամբ եղիցի:

ԶԱՒԷՆ ԵՊՍ. ԶԻՆԶԻՆԵՆ

ԱՌԱՋՆ. ՏԵՂԱՊԱՆԷ ԵՊԻՓԱՆՆԱՅ ԹԵՄԻՆ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԱՐՔ. ԱՐԱՋԱՄԵԱՆԻ

Գեր. Տ. Յունիկ Նպա. Ի սո-
րապետութեամբ իշխանութեան խոր-
րագ. ուրեան հասցեագրուած հե-
ռագիրը՝ յանուն Ն. Ս. Օ. Տ. Վազ-
գէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի
եւ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի,
կը գովէ մա. ր. Ս. Եջմիածնի Մայր

գաւորաց վարժարան եւ կ'ուսանի
այնտեղ՝ Նիքիտէ Արք. Դուրեանի եւ
Թորգոմ Ա. Բ. Գուսակեանի պա-
շտօնական օրհնութեան:

Ժառանգաւորացը աւարեղի
եւ, 1930ին, կը դառնայ կուսակից
համանայ եւ յաջորդաբար կը բա-
ժանայ վարդապետի եւ ապա
1955ին՝ Եպիսկոպոսի աստիճան-
ները:

Նուստադէմի վանքին մէջ
Հայկազուն Սրբազան վարժ. Է
զանազան պատասխանատու պա-
սօններ՝ Հոգեւոր Տեսուչ, Կալուս-
տոց Տեսուչ, Ժառանգաւորացի Տե-
սուչ ինչպէս նաեւ եղած է Հայ-
ֆայի վանահայր:

1957ին, Հայկազուն Սրբազան
մեկնած է Ս. Եջմիածին, ուր եւս
վարժ. Է հոգեւոր պատասխանատու
պաւսօններ. 1963ին Ամենայն Հա-
յոց Հայրապետ Վազգէն Ա. Ի կողմէ
նշանակուած է Հայրապետական
Պատկերակ Ասիոյ եւ Աստուծոյ:
Վերափառին հրահանգով գացած է
Հնդկաստան, տեղւոյն հայկական
կալուածներու հարցերով զբաղելու
եւ բանակցելու պապեան իշխա-
նութեան հետ:

Վերջին տարիներուն, հակա-
ռակ իր Ֆիզիկական օկարներին-
ներուն, հոգեւոր Սրբազանը միշտ
ալ իր պաւսօններէն զուրկը գտնու-
ած է, ստանձնելով Մայր Տաճար Ս.
Եջմիածնի Լուսարարութեան ինքն
եւ երկար տարիներէ ի վեր ու մին-
չեւ իր վախճանումը եղած է Գե-
րագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի ան-
նապաստան:

Իր մահով Հայաստանեայց Ն-
կեղեցին եւ Ս. Եջմիածնայ միա-
բանութիւնը կը կորսնցնեն իրենց
հաւատարմի, ուղղամիտ եւ անխնայ
ծառայող ինքն մին:

Հանգիստ իր ոսկորներուն:

***

Հոգեւոր Տ. Հայկազուն Արք.
Արաճամեանի հոգւոյ ի հանգիստ
եւ հրամանաւոր Ամենայն Հայոց
Կաթողիկոսին, ինչպէս սփիւռքի
շատ մը հայկական եկեղեցիներու
նոյնպէս եւ Գանձերի մէջ հոգե-
հանգիստեան մասնաւոր պաւսօն կա-
տարուեցաւ Կիրակի, 9 Յունուար
1972ին, Մարմինայի Ազգ. Գերեզ-
մանատան Ս. Միքայիլ եկեղեցիին
մէջ: Նախագահութեամբ Թեմիս
Առաջնորդական Տեղապահ Գեր. Տ.
Ջաւեհիր Ս. Նպա. Զինչիկեանի:

ԱՆՏՈՆ ՔՈԶԻՆԵԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

կեսօրէ եւ ժամը 1-30ին, Հելիո-
պոլիսի Մերիլէնի ճաշարանին մ.
Գանձերի Ազգ. Խոյանութեան
կ. կը օրհնէ մեծ հաշիւները՝ ի
պա. Ի հայրենի հիւրին:
Ապահով եմ, որ ամենուրեք
հայր. քիւրք խանդավառ ընդունի-
լութիւն պիտի ապահովէ այն հա-
յուն՝ որուն ծառայութիւնները մե-

մայր հայրենիքին եւ հայ ժողո-
վուրդին անգնահատելի են:

Ու եղիցանայր մեծ ուրա-
խութեամբ պիտի վերջիտ մեծ հա-
մայնքին համար այս պատմական
օրերը:

Այս երջանիկ առիթով,
«Ջահակի» խմբագրութիւնը՝

ՄՈՍԿՈՒՆ

ՓՐՈՔ. Ա. ԱՐՁԱՐՈՒՆԻՆ

75 ՏԱՐԵԱՆ Է

ՆՐԵՆԻՆ (Հ. Հ. Գ.) - Վերջերս
լրացաւ մոսկովեան գրող Է. զը-
րականազէտ, Փրոք. Արշալոյս
Արշարունիի ծննդեան 75ամեա-
կը: Այդ առթիւ յորեկարը ող-
ջունած են շարք մը գրական
կազմակերպութիւններ, ԽՍՀՄ-ի
Գրողներու Միութեան Վարչու-
թեան Քարտուղարութեան, այդ
միաւորման հայ գրականութեան
խորհուրդի եւ Գեղարուեստական
Թարգմանութեան խորհուրդի յը-
ղած ողջոյնի մէջ մասնաւորա-
պէս նշուած էր, որ Փրոք. Ար-
շալոյս Արշարունիին «Հայ գրա-
կանութեան անխնայ հետազո-
տողն է ու թարգմանիչը, գիտ-
նական գրականագէտ»:

«Ջահակի» այս ուրախ առ-
թիւ երկար եւ առողջ կեանք կը
մաղթէ Մոսկուայի իր աշխատա-
կիցին:

ԼԻՐԱՆԵՆ

ՇԱՅԷ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՊԵՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Հիւսիսային Ամերիկայի հա-
յաշատ բաղադրեալ շուրջ երեք
ամիս շրջապայել է շահեկան
բանախօսութեան շարք մը տա-
լէ ետք, Երեքշաբթի, 28 Դեկ-
տեմբեր 1971, Կ. Ե. Ժամը 6ին,
ՓԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՆՈՎ ՊԵՅՐՈՒԹ Ժա-
մանց երեւանի Ռատիոյի ար-
տասանմանի համար կատարուող
հաղորդումներու Տնօրէն, ըՍ-
փիւռքի Հետ Մշակութային Կա-
պի Կոմիտէի Նախագահութեան
անդամ՝ Շահէ Տատուրեան:

ՄԻՆԵ. ՆԱՀԱՆԳԻՆԵՐ

ՀԱՅՐԵՆԻ ՄԵԾ ՊԱՏՄԱՐԱՆ

ՓՐՈՔ. Ա. ՄՆԱՑԱԿԱՆԵԱՆ

ԱՍՆ-Ի ՄԷՋ

Ֆրեզնոյէն (ԱՄՆ) մեզի կը
հաղորդեն, որ Հայաստանի մեծ պա-
տարաններէն՝ Փրոք. Արաճամեանի
Մեծապատան, անցեալ Նոյեմբերի
վերջերս Ամերիկայի Միացեալ
Նահանգներ ժամանած է, ու զա-
նազան հայաւաճառ քաղաքներու մէջ
կատարած բանախօսութիւններ եւ
մասնակցած է Ս. Հայաստանի 51րդ
տարեկան օգնականութեան ժող-
րդին:

Թերթիս այս համարին մէջ
տեղի պաշտօնական պատահով,
մեր յաջորդ թիւով պիտի անցնէ
ԱՄՆ-ի մեր աշխատակիցներէն Մը-
կերթի Մ. Գաւառեանի (Ջրվեժ)
նկարագրականը՝ Ս. Հայաստանի
51րդ տարեկան օգնականութեան
Ֆրոնտի (Գալիֆորնիա) մէջ կատա-
րած հանդիսութեան, որուն ըն-
թացեալ բանախօսած է հայ մեծ
պատմաբանը՝ Փրոք. Արաճամեանը:

Ուրախութեամբ կը տեղեկա-
նանք նաեւ, որ մեր պատմական
Է բարեկամ՝ Սովետական Հա-
յաստան՝ օրաթերթի խմբագիրի
տեղակալ՝ Բեկիւր Շաւառեանի
հետ, Նոյեմբերի ընթացքին
ԱՄՆ այցելող մատուցակներուն
մաս կազմած է:

յանուն իր աշխատակիցներուն,
թղթակիցներուն, աշխատաւոր-
ներուն եւ բոլոր ընթերցողներուն
բարի գալուստ կը մաղթէ հայ-
րենի մեծ հիւրին եւ իր գլխա-
ւորած պատուիրակութեան ան-
դամներուն:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՒՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն Աղեքսանդրի մեր հաւատացեալ ժողովուրդին
կը հաղորդենք, թէ Նոր Տարւոյ եւ Ս. Ծննդեան Տօնին առթիւ, ի
դիմաց Աղեքսանդրիոյ Ազգային Իշխանութեանց եւ համայնքիս,
հետեւեալ հեռագիրը յղկուեցաւ Ամենայն Հայոց Ազգային Հայ-
րապետ Ն. Ս. Օ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին:

Աղեքսանդրիա, 31 Դեկտեմբեր 1971

Ն. Ս. Օ. Տ. Վ. Ա. Ջ. Ե. Ա.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ե. ԶԱՄԻՆԻՆ

Նոր Տարւոյ եւ Ս. Ծննդեան հաւատարմութեան Տօնին առթիւ յանուն Աղ-
գային Իշխանութեանց եւ համայնքիս հաւատացեալ ժողովուրդի, խո-
նարհաբար Ձերդ Սրբութեան կը ներկայացնենք հեղանկութեան, առող-
ջութեան, եւ Ս. Եջմիածնի պայծառութեան ու անսասնութեան մեր
խաղաղ լուսաւորման:

Հաւատարմական զգացումներով՝

ՅՈՐԴԱՆԻՆ ԱՄՍՏ՝ ԻՆԻ (Ասեմապետ Թեմական ժողովի)

ՄԱՐՏԻԿ ԶԱՐԴԱՆԷԼԵԱՆ (Ասեմապետ Բաղաւաթական ժողովի)

ԴԻՒՄԱՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՒՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Հ Ա Ղ Ո Ր Դ Ե Ն Դ Ի Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Բրիտանիոյ Ս. Ծննդեան Հրա-
շախտ տօնը այս տարի եւս հա-
ղիւսաւոր կերպով տօնուեցաւ,
Հինգշաբթի, 6 Յունուարի առա-
ւօտեան, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ
Մայր Տաճարին մէջ, Եկեղեցիին
լեցուն էր հաւատացեալներով, ու-
րոնք կը հետեւէին կանուխէն ժա-
մանած զպիւրներու քաղցրածայն
երգերով: Երկուրէն Երգչախումբ
հրաշքով հանդիսութեան ձայ-
նաւիճակը վարչութեան տնօրին-
մամբ, Ս. Գաւառեան ժամը 9-ին
սկսեալ ձայնաւորուեցաւ: Գոր-
գէն առաջ, պատարագիչ Տ. Զա-
ւէն Նպա. Զինչիկեան, կարգաւ Ա-
մենայն Հայոց վեհապետ Կաթո-
ղիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Վազգէն Ա. Ի
Ս. Ծննդեան եւ Նոր Տարւոյ շնոյ-
հաւորութիւններն ու պատգամը:
Ապա Սրբաբէն լեզուով մաղ-
թանքներ ներկայացուց Արաբա-
կան Սրբեալ երկիրներու Նախա-
գահ Անուար Էլ Սաաթին, իր
գործակից Նախարարներուն, եւ
աղօթք մատուցանեց ման աղեւ
Ս. Ծննդեան:

Ս Ս Ս Ա Ն Ք

Կիրովականէն թերթիս բա-
րեկամ Գ. Սալիկ Էմման, «Ջա-
հակի» զբաղաւորին նուէր ու-
ղարկած է Բ. Բրոքսիի «ԳԱՏ-
ՄՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԷ ԶԶԵՐԸ» հատո-
րը, հրատարակուած Երեւանի մէջ,
Հայկառուսական Հրատարակչութեան:

Փրկչին, որպէսզի սիրելի Նախա-
գահի իմաստուն առաջնորդու-
թեամբ ազատագրուին Ս. Երկրի
սրբաւայրերն ու զաղթական Արաբ
եղբայրները վերադառնան իրենց
երկիրները: Ն. Վեհմ. Նախագահ
Անուար Էլ Սաաթ իր անձնական
ներկայացուցիչը զրկած էր, յան-
ձին Սալիկ Սրբաբէն Բաղաւաթ, որը
իր հետեւորդներով եւ ընկերակ-
ցութեամբ Գաւա. Թեմական եւ
Բաղաւաթական ժողովներու Անուար-
պետներուն՝ Տնօրէն Թաւր. Բէ-
նայանի եւ Հայկազուն Բիւրք-
ճանի, Եկեղեցւոյ դասին մէջ տեղ
գրաւած էին: Ս. Գաւառեան եր-
գերեցաւ Շնորհալի երգչախումբին
կողմէ, զեկաւարտութեամբ Մ. Երգ.
Յակոբեանի:

Ջորճիանց արարողութիւնէն
ետը եւ յաւատ Ս. Գաւառեանի,
զարաւոր դասն ու եկեղեցականնե-
րը, թափօրով առաջնորդուեցան
Ազգային Առաջնորդարանին դա-
լիւ: «Սրբութիւն մեծ եւ սքանչելի»
Հայկազուն երգչախումբեմբ կա-
տարուեցաւ Տնօրէն Էթի արարու-
թիւնը, աղօթելով որ Աստուած
առատացնէ Ազգին Տաճը բարեկ-
ները, պահելով զայն ի խաղա-
ղութեան եւ ի պայծառութեան:
Ազգային Իշխանութեան անդամ-
ներ, ներկայացուցչական դէմքեր
եւ հիւրեր շնորհաւորութիւններ
(Շար. տես էջ 6)

ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ԲԱՑՈՒՄ Է ՆՈՐ ՀԵՄԱԿԱՐԱՆԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

գործում: Այդ բարձր գիտակցութեամբ է, որ բոլոր յառաջդի-
մական զեմոկրատական ուժերը, ազգային ազատութեան եւ ան-
կախութեան համար պայքարող մեծ ու փոքր ժողովուրդները,
սրտանց արծաղանքում են Սովետական պետութեան խաղաղա-
րական քաղաքականութեանը, եւ բոլոր միջոցներով աջակցում այդ
մարդասիրական քաղաքականութեան իրականացման:

Սփիւռքը եւ նրա յառաջդիմական ուժերը մեր ժողովրդի
պատմութեան տխուր էջերից շատ լաւ գիտեն, թէ ինչ ստացաւ
հայրենիքը իմպերիալիզմի գաղութատիրութեան լարախաղացու-
թիւնից եւ ինչպէս հոսքի կանգնեց եւ դարձաւ աշխարհի հզօր տե-
րութեան իրաւահաւասար անդամները մէկը, լուսաւորութեան զօրակա-
մեց իր նոր պատմութեան եւ դարձաւ խաղաղութեան զօրակա-
կիւններից մէկը, շնորհիւ այն մեծ գաղափարախօսութեան՝ որ բո-
լոր ժողովուրդներին քարոզել եւ քարոզում է հաւատարմութիւն,
եղբայրութիւն, խաղաղութիւն:

Աշխատելով 1972 թուականը դարձնել խաղաղութեան տարի,
որը կը նպաստի ոչ միայն հայապահպանութեանը, սփիւռք-հայ-
րենիք կապերի ամրացմանը, այլեւ բոլորից շատ մեր հայրենիքի
խնդիրներին իրականացմանը, մեր տնտեսութեան բարգաւաճմանը,
աշխատաւորների կենսամակարդակի բարձրացմանը:

Շնորհաւոր Նոր Տարի:

Վ. ՀԱՄԱԶԱՍՅԱՆ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա.Ի Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՔԱՐՈԶԸ

Ս. ԷԶՄԻԱՏՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ - 6 ՅՈՒՆԻԱՐ 1972

«Քրիստոս ծնաւ և յայտնեցաւ»
Սիրեցեալ հաւատացեալ ժողովուրդ մեր որ ի Հայաստան և որ ի սփիւռս աշխարհի:
Մշտանորոգ հաւատքով և անմար յոյսով, հրաշակերտ սուրբ էջմիածնից Զեզ բոլորիդ բերում ենք լոյս աւետիսը Քրիստոսի ծննդեան և աստուածայայտնութեան:

Այս աւետիսով, ինչպէս երկու հազար տարիներ առաջ, այսօր էլ մեր հոգու աշխարհի բարձունքներին՝ լսում ենք պատգամ երգը հրեշտակների: «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հանութիւն»:

Երկու հազար տարիներ շարունակ, աշխարհի վրայ ոչ մի տեղ ու երբեք, ոչ մի երգ չի հնչել աշխարհի բողոքի, և ոչ մի պատգամ՝ այնքան փրկարար:

Այնուամենայնիւ սակայն, ո՛վ մարդկային ճակատագիր, երկու հազար տարիներ յետոյ, աշխարհը տակաւին հեռու է կենսագործում անհանգիստ՝ երկնաւոր պատգամը բողոք ու փրկարար: Այս սուրբ պահին չենք մտածում մեղադրանքի կամ անէծքի խօսք ստելու, և ոչ էլ հանգցնել լոյսերը յոյսին:

Տարակոյս չկայ թէ մարդկային աշխարհը տառապում է իր մեղքերի ու իր տկարութիւնների հետեւանքով: Մարդը ինչն իր մէջ է կրում արմատները բոլոր չարիքների: Սակայն, Քրիստոս փրկիչը մեր, մղում է մեզ լինել լաւատես: Քրիստոսանութիւնը քիչ քիչ ճանապարհը, ճանապարհին է չարի արմատները պոկելու և խափանելու:

Աստուած իր միածին Որդուն աշխարհ առաքեց, օգնելու համար մարդկութեանը, ինքնափրկումի պայքարի մէջ, ցոյց տալով նրան ճանապարհը՝ փրկութեան, յայտնելու համար նրան ճշմարտութիւնը գերագոյն, առաջնորդելու համար նրան դէպի կեանքը անվանան:

Մարդկային աշխարհը փրկել անիրաւութիւններից ու բռնութիւններից, փրկել կեղեքումներից ու խտրականութիւններից, փրկել ատելութեան թոյնից ու պատերազմների կրակից, նշանակում է ամենից առաջ վերափոխել, վերանորոգել, պայծառակերպել մարդու հոգին, այսինքն նրա իմացականութիւնը, նրա կամեցողութիւնը, և մանաւանդ նրա զգացողութիւնը խառնարանը:

Դա կը լինի մեծագոյն յեղափոխութիւնը բոլոր ժամանակների համար: Եւ այդ իսկ իրականացնելու համար է որ Քրիստոս Աստուած մարդացաւ ու աշխարհ եկաւ: Նրա մեծ առաքելը հերոս էր ու պատգամ է կարդում մարդկանց բոլոր՝ «Սրբեցէ՛ք թաց զհին խմորն, զի եղիջիք նոր զանգուած» (Ա. Կորնթ. Ե. 7): «Մերկացարուք զհին մարդն գործովքն իւրովք և զգեցողութեան ձերն խորհելով զիտուութիւն ըստ պատկերի Արարչին իւրոյ» (Կոլոս. Գ. 9-10): Ահա թէ ինչու մենք հաւատում ենք թէ Քրիստոս տեւական յեղափոխութիւն է մարդկային հոգեկան աշխարհի, և դրանով է նա մանաւանդ փրկիչը ազգի մարդկան, իշխանը խաղաղութեան, արեգակը արդարութեան:

Մենք չենք ժխտում, մարդկային կեանքում՝ զաղափարական, ընկերային, տնտեսական զարգացման անհրաժեշտութիւնը և նշանակութիւնը նոյն չարիքների վերացման ի խնդիր, սակայն մեծածնում ենք թէ զարգացող զաղափարական, ընկերային, տնտեսական դրութիւններն ու օրէնքները մարդիկ են կենդիւ կոչելու, գործարկելու, և հետեւաբար թէ մարդիկ իրենք նոյնը մնան, միեւնոյնն է, արդիւնքն էլ նոյնը կը լինի:

Ահա թէ ինչու հաւատում ենք թէ մարդուն վերանորոգելու, պայծառակերպելու բրնետնայական իտեղիք մնում է այժմեական բոլոր ժամանակների համար. և մանաւանդ մեր դարաշրջանի համար: Յիրաւի, ինչքան զարգանան ու մեծագործ նուաճումների հասնեն՝ մարդկային իմացական հանճարը, գիտութիւնն ու տեխնիկան, այնքան աւելի անհրաժեշտ կը դառնայ մարդկանց զգացողութիւնի ու կամեցողութեան բարեշրջումը և նուաճումը՝ բարոյական հանճարի բարձունքների, որով կարող է հնարաւոր դառնալ ազատագրումը մարդկային ցեղի՝ Եսամոլութեան, նախանձի, ատելութեան ու տիրապետելու մոլուցքի թունաւոր արմատները:

Ինչքան տխուր է հաստատել՝ թէ մեր օրերի աշխարհը տակաւին լեցուն է նման չարիքներով:

Ինչքան տխուր է հաստատել՝ թէ այսօր էլ տակաւին աշխարհում այս ու այն տեղ հրաճուում է կրակը պատերազմների:

Ինչքան ծանր է մանաւանդ մտածել՝ թէ մեր օրերում, համայն մարդկութեան կեանքի հորիզոնի վրայ, դեռ եւս առկայ է ահաւոր սպառնալիքը չեղմամբնական աշխարհակործան հրդեհումների:

Եւ սակայն, ահա այս ողբերգական պահին, Յիսուս մեծ վարդապետը, պատգամում է մեզ՝ մերժել այս ճակատագիրը: Նա հերաւէր է կարդում՝ կերտել նոր մարդուն, նման Աստուծոյ պատկերի, հաստատել տէրն ու խաղաղութիւնը մարդկանց սրտերում, արդարութիւնն ու եղբայրութիւնը աշխարհում համայն:

Քրիստոսի անունով գործող բոլոր եկեղեցիները այսօր, նոյն այս հաւատամքով աղօթում են ու գործում, ու ահագնեղ հնչեցնում՝ ընդդէմ անարդարութիւնների, ընդդէմ կեղեքումների, ընդդէմ ցեղային և այլ տեսակի խտրականութիւնների, ընդդէմ պատերազմների:

Հայաստանեայց եկեղեցին, այս սրբազան պայքարի մէջ միանում է իր բոլոր եկեղեցիներին՝ «վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի» «վասն խաղաղութեան հեռաւորաց և մերձաւորաց», առաջնորդուած տեսիլքով՝ համայն մարդկութեան էղյայլուցման ճիշդ ժողովուրդը միեւնոյն Աստուծոյն:

657 (Շարունակութիւնը տես. էջ 4)

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԳՐՈՒՄ ՎԱՀԱՆ ՏԱՔԵՍԵԱՆ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Պարոն Եղիշը շատ էր սիրում Յովհաննէսին, «Չարանճի մագնիս» էր անուանում նրան: Յովհաննէսը կարողանում էր տղաներին համախմբել: Նա հեղինակութիւն ունէր դաստիարակում:

Բազմութիւնը վիստում էր Հալէպի երկաթուղային կայարանում: Առաւելապէս զինուորներ ու զինուորականներ էին: Տակաւին մէկ ժամ կար գնացքի շարժուելուն:

Բազմութեան մէջ աղքատիկ արտաքինով, նիհարակազմ մի պատանի էր երթ ու դարձանում: Ակնյայտ անհանգիստ երեւոյթ ունէր նա: Ինչ-որ բան էր որոնում կամ մէկին սպասում: Շարունակ վազոններն էր տնտրել:

Երբ գնացքը շարժուելու երկրորդ ազդանշանը տուեց, պատանին աննշմարելի արագօրէն խրեց կրակի վազոնում: Չանգաւն իրերով ծանրաբեռնուած բեռնատար վազոն էր: Պատանին անտեսանելի մի անկիւնում կուչ եկաւ, իրերի արանքում թաղուեց:

Պատանին Մարգարն էր:

Գնացքը Հալէպից զինուոր էր տեղափոխում: Մարգարը ծրագրել էր զաղապարի իր ծննդավայրը վերադառնալ: Գիտէր, որ Յովհաննէսինը այդտեղ են: Այժմ վազոնում կուչ եկած, սրտատրոփ գնացքի շարժուելուն էր սպասում: Գիտէր, որ Ատանայի երկաթուղային կայարանում գնացքը երկար էր կանգնելու: Այդտեղ մի կերպ կարող էր գնացքից դուրս գալ: Շրջապատը ծանօթ էր իրեն:

Բայց ուշանում էր գնացքը: Իսկ Մարգարի համբերութիւնը սպառուում էր: Բոպէները ժամեր, օրեր էին թւում: Իր թաքստոցում լսում էր զինուորականներին կոտ խօսակցութիւններն և հայհոյանքները:

Այժմ որ ոչ չուէր Մարգարը: Հօրն սպանել էին ճանապարհին և ամէն ինչ յափշտակել: Իսկ մայրն ու բոլորը հիւանդացի, սովից մահացել էին: Ինքը մի կերպ ազատուել էր, մի բարի արարի միջոցով: Նրա մօտ երկու տարի հովիւ էր ծառայել Մարգարը:

Տիրոջ հետ մի օր, երբ ոչ խոր բերքիցն էր Հալէպում վաճառելու, շուկայում Մարգարն իր դասընկերներից Կիրակոսին հանդիպեց ու ճանաչեց: Ինքը անճանաչելի էր արարի կերպարանքում: Կիրակոսի հայրը որպէս զինուորական բժիշկ, պաշտօնավարում էր Հալէպում: Ընտանիքն էլ մօտն էր:

Կիրակոսը Մարգարին առաջարկեց փախչել, մնալ Հալէպում, իրենց մօտ: Մարգարը համաձայնեց: Ու իր տիրոջ զբօսարանը Կիրակոսի հետ հեռացաւ ու հետքը կորցրեց:

Կիրակոսի ծնողները սիրով իրենց տան մէջ ապաստան տրուեցին Մարգարին: Նա այդտեղ մնաց շուրջ երկու ամիս: Իրեն զգում էր ինչպէս իրենց տանը, Սակայն ինքնասէր էր ու անհանգիստ բնուորութիւն ունէր: Ձէր սիրում ուրիշին բեռ լինել: Իսկ Հալէպում մնալ հնարաւոր չէր: Որպէս փախստական նրան կը բռնէին: Ծննդավայրը վերադառնալու ծրագրին հաւանութիւն չէր:

Թիւն տուեցին Նաւ Կիրակոսն ու նրա ծնողները:

***

Երբ օր յետոյ, երեկոյան գնացքը կանգ առաւ Ատանայի երկաթուղային կայարանում: Մարգարը յարմար առիթ գտնելով, շտապեց դուրս գալ վազոնից: Մութ էր: Նայտաբղէտ բազմութիւն էր հաւաքուած կայարանում:

Վազոնից դուրս գալով, լայն շունչ քաշեց Մարգարը: Երբ օր տաքնապալի ապրումների մէջ էր գնացքում, կիսաքնաց ու ծարաւ, իսկ ամէն բոպէ վախ ու սրտադող՝ եթէ Նկատե՞ն...

Կայարանը գտնուում էր քաղաքից դուրս: Մարգարը գիտէր քաղաք տանող ճանապարհը: Գիտէր նաև լեզուն: Իսկ նրա արտաքին կերպարանքը նման էր թուրքի: Երբ քաղաք հասաւ, տեսաւ, որ քաղաքում ոչինչ չէր փոխուած: Մնում էր միևնոյն վիճակում: Փողոցների անկիւններում աղօտ պալուում էին նախաձեռնակները՝ ապակէ լապտերներ: Դէպք մէջ: Տխուր էին փողոցները՝ ամայի ու ցեխոտ: Տեղ-տեղ բաց էին խանութներն ու զինեռները:

Անձրեւում էր: Աշուն էր: Մարգարը ծեռքերը զրպանում, ուսերը վեր տնկած քայլում էր կիրամութ փողոցներով: Նրան ոչ ոք չէր ճանաչում: Պատանի էր այն ժամանակ, երբ քաղաքը գնացին: Այժմ երեք տարի էր անցել, թէ՛ մեծացել էր, թէ՛ նրա դէմքի վրայ տառապանքը

(Շար. տես էջ 6)

ԵՐԵՒԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԱՍՓԻՒԹԻ ՆՈՐ ԱՇՏԱՐԱԿԸ ԱԼԵՑԻՐԸ (*) ԱՄՊԵՐՈՒ ՄԷՋ ԿԸ ԽՈՅԱՆԱՅ

Երեւանի պատկերասփիւռի կայանին մեծադեպ նոր աշտարակն բարձրութիւնը պիտի ըլլայ 308 մետր, այսինքն 2 մետրով աւելի բարձր՝ քան Փարիզի Էյֆէլի աշտարակը:

Երեւանի աշտարակները արդէն իսկ սկսած են, Ահա քի ինչ կը գրէ Հայկական Ս.Ս.Հ. Հաղորդակցութեան Նախարարի տեղակալ Ա. Խարազեան «Հայրենիքի» Ձայն» թիւի 46 (330) թ. մէջ:

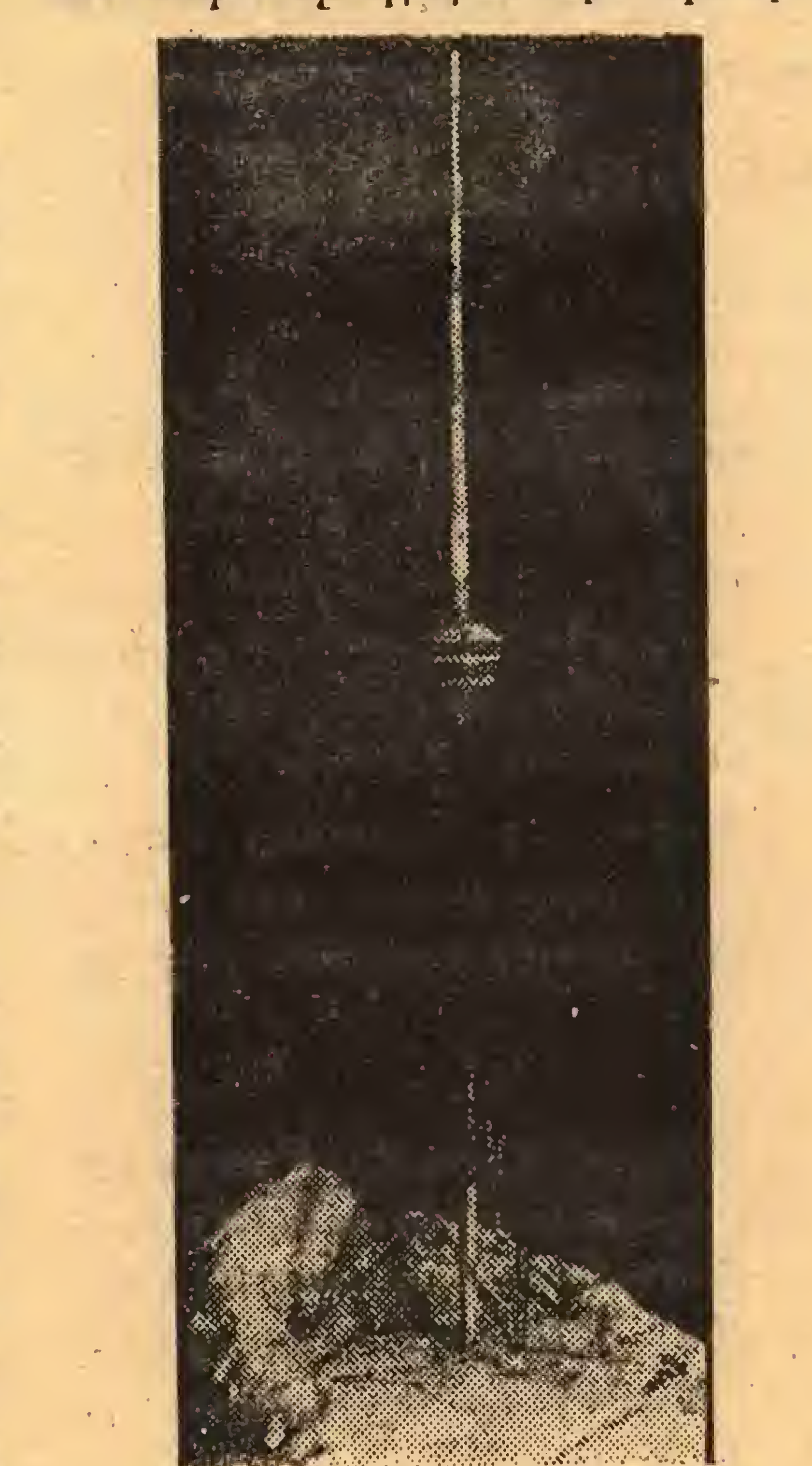
«Պատկերասփիւռ ժամանակակից գիտութեան եւ բեկիւնի ամենատաք զարգացող ճիւղերէն մէկն է: Ան աւելի արագ կը զարգանայ քան իր աւագ «եղբայրը»՝ ձայնասփիւռը: Ռադիոնալորումներու գոյութեան 47 տարիներու ընթացքին, օրինակ, ռադիոնալորումներու թիւը մեր հանրապետութեան մէջ գրեթէ այնքան է, որքան պատկերասփիւռի գործիքներն ունի թիւը: Այսպէս, մէջ բարունակ կ'ընդլայնուի պատկերասփիւռի հեռաւորութեան շառիւղը, որուն պատճառով դիտողներուն թիւն ալ բնականաբար բարձրանալու է: Այժմ Սովետական Միութեան շատ մը բաղաւթներու մէջ կը գործեն Երկու, իսկ Մոսկուայի մէջ չորս պատկերասփիւռի յայտագրեր: Երեւանի մէջ նոյնպէս կը տնտրուի զոյգ յայտագրեր: Հանրապետական եւ Կեդրոնական (Մոսկուային): Այս երկուսը յայտագրեր Ռուսով-Երեւան ռադիոնալորումների գծի միջոցաւ ամէն օր Տրդ ալիքով կը վերահաղորդուի:

Երեւանի պատկերասփիւռի նոր աշտարակին մանրամասն Նկարը

Բաղաւթի 3-է յայտագրերն են: Եւ սակայն Երեւանի պատկերասփիւռի այժմու բեկիւն աւազանում այդպիսի հեռաւորութեան գուրդ է, որպէս ճախատուած է կրկնակի անգամ մեծցնել գոյութիւն ունեցող Երեւան, ուր հաստատուելու են պատկերասփիւռ չորս հաղորդակ-

Երեւանի եւ Արարեսեան դաշտի բնակչութեան համար:

Այս հնգամեակի վերջերուն, Երեւանի մէջ պիտի տնտրուի պատկերասփիւռ:

Երեւանի պատկերասփիւռի նոր աշտարակին մանրամասն Նկարը

ներ, որոնցմէ երկուքը արդէն կ'աշտարակն եւ միւս երկուքը կը տնտրուին նոր աշտարակի կառուցումէն ետք: Այսինքն պիտի գեծանուի նաեւ չորս գերադասելի ռադիոնալորումներ, Երեւանի եւ Արարեսեան դաշտի բնակչութեան ապահովելու համար բարձրակաւ ռադիոնալորումներ:

Այժմ գոյութիւն ունեցող 180 մետր բարձրութեամբ աշտարակի վիճակի է ապահովելու միայն պատկերասփիւռի երկու յայտագիր: Հանրապետական եւ Կեդրոնական (Տրդ ալիք), որը արդէն կ'իրականացուի:

Պատկերասփիւռի զարգացման համար աւելի հեռաւորութիւններ տեղեկութիւն համար, ճախատուեցան նոր աշտարակի շինութիւնը, որուն աշտարակները սկսած են ներկայիս:

Նոր աշտարակին վրայ կը գեծանուի շարքեր նպասակներու համար ալիքներ (աւթեցներ), որոնցմէ չորսը պատկերասփիւռի համար, այդ չորսէն մէկը գտնուող պատկերասփիւռի, միւսն ալ տարածական ճախատուելու կապի համար (ռադիոնալորում) եւ այլն:

Ինչպէս վերը քննարկեց, աշտարակը կ'աւելնայ 308 մետր բարձրութեան, անոր վերին զաւարթ՝ Արարեսեան դաշտի նկատմամբ պիտի գտնուի գրեթէ 600 մետր բարձրութեան վրայ եւ ամպամած եղանակներու ժամանակ պիտի գործէ նոյնպէս ամպերու մէջ:

(Շար. տես էջ 6)

(*) Ալիք ցրուող՝ ԱՆԻՆ

Ժ. ԵԿԻՆ ԱՆԿԻՆԸ

ՈՂՆԱՍԻՆՆԻՆ “ՏԻՍԲ”Ի ՀԻՒԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Ալլերթի»ի պէս նորաձեւ (մոտա) հիւանդութեան տեսակ մըն ալ է այս՝ «տիսք»ի հիւանդութիւնը, երբ աչքի առջեւ կ'ունենանք հետզհետէ շատցող պարագաներու թիւը:

Բայց ի՞նչ է «տիսք»ը (սկաւառակ): Ողնաւորները կազմող 33 ողնոսկրներէն 2-ը, այսինքն վիզը, կոնակիւն և մէջքի ողնոսկրները, մեկզմէկէ զատուած են կրճիկային բարձրիկներով, որոնք ամուրջ է դեր մը կատարելու սահմանաւոր են: Եւ այդ բարձրիկներն են որ կը կոչուին «տիսք»:

«Տիսք» մը կազմուած է երկու շերտերէ, որոնք իրարմէ կը զատուին գնառակէ կորիզով մը:

Կորիզը ամփոփուած է առանձնական թիւերէ կազմուած օղակի մը մէջ, որուն առջեւի մասը կազմող թիւերը հետզհետէ հաստանալով, կարծր պատ մը կը կազմեն: Իսկ ետեւի մասին մէջ՝ ընդհակառակն, աւելի թուր և տկար է անոր կազմուածքը:

Կրնայ պատահել որ ենթական գետնէն ծանր առարկայ մը վերցնելու նպատակաւ ծոքի, և ապա մէկէն ի մէկ շտկուի: Եւ այդ պահուն ճնշման հետեւանքող կորիզը օղակին տկար մասէն դուրս կը սահի, և կ'ուղղուի դէպի ետեւ, ի վերջոյ յանգնելով ողնաձուլէն ծնունդ առնող շիւղերու արմատներուն:

Ենթական այս պահուն սաստիկ ցաւ մը կը զգայ համապատասխանող կէտին մէջ, իսկ ուսմիկն ալ «կռնակա դարձաւ» կ'ըսէ երբեմն:

Ողնաւորներն ամէն մասին մէջ, նոյնիսկ վիզի ողնոսկրներէն «տիսք»ներն ալ կրնան պարզել նման երեւոյթ մը, բայց աւելի վերջին անակշտային (լոմպէր) ողնոսկրն են առաջին սրբանոսկրին (սաքրոմ) միացած տեղն է ամենէն զգայուն կէտը, քանի որ մարմնին ծանրութեան հետ, արտաքին ծանրութեան մըն ալ ճնշման ենթարկուող շրջանն է այդ: Անկուսկրներն ալ կրնան «տիսք»ի կորիզը տեղահանել, նոյնպէս արհեստի բերումով տեսակէս կրկնուող շարժումները, որոնք ծնունդ առնող շիւղերէն են:

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆՈՒՄ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Խորապէս դրոշմուել էր: Տարիւնից աւելի էր ցոյց տալիս:

Մարգարը երբ դուռը բացեց, բաց արեց Յովհաննէսի սայլը, Ջապէլ տուտուն, որ խոհանոցում էր այդ պահին, իսկ Յովհաննէսն ու հայրը՝ վարպետ Մարտիրոսը, կողքի բնակութեամբ մնացին: Ջապէլ տուտուն անձնաթիւն աչքերուն տեսնելով, վախվիւնդով հարցրեց, թէ ինչ է ուզում:

Մարգարը մի պահ չկարողացաւ խօսել, կարծես լեզուն բռնուեց: Յովհաննէսը սիրտն արագ խփում էր: Մի րոպէում ամէն ինչ վերջիւնաց... ծնողներն յանկարծ աչքի առաջ եկան, եւ քոյրը, եւ այն տանջանքները, որ ինքը ենթարկուեց:

— Ես եմ, Ջապէլ տուտուն, Մարգարը, — հագիւ շշուշաց նա: — Մարգարը... բացականչեց Ջապէլ տուտուն և ջրի բաժակը ընկաւ ձեռքից: Քիչ մնաց ինքն էլ ընկնէր, եթէ Մարգարը չընկնէր:

Անսովոր ծայն լսելով Յովհաննէսը դուռը եկաւ սենեակից:

տուած կրնան ըլլալ պղտիկ վիրաւորումներու (միգրորթրոմաթիզմ):

Անհատէ անհատ ալ կացութիւնը փոփոխական է: Այսպէս, օրինակի համար, կան մարդիկ՝ որոնք «տիսք»ի հիւանդութեան աւելի ենթակայ են: ասոնց մօտ «տիսք»ը ժամանակէն առաջ ձեւաբացած ըլլալով, մէջի կորիզը կը շորնայ և ծածկող օղակին թիւերը իրենց առանձնականութիւնը կը կորսնցնեն: 35-45 տարեկաններու մէջ զանազան անհատներու մօտ, աւելի յաճախաբէս երեւոյթ մըն է այս:

Ուստի այսպիսիներուն մօտ, պղտիկ, աննշան պատճառ մը անհամար կրնայ զօրացած կորիզը յետոյ մղել դէպի շիւղ: մը արմատը:

Հիմա որ առաւել կամեւորապէս չափով գաղափար մը ունեցանք «տիսք»ի մասին, կրնանք այլեւս հետազոտութեամբ մտնել թէ ի՞նչ պէտք ունի յառաջ կու գան ազդրացաւը և միջնացաւը:

ԱԶԴՐԱՑԱԻԸ (ՍԻՍԹԻԲ)

Ժամանակին հիւանդն ու դարմանող բժիշկն ալ յուսահատեցնող հիւանդութիւն մըն էր այս: Ասկէ մօտաւորապէս 30-40 տարեկան առաջ՝ ազդրացաւը կը նկատուէր որպէս շլացաւ մը (նիւլ-րալի), մարմնին որեւէ մէկ կողմը յառաջ եկած բիւմաքիք ցաւերուն պէս, որով՝ ըստ այնմ՝ ալ կը դարմանուէր: Սակայն այդ դարմանումը ձախողութեան մատնուելով՝ հիւանդը անկողնին կը դաժմուէր և կը տառապէր անտուելիօրէն:

Կը կարծուէր որ խոնաւ խոտի կամ պաղ քարի մը վրայ չըստիլը անոր ծագման պատճառներէն մէկը կրնայ ըլլալ: Իսկ երբ ենթական այդպիսի պատմութիւն մը չէր ունեցած, այդ պարագային ալ պատճառը անծանօթ սխալութիւն կ'ըսէին:

Այսօր շատ մը անծանօթներ լուծուած են շնորհիւ գիտութեան հսկայաքայլ յառաջդիմութեան:

Ծոռն ջիզը (նէր սիւթիք), որ մարմնին ամենէն երկար շիւղն է, ողնաձուլի վարի մասէն ծնունդ

առնելով և շնայարի ծակերէն դուրս ելլելով, իր ճիւղերը կը տարածէ զմարմին, ազդրին, սրունքին և ոտքերու մկաններուն մէջ, անոնց առաջ շարժականութիւն և զգայնոտութիւն:

Երբ միջոցնայարային սկաւառակին կորիզը այս կամ այն պատճառաւ ողնաձուլութիւն (քանալ) մէջ սահի, և հոն ճառային շիւղի արմատին ճնշէ, յառաջ կուգայ ազդրացաւ: Երբեմն ալ նոյն արմատը կրնայ խեղդուել և կամ պարզապէս գրգռուի նոյն պատճառաւ: որով ցաւը կրնայ ըլլալ շատ զօրաւոր, և կամ մասամբ մը տանելի:

Այս իրողութեան դիմաց, հիւանդը անկողնի մէջ երկնալուծ, կրնայ քիչ մը հանգստանալ: Երբեմն ալ անկողնին մէջ զանազան դիրքեր կ'առնէ քիչ մը հանգիստ ապահովելու համար: Սուր, զօրաւոր սխալութիւն պարագային հիւանդը իր ոտքի մկաններուն մէջ կը զգայ թմրութիւն, ասեղնոտում, ոտքերուն ծայրը անտանելի պաղութիւն, եւայլն:

Ամենէն թիւթե շարժում մը, փոնգալով, հագալով, կարծես թէ երկկողման անտանելիօրէն ցաւը ընտղ հոսանքի մը անցքին տպաւորութիւնը կու տան:

Այս պայմաններով հիւանդը կը ստիպուի անընկալ դիրքեր առնել, որոնք եթէ տեսնէ, կրնայ ըլլալ վերջնական, օրինակ՝ ողնա-սիւթի ծոռն, կուզեր, եւայլն:

ՔԱՆԻ ՍԸ ԽՕՍԲ ԱԼ ՄԻՋՆԱՑԱԻԸ (ԼՈՄՈՎԱԿՕ) ՄԱՍԻՆ

Միջնացաւը մէջքին շուրջը պարուրող ցաւ մըն է, որուն պատճառը կրնայ ըլլալ մեր նշանաւոր «տիսք»ը: Արեւելեան, երբ «տիսք»ին կորիզը իր շուրջի օղակը պատռէ և սակայն աւելի հեռուները չսահելով մնայ «տիսք»ին մէջ իսկ, մէջքի համապատասխանող այդ մասին մէջ յառաջ կու գայ խուլ ցաւ մը, և պրկութիւն մը՝ որ ենթական մէկ կողմ դառնալու արգելք կ'ըլլայ: այս վիճակը որոշ ժամանակ մը վերջ կրնայ յանգնել ազդրացաւի ալ, երբ վերաւորումներ տեղի կ'ունենան: մէջքի ցաւին հետ այն առեւն կ'ունենանք երկկողմանութիւն մը, որ կը կոչուի «լոմպո սիւթիք», այսինքն միջնացաւը:

(Շար. տես էջ 6)

միջ, որոնց մէջ էին նաև հայ լեզնականները: Սեծ եղեռնից վերապրող հայերի մեծ մասը համախմբուեց Կիլիկիայի գանազան քաղաքներում:

Օրերը գեղեցիկ էին և ուրախ: Արգասաբեր աշուն էր: Մառերի տերեւները կարծես չէին դալկանում, թուում էր վառ կանաչ էին մնալու: Թուում էր և երկինքը միշտ անամպ, ջրինք ու պայծառ:

Թուում էր... ճնծութիւնը զօղանքում էր ամբողջ Կիլիկիայով մէկ: Յոյսը շառագոյն ծաղիկներ էր բացել: Կիլիկիան ընդարձակ դաշտերը զմրուխտ էին հագել...

Թուում էր... Կեանքը խայտում էր: Դուպրոցները վերաբացուեցին, Յովհաննէսն ու Մարգարը նորից միասին դպրոց գնացին: Բայց դպրոցում այս անգամ միեկնոյն դասարանում չնստեցին: Յովհաննէսը բարձր էր Մարգարից երկու դասարանով, որովհետեւ պատերազմի տարիներին Մարգարը ու միայն գիրք չէր կարդացել, այլ նոյնիսկ մոռացել էր դպրոցում սովորածը: Նա տառապանքի տուրբ ճանապարհ էր անցել:

Մինչ Յովհաննէսը, իր ծննդավայրում, ծնողների խըմից, որոնց մէջ էին նաև հայ լեզնականները: Սեծ եղեռնից վերապրող հայերի մեծ մասը համախմբուեց Կիլիկիայի գանազան քաղաքներում:

Օրերը գեղեցիկ էին և ուրախ: Արգասաբեր աշուն էր: Մառերի տերեւները կարծես չէին դալկանում, թուում էր վառ կանաչ էին մնալու: Թուում էր և երկինքը միշտ անամպ, ջրինք ու պայծառ:

ՊԱՅՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն մեր բարեպաշտ ժողովրդեան կը տեղեկացնենք, թէ Նոր Տարւոյ եւ Քրիստոսի Ս. Մննդեան սոթիւ՝ ի դիմաց Ազգային Իշխանութեան և մեր ժողովուրդին, լուսեւս, հոսագիւրդը զրկուեցաւ Ամենայն Հայոց Ազգընտիր Հայրապետ Ն.Ս.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին:

Ն. Ս. ՕԾՈՒԹԻՒՆ

Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.

ԱՄԵՆԱԹՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Ս. ԷԶՄԻԱՅԻՆ

Նոր Տարւոյ և Ս. Մննդեան Հաշիւմ Տօնին առթիւ հանգեցը ընդունել մեր բոլոր ժողովներու, հաւատացեալ ժողովուրդին և իմ կողմէս ջերմ շնորհաւորութիւններ: Կը մաղթենք որ Աստուած Զերդ Սրբութեան սոթղութեամբ լեցուն ելլել սուրհակներ պարգէն: Պայծառութիւն եւ անսասնելի Ս. էջմիածնի Հաւատարմական զգացումներով

ԶԱՒԷՆ ԵՊՍ. ԶԻՆԻՆԵԱՆ

Առաջնորդական Տեղապահ Հայոց եպիսկոպոսի

ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՔԱՐՈՉԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Աստուած է մեր խաղաղութիւնը: Աստուած է մեր փրկութիւնը:

Փառք ծննդեան Որդւոյն Աստուծոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ աշխարհին ընծայ բերեց պատգամը՝ «խաղաղութեան և ի մարդիկ համութեան»:

Սիրելի հաւատացեալներ,

Խաղաղութեան և ժողովուրդների եղբայրութեան հրամայականը թանկ է ի մասնաւորի մեր Մայր Եկեղեցու և մեր ժողովրդի համար, որովհետեւ բազում տարիներ շարունակ նրանց կեանքը եղել է տեղական տառապանք ու նահատակութիւն: Հագիւ յիսուն և աւելի տարիներից ի վեր է, որ հայոց հայրենիքը վերածնունդ է իբրեւ ազգային ինքնավար պետութիւն, ապահովելով հայ ժողովուրդին խաղաղ, ապահով ու բարգաւաճ կեանք՝ նիւթական վերաշինութեան ու մշակութային ծաղկումի պայմաններով մէջ: Նոր կեանքի կոչումով, երգով, արեւով ու սիրով կատուցող շին երկիրը մեր, Հայաստան աշխարհը, բոլոր իւսւ հայերի՝ միակ ապաւէնն է այսօր, միակ մխիթարութիւնը, միակ հպարտութիւնը:

Ահա թէ ինչու, մեր աղօթքը՝ «վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի, ամենավառ իղծն է՝ փրկութեան ափին հասած մեր ժողովրդի»:

Ամէն բանից վեր և ամենից առաջ, խաղաղութիւն թող լինի, և ամէն ինչ խաղաղութեամբ թող լինի:

Քրիստոսակերտ Սուրբ Էջմիածնից, Ամենայն Հայոց Հայրապետը, խաղաղութեան պատգամի հետ միասին ձեռք բերող բաշխում է իր հայկական օրհնութիւնը և աղօթում ձեռ ամենքի բարօրութեան ու արեւադարձութեան համար:

Քրիստոս ծնաւ և յայտնեցաւ:

Շնորհաւոր Նոր Տարի:

Շնորհք, սէր և խաղաղութիւն եղիցին ընդ ձեզ ընդ ամենեւեանդ. ամէն:

Նամքի տակ, թէ՛ իր դասազրբերն նորից ու նորից կարգացնել, թէ՛ բազմաթիւ ալ գրքեր:

Սակայն բախտը նորից չժպտաց նրանց: Նորից փակուեցին հայկական դպրոցները և Կիլիկիա համախմբուած հայութիւնը նորից բռնեց արտագաղթի կազմալուծող ուղին և ցրիւ եկաւ աշխարհով մէկ: Իսկ որդուն ուսումնական դարձնելու վարպետ Մարտիրոսի ցանկութիւնը մնաց անկատար: Անկատար մնացին և շատ ցանկութիւններ...

Յովհաննէսն ու Մարգարը նորից բաժանուեցին: Փոթորիկը նրանց գցեց տարբեր երկիրներ:

Քրիստոս ծնաւ և յայտնեցաւ:

Քրիստոս ծնաւ և յայտնեցաւ: Նրանք ջերմագին գրկախառնուեցին: — Այս վերջին հանգրուանն է, Մարգար, — գոչեց Յովհաննէսը: Նրա ծայնում գործվալի յուզում կար:

Մարգարը համաձայնուեց: Նրանք թեւեւեւ քայլեցին հայոց նորագոյն մայրաքաղաքի ծառուղիներով, հպարտ ու վրստահ:

Քրիստոս ծնաւ և յայտնեցաւ: Նրանք ջերմագին գրկախառնուեցին: Մի օր էլ յանկարծ զանգուածային ազգահաւաքի զանգը ղողանցեց, երկրէ-երկիր արձագանգեց:

Ու գաղթօջախներում ցրածատն եղաւ, հայրենադարձութեան ջանքեր վառուեցին: Ձանազան երկիրներից բարաւանները իրար յաջորդեցին: Տարիներ իրար կորցրած հարազատներն ու բարեկամները գտան իրար հայրենիքում:

Պատահեց և հանելի անակնկալ:

Յովհաննէսն ու Մարգարը մի օր յանկարծ իրար հանդիպեցին Երևանի փողոցներից մէկում:

Տարիների կարօտախտը բուժուեց:

Նրանք ջերմագին գրկախառնուեցին:

— Այս վերջին հանգրուանն է, Մարգար, — գոչեց Յովհաննէսը: Նրա ծայնում գործվալի յուզում կար:

Մարգարը համաձայնուեց:

Նրանք թեւեւեւ քայլեցին հայոց նորագոյն մայրաքաղաքի ծառուղիներով, հպարտ ու վրստահ:

ՎԱՀԱՆ ՏԱԲԷՍԵԱՆ

Երեւան

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

ՏԱՂԱՆԴԱԴՈՐ ՆԿԱՐԻՉ ՍԻՄՈՆ ՍԱՄՍՈՆԵԱՆԻ
ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԵՍԸ

Հայ և օտար արուեստագետները, արուեստի քննադատները և արուեստասերները հոծ բազմություն մը ներկայ եղաւ Նիւ-Եորքքանակ տաղանդաւոր

յայտ կու գայ՝ որ ան անկեղծօրէն կը հաւատայ նկարչական արդի դպրոցներէն խորանարդապաշտ (Cubism) ուղղութեան, որ իր իւրայատուկ ոճին ազ-

յառաջամասին (First plane) նիւթերը կու տայ աւելի իրապաշտ ոճով, իսկ հետզհետէ խորքին երթալով, մինչև պեֆրաունս, տեսարանները կը վերածուին գունաւոր գիծերու և շերտերու՝ տրուած երաժշտական կշռութեամբ համադրուով:

Արուեստագէտը հետաքրքրուող բոլոր նիւթերն ալ համազօր արժէք կը ներկայացնեն իրեն համար, անօր րլլան ընտանկար, դիմանկար կամ նարիս մօտ, կը բաւէ որ անօր ունենան գոյներու ներդաշնակութիւն, պարզութիւն և անմեղութիւն: Նիւթերը «որսալէ» ետք, իր վարպետի վիճիւժ աւելցնելու տայ բանաստեղծական թռիչք և երաժշտական շունչ: Թո՛ղ՝ ամենապարզ, անշահ և անզարդ նիւթերը անկեղծութիւն և ազնուականութիւն կը զգենուն:

Տաղանդաւոր արուեստագէտը կը հետեւի Արուեստը արուեստին համար՝ նշանաբանին, և իր ամբողջ ներաշխարհային պարունակին ու զգացումները փոխանցելով անշունչ պատանին՝ որպէս կենդանի և խօսուն իրականութիւններ կը ներկայացնէ իր շուրջըներուն:

Յուզադրուած ստեղծագործութիւնները մեզի այսպէս ներկայացուցին հայ անուանի ար-

Նկար մը անուանի արուեստագէտ-նկարիչ Սիմոն Սամսոնեանի (Նիւ Եորք) անհատական ցուցահանդէսին բացման Զախէն աջ՝ Պր. Արքր Չոլաքեան (ձախ՝ արուեստի քննադատ), Տիկին Լիւսի Սամսոնեան (նկարչին կողակիցը), Տիկին Եւ. Միսաք Բիւֆիլեան (Հայկեց)՝ ընդհ. տեսքէ Հ.Բ.Մ.Բ. նկարիչ Սիմոն Սամսոնեան, Պր. Վոլքեր Գաբրիլեան (փոխ նախագահ և Creative Director K. M. & Grove Inc-ի) և այլոցի մը:

նկարիչ Սիմոն Սամսոնեանի անհատական ցուցահանդէսին բացման, 26 Դեկտ. 1971, Կ. Ե. Ժամը 5ին՝ Լին Բաթլըր Լալըրիին մէջ: Ցուցահանդէսը կը տեւէ մինչև 9 Յունուար 1972:

Ս. Սամսոնեան այս անգամ կը ներկայանար ոչ միայն հայ հասարակութեան, այլ իր գործերը ցուցադրելով միջազգային արուեստի կեդրոնի մը մէջ՝ իր արուեստը կը ծառայեցնէր նաև օտարներուն:

Պէտք է խոստովանիլ, որ հայ արուեստագէտի մը համար դժուար է այսպիսի սուղ կալըրի մը վարձքին դիմանալ, բացի այն պարագայէն՝ եթէ ան իր արուեստին վարպետն է և ցուցադրանքներու սեփականատէրներ կը փափարին որ անոր գործերը ցուցադրուին իրենց սրահներուն մէջ:

Երբ այս մասին հարցուցինք Սամսոնեանին՝ ան պարզօրէն պատասխանեց:

— Քանի մը ամիս առաջ Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդարանը, որ իրապէս դարձած է մշակութի կեդրոն մը, աւելի քան երեսուն հայ արուեստագէտներու գործերուն ցուցահանդէսը կազմակերպեց: Ինձի ալ դիմուեցաւ, և ես ալ մասնակցեցայ: Բացումէն քանի մը օր ետք՝ արուեստի քննադատ մը հեռածայնեց և ըսաւ որ կ'ուզէ ինձի հետ տեսակցութիւն մը ունենալ: Այցելեց իմ արուեստանոցս և զանազան պատահաներու լուսանկարները առաւ: Քանի մը շաբաթ ետք՝ ամերիկեան ԱՓՂՕԶ՝ շաբաթաթերթը միջոցը երկու էջեր յատկացուց իմ նկարներուն գունաւոր և սև-սպիտակ վերարտադրութեան և իմ մասին գրութեան:

Այդ հրատարակութիւնէն ետք՝ քանի մը կալըրիներէ հրաւեր ստացայ, նպատակաւոր պայմաններով, անհատական ցուցահանդէս մը կազմակերպելու համար: Թարմարագոյնը Լին Բաթլըրը գտայ, և ան այսօր, սահմանափակ տեղի պատճառաւ, միայն 17 գործերս կը ներկայացնեմ միջազգային հասարակութեան:

Արուեստագէտ Սամսոնեանի պատասխաններուն ընդմէջէն ի

բիւրն է: Ան ստեղծած է արուեստի իր անհատական դպրոցը՝ «Արտայայտչական Խորանարդապաշտութիւն» (Expressionist Cubism) ուր գոյներն ու գիծե-

Նկար մը՝ ցուցադրանքի մէկ անկիւնէն: Հայ և օտար արուեստագէտներ կը դիմեն ցուցադրուած նկարները (Լուսանկար՝ Արքր Չոլաքեանի)

րը, արուեստագէտի փիլիսոփայական ներաշխարհին սզեցութեան ներքէ, աւելի կը բերեղանան, կը յստականան: Սամսոնեան կառուցողական ձեւին մեծապէս ուղադրութիւն կը դարձնէ: Նկարներու

լեզուագէտ Սիմոն Սամսոնեանը: Կը մաղթենք որ հայ անուանի պատիւ բերող արուեստագէտին վրձնը միշտ դալար մնայ:

Ն. Բ.

Նիւ Եորք, 3-1-72

Հայկական և Պարսկական Մեծարժէք
Ձեռագիրներ Լոս Անճելըսի մէջ

Լոս Անճելըսէն խմբագրութեան ուղղուած նամակէ մը մեծ ուրախութեամբ տեղեկացանք, որ վերջերս բանիւրուն պարսկահայ մը մահացած է և ձգած է ձեռագիր մատենաներ, պատմական գրքեր, հայերէն և պարսկերէն վաւերաթուղթերու հսկայական գանձ մը:

Այդ թանկագին գանձը գնած և Լոս Անճելըս փոխադրած է Նու Սի Էյ Էլի հայկական ամպիոնը: Երեսանի Մատենադարանի տնօրէնի տեղակալ, աւագ գիտաշխատող և հմուտ պարսկագէտ Բարդէն Չուգաւրզեան, այս առթիւ Հայաստանէն Գալիֆօրնիա (Ա.Մ.Ն.) ժամանած է, ուր Փրոֆ. Սանճեանի հետ միասին սկսած են

սնտուկներով Լոս Անճելըս փոխադրուած այդ անգնահատելի գանձը ուսումնասիրել:

Անոնք մեծ ուրախութեամբ լիցուած, արդէն սկսած են այդ վաւերաթուղթերը սանտրել ու դասաւորել կարեւոր ուսումնասիրելու համար:

Այս արժէքաւոր ձեռագիրներու քանակը այնքան շատ է, որ թերեւս մէկ տարուան ժամանակամիջոցին հազիւ թէ կարելի ըլլայ գանձը կարգի բերել:

Այս լուրը ոչ միայն կը չըրճեցնէ հայրը, այլ և բոլոր անոնք՝ որոնք պատմաւարանաւորական գծով ուսումնասիրութիւններ կը կատարեն հայ, պարսիկ և այլ ժողովուրդներու և անոնց մշակութիւն վրայ:

Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ՎԱԶԳԵՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄԱՂԹԱՆՔՆԵՐԸ՝
ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Ս. Էջմիածին, Յունուար 1972 թ.

ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱԽԵՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՉԻՆՉԻՆԵԱՆ

Առաջնորդական Տեղապահ Եգիպտոսի Հայոց

Գահիրէ

«Քրիստոս ծնաւ եւ յայնեցաւ»:

Նոյնանի Եգի, Տիրախմաթ Թեմիդ և Չիւր Սրբազնութեան բերելու Գեղչին մեր Յիսուսի Քրիստոսի լուսահաւ Մեհրեան Աւետիսը՝ մաղթանքներով ջերմագին, որ Միաձին Ողորդն շնորհներ առատապէս բաշխարին Ձեր Եկեղեցիներուն: Ձեր Թեմի հոգեւոր դասուն, Թեմ և Ծրխական խորհուրդներուն, դպրաց և Երեսաստեղծ միութեանց անդամներուն և համայն մեր հաւատացեալ գաւաղներուն, ի շնորհիւն և ի ծաղկումը Ձեր ժողովուրդի կրօնական և մշակութային համայնքային կեանքին, Ձեր հոգեւորագ առաջնորդութեան ներքին:

Ս. Մեհրեան շնորհներով, բոլ յաւն անասան մեան Հայաստանայց Առաքելական Ս. Եկեղեցին և վերածնած ժողովուրդն ու Մայր Եկեղիւր Հայոց:

Ս. Էջմիածնէն և Մեր Հայկական տեւեւ, օրհնութիւն, սէր և խաղաղութիւն Ձեր Եկեղեցիներուն և Ձեր ժողովուրդին:

Նրկանաւ օրհնութիւն և խաղաղութիւն Լաւ Ձեր բարեխմաւ մեծ Եկեղիւն և աշխարհին համայն, ամէն:

Շնորհաւոր Նոր Նարի և Սուրբ Մեհրեան:

ՎԱԶԳԵՆ Ա.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԱՍՓԻՒՈՒ ՆՈՐ ԱՅՏԱՐԱԿԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Այս նոր աւսարակը, իր մեծութեամբ Սովետական Միութեան մէջ երրորդ պիթի ըլլալ, Մոսկուայի «Օսթալիին»-ի և Քիւբի աւսարակներէն յետոյ, որոնք ունին համապատասխանաբար 532 և 350 մեթր, իսկ պատկերասփռումի յայտագիրներ կազմակերպելու հնարաւորութիւններով՝ ան միայն Մոսկուայի պատկերասփռութիւն աւսարակին ետ պիթի գայ:

Նոր աւսարակին չափերը աւելի լաւ պատկերացնելու համար նշենք, որ ներկայի աւսարակը կը կռնէ 330 բոն, մինչդեռ նորին ծանրութիւնը պիթի ըլլալ 1900 բոն: Եթէ նախկին աւսարակի հիմքուն համար տեղադրուած ԵՂ 500 խորանարդ մեթր պիթոն և մօտ 12 բոն ամաւն, նորի հիմքուն մէջ կը լեցուին աւելի քան 3000 խ.մ. պիթոն և մօտ 100 բոն ամաւն: Նոր աւսարակին հիմքին բացումովը 60 մեթր է իսկ նախկինին 20 մեթր:

Հաշուաւ այս մեծ չափերուն և ծաւալներուն, վեր խոյացող եռանկիւնաձեւ հսկան պիթի ըլլալ հնարաւորագին նորը ու գեղեցիկ կառուցումով մը, կ'ունենայ հմայիչ տեսք և գեղեցիկ ներդաշնակութիւն մը կը ստեղծէ Երեւանի աւելի բարձրագոյն կանաչ լարձուցներու հետ:

Աւսարակին իրանին մէջ, երկու բարձրութիւններու վրայ՝ 71 և 150 մեթրերու վրայ կը տեղադրուին զգալի մակերեսներով շէնքեր: Անոնցմէ առաջինը կ'ունենայ մօտ 300 ք.մ. մակերես, որեւէ կը գեղեցիկ թափախի, զանգեղութիւն և Լեւիականի ռափաթիւսանցումներու փոփոխութեամբ սարահարկները, որոնց մօտեցումը պիթիներուն, զգալիօրէն կը նուազեցնէ կարողութեան կորուստները և հաղորդումներու որակը կը բարելաւէ:

Ներքոյ երկարակի կառուցումովը, որ պիթի գնունի գրեթէ 50 յարկնոց շէնքի մը բարձրութեան վրայ, պիթի ունենայ 360 ք.մ. մակերես:

Ներկու առաջնորդական վերելակները՝ սպասարկող անհնազաւթ, այցելուները, հիւրերը և գրաստեղծիկները 2-5 վայրկեանէն պիթի բարձրացնեն մինչև վերին կառուցումովը: Այստեղ պիթի ըլլան դիտահրապարակներ, ուրեղեւ կը բացուի հիւստանց տեսարան դէպի Արարատեան դաշտավայր, իսկ Ե-

րեւանը կը դիտուի իր ամբողջ գեղեցկութեամբ: Այստեղ պիթի գնունի և նաև տեսարան և բոլորաւական գրաստեղծիկ:

Աւսարակին առաջին մակերեսներուն վրայ պիթի գեղեցկութիւնը բազմաթիւ օդերեսաւորական ժամանակակից սաւեթ:

Թեքիլի և գիտութեան ժամանակակից զարգացումը, սիւ մեղադարձութեան բնագաւառին հնարաւորութիւններ կու տայ ըստեղծելու բարձրակարգ պատկեր, որոնց օգտագործումը այս աւսարակի կառուցման գործին, հնարաւորութիւն տուցին՝ արեւոր կեդրոնի հինգ անգամ աւելի բերել ըլլալ Գաւ Գաւիլի աշխարհաճոյակ էյ-Ֆելի աւսարակը, որ ունի 306 մեթր բարձրութիւն և կը կռնէ աւելի քան 11 հազար բոն:

Թեքի գեղեցկ մաշտասանները դեռ վերջերս միայն սկսած են և աւելի արդէն զգալի գործ կատարած են: Մեծ նշանակութիւնը գեղեցկութեան հետ իւրաքանչիւր 10 բոն կռող ետք յենարանները (սիւնակներ) և կեդրոնական տանգիլ 14-16 բոն կռող և 16 մեթր երկարութիւն ունեցող հանգոյցները: Հաշուաւ այդ հանգոյցներուն մեծ չափին ու կեդրին, անոնց գեղեցկութիւնը կատարուած է մեծ նշանակութեամբ:

Այժմ Հայկական Ս.Ս.Հ. Հաղորդակցութեան նախարարութեան միջոցներ կը խորհի և որոշակի քայլեր կ'առնէ այս կառոյցը շինարարութեամբ, նախագիծերով և այլ նիւթերով ապահովելու համար:

Ա. ԽԱՐԱԶՅԱՆ

(Հ.Ս.Օ.Հ. Հաղորդակցութեան նախարար Տեղակալ)

ՁՈՒՄԱՆԻՔՆԵՐ

ՄԻԱԿ ԹԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Նորտասարգ աղջիկ մը իր բարեկամին:

— Իսկապէս ամէն յատուկ թիւն ունիս, լաւ ամուսին մը ըլլալու համար, միայն մէկ թիւն թիւն ունիս:

— Ի՞նչ թիւն թիւն — կը հարցնէ բարեկ մը հետաքրքիր:

— Այն որ ինչ գար ծնողքէն ձեռքս խնդրելու:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԸ

Արտոնատեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԵԱՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱԲԱՆ

ՆՈՐ ԵՐԶԱՆ ԹԻԻ 412—ՀԻՆԳՇԱԹԻ 20 ՅՈՒՆԻՈՒԱՐ 1972

ՀԱՏԸ ԶԵՆՈՒՄ 3 ԵՂ . ԴՆԿ . ԿԱՄ 25 ԼԻՐ . ԴՆԿ .

عدد ورقه ٤١٢ — ٢٠ يناير ١٩٧٢

Հիմնադրված 1948ին

Տպագրանակ 3000

چاهاکیر

جريدة أسبوعية

ص. ب. ٢١١١ بالقاهرة ٢٤٦٠ ت ٩١٥٠١٣

صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرديان (بالان)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

ԳԱՀԻՐԵ «ԶԱՅՔՈՎԱՔԻ» ՀԱՆԴԻՍԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ՝ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ՝ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՍԿՈՒՍԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԸՆԿԵՐ ԱՆՏՈՆ ՔՈԶԻՆԵԱՆԻ

Կիրակի, 16 Յունուար 1972, Գահիրեի Սովետական Մշակութային Կենտրոնի «Զայքովաքի» թերթի մեծ հանդիսարանին մեջ, տեղի ունեցավ Ազգային Իշխանությունների և Կոսկոսի կենտրոնի միջև կնքվող համաձայնագրի ստորագրումը:

Ընկեր Անտոն Քոզինեան իր ելույթի ընթացքին

Խառնուրդի նախաձեռնությունները ժողովրդական մեծ հանդիսություններ են, որոնք կազմակերպվում են միջազգային մշակութային կապերի զարգացման նպատակով:

Այս մեծ հանդիսության նախագահեց եգիպտացի Ս. Ջալալ Ս. Զալեհ Ս. Եպս. Ջինյինեան:

Միջազգային համագործակցության զարգացման նպատակով, ինչպես նաև Հայ Կաթողիկոսի համայնքի վիճակագրության Գործադիր Կոմիտեի նախագահի Ազգ. վարժարանի կրթական Տեսուչ Հոգ. Տ. Ներսիս Ե. Վրդ. Բապունյան:

Հանդիսարանը ամբողջությամբ լեցունք էր հայրենակարությամբ հայերով, ժողովուրդին բոլոր խառնուրդի մտադրականներ, հասարակական գործիչներ, թերթերու խմբագիրներ, արվեստագետներ և աշխատակիցներ:

Նախքան հանդիսության սկզբնականությամբ, հանդիսարանի հիւրասրահին մեջ տեղի ունեցավ հիւրասիրություն մը, որում ընթացքին առնուեցան յիշատակի նկարներ և ներկաները առթիվ ունեցան գրուցելու մեծաշարք հիւրին հետ:

Նախագահության ամպիոնին կեդրոնը տեղ գրավեց հայրենի մեծ հիւրը, իր շուրջը ունենալով Գերշ. Տ. Զալեհ Ս. Ջալալ Ս. Զալեհ Ս. Եպս. Ջինյինեան:

Հանդիսության պատվոյ ամպիոնին նկար մը (Առաջնիկներ՝ Քոզինեան)

Սոյն հանդիսությունը լրինեց բարձր ներկայությունը պատվելի նաև Աֆրո-Ասիական խորհրդատվոր Սովետ. պատվիրակության անձնակազմին՝ Տանկիստանի մեծ գրող Տուրան Զատե, պատվիրակության ղեկավար Զաքարյան, Գահիրե:

Թովհ. Քեհեան, Մ. Զարպանե, Յ. Ամատունի, Հ. Բիրբեհան, Լեւոն Շահինյան, Ս. Պալանյան, Ն. Գեորգիան, Վ. Տեփոյան, Ն. Պալանյան, Ա. Մեհրաբյան, Ա. Եսփոսեան, Յ. Համբարձումյան և Ն. Տեփոյան (Շար. տես էջ 6)

ՏՈՔԹ. ԱԶԻԶ ՍԵՔԻ ԿԸ ԳԼԽԱԻՈՐԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

«Ամեն ինչ Պայմարին ի սպաս պետք է դրուի» լայնամարտեց
Անուար էլ Սատաթ Նոր Դալիին

«Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները գործոն կողմ դարձան եւ այսպէսով ազգային տիրույթները ծառայում, Յաւաքիկայ Յուլիսէն առաջ բազմաթիւ օրէնքներ պիտի հրապարակուին»

Եգիպտոսի Նախագահ Անուար էլ Սատաթ, Երեքշաբթի, 18 Յունուար, Կէսրին, Նախագահեց՝ Տոքթ. Ազիզ Սեքի վարչապետութեամբ կազմուած Նոր Դալիին առաջին նիստին: Նոր Նախարարութիւնը կը բաղկանայ Կինգ փոխ-վարչապետներէ և 26 նախարարներէ:

Նախկին վարչապետ Տոքթ. Մահմուտ Ֆաուզի, Հանրապետական Կոնգրեսի Կենտրոնական Եգիպտոսի փոխ-Նախագահ:

Նոր Դալիին առաջին նիստին, Հանրապետութեան Նախագահը կարեւոր յայտարարութիւններ կատարեց, Նոր կառավարութեան տարած ուղեցոյցներ՝ Ներքինում ալ ծանր կացութեանը որուն կը գլխավորէ երկիրը:

Տոքթ. Ազիզ Սեքիի գլխավորած Նոր Դալիին հատարման երկուսէն ետք գլխավորէ երկու ժամուան այս առաջին նիստին, որուն նախագահեց Հանրապետութեան Նախագահը, Ներկայ գտնուեցան նաև փոխ-Նախագահներ՝ պ. Հիւսէյն էլ Շաֆէի և Տոքթ. Մահմուտ Ֆաուզի, ինչպէս նաև Ազգային Ժողովին Նախագահը, Արաբ Ընկերվար Միութեան ղեկավար Եսա:

ՏՈՔԹ. ԱԶԻԶ ՍԵՔԻ

և ընկերվարական ընդհ. դատարանը:

Հանրապետութեան Նախագահը մասնաւորաբար ընդգծեց պատերազմական տնտեսութեան մը որդեգրումը՝ ճակատագրական պայմարին ծառայութեանը տակ դնելու ամէն ինչ: Ան դիտել տուաւ նաև, որ անցեալ 9 Դեկտեմբերին առնուած որոշումը՝ ո-

րով կը հրահանգուէր զինեալ ուժերուն յարձակման պատրաստութիւն կատարելու համար: Եւ իսրայէլի միջև զինուորական համաձայնութիւնը եկաւ ապացուցանելու՝ որ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները Միջին Արեւելքի տագնապին գործոն կողմ դարձան, Հիդա-Փաքիստանեան պատերազմին իրենց կրած ծախսութիւններէն ետք:

Կացութիւնը Նոր ծառայումն ենք ստացած է, որուն պէտք է զիջարեւել տնտեսական միջոցառումներով՝ ազգային գործունէութեան բոլոր մարզերէն ներս: Նախագահը գործադիր և օրէնսդիր մարմիններէն խնդրեց, որ սահմանադրութեան համաձայն Նախաձեռնուած օրէնքները պատրաստուին յառաջիկայ Յուլիս (Շարունակութիւնը տես էջ 5)

ՄԱՍՈՒԼ

ՈՉ ԻՍԿ ԶԻԹԵՐ...

«Եթէ նոյնիսկ Հիբրէի ողջ ըլլաւ, պիտի անցնար»: Այսպէս կ'ըսէ Շէյխ Մուհիպ «Պաղկա Տաւ» Արեւելեան «ազա» Փախսանի ճախագարը, ակնարկելով այն օրերուն երկրին իշխանաւորներուն ձեռքէն իր ժողովուրդին կրած անխնայ կոտորածը:

75 միլիոն հաւուղ ազգի մը անուրի խօսողն այսօր, կը խորհի քի եղեռնագործութեան յոռեղիմ հրեք չէ Հիբրէի:

Ճիշդ է. պատերազմ (գեներալ Եսա) անցնի ասանկ պատերազմ, պիտի բերէ մեծ մայրս) պիտի երբաւ բուրբին: Մուհիպ պիտի երբաւ Կարմիր Սուլթանը, Պալեսթին, Եգիպտոս, ձեռնալու ու իրենց վասակմամբ ընկերները, որոնք չեն ամցած ու պիտի չլսինք բընաւ (յաւիտեան յաւիտեան) իրենց գործած Սպանիոյն համար:

Անոնք - գերման կայսերապետութեան հետ ձեռք ձեռքի տալով - եղան ուսմանը հայ ժողովուրդը բնաջինջ ընելու սեւաբոյր «Արեւել» խմբակներու դարձն սկիզբը եւ տիրի օրինակ իրենց «հաճախ» ին...

Թի ինչու Հիբրէի եւ ոչ բուրբին անուր կը տիրի այսօր, (Շար. տես էջ 3)

ԸՆԿԵՐ ԱՆՏՈՆ ՔՈԶԻՆԵԱՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒԵՑԱԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹԻ ԿՈՂՄԵ

Առաջնորդութեամբ Սովետ Միութեան Գահիրէի դեսպան Պ. Վրլախիմի Վիկտորեանովի, Ս. Հայաստանի Կոմկոսի Կենտրոնի Ա. Քարտուկար՝ ընկեր Անտոն Քոզինեան եւ իր գլխավորած պատերազմութիւնը, Եգիպտոսի, 17 Յունուար 1972, առաւօտեան, Քալայի Հանրապետական Պալատին մեջ ընդունուեցաւ Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետութեան Նախագահ Պ. Անուար էլ Սատաթի կողմէ:

Այս հանդիպումին ընթացքին Եգիպտոսի ճախագար իր եւ արաբ ժողովուրդին զոհուած իրենց յայտարարութեան մասին եւ զովեստով խօսած է Եգիպտոսի հայերու լաւ ֆալագիներ ըլլալուն եւ երկրին իրենց բերած ծառայութիւններուն մասին:

Անուար էլ Սատաթ ի պատիւ Եգիպտոսի լայն եղած այս յայտարարութեան ի պատասխան, հայ մեծ ղեկավար շնորհակալութիւն յայտնեց եւ իր կարգին ըսած է՝ քի Եգիպտոսի հայերուն հալածութիւնը եւ օհոհակալ է քի՝ նախագահին եւ քի՝ Եգիպտոսի արաբ եղբայրներին:

Այս շնորհակալութիւնները հաղորդեց նոյնիսկ ընկեր Քոզինեան, ի պատիւ իրեն՝ հայ համայնքին կողմէ նոյն օրը ստեղծուած մեծ հաշիւային ընթացքին, որ տեղի ունեցաւ Հիբրէի Միութեան մեծ հաշիւային մեջ:

ԱՆՏՈՆ ՔՈԶԻՆԵԱՆԻ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Երեքշաբթի, Կ. Ե. ժամը 3.30ին, Գահիրէի Միջազգային Օդանավայանէն դէպի մայր հայրենիք բռնիք առաւ Հայաստանի Կոմկոսի Կենտրոնի Ա. Քարտուկար: Այս մասին մեր լազորդ բնով:

ՀԱՅԿԱՄԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ

Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԿԵՆՏՐԱԼԻ Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԸՆԿԵՐ ԱՆՏՈՐՆ ՔՈԶԻՆԵԱՆԻ Եզրայտահայութեան հետ ժողովրդական Ա. Հանդիպումը Գանիբեի Ազգային Առաջնորդարանին մէջ

Եզրայտահայութիւնը, և ի մասնաւորի Գանիբեի հայութիւնը, պատմական օրեր ապրեցան՝ Հայաստանի Կոմկոմի Կենտրոնի մ. քարտուղար ընկեր Անտոն Քոզինեանի եզրայտոս այցելութեան բարեբաւարակ առիթով:

Արդարեւ, ինչպէս մեր անցեալ թրով հաղորդած էինք, Հայաստանի մեծ ղեկավարը՝ որ կը գլխավորէր Ափրո - Ասիական խորհրդակցութիւնը՝ մասնակցող սովետական պատուիրակութիւնը, Գանիբեի ժամանած էր Շաբաթ, 8 Յունուար 1972, երեկոյեան:

Խորհրդակցութիւնը առթիւ Սովետական պատուիրակութեան բազմադարձ վերահանգում, հայրենի ղեկավարը Գանիբեի իր ժամանաւան սկիզբի օրերուն հանրաւարտութիւն չունեցաւ հանդիպում ունենալու մեր համայնքի ժողովրդական մասնաւորուն հետ: Այսուհանդերձ, Երեքշաբթի, 11 Յունուար 1972-ի կէսօրին, «Ենփուր» պահուկի իր յարկաբաժնին մէջ, ան սիրով ընդունեց Ազգային իշխանութեան պատուիրակութիւնը, գլխավորութեամբ Թեմիս Առաջնորդական Տեղապար Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Զինչինեանի և բազկացած Պատկ. Թեմակի ժողովի դիւանին և Պատկ. Գանիբեի ժողովի անդամներուն, որոնք ազգային պարտականութիւններ կատարեցին բարի գալուստ մարտնչելու համար խորհրդ սոյն տեսչութիւնը, որուն սիրով ընդունաւ իր ընկեր Անտոն Քոզինեան:

Խորհրդակցութիւնը աշխատանքներու աւարտին, ընկեր Անտոն Քոզինեան ընկերակցութեամբ Գանիբեի Սովետական Դեպարտաման գլխավոր խորհրդական և ազնիւ հայրեր ընկեր Պօղոս Ակոբովի, մէկ օրուան պտոյտ - այցելութիւն սը կատարեց Աղեքսանդրիա (Չորեքշաբթի, 12 Յունուար 1972), Ապա, Ուրբաթ 14 և Շաբաթ 15 Յունուար 1972, ընկերակցութեամբ Սովետական Դեպարտաման զինուորական ներկայացուցիչին ու անոր մասնաւոր օգնականով, հայրենի մեծ ղեկավարը այցելեց Վերին Եզրայտոսի Աւան և Լուսառ բաղաւթները, ուր հետաքրքրութեամբ դիտեց Սովետական Միութեան մեծ օժանդակութեամբ կառուցուած Առաջնորդարանը, ընկեր Անտոն Քոզինեանի ղեկավարած ընկերակցութեան հետ:

Հայ համայնքի զաւակներուն հետ ընկեր Անտոն Քոզինեանի ժողովրդական առաջին հանդիպումը տեղի ունեցաւ Գանիբեի, 16 Յունուար 1972, կ. ժամը 1:30-ին, Գանիբեի Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, ուր հիւրասիրութիւն մը կազմակերպուած էր այս առթիւ:

Գանիբեի և Աղեքսանդրիայ Ազգային իշխանութեան անդամներ, եզրայտահայ մամուլի բոլոր ներկայացուցիչները, մտաւորականներ և ժողովուրդի բոլոր խաւերէն մարդիկ, նոյնիսկ աւելորդ կանայք եկած էին մօտէն տեսնելու և խօսելու այն մեծ անձնաւորութեան հետ, որ երկար տարիներէ ի վեր իր ողջ ժողովրդին հետ ընկերակցեց իր ղեկավարած իր ժողովուրդի և մեր մայր հայրենիքի յառաջդիմութեան հսկայ աշխատանքներուն:

Ընկեր Անտոն Քոզինեանի Գանիբեի գտնուելուն և անոր հայկական համայնքի զաւակներուն հետ ունենալիք հանդիպումներուն առթիւ, Աղեքսանդրիայ համայնքին կողմէ պաշտօնական պատուիրակութիւն մը, բաղկացած Աղեքսանդրիայ Ազգային իշխանութեան անդամներ Պ. Բարութիւն Ամատունիէ (ատենապետ Պատկ. Թեմակի ժողովի), Մարտիկ Զարպիսէլեանէ (ատենապետ Պատկ. Գանիբեի ժողովի), Լեւոն Հիւրմիւզէ (փոխ-ատենապետ Պատկ. Գանիբեի ժողովի) և Մուրատ Քէօշէրեանէ (փոխ-ատենապետ Պատկ. Թեմակի ժողովի), Գանիբեի ժամանած էր բարի գալուստ մարտնչելու հայրենի մեծ ղեկավարին և մասնակցելու անոր ի պատիւ կազմակերպուած երեկոյթներուն և ընդունելութիւններուն:

Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, եզրայտահայ Առաջնորդական Տեղապար Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Զինչինեան խօսք առնելով, ներկայացուց հայրենի մեծ ղեկավարը՝ ներկայ հասարակութեան և ապա խօսեց:

Գանիբեի համայնքի պատմութեան և ի մասնաւորի ներկայ կառոյցի մասին, անդրադառնալով մեր Ազգային իշխանութեան, անկէ բխող հոգաբարձութեան, ինչպէս նաև բարեսիրական, մշակութային և մարզական կազմակերպութիւններու ազգօգուտ գործունէութեան մասին: Այս առթիւ Սրբազանը չմոռցաւ յիշատակել այն մեծ դերը՝ որ կը կատարեն հայ մամուլը ու անոր խմբագիրները, ի գին ամէն դժուարութեան և զոհողութիւններու:

Ենկերակցող Տիկնանց Խաւակաւորութեան կողմէ եղած հիւրասիրութեան շնորհիւ, հիւրասիրութիւնը՝ որուն ընթացքին կենացներ պարպուեցան, խօսք առաւ օրուան մեծ հիւրը:

Ընկեր Անտոն Քոզինեան նախ շնորհակալութիւն յայտնեց այս ջերմ ընդունելութեան առթիւ և իր վեճ գործունէութիւնը՝ որ կը գտնուի մայր հայրենիքին հետ ապրող այս շէն գաղութի անդամներուն հետ: Ապա իր խոսքով անդադարաւ և իմաստալից ելոյթ մը ունեցաւ, ազգային մեծ ոգևորութիւն ըստեղծելով բոլոր ներկաներուն հոգիներէն ներս և որոնք մեծ հպարտութեամբ լեցուեցան այս առթիւ:

Ան մասնաւորաբար շեշտեց որ հայը՝ ուր որ ալ գտնուի, անբաժան մէկ մասը կը կազմէ իր հայրենիքին, գովեց սփիւռքի մէջ հայապահպանման համար կատարուած մեծ աշխատանքները ու յաջողութիւն մարտնչեց բոլորին: Ապա անդրադառնալով մայր հայրենիքի և հայրենաբնակ ժողովուրդին կատարած մեծ յառաջդիմութիւններուն և ծնող բերած մեծ յաջողութիւններուն մասին, շեշտեց, որ աշխարհի վրայ չկայ ուրիշ երկիր մը, որ մեր հայրենիքի 1920-ական թուականի ամենագլուհին կացութեան նման սկիզբ առած ըլլայ եւ յիսուն տարիներ ետք հասած ըլլայ ներկայի աներեւակայի աղիւններուն:

(Շար. տես էջ 6)

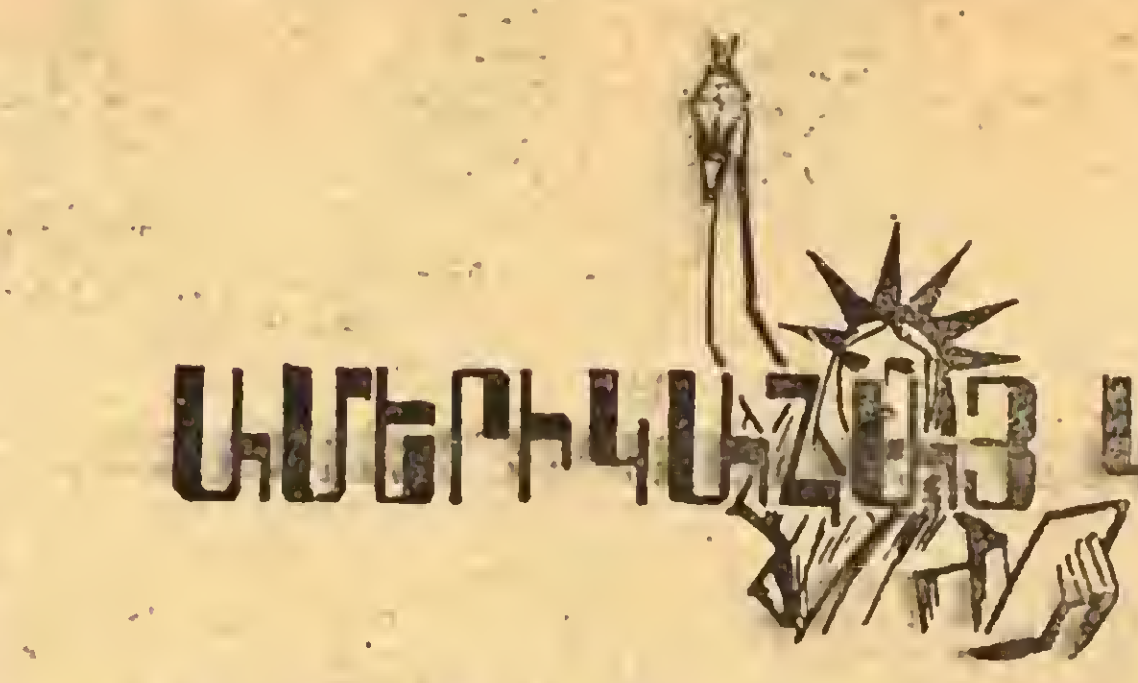
ՏԻՐՈՒՆԻ

Խոր կսկիծով տեղեկացանք, որ Կիրակի, 16 Յունուար 1972, կ. ժամը 7:30-ին, Աղեքսանդրիայ ի բնակարանին մէջ յանկարծամահ եղած է քերթի բարեկամ Երեմ:

ՈՂԲ. ՄԱՐՏԻՉ ՄԱՐԵԱՆ

Խոր սուգի մասնելով իր կողակիցը, զաւակը, եղբայրներն ու ընտանեկան բոլոր պարագաները, Թաղման Կարգը և Յուդարկաւորութիւնը կատարած են Շարքիի Ազգային գերեզմանատան Ս. Գեորգ Մարտի մէջ եւ ողբացալիք մարմինը ամփոփուած է ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Այս օխուր առթիւ, խմբագրութիւնը իր գլխավոր գաւազաններէն կը յայտնէ ողբացալիք այրիին՝ Տիկն Արմենակիին, գաւազանին՝ Անդրանիկին, եղբայրներուն և սգակիր բոլոր պարագաներուն:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԶԵՐՄ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՄԲ ՊՍՏՈՒԵՑ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԳԵՈՐԳ ԷՄԻՆԸ

Խ. Հայաստանէն Ամերիկայացի եկած հայրենի բանաստեղծ Գեորգ Էմին չեւ ու խանդավառ ընդունելութեան արժանի ցաւնիւ Եւրօքի հայութեան կողմէ շքեղ ճաշկերոյթով մը, որ տեղի ունեցաւ Դեկտ. 19-ին, Կիրակի օր Գալուզեան հանդիսարանին մէջ, կազմակերպութեամբ Ամերիկայի

նշանակութեան վրայ: Ան բաւարարեց հայ ժողովուրդի գոյութիւնը և անոր հետագայ անհախճեց աճն ու վերելքը: Ան յիշեց Գեորգի Վիկտոր Կայսեր և թրքական կառավարութեան վարչապետ Թալաթ փաշայի սպանութիւնները, թէ երկրագունդի վրայ միայն մէկ հայ պիտի ձգեն, որպէսզի իրեն Կայսեր և թէ այնպիսի աների ու կործանման պիտի ենթարկեն Հայաստանը, որ խոտ անգամ պիտի չընտանի անոր և զին վրայ: Ոճրագործ և արվեստագետ պետերու այս սպանութիւններն ու չարագոյնակութիւնները չիրականացան, ըսաւ Դանէ Տատուրեան, որովհետեւ սովետական հզօր ուժը կանգնեցաւ անոնց առջեւ և խափանեց անոնց արիւնտ ծրարները: Բովանդակ Արեւմտահայութիւնը կատարող բարբարոսները իրենց բանակները դրեցին Հայաստանի վրայ, որպէսզի նոյն ճակատագրին ենթարկեն նաև այնտեղի հայութիւնը, բայց Կարմիր Բանակի կողմէ յետ չպարտուեցան:

ԳԵՈՐԳ ԷՄԻՆ

Հայոց Առաջնորդարանին և խաղաղութեամբ թեմիս առաջնորդ Թորգոմ Արք. Մանուկեանի:

Ճաշի սպասարկութեան ետք, «Հայաստանեայց Եկեղեցի» խմբագիր և օրուան ատենապետ Պր. Նուպար Քիւփեիան բացաւ հանդիւր, բացատրեց անոր նպատակը և ներկաներուն ծանօթացուց Հայաստանէն եկած մեր հիւրերը՝ բանաստեղծ Գեորգ Էմինը և անոր ընկերացող Դանէ Տատուրեանը, որ երեւանի ռատիոյ

Դանէ Տատուրեան, որ սփիւռքէն հայրենիք վերադարձած հայ մըն է, Հայաստանը համեմատեց իրեն ծանօթ Մերձաւոր Արեւելքի երկրներուն հետ և ըսաւ, թէ վերջին 50 տարիներու ընթացքին այս երկրները շատ քիչ փոփոխութիւն ունեցած են, մինչդեռ Հայաստանը չտեսնուած չափերով յառաջդիմելով, գերազանցած է զանոնք՝ ամէն սպասելի մէջ: Այս բանը, շեշտեց ան, կը պարտինք սովետական իրաւակարգին, որ շղթայագրեւած է հայ ժողովուրդի ստեղծագործ տաղանդին ու

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՆԿԱՐ ՍԸ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑԻՆ

Ձախեց աջ՝ Եկեղեցի Ս. Մամոնեան, Տիկն Ա. Քիւփեիան, գրագէտ Ս. Մանուկեան, բանաստեղծ Գեորգ Էմին, Պր. Նուպար Քիւփեիան և Ս. Վարդան Մայր Տանարի լուսարարայե՝ Արմ. Տ. Մամբեի Քիւփեի: Գոլուրեան:

(Լուսանկարներ՝ ԿՈՐՊՈՍ ՊՈՐՈՍՍԱՆԻ)

արտասանման բաժնի վարիչն Ատենապետը յետոյ հրաւիրեց երեսնամարդ Բարգէն Գառնիկեանը արտասանելու Գ. Էմինի «Երգ Կոռնէի Մասին» բանաստեղծութիւնը:

Առաջին խօսողը եղաւ Դանէ Տատուրեան, որ ծանօթացաւ 1920-թ. Նոյեմբեր 29-ին Սովետական Հայաստանի ստեղծման փրկարար

շինարար ուժերը: Ան աղաբարեց սփիւռքի բոլոր հայերուն, որ ներքին վեճեր ու կոլիւններ չունենան, այդ կրկնով նոր սերունդը ուժացնելով հայութեան, այլ բուրուրներ վերածնունդ Հայաստանի շուրջ, ոգեշնչելու անոր պայծառ իրականութեամբ և նպատակն հայապահպանման սրբազան գործին:

(Շար. տես էջ 5)

ՊԱՅՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. Էմինեանի Մայր Տանարի Լուսարարայեան և Գեորգիան Հոգեւոր Խորհուրդի Ատենապետ, Գերշ. Տ. Հայկազուն Արքեպս. Արարամեանի վախճանման տխուր առիթով, Ս. Էմինեանի ընտանեկան հեռագիրին ի պատասխան, Առաջն. Տեղապար Սրբազանը հետեւեալ հեռագիրը զրկեց Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոս՝ Վաղգէն Ա. Հայրապետին:

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.

ՎԵՃԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅԵՆ ՀԱՅՈՑ

Ս. ԷՄԻՆԵԱՆ

Խորունկ ցաւով տեղեկացանք սիրելի Հայկազուն Արքեպս. Վախճանման մասին: Հայ Եկեղեցին և Ձեր Սրբութիւնը կը կրեն կարեւոր կորուստ մը: Կը սգանք իր մահը, Թող Աստուած լուսաւորէ իր հոգին, Կը յայնճեմ զգաժուած ցաւակցութիւններ, Կը կատարեմ մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտամունք:

ԶԱՒԷՆ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍ ԶԻՆԶԻՆԵԱՆ

Առաջնորդական Տեղապար Հայոց Եզրայտոսի ԴԻՒԱՆ ԳԱԶԻՐԷԻ ԱԶԻԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՍԱՐՄԵՆ

Անճախի երգը լսել ես, ո՛վ մարդ,
Այնպէ՛ս անուէ է, այնպէ՛ս արտալի,
Որ բորբոխում է սրբաբանական.
Ու արտաբանում են եւ՛ ծառ, եւ՛ սաղարթ:
Բայց ուրախութեան արցունքներ են այդ,
Որ գլոր-գլոր քափում են գետին,
Առուններ՝ դարձած խառնուրդ են գետին,
Որ գնան ջրեն այգեստան ու արտ:

Սար ու ձորերը, եւ՛ դառ, եւ՛ անտառ,
Տապալում էին այրող ծառալոյց,
Տեղատարափը քափում էր վերելից,
Այնպէ՛ս յորդանոս, այնպէ՛ս կենարար:
Ու կենդանացաւ բնութիւնը ողջ,
Երկինքը շուրջ կապեց ծիածան,
Գետերն ափերից ելան, բարձրացան,
Ժպտացին եւ՛ բույս, եւ՛ ծառ, եւ՛ բողբոջ:
Շունչ-հոգի առաւ ամէ՛ն, ամէ՛ն ինչ,
Քեզ բարի գալուստ, անճախ-արարիչ:

Արդէն ասել եմ ու նորից կ'ասեմ՝
Քեզանից լաւ մէկ էլ դու ես, դու,
Բարու սերմնացան, հոգով միտք վսեմ,
Խեղճին զօրավիգ ու արեւատու:
Արդէն ասել եմ ու նորից կ'ասեմ՝
Ո՛վ մեծ երազող ժողովուրդ հայոց,
Քանի ապրում եմ, երգ պիտի հիւսեմ,
Որ փառաբանեմ քո արարչագործ
Չեղբերը նախարար ու ոգին վսեմ:
Արդէն, ասել եմ ու յաւերժ կ'ասեմ:

Նայում եմ անհոգ խայտոյ - խայտոյ
Այս մանուկներին՝ այսօր անուշիկ՝
Անքիծ են ինչպէս այգաբացի ցող,
Քննուէ են ինչպէս լեռնալիւն ծաղիկ:
Ու խորհում եմ ես, թէ նրանց փնջում
Արդեօք չկա՞յ մի նոր նարեկացի,
Որ շերտի պէս դեռ խոր է ննջում,
Ու գալիք մի օր քեւերն պիտի բացի՝
Այնպէս հանճարեղ, այնպէս առնացի:

ՅՈՒՇԵՐԻ ԵՐԶԱՆԿԱՅԻՇԱՏԱԿ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿԵԱՆՔԸՆ
(ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻ)

ՏՈՔԹ. Օ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

1934 տարին պատմական
Թուական մը եղաւ պուլկարա-
հայութեան համար, քանի որ
օրհնաբեր այցելութիւնը վայե-
լեց Ս. Էջմիածնի պատուիրակ՝
Գարեգին Սրբազանին: Նոյն բաղ-
դաւորութեան արժանացաւ նաեւ
Շումեկի հայութիւնը 14 Դեկտեմ-
բեր: Սրբազանին կ'ընկերանար
Հոգ. Գրիգոր վարդապետ եւ Տէր
Աթանաս քահանայ:

Կիրակի օրը երբ Սրբազա-
նը պիտի պատարագէր, եկեղեց-
ւոյ շրջաօղակը լեցուած էր խուռն
բազմութեամբ մը: Աւանդատու-
նէն երբ Գարեգին Սրբազան
զգեստաւորեալ եկեղեցի կ'ընէր,
հոն հաւարուած բազմութիւնը
արգելք կը հանդիսանար անոր
դէպի եկեղեցի յառաջանալուն,
ու վայրկեաններ շարունակ Ա-
զահաւորը կը շարունակուէր
դեռաւոր հարսեր ու կիներ՝ ե-
րեսաներ գրկած կը մօտենային
Սրբազանին, որ իր օրհնութիւն-
ները տայ անոնց:

«Սորհուրդ Սորին» սրտա-
յոյզ երգեցողութեամբ պատարա-
գիչ Սրբազանը եկեղեցի առաջ-
նորդուեցաւ:

Ներկայ էլ պուլկար քահա-
նան, զարգացած հոգեւորական
մը Գերմանիա ուսած: Սրբա-
զանին հոգեշունչը քարոզը, որ
կէս ժամ տեւեց, ներշնչումի աղ-
բիւր մը եղաւ, երկնային պատ-
գամ բոլորին:

Նոյն օրը, առանց նկատի
ունենալու օրուան յոգեւորութիւնը,
կ.ե. ժամը 4ին, Կիւնոյի մեծ սրա-
հին մէջ Սրբազանը բանախօսեց
ու միաժամանակ ցուցադրեց հայ
մանրանկարչութեան նկարնե-
րու լուսապատկերներ, որոնք
կը յայտնաբերէին հայ ժողո-
վուրդի բնածին տաղանդը: Ներ-
կանները, որոնց մէջ նաեւ պուլ-
կարներ, լարուած ուշադրու-
թեամբ հետեւեցան այս յայ-
տադրին, և հիացան հայ ժողո-
վուրդի մշակոյթին վրայ:

Երբեք չպիտի մոռնամ այն
օրը, երբ պատարագէն շատ ա-
ռաջ, առաւօտ կանուխ ներկայա-
ցայ Սրբազան Հօր: Տեսայ որ
ան ծնրայոր Աստուծոյ կը քաղէր:

Այդ վայրկեանին աչքիս առջեւ
պատկերացան լուսաշող դմբերը
Նարեկացիներու և Շնորհալիւնե-
րու: Երբ լրացուց Սաղմոսի ըն-
թերցումը, մօտեցայ իրեն և խնդ-
րեցի որ թէյ մը առնէ: Մերժեց,
ըսելով որ ծով բերնով պէտք էր
որ ներկայանար Ս. Սորհուրդին:
Սրբազան, ըսի, դժուար պիտի
ըլլայ Ձեզի մինչեւ ժամը մէկը
դիմանալ: Այս խօսքերուս առաք-
կեց ըսելով. «Ձէ՛ որ բժիշկները,
շատ անգամ նոյնիսկ առողջնե-
րուն, ամսուան մէջ մէկ քանի օր
ծովապահութիւն կը յանձնարա-
րեն»: Իրաւունք տուի իրեն:

Յիւսատկի նկար մը 14 Դեկտեմբեր 1934ին, Գարեգին Սրբազանի
(ապա Կարողիկոս) Պուլկարիոյ Շումեկ
հաղաբ կատարած այցելութեան:
Նկարին մէջ կ'երեւին Ազգային վարչութեան անդամներէն Տոք.
Օ. Մանուկեան (աջեկողային) Պ. Արամ Միսեան (աջեկողային),
Մանուկ Գրիգորեան եւ Յովհ. Թորոսեան (անդամներ)

Յետոյ պատմեց Սարգսապատի
պատերազմը, որուն ինքն ալ
մասնակից եղած էր, և ըսաւ, թէ
այդ օրերուն հայ ժողովուրդը
անխտիր միասնականութեան
վսեմ օրինակը ցոյց տուաւ և ա-
մէն տարիքի մարդիկ մէկ նպա-
տակ միայն ունէին՝ յաղթել թըշ-
նամին: Ապա արեւցուց. «Ես և
ինծի ընկերացող Ջաւէն Սրբա-
զանը խրամէ խրամ յառաջանա-
լով կը խրախուսէինք: Այ՛ մէկ
գրիչ չպիտի կարենայ այդ օր-
ւան քաջագործութիւններուն
հպարտալի պատկերը նկարա-
գել: Կարծես հարսանիք էր: Մէկ
կողմէն եկեղեցւոյ զանգակները
կը ղողանջէին, միւս կողմէն դե-
ռատի աղջիկներ եւ կիներ ջուր
և ուտելիք կը կրէին, բայց ոչ

մէկու աչքին ուտելիք կ'երեւար:
Վայրկեանները վեռական էին,
ու վերջապէս թշնամին պարտը-
ւեցաւ և չի կրցաւ իր ոմբային
նպատակին հասնիլ»:

Յետոյ դառն շեշտով ա-
ւելցուց. «Եթէ մենք ունենայինք
այն միասնականութիւնը՝ որ ու-
նեցանք Սարգսապատի պա-
տերազմին, թշնամին թիզ մը
հող իսկ չպիտի կարենար գրա-
ւել: Բայց աւա՜ղ, որ այդ միա-
նականութիւնը պակսեցաւ և հայ
զինուորը ամօթահար նահանջեց,
ծգելով Կարսն ու Արտահանը
թշնամիին»:

Յիւսատկի նկար մը 14 Դեկտեմբեր 1934ին, Գարեգին Սրբազանի
(ապա Կարողիկոս) Պուլկարիոյ Շումեկ
հաղաբ կատարած այցելութեան:
Նկարին մէջ կ'երեւին Ազգային վարչութեան անդամներէն Տոք.
Օ. Մանուկեան (աջեկողային) Պ. Արամ Միսեան (աջեկողային),
Մանուկ Գրիգորեան եւ Յովհ. Թորոսեան (անդամներ)

«Եթէ Սարգսապատի պա-
տերազմը հայ ժողովուրդին բա-
ջուկեան զափնեպսակը եղաւ,
Կարսի ու Արտահանի պատե-
րազմը սեւ մէկ էջը կազմեց հայ
պատմութեան»: Սրբազանին
խօսքերը առինքնող հմայք մը
ունէին և կ'ուզէի երկար մտիկ
ընել:

Մօտեցաւ բաժանումի տը-
խուր վայրկեանը: Սրբազանը
վակոնի պատուհանէն խաչակըն-
քելով իր օրհնութիւնները կու
տար հաւարուած բազմութեան,
Այդ պահուն օդին մէջ կ'արծա-
զանգէր անուշ մեղեդիի պէս սա
խօսքերը «Երթա՛ս բարով, Սըր-
բազան»:

Սոմիա

ԽՕՍԻ ՈՂԶՈՅՆԻ ՈՒ ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ

Սոյն գրութեան բնագիրը «Ջահակիր»-ի աշ-
խատակիցը անձամբ յանձնեց Ընկեր Անտոն Գո-
չինեանին՝ 17 Յունուար 1972 առաւօտեան ու-
նեցած մասնաւոր տեսակցութեան ընթացքին:
ԽՕՐԱՊԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բարի՛ եկաք, յարգածաւր ընկեր Անտոն Գոչինեան,
Այս հնազոյն եւ արեւոտ երկրի՝ Եգիպտոս, հաց առաւ հայ ժո-
ղովուրդի փութներուն, ճուռ առաւ անոնց, Մեծցանք ու կը մեծան
մեր գաւաղները Նեղոսի ջուրով, կ'ապրինք մեր Բեթլեհեմ ու պաշխով՝
իբր հուսարիմ, օգտակար եւ գիտակից հաղափայտներ Եգիպտոս: Ա-
րաբական Հանրապետութեան:
Ու երախտապարս ենք այս բանին համար:
Կը սիրենք Եգիպտոսն անկեղծօրէն, ձեւարիս է մեր սերը, որով-
հետեւ կը սիրենք մեր մայր հայրենիք՝ Սովետական Հայաստանը, սիրով
ու հոգիով համակ:
Առանց այս սիրոյն, այս պատասմունքին՝ կեղծ ու անիմաստ է ա-
մէ՛ն սեր, ամէ՛ն խօսք Եգիպտոսի ու արաբ ժողովուրդի մասին:
Մա՛յր հողին ծնունդ կ'առնէ ամէն սեր՝ սեր՝ հայ լեզուի ու մը-
տակորի, սեր՝ Մայր Հայրենիքի, սեր ու գուրգուրանք հայ արժեքներու,
որոնց միջոցաւ միայն կարելի է բմբուլ միջազգային ու համա-
մարդկային:
Հայրենիքի սերը միայն կ'իմաստաւորէ մեր արեւը, կեանքը կու տայ
մեր հոգիին, կրակ՝ վերապրումի մեր պայքարին:
Ապրի՛ կը նշանակէ կանանց պանել այս աւագներուն վրայ հա՛յ
լեզուն, հայ գիրն ու գիրք՝ գերազանց հիգիւրդ ու ճշմարտեան եւ բա-
րոյական մեծագոյն զոհողութիւններով:
Ապրի՛ կը նշանակէ լեցուիլ անայլաւ հաւատով եւ անեղ հայ-
րենասիրութեամբ ու մնալ հաւատարիմ մեր ազգային աւանդութիւննե-
րուն ու սրբութիւններուն:
Ապրի՛ կը նշանակէ ուղիղ մեր նայումովն Արարածին եւ անոր
դիմաց աւելի՛ շեղօրէն բարձրացող ներկայ Հայաստանին:
Ապրի՛ մեզի համար կը նշանակէ հա՛յ ապրիլ ու փալեւ եղբայր-
օրէն՝ խաղաղասէն ժողովուրդներու կողմին:
Անհո՛ւն է մեր հպարտութիւնն ու անխառն մեր հրեւանքն այսօր՝
երբ կը գտնուիք մեր մէջ ու երջանիկ ենք: Դուք, քանկապէն ընկեր,
Հայաստանը կը բերէք մեզի՝ Ձեր անձով: Ձեր մէջ կ'ողջունենք մեր
Մայր Հայրենիքը, մեր հարազատները, մեր փոքրն ու եղբայրները, ո-
րոնց կարօք կ'ապրէ մեզ:
Ձեր մէջ կը տեսնենք մեր շինարար ու հանճարեղ ժողովուրդը՝
սեղծապարծ ու հրաշալիօրէն կենսունակ, մեր ականաւոր գիտական-
ները, արուեստի ու մշակոյթի մեծահոյակ մարդիկը որոնք փառք կը
կերեն մեր երկրին:
Կը տեսնենք Ձեր մէջ այն ձեռքը՝ որ Ղեկը բռնած է մեր նաւին,
որպէսզի ան՝ յաղթական ու ապահով հասնի նաւամասոյց:
Ափո-սափական միասնականութեան համաժողովին մասնակցող
Սովետական պատերազմութեան իբր նախագահ Ձեր հանգամանք պեր-
ճօրէն կը փաստէ ներքին առաջնորդի ու հաղափայտ հմուտ մարդու
Ձեր կողմ ունենալը եւ այն կատարեալ վստահութիւնը զոր կը վայե-
լիք յաջակապ հայրենի իշխանութեանց կողմէ:
Ասեմ մը առաջ՝ յետագիւ միասնական կայսերապետութեան
ձեռք խաղաղիկ էր Եգիպտոս, անկարող փալեւ ու լոյսի ու յառաջդի-
մութեան համբէն:
Այսօր՝ շնորհիւ Յեղափոխութեան, օրուած են կարգեր եւ հաւ-
աստուած սերս բարեկամութիւն՝ Սովետական Միութեան եւ Եգիպտոսի
Արաբական Հանրապետութեան միջեւ:
Այդ բարեկամութեան անսասան լուսակողոյցներուն մեծագոյնն է
Ատուանի բարձր Զբաղարար:
Խաղաղասէր և Եգիպտացի ու խաղաղութիւնը կը տեսնայ աշխա-
րի բոլոր ժողովուրդներուն պէս: Եւ Սովետական հզօր Պետութեան Եղ-
բայրական օգնութեամբ պիտի սիրանայ իր անհեղձ իրաւունքներուն:
Այս նմանութիւնները կը լիսի հմայք Սովետական Միութեան՝ ո-
րուն հօգու եւ մեծ Ընտանիքն անդամն ըլլալու բախտն ունի Հայաստան
այսօր:
Նոյն այս նմանութիւնը կը կազմէ նաեւ կորիք մեր ապագայ
բոլոր յայտերուն եւ մեր անձամեցելի ու աղաւաղոյն Գաթի՛ն՝ որուն
միակ իրաւասէրն է հայ ժողովուրդն ամբողջ: Մէկ է Արդարութիւնը,
ինչպէս է աշխարհի խաղաղութիւնը՝ բոլոր ժողովուրդներուն համար:
Կատարեալ է հայ ժողովուրդին վստահութիւնը հայրենի իր Ղեկա-
վարներուն հետեւեալ իմաստութեան եւ հարազատ ու փաշ հայրենասի-
րութեան վրայ:
Կեղաւոր Սովետական Պատմութիւնը, մեր ժողովուրդին իրազոր-
ւած նուաճումներով - որոնք աւելի՛ պայծառ գալիքի գրաւականն են
- կը հաստատէ այս իրականութիւնը:
Ձեզի կը մարդենք յաջողութիւն եւ փառաբանութիւն, որպէսզի
բարեղ կատարէ Ձեր խաղաղաւոր աշխատանք՝ ի զան ժողովուրդնե-
րու եղբայրութեան, ու հայ Ազգի երջանկութեան: Բարի եկաք, բարով
վերադառնալ մեր կարօտալի մայր հայրենիքի:
Գահիրէ, 10 Յունուար 1972

ԱՐՄԵՆ ՏԱՏՈՒՐ
ՄԱՍՈՒԼ
(Շարունակութիւն Ա. էջէն)
պատեալ մեզի ենք որոշ չափով:
Մենք հարկ եղած կերպով եւ յա-
րաստութեամբ չենք խօսիլ եղեմի
մասին ու մեր լոյսը հրաւեր է
կարծիք մտաւորութեան կամ նս-
մացելի է արեւոտ ջարդերը, ա-
ռանց անաւոր իսկութիւնը,
Պէտք է միշտ եւ ամէ՛ն առ-
քի խօսիքն, լուսաբանենք միա-
բերան պոռանք ու փողաճարենք
պէտք ունի ամենայն:
ձեւարտութիւնը, որպէսզի ան հը-
րավառի մոխիրներու մէջէն եւ
ԱԶԳԵՐՈՒ ՄԵԾԵՐՈՒՆ հասցենք
ամփոփ գրականութիւն՝ Մեծ Ե-
ղեմի մասին, Թող արար աւե-
լարն Գիտելոյ որ Արեւոտ Մըցա-
նիք կը պատկանի միայն ու միայն
Թուրքիոյ նախկին հրեւանքին:
Ուրիշ ոչ ոք, ոչ իսկ Հիւրիք,
պէտք ունի ամենայն:

ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԶԵՐՄ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՄ ՊԱՏՈՒՆԵՑ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԳԷՈՐԳ ԷՄԻՆԸ

(Շարունակությունը Բ. էջին)

Ժողովուրդը բուն ծափահարությամբ օգնեց Շահ Սաթուրյանի ծառայությանը։ Առանցքային ապա հրապարակեց Բարեգործական Միության պաշտոնաթերթը՝ «Յուշաբար»-ի խմբագիր Արդաշիր Գալստյանը, որպեսզի ծանոթացնե՝ օրուան պատուհյուս հիւրը՝ բանաստեղծ Գեորգ Էմինը։ Ա. Գալստյանը իրեն տրուած այդ պաշտոնը կատարեց ձեռնաստիճանով։

Փառատան ըստ, թէ Գեորգ Էմինն մահացել է 1918 թուականին, երեսներ ժողովուրդի Գեորգ Էմինը, թէ ան եղած է ուսուցչի զանազան, ունենալով երկու եղբայր և

սատու մեկ իրարու կապող կամարներ։

Շարունակելով իր խօսքը, բանաստեղծը թելադրեց. «Մենք պետք է խօսքի հայրենասերներ ըլլանք, այլ գործի հայրենասերներ։ Այդ քննելու համար, մենք պետք է ոգևորուինք ու խանդավառուինք մայր հայրենիքով ու հայ ժողովուրդի վերածնունդին և մեր զգացումները փոխանցենք նոր սերունդին»։

Մինչև հիմա մենք հայերս երգած ու փառաբանած ենք անհայտ մեր զոհարարներին և մարտիրոսներին՝ չենք անհիշատակում, բայց այլևս չենք ցան-

նեն։ Ան իբրև օրինակ յիշեց մէկը, որ Հայաստանի զոհերը զատապարտելով ըսած էր. «Թէ անոնք օտար բառեր գործածելով հայ լեզուն... «Յիհի» ըրած են։ Այս տեսակ անձ մը իրաւունք ունի՝ քննադատելու մեզ, հարցուց ան։

Ի վերջոյ Գեորգ Էմին արտասանեց իր շարք մը բանաստեղծութիւնները, որոնց հայրենասիրական ոգևորող ու յուզիչ ազդեցութիւնը զգալի եղաւ բոլոր ներկաներուն վրայ։ Անոնք իրենց զգացումները արտայայտեցին խանդավառ բացառանքներով ու բուն ծափահարութեամբ։

ՀԱՇՎԵՐՈՅԹԻ ՊԱՏՈՒՆՑ ՍԵՂԱՆԷՆ ՆԿԱՐԵՍԸ

Չախն ար՝ Նուպար Բարեգործ, հայրենի հիւր Զահ Սաթուրյան, Գեորգ Էմինը, Ստեփան Սահակ-Եան, հայրենի բանաստեղծ Գեորգ Էմին և Պ. Անդրանիկ Փալասեան (Լուսանկար՝ ԿԱՊՊԻՍ ՊՈԼՈՍԵԱՆԻ)

մէկ քոյր, թէ անոր մէկ եղբայրը՝ Վարդգէսը զոհ գացած է ինքնաշարժի արկածի, իսկ միւսը՝ Վարդգէսը կը գտնուի Միացեալ Նահանգներու մէջ և ճանչցուած է որպէս տաղանդաւոր երգահան ու երգածիչ։ Բանաստեղծը, ըստ փոխտան, բուն անունով կը կոչուի Գալստի Գրիգորի Սուրբաբեան, իսկ «Գեորգ Էմին»ը գրչանունն է, զոր ան որդեգրած է երեսուն տարեկան ի վերջին փառատան ապա թուեց Գ. Էմինէ հրատարակուած ստեղծագործութիւնները, որոնք կը կազմեն բազմաթիւ հատորներ։ Յետոյ ան հրատարակեց իր խօսքն ըսելու։

Գեորգ Էմին բարձրախօսի առջև իր առաջին բառերով գրական հանդիսականներուն սիրտն ու մտքերը թրջեց։ Ան համեստութեամբ դիտել տուաւ, թէ նախկին հաւաքստն այնքան զովետներ չալալեց իր մասին, որ այժմ զինքը անձամբ տեսնողները թերեւս պիտի յուսախաբուին։

Եւ ի Շահ Սաթուրյան փոքրահասակ մարդիկ ենք, ըսաւ Գեորգ Էմին, բայց մեզմով մի՛ դատէ՛ք Հայաստանի հայերը, որոնք մէջ բարձրահասակները մեծ թիւ կը կազմեն։

Այնպէս մէկ ժամ Գեորգ Էմին ելեկտրականացած պահեց ունկնդիր բազմութիւնը՝ իր հատուկ արմատ, բայց անկեղծ ու հայրենասիրական խօսքերով, որոնք զուարթ մթնոլորտ մը ստեղծեցին և յաճախ ընդմիջուեցան բուն ծափահարութիւններով։

Ան յայտնեց, թէ Հայաստանի ամենաբարձր պաշտօնեայէն մինչև ամենահասարակ աշխատաւորը իրեն պատուիրած են սփիւռքի հայերուն տալ իրենց պատգամը՝ ՀԱՅ ՄԱՍԻՆԻՔ։ «Եւ հայ միայն համար անհրաժեշտ է վերջ դնել անմիաբանութեան, խուսափել գաղաղակ վէճերէ ու պատակաւոր նեղումներէ եւ ներշնչուիլ հայրենասիրական ազնիւ զգացումներով։ Հայ միայն համար, ըսաւ Գ. Էմին, պետք է քանդել մեր միջև բարձրացած պարիսպները և անոնց տեղ հաս-

կար գտնուիլ, կոտորուիլ ու հաւատարմութիւն անհրաժեշտ մէջ մենք մեծելով յաղթանքը, բայց այժմ կուզենք ԱՊՐԵԼՈՎ ՅԱՆԹԵՆԷՆ։

Գեորգ Էմին չափաւորութեան հրաւիրեց այն հայերը, որոնք հայրենասիրութենէ սղուած ամեն ինչ հրաւիրաւ, փառանք կամ պանծալի կը տեսնեն Հայաստանի մէջ։ Նման հայերուն համար Հայաստանի երգչուհին, գերասերը, պարտքն ու երաժիշտը իրենց նմանները չունին ամբողջ երկազնի վրայ, կամ թէ Հայաստանի շէնքերը աւելի լաւ են քան Նիւ Եորքի շէնքերը և կամ թէ Երևանը աշխարհի ամենագեղեցիկ մայրաքաղաքն է։ Այո՛, Հայաստանը ծագած ու հսկայաբայլ յառաջդիմած է, բայց ձեռք բերած նուաճումները գնահատելու համար չափազանց լուր կարիք չէ՛ կայ, ըսաւ ան։

Բանաստեղծն ապա զանգուտեցաւ այն հայերուն դէմ, որոնք անիրաւ քննադատութիւններ կը-

նեն հրաւիրուեցաւ քանաստեղծ Գ. Էմինի եղբայրը՝ Վ. Սուրբաբեան, մասնակցելու համար գերաւորեստական յայտագրին իր սիրոյ ջուրով (վիտա ա՛մաւոր)։ Վ. Սուրբաբեան գաղափարները կրկնեց, որոնց առաջինը նուիրուած էր Գեորգին և երկրորդը՝ արկածաւոր եղած Վարդգէսին։ Տաղանդաւոր արուեստագէտը գնահատուեցաւ ծափերով։

Վերջին խօսողն եղաւ Ամբրիկայի Հայոց Առաջնորդ Թորոս Արքեպիսկոպոս Մանուկեան, որ անդին լեզուով կարողացաւ Լեւոն Սիւրմեանի գրութիւնը՝ Գ. Էմինի մասին, իր գնահատական խօսքերն ունկնդրող անոր վրայ և հայրենիքի ու սփիւռքի միջև գեղեցիկ կապը զօրացնելու կոչն ուղղելով ժողովուրդին, փակեց հաւաքոյթը։

Ճաշկերոյթ-ընդունելութեան մասնակցող բազմութիւնը ցրեցաւ գոհ և ուրախ ապաւորութիւններով։

(ՀՐԱՅԻՐ)

ՀԱՅՐԵՆԻ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻՒՆԵՐ ԱՅՑԵԼԵՑԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ

(Շարունակությունը Դ էջին)

ներկաները յաջորդաբար ծափերով ողջունեցին անոնցմէ իւրաքանչիւրը։

Գործադրուեցաւ նաեւ յայտագիր մը. Յ. Երազի «Հայրենական» արտասանեց արհի պատանի ամուսնեղ Նուպար Պահաբեանը, եւ սաացաւ բազմաթիւ յուսանուհիներ։

Ներկաները միաբերան երգեցին «Երեւունի»-ն, ապա «Երեւունի»-ի օգնական թարգմանիկ Գայեանէ Սարգսեանը, զանազան կերպով ամուսնեց Պարոյ Սեւակի «Հայի պէտ» բերուածը։ Երեսուսորդներու խումբը միւս կողմէն սկսաւ երգել «Երեւունի» երգը։

Մէջ ընդ մէջ յուսանուհիներ տեսցան արհի վարչութեան եւ անդամներուն։

Խօսք առաւ նաեւ արհի նախագահ՝ ընկեր Սուրգիս Պալասեան եւ արտայայտուեցաւ հայ եւ արաբ ժողովուրդներու բարեկամական կապերու զօրացման համար արհի ներս կատարուած առաջաճանգներուն մասին։

Հայրենի հիւրերը ապա այցելեցին ակումբին գանգաւ բաժնեկներ և իրենց գոհունակութիւնները յայտնեցին ի ծնա կատարուած հայրենասիրական մեծ առաջաճանգներուն։

Առաւօտեան ժամը մէկից, անոնք գոհունակ վերադարձան հիւրանոց, առաջնորդութեամբ արհի երեսուսորդներուն։

Բարի գալուստ եւ հաճելի ժամանց կը մաղթենք մեր հայրենի զբօսաշրջիկներուն։

ՎԱՅՆԵՑԻՆԷ ԽԱՆՊՈՎ ԵՒ ՈՒՐԱՆՈՒԹԻՒՆՈՎ

(Շարունակությունը Դ. էջին)

պիճներով ողողում ոտի էլաւ եւ բուն ծափահարութիւններով իր գնահատանքի եւ սիրոյ արտայայտութիւնները յայտնեց։

...

Այժմ դառնաւ օրուան յայտագիրին։

Ըստ օրուան յայտագրին, վառեալի հաշիւ օրհնեց Ֆառուրի Բախաճի Ս. Քարու ճին. Երեւան։ Հանդէպ թացուած կատարեց անհատական Արամ Արաք, քանի մը խալալաւի խօսքերով եւ հրաւիրեց իրաւի Գաբրիէլեանը, որ երգեց Ամերիկեան Ազգ. երգը, դասակի ընկերակցութեամբ Պեն Գրիգորեանի։ Յայտագիրը վարչ Տոք. Արա Աւագեան - Յրէկո Սթիք Գալիսեան - զանաւ եւ անհատական Բեկ Վարեց, յայտագրին իրենց մասնակցութիւնը բերող արուեստագէտներն ու խօսողները ներկայացնելով իրենց յատուկ գրական կամ այլ մասնաշաղկապներով, Պատու օղակներն առջեւ, Փոքրեւոր Մանգականեանի երկու կողմերը սեղ գրաւած էին Սան Ֆրանցիսկոյ Սովետական հիւպատոսի ներկայացուցիչ Անարոյի Մ. իր համեմատաբար յիշուող նա, արուեստագէտ Մայիս Լյեւան, Պատուի Մարեան եւ գրագէտ Վահէ Հայկ, որ ծանօթացուց Փոքր. Ա. Մանգականեանը, ըսելով որ ան դասախոս է երեսուն համալսարանին մէջ՝ պատմական գիտութիւններու տնօրէն։ Փոքրեւորի ճիշդումով, եւ արագութեամբ պատմագրական տարբերութիւնները, ու դրուանց անոր արժանիքը։

Տոք. Արա Աւագեան կարգաւ երկու հետագիրներ, մին Հայաստանի Համալսարանին, եւ միւսը Արաքեանի հետ Մանգականեանի կողմից նախագահ Վ. Համալսարանին, որոնք կը պահուին թէ տեսնուած են Յրէկոյին ուղարկուած երկու վերիբայի մեքենաները, որոնց մասին տեղեկ էր ժողովուրդը, ինչպէս նաեւ կարգաւորուեցաւ Սան Ֆրանցիսկոյ Սովետ. հիւպատոսի զեռու-

հատական համար, անգլերէն, որ իր հետ բերած էր իր ներկայացուցիչը՝ Պ. Անարոյի եւ որ ինքնաւ զեռուհատական քանի մը խօսքեր ըսաւ անգլերէնով՝ 51-ամեակը զնորհաւորելով։ Արուեստագէտ Մայիս Լյեւան զանաթիւ բոնով արտասանեց երկու արտայայտ բանաստեղծութիւններ արժանանալով ծափերու։ Յայտագրին վալ մը տուին նաեւ Պեն Գրիգորեանի դասակի ընկերակցութեամբ Մարիս Կարապետեանի քաղցր երկու երգեր, մին «Երեւունի»-ն եւ միւսը «Մանգիկներ» երգը, որ ընդապա զանաւորուեցան բուն ծափերով։

Հանդէպի երկրորդ մասին եղաւ լուսապատկերներու ցուցադրութիւն՝ Պ. Անարոյի կողմէ։ Ան ցուցադրեց Խաբերդի, Երեւանի, Անիի եւ այլ պատկերներ, որոնց մասին տուաւ լայն բացատրութիւններ, Արուեստագէտ Մայիս Լյեւանի արտասանութիւններն էին՝ բանաստեղծ Գեորգ Էմինի «Կոռնիկ» եւ Արաքի Չօպանեանի «Խաղաղութիւն» բանաստեղծութիւնը։ Ամենէն վերջ անհատական Արամ Արաք յայտնեց, որ զնորհաւորական ընկերակցութիւններէն զայսցած էր շուրջ 600 տար, եւ իր զնորհաւորութիւնները յայտնեց բոլոր ներկաներուն։

Նոյեմբեր 22 1971

Յրէկոյ, Գալիֆորնիա

ՉՈՒՐԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Այր եւ կին կ'ամուսնալուծուին։
Կինը հանգիմա՛ր արար՝
— Ամէն անգամ որ գեղեցիկ աղջիկ մը տեսնես, կը մոռնաս ամուսնացած ըլլալդ։
Այրը խտրուե՛ն։
— Ընդհակառակը, ճիշդ այն ատեն կը զգամ...

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆՈՐ ԳԱՀԼԻՃԸ

(Շարունակությունը Ա. էջին)

ամիսին առաջ, իր խօսքը կրթական նախարարին ուղղելով, նախագահը պահանջեց որ իւրաքանչիւր կատարաւարչական մէջ զինուորական բարձրագոյն վարժարան մը բացուի, որուն աշակերտելու նախապատուութիւնը տրուի երկրի ներսններուն զաւակներուն։ Նախագահը դիտել տուաւ նաեւ իր քաղաքներու թեւեւ երկու ընդհանուր սկզբունքները՝ որոնք են.

- ա. — Արաքական ողորդման ոչ մէկ կտորի զիջում.
- բ. — Պաշտօնիցի ժողովուրդին իրաւունքներուն մասին ոչ մէկ սահմանափակում.

Տոք. Ազիզ Սըրքիի գլխաւորութեամբ։

Եւրոպական փոխ-վարչապետներն են.

- Տոք. Մոհամէտ Ապտէլ Բատըր Հաթէմ, որ միաժամանակ Մշակութիւն և Տեղեկատուութեան նախարար է.
- Պ. Մոհամէտ Ապտէլ Մալամ էլ Զայյաթ.
- Պ. Մոհամէտ Ապտալա Մերգիան՝ միաժամանակ Տնտեսութեան նախարար.
- Պ. Մոհամէտ Սալէմ՝ միաժամանակ Երեւանի Գործընկեր-նախարար.
- Ֆերիք (Ա.) Մոհամէտ Ահմէտ Սալէմ՝ միաժամանակ Պատմական և Զինուորական Արտադրութեան նախարար։

ԳՆՀԻՐԷ

Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Բաղդադական ցանկ 1970-1971 տարեշրջանին՝ Գահիրէի մէջ տեղի ունեցած մկրտութիւններուն, ամուսնութիւններուն եւ մահերուն։

1970ԻՆ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵՆ. — 18 մկրտութիւն (5 աղջիկ 13 մանկ).
17 ամուսնութիւն.
115 մահ. 1-50 տարեկան այր՝ 4, իսկ 50 տարեկանէն վեր՝ 53, գումար 57.
1-50 տարեկան կին՝ 1, իսկ 50 տարեկանէն վեր՝ 57, գումար 58. Ընդհանուր գումար 115:

1971ԻՆ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵՆ. — 36 մկրտութիւն (17 մանկ 19 աղջիկ).
12 ամուսնութիւն.
98 մահ. 1-50 տարեկան այր՝ 3, իսկ 50 տարեկանէն վեր՝ 56, գումար 59.
1-50 տարեկան կին՝ 1, իսկ 50 տարեկանէն վեր՝ 38, գումար 39. Ընդհանուր գումար 98:

Ե. Գ. Մ. ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԿԵՆՏՐԱԼ ԿԵՆՏՐԱԼ

ՄԵԾ ԶԱՇԿԵՐՈՅԹ

Ի ՊԱՏԻՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԿԵՆՏՐԱԼՈՒ Ս. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԸՆԿԵՐ ԱՆՏՈՆ ՔՈԶԻՆԵԱՆԻ

Գահիրէի Ազգային Իշխանութիւնները, մեծ ծաշկերոյթով մը եւս պատուեցին ընկեր Անտոն Քոչինեանը, Հելլոպոլսոյ «Մերիլէն»-ի մեծ ճաշասրահին մէջ, Երկուշաբթի, 17 Յունուար 1972 Վ. Ե. Ժամը 3ին:

Այս ճաշկերոյթը իրենց ներկայութեամբը պատուեցին նաեւ սովետ պատուիրակութեան անդամներէն Տոքթ. Փրոֆ. Ուլիանովսքի, գրող Պր. Տուրսուն Զատէ, բարտուղար Պր. Զատուխով, Գահիրէի Սովետ Ինսպեկտիւրի փոխանորդ՝ գործակատար Պր. Սեքս. Թերթերին, Երկուշաբթի մեծ ճաշասրահէն ընկեր Գրիգոր Պողոսեան, Սովետ Ինսպեկտուրի գլխաւոր խորհրդակցական ընկեր Պողոս Ակոբով եւ կցորդ ընկեր Լեւոն Շահինեան, Երկուշաբթի Առաջնորդական Տեղակալ Գրիգ. Տ. Զաւէն Ս. Սպա. Զինչինեան տեղ գրաւած էր պատուոյ սեղանին վրայ մեծ հիւրի կողքին: Հայ կաթողիկէ համայնքին վեհապետը՝ Գրիգոր Կոչինեան Սպա. Պայեան եւս պատուոյ սեղանին տեղ գրաւած էր:

Այս մեծ ճաշկերոյթին հրաւիրուած էր հայ մամուլը, Ներկայ էին Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ Ազգային Իշխանութեանց ատենապետներն ու անդամներէն շատեր, Գահիրէի Ազգ. Հոգաբարձութեանց, Խնամակալութեանց, բարեսիրական, կրթական, մշակութային եւ մարզական կազմակերպութեանց վարչական անդամներ իրենց ազնու-

ընկեր Անտոն Քոչինեանի, որ իր բարձր ներկայութեամբ պատուեց երկուշաբթի համայնքը եւ խնդրեց իրմէ որ Հայաստան վերադարձնէ:

Ընկեր Անտոն Քոչինեան բաժակաճառ կատարած պահուն

ծին մեր համայնքին զաւակներուն սիրոյ անկեղծ գաղտնիքները յայտնէ մայր հայրենիքի դեկավարութեան եւ ժողովուրդին: Հայրենի մեծ դեկավարը ի պատասխան Սրբազան Բորխոսեանի գեղեցիկ ելոյթ մը ունեցաւ բաժակը ձեռին, ու կողքին իւր սփիւռքահայութիւնը միասնականօրէն ջանայ գոյատեւել իր հայեացքը միշտ յառած պահելով դէպի մայր հայրենիք՝ Սովետական Հայաստանը, բաժակը պարպեց ներկայներուն կենացը: Ան ըսաւ թէ շատ

Պատուոյ սեղանին հիւրերը բաժակէր կր պարպեց Մայր Հայրենիքի կենացը, Զաւէն ազ. Գրիգորեան Սպա. Պայեան, ընկերներ Լեւոն Շահինեան, Պողոս Ակոբով, Գրիգ. Տ. Զաւէն Ս. Սպա. Զինչինեան, ընկեր Անտոն Քոչինեան, Փրոֆ. Ուլիանովսքի եւ գրող Տուրսուն Զաւէն (Լուսանկար՝ ՔՈՐԴԱՐ)

ւախալ տիկիններով, ընդամենը շուրջ հարիւր հոգի:

Ծաշկ ընթացքին բաժակներ պարպուեցան պատուոյ հիւրին, Մայր հայրենիքին, Սովետ Միութեան ժողովուրդներու եղբայրութեան, հայրենի դեկավարութեան եւ ժողովուրդին՝ ինչպէս նաեւ արաբ եւ սովետ ու արաբ եւ հայ ժողովուրդներու բարեկամութեան կենացը:

Սրբազան հայրը իր խօսքերուն ընթացքին ընկեր Անտոն Քոչինեանին ներկայացուց իւրաքանչիւրին անունը տալով, Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ Ազգային Իշխանութեանց այն անդամները, որոնք ներկայ կը գտնուէին այս ճաշկերոյթին: Ու անոնցմէ իւրաքանչիւրը ծափերով ողջունուեցաւ:

Սրբազան Հայրը այնուհետեւ շնորհակալութիւն յայտնեց

վառ տալաւ ընկերներով կը վերադառնայ յայրենիք:

Ազգային Իշխանութեան կողմէ այս առթիւ ընկեր Քոչինեանին յանձնուեցան յուշանուէրներ:

Այս ջերմ ընդունելութիւնը վերջ գտաւ ընդհանուր խանդավառութեան մէջ:

5 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1972ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ԳԱՅԻՐԵԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈԱՏԻՈԺԱՄԻ Փ Ո Փ Ո Ւ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Խմբագրութեան կը տեղեկացուի, որ յառաջիկայ 5 Փետրուարէն սկսեալ, Գահիրէի հայկական ռաժիոնային ծայնափոփոխ ճոյն ալիքի վրայ ամէն Երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրեր, կեսօրէ 15:00-էն 16:00-ը 5:

Առաջադրուածի եւ Երկուշաբթի ու Երեքշաբթի օրեր կը հրաւիրենք ժամի այս փոփոխութեան վրայ:

ՊԵՆՏԻՔԱՆ

ՓՐՈՓ. Զ. ՏՕԼԱՊԵՆԱՆ

ՄԱՍՆԱԿՑԵՑԱԻ ՊՐԻՒՔՍԵԼԻ ԵԼԵԿՏՐԱՍՏԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋՍԶ ԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻՆ

ԵՐԵՒԱՆ, (Հ.Հ.Գ.) — ՊԵՆՏԻՔԱՆԻ մայրաքաղաք՝ Պրիւքսելի մէջ տեղի ունեցաւ Ելեկտրաստարաններու Միջազգային 12-րդ Համաժողովը, որ քննեց ելեկտրաստարանութեան վերաբերեալ շատ մը հարցեր:

Սոյն Համաժողովին գործնական մասնակցութիւն ունեցաւ նաեւ Խորհրդային Միութեան պատուիրակութիւնը, որուն մաս կը կազմէին Փրոֆ. Զ. Տ. Զաւէն Ս. Սպա. Զինչինեան (Մոսկուա), Լ. Զաւէն Տ. Զաւէն (Երեւան):

Սրտաւանդի նուիրուած յատուկ նիստի մը ընթացքին, զեկտրաստարաններու հետ կապուած երեւանի սրտաւանդային ուսումնարանի բաժնի վարիչ՝ Փրոֆ. Զաւէն Տ. Զաւէնը:

ԸՆԿ. Ա. ՔՈԶԻՆԵԱՆԻ

ՄԵԿՆՈՒՄԸ

(Շաբ. Ա. ԷՂԵՆ)

Սովետական դեսպանատան գլխաւոր խորհրդական ընկեր Պոլոս Ակոբով, կցորդ՝ ընկեր Լեւոն Շահինեան եւ Երեւանի Սովետական գեղարվեստի դեկավար՝ ընկեր Գրիգոր Պողոսեան, Հայ համայնքին, Առաջնորդական Տեղակալ Գրիգ. Տ. Զաւէն Ս. Սպա. Զինչինեանի կողքին ներկայ էին Պայեան Կառնեան եւ Քաղաքական Ժողովներու ատենապետներն ու ատենապետները, ինչպէս նաեւ կարգ մը Ազգային Երեւանի անդամներ, Աղեքսանդրիոյ Պայեան Կառնեան Ժողովը փոխ - ատենապետը, «Արեւ» եւ «Զանապիղ» բերքերու խմբագիրները, ինչպէս նաեւ Հայկական Ընթերցարանի ատենապետը եւ Հ.Գ. Միութեան վարչութեան ներկայացուցիչը:

Սղանակալայանի մասնաւոր հիւրերու յատուկ հիւրասրահին մէջ, ընկեր Անտոն Քոչինեան սօս մեկ ժամ ատենիկ եւ սիրալիր գրոյց ունեցաւ հայ ներկայացուցիչներուն հետ, որոնք նախքան վերջնական բաժանումը՝ սրալիր ողջագոյնեցան իրեն հետ: Այս առթիւ եւս յիշատակի նկարներ աւանդեցան բերքի խմբագիրին կողմէ:

Ապա մինչեւ օդանաւ Երեւանի Պետական եւ սովետ պատկերասրահի անձնակազմին հետ միասին ընկեր Անտոն Քոչինեանի ընկերացան՝ Տեղակալ Սրբազան Հայրը, Պայեան Կառնեան եւ Քաղաքական Ժողովներու ատենապետները ու քանի մը Ազգային Երեւանի անդամներ, ինչպէս նաեւ բերքի խմբագիրը:

Ու վերջին անգամ հրաժեշտ անելէ ետք, Ս. Հայաստանի դեկավար օդանաւ բարձրացաւ ներկայներուն ծափահարութեան ներքին:

Բարի ճանապարհ եւ նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք մեր յարգման արժանի հիւրին, յուսալով, որ ան կրկին կ'այցելէ Երեւան եւ այս անգամին՝ իբր պատուոյ հիւրը եղի պատանդութեան:

ՅԱՅՏԱՐԱՐ ՈՒԹԻՒՆ

Մայր Աթոռում ստացուեց Անթիլիասի Կիլիկեան Աթոռի Գահակալի 20 Նոյեմբեր 1971 թուակեր շրջաբերականը, որը մի անգամ եւս գալիս է հաստատելու վերջին տասնհինգ տարիների ընթացքում այդ Աթոռի որդեգրած ողին ու գործելակերպը՝ Հայ Եկեղեցու միութեան եւ հայ ժողովրդի միասնութեան սկզբունքների դէմ:

Մնում է ցաւ յայտնել, որ Անթիլիասի Աթոռը մի կողմից Հեղաշուժ է իրեն իբր համերաշխաւոր, սակայն փաստօրէն գործում է բաժանարար ողով եւ միշտ փորձում է հակադրուել ու մրցակից դառնալ Հայաստանայց Եկեղեցու գլուխ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին:

Մի անգամ եւս հրապարակաւ բացայայտում է, թէ ոչինչ չի փոխուել Անթիլիասի ափերին, անգամ նրա չորս ներկայացուցիչների վերջերս Ս. Էջմիածին այցելութիւնից յետոյ:

Սուրբ Էջմիածին Դիւան ՄԱՅՐ ԱԹՐՈՒԻ 16 Դեկտեմբեր 1971 թ.

Յիշատակի Նկարներ Ընկեր Անտոն Քոչինեանի Այցելութեան

Հայրենի մեծ հիւրը՝ ընկեր Անտոն Քոչինեան լուսանկարուած «Սեպտեմբր Սրբախումբ»-ին հետ, Գահիրէի «Չափովսքի» համադասարանին մէջ, ի պատիւ իրեն կազմակերպուած մեծ հանդիսութեան յայտագիրին վերադառնալու: Նկարին մէջ, աջիւ ձախ՝ Պր. Յովն. Քենեան, Գրիգ. Տ. Զաւէն Ս. Սպա., ընկեր Անտոն Քոչինեան, բանաստեղծ Տուրսուն Զաւէն, Մո. Նո. Յակոբեան եւ Տիկին Շափրաւ Դարմանեան

(Լուսանկար՝ ՔՈՐԴԱՐ)

Ս. Գ. Հեղաշուժի Կուսակցութեան կողմէ ընկերներ Հայկ Օհանեան եւ Նուար Պալանեան բարի գալուստ կը մաղթեն Ս. Հայաստանի Կոմկուսի Կենտրոնի Ա. Բարտուղար ընկեր Անտոն Քոչինեանին (Լուսանկարներ՝ «ԶԱՄԱԿԻՐ») 668

ԶՐԱՂԱՑՊԱՆԸ

(ԱԿՆԱՐԿ)

ԼՈՒԴՎԻԿ ԳՈՒՐԵԱՆ

Զրաղացը չկայ, Ախր գեթ ել չկայ: Քառասուն աղբիւրների ջրերն էին, որ ակնաբույս խառնելով իրար՝ ծափափում էին երանով քոչող աղանձների պես: Զրերի զուլալութեան մէջ խառնուող կարմախալս ձկները ցերեկը արեւի հետ էին խառնում, գիտե՞ք՝ աստղերի: Ափերի բարդիներն ու ուռիները ջրերի հայելում լինէին անհնար իրենց հմայքը, եւ զ՝ էին անում գեղեցկութիւնից երես առաւ աղբիւրների պես: Թէ քանի ջրաղաց կար այդ գետի վրայ՝ ի՞նչ իմանամ: Մէկը մեր գիւղի ծայրին էր: Մեր հովուի նման, բարափին նստած, երգում էր խոսողներով բարձունքների համար, խոսող ջուրը բարձունքներն էր բախում, երգում փերում էր, զայրանում, խոսում էր: պատում էին արդեն հողագոյնի պէս ծանր աղացաբերքը: Այդ անհնիւ հակառակ: հանգիստ, Եւս հանգիստ, աղացաբերքի վրայ կախում ամբարներէից, հասահա քափում էր ցորենը ու աղացաբերքի ակն աճեցում... Աղացաբերքի ակնից, հարսնափողի պէս ներմալ քիւնում էր ալիւրը, ջրաղացը լցում էր կարմախալսով ու մարդիկ օժում էին արդար ներմալութեամբ: Այդ վաղուց էր... Զրաղացը չկայ, Ախր գեթ ել չկայ: Քառասուն աղբիւրների ջրերն էին հիմայ, հսկայ խոլովակներով ներքակ, գետին ակն են անցել... Գարձել են փաղափայլների համար խմելու ջուր... Զրաղացը չկայ, բայց կայ նրա վերջին ջրաղացաբերք՝ Խաչիկը: Նա նորից գործի է դնում աղացաբերքը, սակայն էլեկտրաւացում: Գիւղացիները նրան էլեկտրաղացաբերք չեն ասում, նորից ասում են՝ ջրաղացաբերք:

Գիւղի համար նոր դպրոց շէնքերն, հինը դարձրին էլեկտրաղաց:

Ծիծաղում է Խաչիկը: — Դպրոցը ջրաղաց... — Սլեկտրաղաց, — ուղղում են:

— Ինչ էլեկտրաղաց, — գայրանում է, — քանի ես կենդանի եմ՝ պիտի ասեմ ջրաղաց: — Ախր ո՞ր է ջուրը... — Իմ գործը չէ, ջրաղաց... ու վերջ:

Վերջ, բայց սկսեմ գոյցը Խաչիկի մասին:

Նստել եմ դէմը, կանգնել վրայ: Անհանգիստ եմ:

— Մի-մի հաս խմեմ, հազարից մէկ ես երեւում:

Զեռքը օսում է ցորենով լի օտար, ձեռքը միջին արմուկը խրում է ցորենի մէջ, ձեռքը վեր է փռում: փայլաւորում է օդու շերտ:

Այժմ հինգ մասերը չըկան, Բաժակը դնում է բլիթի պէս կլոր այդ ձեռքի արմուկում ու միւսով օդի լցնում... Բարձրացնում ենք բաժակները:

— Բարձր՝ լոյս: — Բարձր՝ լոյս:

Այժմ հինգ մասերը չըկան, ասում է՝ Հիւրերը կերել է:

Վեր դրած գլխաւոր ակնի է վեր փռում, համարեայ հասցնում ծոծրակին: Մագրերից քափուկ ալրափուրն նստում է յոճերին... Ես կրկնում եմ՝ Հիւրերը կերել է...

— Հա՛, բա՛, կերել է... — Քանի օտարական էիր... — Տասնութ... ջրաղացաբերքի փողի մօտ ակնից էր: Ասացին՝ կուր է: Լացն ընկալ գիւղը: Տըղամարդկանց հաւաքեցին... Ես խաղաղ ասաց՝ օտարներին:

հերոսի պէս պիտի կոչեմ... Տասն անգամ, քսան անգամ կրկնեմ՝ հերոսի պէս: Մի-մի հաս էլ խմեմ... — Ո՛չ:

— Ե՛, հազարից մէկ ես գալիս ու ո՛չ, ոչ ո՞րն է... — Պատմի՛:

— Հերոսի պէս չկարողացայ կոչում: Հիւրերը մասերս կերան: Ես եկայ, գոնէ մեղալ էլ չստացայ: Մայրս ասաց՝ ջնանքամբ մասերդ, դու կենդանի ես, եղ հազար մաս արժի... Հենց այնպէս ասաց, դրանից յետոյ հազար անգամ լսեցի՝ Վո՛ւ՛յ՝ բալիս մասերը:

Ինքն իմեց, գլխաւոր ծոծրակից առաջ փափեց, ծածկեց հակաթի կետք... Կուր ամառով շուր իս առաջը հրեց: Ինքն էլ կերան: Աղացաբերքը դրողում էին ու ալիւրը ներմալ, ներմալ քափում էր... Նլաւ, ալիւր առաւ, մասերի մէջ օտարից, օտար հրեց, հոս փափեց... Նորից եկաւ ու նրանց կոնդին:

— Մի-մի հաս էլ խմեմ, հազարից մէկ ես գալիս օտար: — Ո՛չ:

— Յետո՛յ: — Ի՞նչ յետոյ, — գարմացաւ: — Որ եկար բանակից...

— Ելի գնացի ջրաղաց, իմ հին գործին, բայց երանի չգնայի: Հինգ աղացաբերքից ջուրը կանգնել էին, մի փառն էր բանում, եմ էլ օրը մէկ-երկու ժամ... Ա՛յ ջուր, սիրս փառնեց... Զի՛քս է, կուր էի գնացել ու վերադարձել, բայց պատահա՞ծի դժբախտութիւնը ջրաղացի անգործութիւնից զգացի, հասկացայ, որ երբ ջրաղացը կանգնեց՝ աշխարհը կը փակուի:

Մի կտոր հաց պարգեց ինձ, ասելով:

— Գիւղից ես արդար հացի հոսք կտուցեմ: Հազար օտար էլ անցնի, չեմ մոռանայ... Մի օր մի պառաւ կիւն եկաւ ջրաղաց, ձեռքին մի օտարի ցորեն, չորս, հինգ ֆիւ քերի հազիւ լինէր: Ասաց՝ Խաչի՛կ, աղա՛, բոռներս սոված են, Եւս աղա, օտարն դրանց լացը կտրեմ... Մի կտոր հացով լաց էին կտրում: Բա՛... Ախր ո՞նց աղամ, ասացի, ետեմ ցորենի կետն էլ փառն օտարից չի դուրս գալ: Գուրս բեր, ասաց, իմ գործը չի: Աղա՛ցի... Տեսնո՞ւմ ես, պատուով փառն օտարն է անցարժիւն ու ցորենը վարձում ալիւր: Գուցե՞ք պատուով անցարժիւն... Քարը փառն կերաւ, վարձում փառն հոսք էլ ընկաւ, ու օտարն պառաւ ցորենի կետն էլ ալիւր չի դարձել... Քարը կանգնեցի ու փիչ էր մնում օրս էլ փառն հետ կանգնէր: Հիմա պառաւ քի՛ւն ուղում է՝ փառն օտարի լինի, ուղում է՝ ու սարք, իմ ցորենը պիտի հանես ու ասա: Ա՛յ մայրիկ, ասում եմ, ես փառն ո՞նց օտար ասեմ, խիղճ ունեւ... Լաց եղաւ պառաւ ու կրկնեց՝ բա բոռներս կալը ո՞նց կտրեմ: Կուր էր, բա՛, կուր: պառաւի օղան Գերշու՛մ Փառնաբերի դէմ էր կուրում, իսկ պառաւն Խաչի՛կ սովի:

Հին դպրոցի փոքրիկ սենեակներում դրողիւնով պատում էին աղացաբերքը: Կարծես ես բերելով փառն յուրեւ, Նորից օդի լցեց:

— Ասումս չանի եղ օտար ես գամ, — ասաց ու խմեցինք:

Դրում մի բեռնասար ավտոմեքենայ կանգնեց: Քաջուկներն էլ կեցաղացի դռներ... Ցորենով լի պարկերը ներս բերեցին ու օտարից փառն օտար: Խաչիկը ծիծաղեց:

— Ամեն պարկը ներս բերելիս ու իրար վրայ օտարի զգում էի, որ արդի ծանրութիւնը անց:

ԸՆԿԵՐ ԱՆՏՈՐ ՔՈԶԻՆԵԱՆԻ

ԿԱՐԳ ՄԸ ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Եգիպտոսէն նախքան հրաժեշտ առնելը, Գաբրիէլ Միջագային Օղանաւակայանին մէջ Ս. Հայաստանի Կոմկուսի Կենտրոնի Ա. քարտուղար՝ ընկեր Անտոն Քոչինեան, երկար հանդիպում ունեցաւ իրեն ողջերթ մաղթելու եկած հայ պատուիրակու-

պիտի ըլլայ ու պիտի ունենայ լայն երթուղիներու մեծ ցանց մը: Բայց նախքան այդ ծրագիրին իրականացումը, ուսումնաորութեան առարկայ են և մօտ առնեն իրագործելու կարելիութիւն կայ հաստատումը՝ ԵՐԵՒԱՆ-ԳԱԶԻՐԷ և ԵՐԵՒԱՆ-

ԵՐԵՒԱՆԻ ԶԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՒԵԼԻ ՈՒԺԵՂ

Թերթիս խմբագիրը արծարծեց նաև Երեւանի ծայրասփիւռի՝ արտասահմանեան երկրներու հաղորդումներու աւելի յստակ ծայրասփռումի կարելիութեանց մասին, որուն ի պատասխան Կոմկուսի Ա. քարտուղարը ըսաւ, թէ մօտ առնեն երբ կը լրանան Սեւանի ռաւարկայանի կառուցման աշխատանքները, արտասահմանեան հաղորդումները շատ աւելի յստակ և զօրաւոր պիտի ըլլան և պիտի գործեն նոր ալիքի վրայ:

ՀԻԼԵՐԸ ՊԱՆԴՈՒԿԻ ԶԵՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Ներկաներէն մին արտայայտեցաւ այն լուրի մասին՝ որ Զահակիւրի մէջ կարգաւոր էր քանի մը ամիսներ առաջ և հարց տուաւ, թէ որքան ստոյգ էր Երեւանի մէջ (Հիւրերն) անուանով եւ ամերիկեան շահագործչանով հիւրանոցի մը շինութեան այս լուրը:

Ընկեր Անտոն Քոչինեան պատասխանեց, որ այդ ծրագիրը ուսումնասիրութեան մէջ է և հաւանականութիւններ կան այդ հարցի իրագործմանը համար, ու ապա խօսեցաւ Հայաստանի մէջ նոր պանդոկներու կառուցման ծրագիրներու և իրագործումներու մասին ու ըսաւ, թէ մօտ առնեն Սեւանի փոխարէն նոր կերպարանը պիտի ստանան այնտեղ կառուցուելիք մոթէլներով, հանգստեան տուններով և ժողովուրդի և զօրաւորութեան հանգիստի եւ զուարճութեան համար կատարուելիք շինարարութիւններով:

Այս ոգեւորիչ տեղեկութիւնները մեծապէս ուրախացուցին ներկաները եւ վստահ են, որ մեր ընթերցողները եւս պիտի հրճուին՝ կարգաւոր սոյն տողերը:

Ընկեր Անտոն Քոչինեան եւ Զահակիւրի խմբագիրը՝ մր. Երեմիկ Գրոյցի մը բացփն:

(Լուսանկար՝ «Քերթ»-ի)

Թեանց և Թերթի խմբագիրներուն հետ:

Այս հանդիպումներուն ընթացքին ընկեր Անտոն Քոչինեան յստակ պատասխաններ տուաւ իրեն ուղղուած հարցումներուն:

ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՍՏԱՐԱՐԱՐԱՅԻՆ ՀԱՍՏԱՐՈՒՄԱՐԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ ԱՅՏ ՏԱՐԻ

Նախ ան հպարտօրէն յայտարարեց, որ Ափրօ-Ասիական ժողովուրդներու միասնականութեան կազմակերպութեան քարտուղարութիւնը, պաշտօնապէս իրենց համաձայնութիւնը տեղեկացուցած են հայրենի ղեկավարին, որ տարւոյս Օգոստոս կամ Սեպտեմբեր ամիսներուն ընթացքին՝ Երեւանի մէջ գումարւի Գրողներու Համաշխարհային համագումարը:

Այս յայտարարութիւնը մեծ ուրախութիւն պատճառեց բոլոր հայերուս:

ԵՐԵՒԱՆ-ՓԱՐՏԶ ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ԳԻՐԸ

Թերթիս խմբագիրին կողմէ տրուած այս հարցումին, ընկեր Քոչինեան պատասխանեց ըսելով, որ Երեւան-Փարիզ օդանաւային ուղղակի գիծի հաստատումին համար, կարգ մը թիւերը դժուարութիւններ կան, որոնք պիտի հարթուին՝ երբ կառուցուի Երեւանի նոր օդանաւակայանը, որ հսկայածաւալ

նում է... Սիրս արդեն քերել է, էլ ի ուրախ եմ: Որ պատճառով վերջացաւ, այ՝ ուրախութիւն էր հա՛... Մի օտար չանցած՝ սկսեց բանել ջրաղացի երկրորդ փառն, յետոյ՝ երրորդը, չորրորդը, հինգերորդը... Գիւղը նորից հացի հոսով լցուց, բոնիւրները ֆից արքանացան... Դէ, եմ ծամանակ ավտոները Եւս չէին, վերին գիւղերից նոն սեղեղով, ետեւով, սկսեցին նորից ցորեն բերել, սկսեցին նորից իրենց ցորենը աղալու համար հերթի սպասել... Սկսեցին ֆիցնուկ կարօտել... Գիտե՞ա ինչ բան է ջրաղացաբերքի անհետութիւնը... Զրաղացաբերքի անհետութիւնը աշխարհի խաղաղութիւնն է:

Նա նորից գլխաւոր վեր է օսում, հասցնում ծոծրակին, ալրափութիւն քափում է ու նստում յոճերին: Ես էլ եմ մեծ գոնութեամբ նայում հազուադէպ նստած ալրափուրն, վայելում աշխարհի անառնա՛ն, մաքուր խաղաղութիւնը:

ԵՐԵՒԱՆ-ՓԱՐՏԶ ՀԵՌԱՏԻՊԸ ՀԱՏԱՐԱՐՈՒՄ

Ընկեր Անտոն Քոչինեան նոյնպէս ժպտում էր ընթերցողներին, որ Երեւան-Փարիզ հայրենի լեզուով հեռատիպը արդէն աշխատիլ սկսած է, ու Հայաստանի Հեռագրական Գործակալութեան լուրերը ժամը ժամին կը հասնին Ֆրանսա:

Այսպէս ուրեմն, երկու տարւան կարճ ժամանակի մը միջոցին, Երեւան-Պէրիւթ, Երեւան-Նիւ Եորք և Երեւան-Փարիզ երեք հայկական հեռատիպային գիծեր հաստատուած կ'ըլլան, ինչ որ մեծ յառաջդիմութիւն է հայ ժողովուրդին համար:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ՄԻՄՈՆ ՍԱՄՍՈՐՆԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

«Զահակիւրի» նախանցեալ քիւով օտար էինք նկարագրական նախկին եգիպտահայ օղանդաւոր նկարիչ Սիմոն Սամսոնեանի անհասկանալի ցուցանալիքի բացումին:

Այս ցուցանալիքը, որ տեսնեց Դեկտ. 26-ին միջին 9 Յունուար, ունեցաւ բազմաթիւ այցելուներ, որոնց կարգին արուեստի ֆենդապետներ: Ամերիկեան մամուլը խոսաւառեց է եւ ժլա իր գեղանկարչական արտայայտութեան մէջ, բայց իրենց արձանի տեղը կը դասաւորէ իրաւարուեստագէտները: Ուրախութեամբ կ'արձանագրեմք՝ որ ամերիկեան «Փաւր իսթ» շաբաթաթերթի արուեստի ֆենդապետ, մեծապէս խանգավառուած է մեր անուանի հայրենակիցին ցուցանալիքով, եւ սեղմ օղբերու մէջ այնպիսի գեղանկարչական արտայայտութիւններ ունեցած է, որոնց փիլիսոփայութեան կ'արժանանան: Ստեղծելու կու օտար այդ գրութեան բարձրագոյնութիւնը:

***

Սիմոն Սամսոնեան գեղարուեստագէտ մըն է, որուն զօրծերը խորանարդապաշտութեան ազդեցութիւն կրելով հանդերձ իւրայատուկ սքանչելի ստեղծագործութիւններ են: Ան գործածելով վերի զոյնը և արդիական նիւթեր՝ նկարած է տեսարաններ, «նաթիւր մորթեր» և դիմանկարներ, ուժեղ նպատակաւոր թերթիւրով: Գարգուլեամբ և իմաստութեամբ ներկայացուցած է ՓԻՔԻՔԻ բազմերանգ գոյներով և հետաքրքրողական յորինումներով: Շատ զգայուն դիմանկարչութիւն մը է մեծ գործ մըն է իր ասեղանագործութեան վրայ կեդրոնացած կնոջ դիմանկարը, ԵՐԵՒԱՆԻ ԻՆԸ կրցած է որսալ հրաժա-

Հ. ձ. Լ.

ՋԱՆԱԿԻՐ

27
ՅՆՎՐ.
1972

ԳԱՅԻՐԵԻ ՊԱՏԿ. ԹԵՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՆԻՍՏԸ

Գահիրեի Պատկ. Թեմական ժողովը, իր ժԸ. Նիստը գումարեց Ուրբաթ, 21 Յունուար 1972, կ.ե. ժամը 5.30ին, Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, Նախագահութեամբ Առաջնորդական Տեղապահի փոխանորդ Արթ. Տ. Սահակ Ա. Գևորգյանի և անդամներին հետ միասին Պր. Յովհաննէս Բլեհեանի: Ներկայ էին 17 ազգային երեսփոխաններ:

Պատկանելի Թեմական ժողովի այս Նիստին ընթացքին որոշուեցաւ, որ Թեմական մասնակի ընտրութիւնները տեղի ունենան Կիրակի, 7 Մայիս 1972: Նաեւ Պատկ. Թեմական ժողովի Նախկին հրաժարեալ զիւանը վերընտրուեցաւ նոյնութեամբ:

Այս Նիստին պաշտօնական հաղորդագրութիւնը պիտի հրատարակենք, անմիջապէս որ քառասունը Ազգային Առաջնորդարանի Դիւանին:

ՉԵՂԻ ԿԱՄԱՐ ՏԻՒԿԻՆՆԵՐ

ՊԱՆԾԵՔ ԶԵՐ ԳԻԾԵՐԸ ԽԵՆԱՅԻ ՍՆՆԴԱՌՈՒԹԵԱՐ

Իզական սեռին պատկանողներ, մասնաւորաբար, միշտ ուշադիր պիտի ըլլան իրենց գիծերը պահելու համար: Ամէն բանէ առաջ անոնք պիտի ձեռք բերեն եւ պահպանեն սննդառութեան լաւ սովորութիւններ: Անոնք որոնք ունենալով «պսակներ», եւ ձկնեղենները սխալ կերպով, որովհետեւ առանց մեծ ծաւալ գնահատելու հարուստ են կենսամիջոցներով եւ հանգիստ ապրելով: Ձկնեղենները մասնաւորապէս կարեւորութիւն կը ներկայացնեն իրենց սննդական եւ կազմակերպչականութիւններով: Չուրբ շուք կը մարսուի եւ չի յոգեցնէ լեւորդի ու երկամուկները:

Մի մոռնալ խոսքը գաւաթ մը կարք ամէն օր: Կարք կատարել սնունդ մըն է: Կը պարունակէ բաւարար, իւր, համեային աղիք, կենսամիջոցներ, եւ այլն:

Վերջապէս՝ պսակներ, որոնք բանջարեղեններուն հետ լաւագոյն աղբիւր կը կազմեն կենսամիջոց եւ հանգիստ ապրելու:

Ձգուեցաք ոգիւ ըմպելիներէ: Սե երբ անպայման կ'ուզէք խմել, փոքրիկ բաժակ մը գինի առէք՝ ճաշի ընթացքին միայն:

Վերջապէս սննդամիջոցներով զոհացող երբ ամէն օր հետեւի նաեւ կանոնաւոր մարզաձեւի, իր մարմնին վայելչութիւնը կը պահանջուի: Մարզանքը բնականաբար չի խորհրդանշուիր: Բանք մը բարձր մը բարձր մը բարձր մը բարձր մը:

Պէտք չէ անհետել նաեւ միայն, բայց չափաւոր կերպով: Նախընտրելի է ունել իւր չափաւորակող միայն - հոգ, եղ, ոչխար: Խոզը իւրօք է: Ուրի միայնը նոյնպէս իւրօք է ըլլալ:

Կենսամիջոցներ լրացուցիչ մասերը՝ ինչպէս լեւորը, ուղեղը, երիկամները, սեռային գեղձերը քեզ ասոնք սննդաբար են, բայց յանձնարարելի չեն երակային հիւսնակներուն ունեցողներուն համար:

Երբ չոր բանջարեղեններ կ'ուզէք ունել, նախընտրեցէք խիւսի ձիւնի օսկ ունել զանոնք, որպէսզի մարտնչութիւնը չզոհաւանայ: Եւ ընդհանրապէս կերէք զգուշութեամբ, ինչ քանակութեամբ:

Մի գոհեք բոլոր, որ լաւագոյն դիտել էք զիւրերուն: Եւ վերջապէս գիտեցէք ձեր ազատ ժամերուն հանգստանալ, փախիլ ալմուկէն: Այս նպատակին համար օգտագործեցէք բարձրագոյն ձեր ազատ օրերը: Փոփոխութիւնը եւ հանգիստը ասոնք կարեւոր են: Չուրբը տարբարութիւն՝ որքան որ կարելի է:

Երբ չոր բանջարեղեններ կ'ուզէք ունել, նախընտրեցէք խիւսի ձիւնի օսկ ունել զանոնք, որպէսզի մարտնչութիւնը չզոհաւանայ: Եւ ընդհանրապէս կերէք զգուշութեամբ, ինչ քանակութեամբ:

ՏՈՔԹ. ԱԶԻԶ ԱՇՏԲԻԻ ԶԵԿՈՅՑԸ

(Շար. Ա. Էջէն)

Արեւայայտուեցաւ հանրային քաղաքականութեան (փոխադրական) միջոցներ, հեռախոս, բժշկական խնամք, դեղ, հիւանդանոց և այլն շատ ցած մակարդակի վրայ գտնուելուն մասին և ըստ թէ ճակատամարտի պատրաստութիւնը չի նշանակիր անտեսել քաղաքացիին իսկական հարցերը, այլ այդ հարցերուն լուծումը մը գտնելը ինքնին մաս կը կազմէ ճակատամարտի պատրաստութեան:

Խոսելով երիտասարդութեան մասին, վարչապետը ըստ որ մեր երիտասարդութիւնը բոլոր հայրենասիրութեամբ, իր հաւատարմով, իր ուժով և իր գոհողութեան զգացումներով, կոուր կը ցանկայ և մենք անոնց հետ միացած ենք:

Երիտասարդութիւնը չէր կրնար չցանկալ այժմ գրաւուած հողամասերուն ազատագրումը, պետութեան մարդկային պատրաստութիւնը՝ ճակատամարտին համար, պատերազմական տնտեսութիւնը մը և ընկերակառուութիւնը ու մենք անոր կողքին ենք միասին:

ՆՈՒՐԱՆՈՒԹԵԱՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՆԵԿԱՆՈՎ)

ՋԱՆԱԿԻՐԻՆ

Պր. Իէյման Սուլթանեանի ընդ թր. Անի Արապեանի բարեբաւար Նշանախօսութեան ուրախ առթիւ վասն խնդակցութեան՝ Տիկին Մարի Պարսուսեան և ընտանիք (Հալէպ) կը նուիրեն 200 Լ.:

ՋԱՆԱԿԻՐԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ

Կիրովական ընկեր Մարգար Աւետիքեան, խմբագրութեան գրադարանին նուէր ուղարկած է Եզնիկ Կողբացիի «Եզնիկ Ազնաւոր»ը, հրատարակութիւն «Հայաստան» հրատարակչութեան, Երևան, 1970: Շնորհակալութիւն յարգելի նուիրատուին:

Ս Տ Ա Ց Ա Ն Ք

Օգային թղթատարով, շնորհակալութեամբ ստացած ենք AR-MENIAN DIGESTի 1971 տարուան 9րդ և 10րդ միացեալ համարը: Անդրերէն լեզուով այս գեղեցիկ հրատարակութիւնը, իր բազմաազար (25000) տպագրանով, մեծապէս կը նպաստէ Հայութեան և Հայ Դատին, մանաւանդ անգլիախօս օտար շրջանակներէ ներս:

Հրատարակիչը և խմբագրութեան տնօրէնն է Պր. Յակոբ Թանգեան (Նազարեան):

Տարեկան բաժնեգիրն է ԱՄՆի համար 8 տոլար, Գնառատայի համար 9 տոլար իսկ աշխարհի Յայեալ երկրներէ համար 10 տոլար: Բաժանորդագրուելու համար դիմել:

Armenian Digest
G.P.O. Box 638
New York, N. Y. 10001
(U. S. A.)

Շնորհակալութեամբ ստացաւ Ազգայնորդի շ. Մ. Ը. Մ. ՆՈՒՊԱՐԻ՝ 1972 տարուան պատի օրացոյցը, ամսական թերթիկներով:

Օրացոյցը տպագրուած է հաստ խաւարաւ վրայ, երկգոյն և կը կրէ միութեան նշանը:

Ժ Պ Ի Տ

— Մովսէս Դուրեան ու երկնից աստղերն աս ի՞նչ կայ աշխարհիս երեսը:

— Մարդկանց չարիքը:

Հուսմանաւոր մը իմացուցին, քե անկուս երեսաւոր մը՝ աղֆաթիկ աղջկան մը հետ մոլուկացեք է:

— Ո՛հ, փոխանակ այդպէս ըսելու, անօրութիւնը ծաւալուեցաւ հետ միացեալ, քեզ, եղաւ անոր պատասխանը:

— Կիներ ինչո՞ւ համար մօրով չունին, հարցուցին սափրիչի մը:

— Չարմանալի հարցում, պատասխանեց ան, քեզ ունեցալին՝ ո՞վ պիտի կարողանար ամբիւն անոնց կզակը, որ ասոր վայելեան հանգիստ չեն կրնար կենալ:

— Ամուսնացեալ կին մը ի՞նչ բանի կը նմանի:

— Տիրոջ յանձնուած նամակի:

— Օրի՞նք մը:

— Դուրեան՝ բայց օսկալին թիրոջ յանձնուած նամակի մը:

— Լաւ, առանց ամուսնացալու ծերացած օրիորդ ինչի՞ կը նմանի:

— Նամակասան մէջ մոռցրած նամակի մը:

Գրողը՝ Օ. Գ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՄԱՆ

Գ.ԱՏԻՐԷ

Հինգեաբբի, 27 Յունուար 1972, կ.ե. ժամը 9ին

ՏԱՐԵԴԱՐԶԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

(Յունուար ամսուան մէջ ծնած անդամ-անդամուհիներուն)

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՐԱԽԱՆՔ ԵՒ ՊԱՐ

Հայ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

20րեւաբբի, 9 Փետրուար 1972, կ.ե. ժամը 9.15ին

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով

Շաբաթ, 19 Փետրուար 1972, կ.ե. ժամը 9.30ին

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

(ԴԻՄԱԿԱՌ ԵՒ ԱՆԴԻՍԱԿ)

Կը խնդրուի նկատել ունենալ

ՖՐԱՆՍԱՅԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ «ԺԱՖ»

Ֆրանսահայ երիտասարդական Միութիւնը, «ԺԱՖ», կը պատրաստուի կազմակերպել գեղարուեստի և մշակոյթի իր 6րդ Փառատօնը, որ տեղի պիտի ունենայ 1972 Նոյեմբերի ընթացքին՝ Փարիզի մէջ:

Նախապատրաստական աշխատանքները արդէն սկսած են և խնդրուած է բարձր հովանաւորութիւնը Ֆրանսայի և Սովետական Հայաստանի բարձրաստիճան անձնաւորութիւններուն: Դարձեալ, Ֆրանսացի և հայ արուեստի ու մշակոյթի սկանաւոր գործիչներէ բաղկացած յանձնախումբի մը հովանաւորութեան տակ պիտի դրուի Փառատօնը:

Ինչպէս անցեալ հինգ փառատօնները, վեցերորդին ալ նպատակն է զարկ տալ մշակութային գործունէութիւններուն, որոնք ազգապահպանման կարեւորագոյն ազդակներն են: Նաեւ ծանօթացընել հայ մշակոյթին ու արուեստը և զուգահեռաբար յայտնաբերել երիտասարդ արուեստագէտներ և զանոնք ծանօթացնել հասարակութեան: Այս իսկ պատճառով, Փառատօնի յայտագիրին մէջ տեղ տրուած են արուեստի և մշակոյթի բազմազան մարզերու, ինչպէս երգ, պար, արտասանութիւն, նկարչութիւն, քանդակագործութիւն եւ այլն: Հետագային յայտագիրի բովանդակութեան մասին առանձին մանրամասնութիւններ պիտի տրուին:

ԺԱՖի 6րդ Փառատօնը նուիրուած է Ֆրանսացի տաղանդաւոր բանաստեղծ և վիպասան՝ Վիքթոր Հիւկոյի ծննդեան 170 ամեակին և հայ մեծարժէք նուագահան Ալեքսանդր Սպենդիարեանի, որուն ծննդեան 100 ամեակը կը տօնուի Ներկայիս հայրենիքի մէջ:

ԺԱՖի 6րդ Փառատօնը ներշնչուած է նաեւ 1971 Փետրուարին Երևանի մէջ կայացած Սփիւռքահայ յառաջդիմական երիտասարդական կազմակերպութիւններուն անդրանիկ հաւաքին, որուն թելադրանքներէն էին՝ միասնականութեան եւ համագործակցութեան ոգի ստեղծել սփիւռքի զաղութներու միջեւ:

Հաւատարիմ՝ երևանեան հաւաքի որոշումներուն եւ ոգիին, ինչպէս նաեւ փառատօնը մեծ ծաւալով եւ միջազգային բնորոշով կազմակերպելու նպատակէն մղուած, ԺԱՖը սիրով պիտի ընդունի արուեստի սփիւռքահայ երիտասարդ ներկայացուցիչներու մասնակցութիւնը, ըլլան անոնք մենակատարներ կամ խումբեր: Ուստի ներկայիս կող կ'ուղղէ վերոյիշեալ արուեստագէտներուն եւ կը հրաւիրէ զանոնք մասնակցել գեղարուեստի եւ մշակոյթի իր վեցերորդ Փառատօնին:

ՖՐԱՆՍԱՅԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՓԱՌՅՏՕՆԻ ՅԱՆԶԱՆՈՒՄԲ

Փարիզ, 12 Դեկտեմբեր 1971

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Պարզ փոս	օգային փոս
Եգիպտոսի բաժանորդներէն	160 Ե.Դ.	—
Սուսանի	160 Ս.Դ.	225 Ս.Դ.
Լիբանանի	—	15 Լ.Ո.
Սուրիոյ	—	20 Ս.Ո.
Եւրոպայի, Ամերիկայի,	12 Տոլար կամ	—
Գամասայի, Աւստրալիոյ	5 Սթրլինգ	25 Տոլար
Եւ այլ երկրներու բաժանորդներէն	—	—

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք արտասահմանի մեր այն բաժանորդներէն, որոնք ցարկ չեն դրկած իրենց բաժնեգիրը, բարի ըլլան մեզի փութացնելու զայն՝ դիւրացնելու համար մեր գործը: Զեք կամ մանսա-փոս գրել «JOURNAL TCHAHAKIR» անունին եւ ուղարկել փոստակով քիւ 2111, Դահիլէ, ԵԱՀ:

ՀԱՆՐԱՊԵՏ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاکیر

جريدة أسبوعية

ص. ب. ٢١١١ بالقاهرة ج. ٢٤ - ت. ٩١٥٠١٣

صاحبة الامتياز: السيدة عالية سيزر بيان (بالانجليزية)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo

Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտոնատեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԵՐՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱՅԱՆ

Հիմնադրված 1948/2

Ցալաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻԻ 414 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1972

ՀԱՅՐ ԶԵՆՈՒԹԻ 3 ԵՂ. ԴՏԿ. ԿԱՄ 26 ԼԻՐ. ԴՏԿ.

عدد ورقه ٤١٤ - الخميس ٣ فبراير ١٩٧٢

Եգիպտոսի Վարչապետ Տոֆ. Ազիզ Սըրոֆի յայտարարեց. «Մենք ուժ ունինք վերագրավելու մեր հողերը»

Վարչապետը յայտարարեց նաև, որ հակասամարսը արդեն որոշում է եւ հարկ չկայ այդ մասին անդրադառնալու:

Ազիզ Սըրոֆի մէջ, Սըրոֆի Սիւսեի Միացեալ Կանոնադրութեան համաժողովին բացումը կատարեց: Եգիպտոսի վարչապետ Տոֆ. Ազիզ Սըրոֆը, Երբեքաթի 1 Փետրուար 1972: Այս առթիւ վարչապետը մեծ հաւմը խօսեցաւ, որուն ընթացքին տուաւ յստակ լուսաբանութիւններ և ըրաւ կարևոր յայտարարութիւններ:

Իր ճառին մէջ Տոֆ. Ազիզ Սըրոֆը յայտարարեց, որ հակասամարսը որոշումը անփոփոխելի է և այդ մասին անդրադառնալու հարկ չկայ: Ան նմանապէս ըսաւ, որ մեր զինուոր ուժերը և մեր զենքերը կը թոյլատրեն մեզի կռիւը վերսկսելու և վերադառնալու այն հողամասերուն՝ որոնք կորսնցուցինք:

Գինը 1967ին: Վարչապետը յայտարարեց նաև, որ եթէ վառօթին լեզուն է՝ որ այսօր աշխարհին կը տիրապետէ, ուրեմն կը յայտարարենք, որ ունինք այն ուժը՝ որ մեզի պիտի թոյլատրէ վերադառնալու մեր հողերուն և իրականացնելու մեր ժողովուրդին յոյսերը, ինչպէս նաև վերստանալու պարտաւորութիւնը:

Իր ճառին ընթացքին վարչապետը ըսաւ նաև. «Այսօր, հակասամարսը միակ նպատակաւ է չունի՝ ազատագրումը մեր հողամասերուն և վերստացումը մեր իրաւունքներուն, այլ նպատակաւ է ունի՝ նաև՝ պահպանելու մեր ընկերակցական իրաւագործումներուն»:

ՄԻԱՑ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

«ՆԻԻ ԵՈՐՔ ԹԱՅՄՉ» ԿՍՐՏԱՅԱՅՏՈՒԻ ԱՐՓԱ-ՍԵՒԱՆ ԶՐՈՒՂԻՒՆ ՄԱՍԻՆ

Դեկտեմբեր 5ի (Կիրակի) իր քիւով, Միացեալ Նահանգներու ամենէն ազդեցիկ օրաթերթերէն «Նիւ Յորք Թայմզ» հետաքրքրական յօդուած մը հրատարակեց և Արփա-Սեւան ջրուղիին մասին: Այս յօդուածը ստորագրուած՝ քերթին մասնաւոր քրակից Նորթ Սթիւի կողմէ, լոյս տեսած էր «Նիւ Յորթ Թայմզ»-ի 5րդ էջին վրայ, փոքր ֆաւստով, ուր կը տեսնուին Հայկական Հանրապետութիւնը եւ Արփա գետին Սեւան լիճը երկարաձուլելի ջրուղին, Քրակիցը աւելցուցած է, քի

1964ին սկսուած այս հսկայ գործը՝ որ չպիտի աւարտի 1973էն առաջ, պիտի արժէ հարիւր միլիոն օղար: «Միայն Ֆրանսայի կամ Մեծն Բրիտանիոյ չափանիւթով եւրոպական պետութիւն մը կրնայ իրագործել նման մեծամասն ծրագիր մը» գրած է քրակից Սթիւ:

Ամերիկացի քրակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է Սիւսեի Սարգիսեանի հետ՝ ճեղքելու Արփա-Սեւան ջրուղիի Շինութեան Յանձնարարութիւնը, եւ անձնապէս այցելած է ճեղքուած այդ ջրուղիին շինութեան վայրերը:

ԴԻԻԱՆԱԳԻՏ ՎԻԳԹՈՐ ԻՍՐԱԵԼԵԱՆ ՊԱՇՏՈՆԻ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ ՈՒՆԵՑԱԻ

Ամէն անգամ, երբ պատկերասրահներէն ցոյց կը տրուի Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան ժողովին տեսարան մը, ուր սովորական իրաւունքներով նախագահ՝ Մաիկ հանդէս կուգայ, իր կողքին միշտ կը տեսնուի խորհրդական մը: Այս խորհրդականը, անգլիացի դիւանագետ մը իսկական իսրայէլ է: Զուտ առայայտութիւն մը դիմելով, ազնոյցներուն տակին խոնուն աչիւն, գեղեցիկ պիտի մը միշտ ճաշակաւոր հագուած: Սերբմն պատկերասրահներէն քրակիցը պիտի աւելցնէ՝ «Հիմա կը տեսնուի սովորական պատուիրակը, որ խորհրդակցութիւն մը կ'ունենայ

իր օգնականներուն հետ»: Սակայն, ան երբեք պիտի չաւելցնէ քի այդ «օգնականը» կամ խորհրդականը ուրիշ մէկը չի, երբ ոչ Վիգթոր Իսրայէլեանը: Ան երկու օրէնքէն ի վեր մաս կը կազմէ ՄԱԿի մէջ Սովետական պատուիրակութեան մնայուն կազմին: Նախապէս, ան Մոսկուայի մէջ բարձր պատգոհներ վարած է արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ եւ հակառակ այս իրողութեան, ան տակաւին երեսուսարդ է: Անցեալներ լրատու գործակալութիւններ հաղորդեցին, քի սովորական պատուիրակութեան (Շաբ. տես էջ 2)

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՄՈՍԿՈՒԱ Կ'ԵՐԹԱՅ

Անցեալ շաբթուան ընթացքին, Գահիրէի մէջ համալսարանական ուսանողութեան կատարած ցոյցերէն ետք, ցոյցեր, որոնցմով բնականաբար կը պահանջուէին կառավարութեան կողմէ՝ նախալարձակ Իսրայէլէն եւ առնելու համար բռնագրաւուած հողերը, Եգիպտոսի Նախագահ Անուար էլ Սաատը հառ մը խօսեցաւ, պարզելով քաղաքական եւ զինուորական կայսրիւնը եւ շեշտելով, որ երկրին այժմու կայսրիւնը չքոյլաւորեալ, որ ներքին նախաժողովրդական անկանոնութիւն ստեղծուի եւ քի իշխանութիւնները գիտակցեն իրաւունքներուն ու որոշած՝ ամէն գնով վերստանալու արաբական հողերը, նոյնիսկ պատերազմական գործողութեանց վերսկսելով:

Իր այս ընդարձակ ճառի ընթացքին Եգիպտոսի Նախագահը յայտարարեց, որ օրեւս ան կը մեկնի Մոսկուա, Սովետական ղեկավարներուն հետ խորհրդակցելու՝ առնուելիք վերջնական քայլերուն մասին, աւելցնելով, որ երկրին ամբողջական կայսրիւնը:

Նախքան Մոսկուա իր մեկնումը, Անուար էլ Սաատը այցելեց ռազմաճակատի բոլոր օջաւակները: Կարմիր ծովու եւ Ասուանի օջաւակին մէջ կատարած բնական իր այցելութիւններուն ընթացքին, Բ. 31 Յունուար 1972, Նախագահը Ասուանի մէջ խորհրդակցութիւններ ունեցաւ Լիպիյի Յեղափոխական

խորհրդի նախագահ Մամէր էր Բազաճիի, եւ իրեն ընկերացող պատուիրակութեան հետ:

Նախագահ Անուար էլ Սաատը, Մոսկուայի մէջ Սովետական ղեկավարներուն հետ իր կատարելի խորհրդակցութիւններէն ետք,

կան Հանրապետութեան Դաւանդութեան միւս երկու երկրներուն՝ Սուրիոյ եւ Լիպիոյ նախագահներուն պետական պատասխանատու ղեկավարները:

ՄԱՍՈՒԼ

ՏԸ ԿՕԼ ԵՒ ԱՐԱԹԻՐԻԲ

Ֆրանսայի վարչապետ Շապան Տիւմա, բուրժուալիստական Նիսի քաղաքին մէջ ընթացքին, իր բաժակաճառին մէջ ըսեց՝ որ Տիւմա եւ Արաթիւր կը նմանին իրար, որովհետեւ երկուքն ալ իրենց ժողովուրդին սովորեցնեցին իրար հակառակ եւ անկախ:

«Ֆրանսա եւ Թուրքիա անհրաժեշտ է գործակցին, որովհետեւ մենք բարեկամ ենք, որովհետեւ մեր երկրները աշխարհագրականօրէն կը գտնուին նոյն պայմաններուն տակ եւ մանաւանդ՝ որովհետեւ մենք չենք ուզեր թրակաւորելու մեր ժողովուրդը: Հակառակ նման թրակաւորութեան եւ նախաձեռնութիւն մեր եւ ուրիշին անկախութեան»:

Թէ ինչ չափով Ֆրանսայի Կառավարութեան պիտի այս խօսքերը կը պատճառեն նաեւ Թուրքիոյ, Տուրքիոյ գրեթէ:

Ամէն անգամ որ ինչ տաւ լուր ունի աշխարհին, տեղեկ է ինչ չափով Արաթիւրի երկրորդ Հայրենիքին հետ կ'աւարտուի եւ քի աւարտուի «նախաձեռնութիւնը եղած է ուրիշին անկախութեան»:

Արդեօք Ֆրանսայի մեծաշարժ վարչապետը անտեղեկ է Միջին Արեւելի մէջ տեղի ունեցած պատմական անցեւորտուն, գոնէ վերջին կէս դարեան ժողովուրդներու մը՝ զանազան ազգայնական արիւնք պայքարներուն, Կիլիկիան Աղէթի, Բիւրսէի բռնադատութեան եւ տեղալ եղած հաւանաբարձրութիւնը՝ հայկական հարցին փորձառութեամբ...:

«Բարձր դիւանագիտութիւնը լեւաճոր հետոյ է նշանակութեան, արեւան ծովով բաժնուած...»:

Սեւ օր տեսած այդ պատգոհական այցելութիւններ, Նիսի քաղաքին վերադառնալու Կաղանդ Պապանի ստացած նոր նուէրներով, Ֆրանսա պիտի օգնէ որ Թուրքիա արդիականացնէ զինաւորութեան ճարտարաւեսը, փապուղիներ պիտի կառուցանէ Պոլսոյ եւ Անգարայի ընդերքը եւ յանձն առած է արդէն պատգոհել Թուրքիոյ շահերը՝ Նիսի քաղաքի Հասարակաց Շուկային մէջ:

Միացեալ հաղորդագրութեան մէջ կ'ըսուի, որ բազմակողմանի կերպով երկու երկրները համաձայն են քաղաքական գետնի վրայ... եւ ուրիշ աղբիւր խօսքեր:

(Շաբ. տես էջ 2)

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Այսու կը հաղորդենք մեր յարգելի հասարակութեան, թէ ըստ Եգիպտոսի Կազմակերպութեան Կանոնադրի 23րդ յօդուածի տրամադրութեան, Թեմականի մասնակի ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Կիրակի, 7 Մայիս, 1972ին:

Կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ՝
ա. — Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ զաւակ են,
բ. — Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետութեան հպատակ են, անձամբ կամ հօր հպատակութեամբ և այս պարագան հատարող վկայագիր մը (կրնայ լինել) ունին ի ձեռին,
գ. — Ընտրութեան Թեմականին 21 տարեկան լրացուցած կ'ըլլան,
դ. — Առնուալն երկու տարեկ ի վեր կը բնակին Գահիրէի մէջ կամ Գահիրէի շրջանին պատկանող գաւառներուն մէջ,
ե. — Անուանարկիչ դատաւարութիւն չեն կրած,
զ. — Մահակցած կամ արգելուած չեն եւթարկուած, ներկայանան Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարան, լեզունը համար իրենց ընտրական յայտարարագրութիւնը, միասին բերելով իրենց հրապարակութեան թուղթը և ծննդեան վկայականը:
Կարեւորութեամբ կը յիշեցնենք թէ անոնք, որ 1971 Մայիս 2ի թեմական մասնակի ընտրութեան արթնքով լեզուցած են իրենց ընտրական յայտարարագրութիւնը, պիտը չունին Նոր մէկ լեզու:

Ըստ Կազմակերպութեան Կանոնադրի 12րդ յօդուածի տրամադրութեան, ընտրելու իրաւունք ունեցող ազգայնիկներն անուանացունք ընտրութեան Թեմականին երկու ամիս առաջ պիտի կ'աւարտեն Առաջնորդարանին մէջ ի տես ժողովրդեան ստուգումի համար:

ՍՍՀ Կ Ա. ՔՀՆԳ. ՇԱԲԱՐԵՆ
ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԹԵՄԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

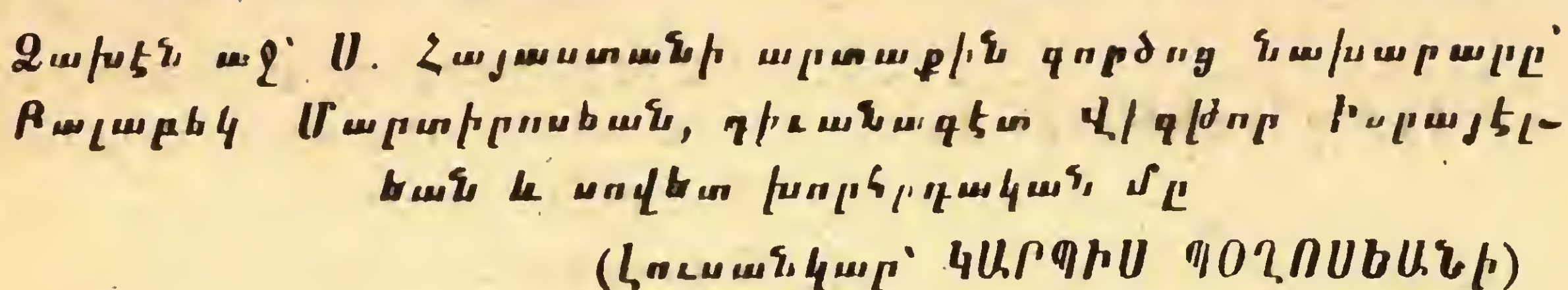

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Զանաւիր»ի)

ՔՐԻՍՏԻԱՆ ՕՏ ՊԱՇԵԱՆ
Պուրե, 9 Յունուար 1972

(Շարունակութիւն Ա. 525)

Իսրայելեան Հայաստանէն ունեցաւ
ականաւոր հիւրեր, որոնք իրեն հետ
մատակցեցան ՄԱԿի 26րդ Ընդհա-
նուր Ժողովի աւիասանհրեուն:
Հայաստանէն եկողներն էին՝ Հայ-
կական Հանրապետութեան Արտախ-

Գործերու բաժնի ներկայացուցիչները, գլխավորապես արտախաղ գործոց նախարար՝ Ռալապէի Մարտիոսեանի, Հայ դիւնազգէր յայտնապէս շատ գոհ մնացած է այս յայտելութենէն եւ «դարձեալ հրամայեցէ՛ք, ըսած է իր հայրենայի» հիւրերուն:

«Շիրազի Ժողովակցին հարցազրույցը հայրենի
սաստեղծ Գեորգ Էմինի հետ :

[illegible]

Բաղա՛մք Վախ՛եալու, սիւնեթի ե
 ժօնակատարութեանց՝ որ իր այցե
 լութենէն ետք պիտի խաչուե՛ր Թի
 վիտի՛ ալեցիրենեուն ծայրը՝ Ե
 մին յաջարարեց, քի իր բանասեղ
 ծութիւնները որպէս ձգօտս ունի
 իրով երանդանում, — Սեր, հայ ժո
 ղեպիւնդին ծառայանմն ու ան
 յեղը՝ 20րդ դարուն մէջ:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆՍ ԱՅՑԵԼԵՑ

Տոբ. Իգապելլա Եղիան,
որ քեւ այժմ Մոսկուա կ'ապրի
բնիկ Սեւանցի է եւ իր ուսումը
առած է Հայաստանի մէջ։ Ան տա-
նուն կը խօսի իր մայրենի լեզուն,
իշխպէս նաեւ քաջաեղանակ է հոռ-
շորձ։

«ՓԵՐՈՔԷՒ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

տա. նձնած դերը (վերա):

Թերթի թաղաքական քննչությունը
կը բրէ, թէ եթէ հեղինակը չ
չափափոխթալու կարենար վերա-
կենդանանալ և ներկայացման հե-
տեւիւ, պիտի յուզուէր, տեսնելը
որ գործին երաժշտութիւնը դեռ
կ'ազդէ հանդիսականներուն վրայ
և կ'աւելցնէ, թէ ներկայացման
դերակառարները հին (աւելի քան
50 տարի առաջուան) դերակա-
ռարներուն չափ լաւ կը կատա-
րեն իրենց դերերը: Ան կ'ը-
տակէ երեք գլխաւոր դերակա-
ռարներ, որոնցմէ երկրորդը սի-
ւած երգչուհի Մաղիկ Գաղանճ
եանն է:

Այս առթիւ արժագին յաջ
ղութիւն կը մաղթենք մեր բարե-
կամին՝ Բիւզանդ Կոնստանտինը:

սերերի եւ անգլերերի: Նրաժա-
գիտական՝ ինչպէս նաեւ դաճա-
մուրային դասընթացները Ներսանի
մէջ աւարտեցին ետք, իսպառլա
նոլեան, 1956ին մեկնեմ է Մոս-
կովա, եւ այնտեղ պատշաճանաճ
է երաժշտագիտութեան տոֆերի իր
բէզը ու արժանացած է այդ տի-
ղոսին, Ալմա Տոֆ. Ի. Եղեան կը
պատշաճանաճարէ Մոսկովայի Ար-
եստի հիմնադրեան մէջ եւ կը դա-
տարիտէ Նրաժապական Պատմութիւն:

Այս ջերմ հանդիպումին բնաթափին պատասխանելով մեր հարցումին, Տոբ․ Իգուպելյա ուրախաբեամբ լալեցնեց, որ հայ անւանի մեծ օդաչու եւ փորձարկումսանագիտէ Նոլւարդ Նոլեանը՝ որուն մասին արկիւրստախ ընթերցողները յաճախ կ'արգացած են «Ջահակիր»ի մէջ, իր հօրեղբորդին է։ Նաեւ հպարտանով արտայայտուեցաւ Նոլեան գերպատանին մասին, որ ազգին տուած արժեքներն հայտնողին։ Արդարեւ երաժեշագիտութիին հայր եղած է անուանի վիրաբոյժ, որուն անունով ցարդ գոյութիւն ունին ճիւղանդանոց եւ պոլիոսայ։ Հօրեղբայրը, Կամիր Բանակի զօրավար եղած է հռոքիներու մասնագիտ գոհուած է հայրենական պատերազմի ընթացքին։

Նոյեան գերդասանի յիշատակը պանծացնելու համար, Ս. Հայասանի կառավարութիւնը որոշած է Գորիսի մէջ Ցուն-Քանգարան մը բանալ, ուր գեեղոված պիտի ըլլան այդ գերդասանին անունին գաւառիկներուն մասին վաւերաբողբեր, նկարներ եւ իրեր:

Այս առթիւ յիշեմք նաեւ, որ
Տոբ. Ի. Նոլեանի փոյրը, աւղա-
հարունի է եւ կողակիցն է հայ
(Շար. տես էջ 6)

(Cwpr. U. 5252)

Մեր անկեղծ մաղթանքն է,
որ Ֆրանսա բարեբաւ ազդեցու-
թիւն ունենայ մեր դրացիին վրայ,
ու ջամբէ անոր մաղկալիին աղ-
վեհ եւ ազնիւ սկզբունքները՝ որոնց
ախոյեանն եղաւ Ֆրանսա եւ ո-
րոնց գործադրողը եղաւ զօրավար
Շարլ Ժոզի:

Թող չկարծուի քե բուրհն
արեան ու արցունքի, կրակի ու
եղբայրների գնով իրենց անկա-
խութեան տիրացող ժողովուրդները
այնքան ալ միամիտ են ու մոռցած
Պատմութեան Դասը...

Մեծահասակների համաժողով

Յարգարժան խմբագիր «Հանրապետական» թերթի Մի զարմանալի, երբ ասեմ թե «Հանրապետական» համաժողովը...

Մայիսի 10-ը. Յարգարժան խմբագիր Սյու բոլորը բառական չէ՞ն ապագուցանելու, թե ես էլ մի ձևի եզրագրեցի...

Վերջերս ձեր թերթի մէջ մի շատ սուղիկ և ցնցող լուր կարդացի. երբ այդ լուրը իրականութիւն լինի, դա մեծ ուրախութիւն կը պատճառի մեզ «Հանրապետական» համաժողովը...

Գալիֆոնիա ապրող ձեր աշխատակից Թորենցը, խոստանում է երբեմնի եզրագրեցի ուսուցիչ Նուպար Քրիստիանի միջոցով ձեր աղագրութեան թերթին...

Բազմաթիւ ձեռք գրել եմ «Հանրապետական» համաժողովը, խնդրելով որ նորեքով փոխանակեք Բայց այդ անելու համար, հարկաւոր է փոխ և զարմեալ փոխ...

Հիմի որ ընկեր Թորենցը այդ հոգի նուիրատուութիւնով միզ ուրախացնում է հաւատացե՞ք, որ մեր ակնոցավաճառ հայերը դժգոհութիւններ յայտնեն, որովհետեւ այլեւ ակնոցներին հարկը չեն զգայ: Այլապէս մեր տեսողութիւնը աւելի թանկ է քան նրանց պարարտ զրպանները:

«Հանրապետական» հրատարակութեան Տրոյ տարեգրքին առիթով, ընկեր Հրանդ Գալիֆոնիան զըրուտելով թերթի կատարած հրապարակումները փոխարէն հայրենասէրներին նկատմամբ, նշել էր նաեւ սակաւաթիւ անուններ, որոնք ներթափանցում են հայրենասէրներին և նրանց հարկը չեն զգայ: Այլապէս մեր տեսողութիւնը աւելի թանկ է քան նրանց պարարտ զրպանները:

Իրեն ձեր ընթերցողներին մէկը, յանուն շատերի, ես չնորհակալութիւն եմ յայտնում ընկեր Թորենցին:

Մի առաջարկ էլ ինձ տանջում է, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Յարգարժան խմբագիր Սյու բոլորը բառական չէ՞ն ապագուցանելու, թե ես էլ մի ձևի եզրագրեցի...

Յարգարժան խմբագիր Սյու բոլորը բառական չէ՞ն ապագուցանելու, թե ես էլ մի ձևի եզրագրեցի...

Պէտք է «Ջարթ»-ին մէջ կարգադրել Մեծահասակների համաժողովը: Բառագրեմքն ալ առջեւ են: Նուպար Քրիստիանի կը գրեւոր մասին եւ գովը կը ճիւղեւոր:

Լեզուագիտութեան ու մասնագործարար հայալեզու հարցերու մասին զբաղողներ գիտեն, թե եզրագրեմքն Մեծահասակների համաժողովը մեծ աշխատանքի տարած է բառարանագիտութեան մարզին մէջ: Անոր «Ընդարձակ» պատկանելի գործ մըն է: Հետո կը բաղկանայ 1419 մեծագիր, երկսլանակ էջերի եւ 1961ին տպագրուած է Գանձերի մէջ:

Անուանեալ կարելի չէ պնդել, որ բառագրեմքն կը պարունակէ Անկո-Ստեփան լեզուի մարդկային բառացանկը, որ առ նուազն վեց հարիւր հազար բառ է, բայց հոն կարելի է գտնել բոլոր լեզուային բառերը իրենց հայերէն փոխարձակներով եւ, որ որ անհրաժեշտ է, միակ բառի մը տեղ յարմար բացատրութիւններով: Այս գեղեցիկ գործին զատ Մեծահասակների համաժողովը, 1970 թուականին, զարմալ Գանձերի մէջ հրատարակուած ունի «Ընդարձակ» բառարան Հայերէնէն Անգլերէն» մը, որ նոյնքան արժեքաւոր ու ակնածելի հասարակ մըն է: Բան մը որոշ է: Հայկական կը լինի բառերը եւ լեզուները: Այլապէս ինչո՞ւ պիտի լեզուի մէջ հրատարակուած ունի «Ընդարձակ» բառարանը: Վերջին բառագրի, քիմ, այսինքն Հայերէնէն - Անգլերէն բառարանը:

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

Սեփականացումը ձեր համաժողովին, որը կարող է կրկնապատկել ձեր թերթի տպագրական եզրագրութեանը...

ԲԱՌԱՐԱՆԱԳԻՐ

ՄԵՍՐՈՊ Կ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ՎԱՅՐԱՄ ԲԱՐՈՒՆԵԱՆ

Պէտք է «Ջարթ»-ին մէջ կարգադրել Մեծահասակների համաժողովը: Բառագրեմքն ալ առջեւ են: Նուպար Քրիստիանի կը գրեւոր մասին եւ գովը կը ճիւղեւոր:

ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Կես կը նոյնացնեն Հայերէն - Անգլերէն բառարանը:

Մենք հակառակ մեր բուն փափաքին, մեր ձեռքին տակ չունինք Գույումեանի տարբեր գործեր, որոնց մասին կը խօսի Նուպար Քրիստիանի: Ասեմք եմ:

1.- Ընդարձակ բառարան յաշվաբանութեան եւ առանցքով (664 էջ, Գանձեր 1969)

2.- Գրական գործեր բառարան Անգլերէն-Հայերէն եւ Հայերէն-Անգլերէն (Պէտք 1970, 670 էջ):

3.- Համադրական առանցքի Հայերէն - Անգլերէն, Անգլերէն - Հայերէն:

4.- Գրական բառարան Անգլերէն - Հայերէն:

5.- Չափահասներու բառարան:

Ըստ Տ. Միքայիլեանի տուած տեղեկութիւններուն, Մեսրոպ Գույումեան գրեթէ լրացուցած է յաշվաբանութեան պատաստ վիճակի մը հասցուցած է իր մէկ նոր գործը, որ կը կոչուի ՌԱՉՄԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ: Այս երկը կը պարունակէ չորս լեզու: Անգլերէն, Ֆրանսերէն, Թուրքերէն եւ Հայերէն: Եւ հիմա, Մեսրոպ Գույումեան կ'աշխատի նոր գործի մը վրայ: Անգլերէն Հայերէն Գրականութեան մը, Անգլերէն Ֆրանսերէնի մը, այս վերջինը կարեւոր պակաս մը պիտի լրացնէ սփիւռքի մէջ այն հայ ուսանողներուն համար, որոնք անգլիախօս երկրներէ

գործ կ'ապրին եւ կ'ուզեն Անգլերէն սովորել:

Մենք խիստ յաջողեցանք կը գտնենք Տ. Միքայիլեանի խօսքեր, Մեսրոպ Կ. Գույումեանի մասին իր գրած երկարատեւ յօդուածին մէջ:

- Նրա Գույումեան գտնուէր Հայաստանում, Եւրոպայում կամ Ամերիկայում, անկասկած վերոյիշեալ գործերի համար՝ նրան կը շնորհակալ լեզուի գծով գիտութեան տիրութիւնը պատուաւոր աստիճանը, որին շատ իրաւամբ արժանի է վաստակաւ հեղինակը:

Կը պատասխանենք իրեն խորհրդի կատարեալ հանդարտութեամբ եւ կեղեքուած սրտով:

- Նրանք թէ այդպէս ըլլաւ: Բայց չէ... «Կամիսի» բուրբաւան քաղաքը, կ'ըսէ ծանօթ անաւոր: Սփիւռեալ կեանքը զարհուրելի մահին մըն է, ուր խեղճաման ըլլալու դասաւարտութեան բոլոր հայրերը: Որոնք միջեւ մահի Մեսրոպ Գույումեանի նման բացարձակ տաղանդներ: Ամէն կողմ ուղղուած է արգանքի գրչակներով, որոնք բան մը չեն տա ժողովուրդին եւ զանգուածը կը նախընտրէ չկարգաւ զանգը, Այս վիճակին մէջ բնական է թէ Գույումեան անոր ու միջոց պիտի չգտնէ իր արժեքաւոր երկերը լոյս աշխարհ բերելու եւ կամ, բերելէ ետք, բացի անցան փոքրամասնութեան մը, ընթերցող պիտի չգտնէ: Տակաւին, պիտի բախի ան խուլ ու անգիտ ընդդիմութեանը՝ չարամիս, չարախօս «հայրենակիցներու», որոնք միջոցի մէջ խօսի պիտի չտեսնեն վարկեկեղծ համար գիտել, Ու երբ չյաջողին, այն ատեն Գույումեան պիտի ըլլայ «նախապետ», որ իր նաւը կը փրկէ...»:

Բայց շատ անգամ յաջողած են անոնք: Անոնք կը կազմեն մահերը, որու ակնարկեցինք վերջը: Եւ այդ մահերը կար, կայ ու պիտի մնայ, միշտ: Որ Սփիւռեալ հայրերը սպառնալով իրենց եւ մահին ալ չորհալ ինքնին:

Յայտնի կ'երեւի ուրեմն, որ Գույումեաններն են որ կը յապաղեցնեն այս ժողովուրդին ամբողջական փոխադրուել սփիւռքի մէջ, Ու քանի պակասն անոնք, այնքան պիտի փութանայ կործանուել համայնակով: Եւ անոնք որ կը տեսնեն սեւ ապագան, այսպէս պիտի ողբան միայն սեղանուած ակաւներով ու անկարող, նոյնիսկ, արտաշայտելու իրենց անսահման զայրոյթը, դառնութիւնը արտիք:

Բայց արդեօք կարելի չէ կազմակերպելու: Իրաւ անկարելի է ասիլա...:

ՈՍԿԻԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Տիպար դիցուհին Անահիտ՝ Բայց լզակն սեռի պարծանքն էր, թէ է գիցարանական ըմբռնումով: Բարոյական յատկութիւններուն համար մեծ հրուշակ հանած էր ուրիշ ազգերու մէջ: Նաեւ անոր զուտ ոսկիէ ծուլուած արծաթն ունէր բաւական մեծ նշանակութիւն՝ աւատապետական դարու հայոց մէջ, և այդ բարոյական մեծ նշանակութիւնը շարունակուեցաւ հետագայ դարերուն, և Անահիտի պաշտամունքով, հայ ժողովուրդի ազգային նկարագիրը կերտուեցան ընտանեկան սրբութեան, եւ ցեղային զօրութեան մէջ, ու այդ բարոյական հզօրութիւնը մենք կը տեսնենք այսօր ալ Սովետական Հայաստանի ընտանեկան կառուցումներին մէջ:

կալ լուծը խորտակելու: Ահա Շուշանիկի այդ չընաղ բանաստեղծութիւնը--

ՄԵՐ ՈՒՍՏԸ

ՇՈՒՆԱՆԻԿ ԿՈՒՂԻՆԵԱՆ «Կայծ» Բ. Տարի, Յունիս 1912

Ո՛չ վախ, ո՛չ լուծ Թող ըմբոս հոգում Լոկ արդար վաղայն հաւաք կայուն Ապրի, հուրհուրայ. Թող փր բազկի հետ սիրուն էլ զգայուն Վայելի չմուրայ:

Ջրկուածի համար Մեր ուղին յարմար Բողոքն ու կոխ յարաւել, ցակոն, Մենք մարդուն վայել Մի կեանք կերելու ընդմիջ պահանջկոտ Ջանք չենք խնայել... Մեր ուխտը անմահ Անյաղը կը մնայ, Կը դառնայ բաղձանք, լինել մեզ նման Չարին թեմալի, Ձգել օր առաջ դնել գերեզման Լուծը դրամի...

Դեկտ. 1971, Ֆրէզնո

Մ. ԳԱՍԲԱՐՅԱՆ

Ոսկիի կամ դրամի շահագործման և լուծի մասին անաղին անգամ բողոքած է Հնդկական նշանաւոր բանաստեղծուհի Շուշանիկ Կուրդլինեան, Կ. Պոլսոյ մէջ հրատարակուած «Կայծ» ամսագրին մէջ գրած իր բողոքունչ բանահիւտութիւնով «Մեր Ուխտը» խորագրով, որոնք թշուառ բանութեան տառապակոծ հոգիները՝ ազատութեան գաղափարակաւով, եւ այս յեղափոխական զօղանքը մարտական կոչն էր տնտեսական բռնա-

ՀԱՅԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐՈՎ

Միացեալ Նահանգներու մէջ ինքնաշարժ զննողները ազատ են իրենց ուզած թիւը ընտրելու: Եւ այս ազատութիւնը որ-

ՄԱՆՐԱՎԷՊ

Կոյր մը գիշեր ատեն կ'երթար դէպի աղբիւր, մէկ ձեռքին վառած լապտեր մը, իսկ միւս ձեռքին կոյտ մը: Զանապարհին դիմացէն կուգայ մէկը եւ հարց կու տայ անոր:

— Ո՛վ մարդ, քեզի համար ցերեկն ու գիշերը միեւնոյնն են, բայց ինչո՞ւ լապտեր վառած ես: Կոյրը կը պատասխանէ:

— Լապտերը վառած եմ որ պէտք ոչ թէ տեսնեմ ես, այլ դիմացէն եկողը տեսնէ զիս և չգործնէ ինձի...

Եւ սահմանագծում չի ճանչնար: Սովորական գիշերն իրաւ տասը տողար աւելի վճարելով, ինքնաշարժի մը սեփականատէրը կրնայ իր թիւը որեւէ անունի կամ խորհրդանշանի վերածել: Այս դիւրութիւնն կ'օգտուին շատ մը փոքրամասնութիւններ, որոնք կարգին, Մեծագոյն Գոսթըրի մէջ ապրող հայերը: Նախապէս, ուշադրութիւն գրաւած էին հայկական անունով ինքնաշարժներու թիւեր, ինչպէս Հայկ, Արամ, Ժիրայր, Գոգո: Բանի մը օր առաջ աւելի հետաքրքրական անուն մը նկատուեց: «Արարատ»: Իսկ ամենէն աչքառուն՝ անգլերէն տառերով կարգաւոր էր հետեւեալ շատ հայկերէն նախադասութիւնը: «Ես հայ եմ»: Երբ ինքնաշարժին մօտեցայ, երկուստեք շփոթեցին աղջիկ մըն էր, առնչուալ ՀՍԽ:

— Ինչո՞վ կրնաք բացատրել
Ձեր գեղարուեստական նաեակը
արուեստին հանդէպ ունեցած Ձեր
սերը եւ մանաւանդ՝ քմութիւնը
ինքնուրոյնութիւնը՝ սլաւ երկիրը

ՃԱՆԱԿԻՐ

ՕՉԳՍՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԵՄԲԼԵՄԱՆԵՐ

3
ՓԵՏՐ.
1972

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՄԱՐՔ ԳԱՏԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի 3 Փետրուար 1972, կ. ե. ժամը 9/16

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՀԱՍՒՔՈՅԹ

- ա) Դասախօսություն
Օր. ՍՆԱ ՄԻՆԱԿԵԱՆԻ կողմից
Նիւթ՝ ՅԱՎԻՐ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՆ ՈՒ ԳՈՒՆԸ
- բ) Ընթերցում ազգային յուրերու
Պատասխանում ընկ. ՎԱՐՈՒԹԱՆ ՖՐԷՃԵԱՆԻ կողմից
- գ) Ընկերային խաղեր

Հայ երիտասարդությունը սիրով կը հրաւիրուի

Չորեքշաբթի, 9 Փետրուար 1972, կ. ե. ժամը 9.15/16

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱԳԱՀԻԹԵԱՄԻ

ՀՈԳՁ. Տ. ՆԵՐՍԵՅ Ծ. ՎՐԴ. ԲԱՊՈՒՋԵԱՆԻ

ՕՐՈՒՄՆ ԲԱՆԱԽՈՍ

ԱՂԵՔԱՆԳԻՐՈՅ ԱՉԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆ

ՊՐ. ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԲԵՄՊԷՃԵԱՆ

(Ցանկապես հրատարակած Աղբյուրներին)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ ՊԱՏԵԱՃ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Հայ հասարակությունը սիրով կը հրաւիրուի

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՖՈՒԹԲՈՒԼԻ ԱՌՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԵՈՎ

3-1 ԱՐԴԻՆԵՐՈՎ ՅԱՂԹԵԼԷ ԵՏԲ ՄԱՋՐԱՅԻՆ

Հ.Մ.Մ. կը գրաւէ ընդհ. դասաւորման

երրորդ տեղը

Լիբանանի ֆուտբոլի Ախոյեանութեան Գ. օրուան մրցումներուն արդիւնքները, զգալի փոփոխութիւն մը մտցուցին ընդհանուր դասարանին մէջ:

Ներքին 1-0 արդիւնքով պարտութեան մատնելէ ետք Հ.Մ.Ր. Մ.ը, վեց կէտով կը գրաւէ միակ պարագլուխի դիրքը: Հինգ կէտով երկրորդ կը հանդիսանայ Ռասմիկ, որ Թաւաթի զիմաց դուռը բաց հաւասարութիւն մը արձանագրեց 4-4 արդիւնքով: Կիսախաղին թաւաթի յաղթած էր 2-1 արդիւնքով:

Սոյն երկու մրցումները, որ տեղի ունեցան Մարգարիտեան Աւանի մէջ, աչքն ալ մեծ փոփոխութեան չենթարկեցին աղիւսակը, քանի որ նախապէս ալ Ա. և Բ. տեղերը կը գրաւէին նոյն խումբերը: Մեծագոյն փոփոխութիւնը յառաջացող մրցումը կայացաւ Պէյրութի Բաղադապետարանի դաշտին վրայ՝ Հ.Մ.Մ. և Մազրաայի միջև: Միւս կողմէ, Գուրն Համաւորի դաշտին վրայ տեղի ունեցած Անասար-Սաֆա մրցումին 0-0 հաւասար արդիւնքով վերջանալէ, նպատակը, որ Հ.Մ.Մ. ճիշդ աւելէ անցին աղիւսակին Յրդ տեղը: Արդարեւ, Կարմիր Շապիկաւորները իրենց հաւաքական խաղով գերազանցեցին երեք օր առաջ Սաֆաի դէմ ձեռք ձգուած յաջողութիւնը, և 3-1 պատուաւոր արդիւնքով ընկնեցին իր անհատական արժեքներով և արագութեամբ հաշտակող Մազրաան: Կոյրերուն բացումը (31րդ վարկեանին) և փակումը (83րդ վարկեանին) միանգամ դաշտին կերպարէն յառաջանալով կա-

տարեց Աւա Նորիկեան: Իսկ Հըրայր, որ նախապէս երկու ոսկի առիթներ չէր կրցած կոչի վերածել, 80րդ վարկեանին հանդարտեցուց Հ.Մ.Մ. ակաւններուն ջիւղերը՝ երբ արդ/ւեքը 1-1 էր: Արդարեւ, Բ. Կիսախաղի 11րդ վայրկեանին, ուղղակի հարուածի մը հետեանքով՝ Մազր. ա կրցած էր հաւասարել:

Իրաւարարի վերջին սուլիւնը՝ Հ.Մ.Մ. յաղթանակը տարած էր 3ով 1 արդիւնքով:

Տ Խ Ր Ո Ւ Ն Ի

Վերջին պահուն ցաւով տեղեկացանք, որ համայնքի սիրւած հայուհիներէն եւ ծանօթ ազգային Պ. Յովակիմ Սիւրենեանի սիրելի բոլոր:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՍԻՐԲԵՃԵԱՆ

Իր մանկանացուն կեանք ե երեկ, Չորեքշաբթի, 2 Փետրուար 1972, Գանիքի Խալախան հիւանդանոցին մէջ:

Թաղման կարգը եւ յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենան այսօր, Հինգշաբթի, 3 Փետրուար 1972, կ. ե. ժամը 3/16, Գանիքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց Ազգային Գերեզմանատունը:

Այս ժխոր առթիւ Ջանակիր իր զգածուած ցաւակցութիւնները կ'յայտեն ողբացեալին եղբոր եւ հարսի՝ Տէր և Տիկին Յովակիմ Սիւրենեանին և զաւակներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր սգակիր պաւազաններուն:

ՊՐ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԳԱՐՏԱՇԵԱՆ ՕՐ. ԱՋՆԻԻ ԻՍԿԱԶԱՇԵԱՆ

ամուսնացեալը

Պէյրութ

30-1-72

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամուսին, ծնողաց՝ Տէր և Տիկին Վարդգէս Գարտաշեանին, Տէր և Տիկին Յովակիմ Սիւրենեանին, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

ՆԱԽԱԳԱՀԻԹԵԱՄԻ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Իրենց թանկագին քրոջ և հօրաքրոջ՝ ողբացեալ Արշալոյս Սիւրենեանի կսկծալի մահուան առթիւ, Տէր և Տիկին Յովակիմ Սիւրենեան և զաւակուք կ'ընեն հետեան նուիրատուութիւնները:

Աղքատախնամին	2000
Ներք իսթ Հայկ. Ակումբին	2000
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	1000
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	1000
Ալթինիկին	1000
Հայ Կարմիր Քաշին	1000
Արեւին	500
Յուսարբին	500
Ջահակիրին	500

(Ստանալ նուիրատուէն)

Տէր և Տիկին Վահան Գըլը-Եան, Ս. Սարգիսի Տօնին առթիւ և իրենց համայն շնչեցեցոց յիշատակին կը նուիրեն:

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ
Եկեղեցւոյ պայծառութեան 1000
Ս. Պօղոս-Պետրոս
Եկեղեցւոյ պայծառութեան 1000
Գահրէի Աղքատախնամին 500
Գալուստեանի ճաշի սեղանին 500
Նուպարեանի ճաշի սեղանին 500
Գալուստեանի Աղք. Վրժ. Ի
Մոռլը-Ուսուցիչ Միւրթեան 500
Հայ Կարմիր Քաշին 500
Ալթինիկի Հանգստեան Տան 500
Արեւին 300
Յուսարբին 300
Ջահակիրին 300

(Ստանալ նուիրատուէն)

Իրենց սիրեցեալ յօր՝ ողբ. Սրբուհի Պետիկեանի մահուան տարեելքին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին՝ Ս. և Տիկին Եղուարդ Յակոբեան կը նուիրեն:

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան 200
Ալթինիկին 100
Հայկական Ընթերցասրահին 100
Ջահակիրին 200

Իրենց սիրեցեալ յօր և մեծ յօր՝ ողբ. Սրբուհի Պետիկեանի մահուան տարեելքին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին՝ Տէր և Տիկին Գրիգոր Թուֆայեան և զաւակուք Անի և Արթըր (Ա.Մ.Ն.) կը նուիրեն:

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան 100
Ալթինիկին 100
Հայկական Ընթերցասրահին 100
Ջահակիրին 100

(Ստանալ Ջահակիրին)

Տէր և Տիկին Արտաշէս Գարտաշեան (Փարիզ) իրենց սիրեցեալ հօրայրոջ՝ ողբ. Օր. Տիրուհի Ժամկոչեանի մահուան սխոր առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրեն:

Գալուստեանի ճաշի սեղանին 100
Հ.Մ.Մ. Նուպարին (Գահրէ) 100
Ջահակիրին 100

(Ստանալ Ջահակիրին)

Ողբ. Արմենակ Մէօթէ-Եանի կսկծալի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Քերթեան Ընտանիք կը նուիրեն:

Յուսարբին 100
Արեւին 100
Ջահակիրին 100

(Ստանալ Ջահակիրին)

Ողբ. Թորգոմ (Յարակ) Պօղոսեանի մահուան տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի՝ Տէր և Տիկին Կարօ Յարութեան կը նուիրեն:

Արեւին 100
Ջահակիրին 100

Տ Խ Ր Ո Ւ Ն Ի

Տէր և Տիկին Յովակիմ Ա. Սիւրենեան և զաւակուք Անանի, Եղուարդ և Սիւր, Տիկին Եղուարդ Օնգիկեան (Միացեալ Նահանգներ), Տէր և Տիկին Արթ. Սիւրենեան (Սիւնէյ), Տէր և Տիկին Պետրոս Անուրեան և զաւակուք (Սիւնէյ), Տէր և Տիկին Մուրաճ Օնգիկեան և զաւակուք (Մ. Նահանգներ), Տէր և Տիկին Հերի Օնգիկեան և զաւակուք (Մ. Նահանգներ), Քիւրքեան (Մ. Նահանգներ), Մերկեան (Մարսիլիա), Փոքրիկեան (Մարսիլիա), Անուրեան (Սիւնէյ), Համբարձումեան (Սիւնէյ), ընտանիքներ, ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն իրենց քրոջ, հօրաքրոջ և ազգակականի:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ Ա. ՍԻՐԲԵՃԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Չորեքշաբթի, 2 Փետրուար 1972, Գանիքի Խալախան հիւանդանոցին մէջ:

Յուղարկաւորութեան ժխոր աւարդութիւնը պիտի կատարուի այսօր, Հինգշաբթի, 3 Փետրուար 1972, Ռամսէս պողոտայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, կ. ե. ժամը 3/16, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց Ազգային Գերեզմանատունը:

ՄԱՆՈՒՄ. Մասնաւոր մահադղ զրկուած չըլլալուն, կը խնդրուի ներկայ իւր այդ ընդունիլ:

Հ Ո Գ Ե Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

Ս. և Տիկին Եղուարդ Յակոբեան, Տէր և Տիկին Գրիգոր Թուֆայեան և զաւակուք (Ա.Մ.Ն.) և համայն լգակիր պարագաները կը ծանուցանեն, քի յառաջիկայ Կիրակի, 6 Փետրուար 1972, առաւօտեան ժամը 10/16, Գանիքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պատճով պիտի կատարուի իրենց սիրեցեալ յօր, մեծ յօր և ազգակականի՝ ողբացեալ:

ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՀԻ ՊԵՏԻԿԵԱՆԻ

մահուան տարեելքին առթիւ:

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

Տիւր Լեւոն Աւետեան, ուսուցիչ մը առթիւ կը նուիրեն:

Ս. Պօղոս-Պետրոս

Եկեղեցւոյ պայծառութեան 500

Պօղոսեանի ճաշի սեղանին 500

Աղքատախնամին 500

Տիկին Ազնիւ Գալուստեան, Ս. Մննդեան առթիւ առթիւ կը նուիրեն:

Պօղոսեանի ճաշի սեղանին 100

Աղքատախնամին 100

ՋԱԶԱԿԻՐԻՆ

Իր վաղեմի բարեկամին, Պէյրութեան զրոյք և երկրաչափ Սրբուհի Պարտուկեանի մահուան տարեելքին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին՝ Տէր և Տիկին Գրիգոր Թուֆայեան և զաւակուք Անի և Արթըր (Ա.Մ.Ն.) կը նուիրեն:

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան 100
Ալթինիկին 100
Հայկական Ընթերցասրահին 100
Ջահակիրին 200

Իրենց սիրեցեալ յօր և մեծ յօր՝ ողբ. Սրբուհի Պետիկեանի մահուան տարեելքին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին՝ Տէր և Տիկին Գրիգոր Թուֆայեան և զաւակուք Անի և Արթըր (Ա.Մ.Ն.) կը նուիրեն:

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան 100
Ալթինիկին 100
Հայկական Ընթերցասրահին 100
Ջահակիրին 100

Ս. Պօղոս-Պետրոս
Եկեղեցւոյ պայծառութեան 500
Պօղոսեանի ճաշի սեղանին 500
Աղքատախնամին 500

Տիկին Ազնիւ Գալուստեան, Ս. Մննդեան առթիւ առթիւ կը նուիրեն:

Պօղոսեանի ճաշի սեղանին 100

Աղքատախնամին 100

Տիւր Լեւոն Աւետեան, ուսուցիչ մը առթիւ կը նուիրեն:

Ս. Պօղոս-Պետրոս

Եկեղեցւոյ պայծառութեան 500

Պօղոսեանի ճաշի սեղանին 500

Աղքատախնամին 500

Տիկին Ազնիւ Գալուստեան, Ս. Մննդեան առթիւ առթիւ կը նուիրեն:

Պօղոսեանի ճաշի սեղանին 100

Աղքատախնամին 100

Տիւր Լեւոն Աւետեան, ուսուցիչ մը առթիւ կը նուիրեն:

Ս. Պօղոս-Պետրոս

Եկեղեցւոյ պայծառութեան 500

Պօղոսեանի ճաշի սեղանին 500

Աղքատախնամին 500

Տիկին Ազնիւ Գալուստեան, Ս. Մննդեան առթիւ առթիւ կը նուիրեն:

Պօղոսեանի ճաշի սեղանին 100

Աղքատախնամին 100

Տիւր Լեւոն Աւետեան, ուսուցիչ մը առթիւ կը նուիրեն:

Ս. Պօղոս-Պետրոս

Եկեղեցւոյ պայծառութեան 500

Պօղոսեանի ճաշի սեղանին 500

Աղքատախնամին 500

Տիկին Ազնիւ Գալուստեան, Ս. Մննդեան առթիւ առթիւ կը նուիրեն:

Պօղոսեանի ճաշի սեղանին 100

Աղքատախնամին 100

Բիւնէեան քոյրեր և Օր. Ան-ժէլ Տէօքմէեան 100 ե.դ. կը նուիրեն ողբ. Միւրթի Միւրթեանի մահուան տխուր առթիւ:

ՊՈԼՈՍԵԱՆԻ ՃԱՇԻ ՍԵՂԱՆԻՆ

ՈՒՄ (ԸՆԿ. ԲԻՆ 3003) 500

Ե.դ. իր նուիրեն:

Տէր և Տիկին Լեւոն Մամուր

100 ե.դ. ողբ. Բենիամին Թաշ-եանի մահուան քառասունօրին առթիւ:

Տիւր Բիւր Գարեկեան, 100

տղար կը նուիրեն, ողբ. Տիկ. Ա-

լիս Ամատուհի մահուան Ա. տա-

րելիցին առթիւ:

Ողբ. Տիկին Մարի Ներսիս-

եանի ցաւալի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն:

Օր. Էվլին Թօգաթեան 100

Տիկին Սիրվարդ Ճանիկեան 100

Տիկ. Մելքունի Պաղտատարեան 100

ԳԱԶԻՐԻ Հ.Մ.Ս.ՆՈՒՊԱՐԻՆ

Ողբ. Թորգոմ Յարակ Պօ-

ղոսեանի մահուան տխուր առթիւ, վառ ցաւակցութեան կը նուիրեն:

Տէր և Տիկին

Եղուարդ Սիւրենեան 100

Տէր և Տիկ. Յակոբ Միւրթեան 100

Տ. և Տիկ. Գրիգոր Սիւրենեան 100

Պ. Համբարձում Գարտաշեանի ընդ Օր. Ազնիւ Կալուստեանի (Պէյրութ) բարեբաւորի ա-

մուսնութեան առթիւ Տէր և Տի-

կին Յովակիմ և Գէորգեան կը նուիրեն 100 ե.դ.:

Ս Ս Ա Ց Ո Ւ Ա Ս

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاکیر

جريدة أسبوعية

ص. ب. ٢١١١ بالقاهرة ٢٠٤٤ - ت ٩١٥٠١٣

صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سير بيان (بالاين)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Հիմնադրված 1948/ին

Տպագրանակ 3000

Արտահրատեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԵՐԱՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱՅԱՆ

ՆՈՐ ԵՐԱՆ ԹԻԻ 415 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ՓԵՏՐՈՒՐ 1972

ՀԱՅԸ ԶԵՆՈՒԹՅՈՒՆ 3 ԵՂ. ԴԿԿ. ԿԱՄ 26 ԼԻՐ. ԴԿԿ.

عدد ورقه ٤١٥ — الخميس ١٠ فبراير ١٩٧٢

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՆՈՐ ԱՒԱՐԱՅԻՐ...

Օրերս կը վերակոչենք յիշատակը այն նահատակներուն, որոնք թուականէս շուրջ տասնեկէից դարեր առաջ զոհուեցան Վասն հաւատի և հայրենեաց:

Աշխարհացրիւ հայութեան բոլոր կեդրոններուն մէջ, հոն ուր գոյութիւն ունին եկեղեցի, դպրոց և սկոլա, ինչ որ կը հրատարակուին թերթեր կամ պարբերաթիւեր, վարդապետներ առնալ իրենց իրաւունքը և պատարագ, կը կազմակերպուին հանդիսներ և մշակութային ասուլիսներ, կը հրատարակուին յօդուածներ և նկարներ, և այս բոլորը կը կատարուին, մեր նոր սերունդին փոխանցելու համար յիշատակը անոնց, որոնք քաջութիւնը ունեցան իրենց իրենց թիւին տասնապատիկը աւելի մեծ քանակներու դէմ պատերազմելու և հերոսանալու, որպէսզի հայ ազգը ուրաջ ու չղաւաղ, որպէսզի հայը յաւիտեան օտարացած ըլլայ նաեւ այն բարձր աշխարհութիւններէն միով, որ է հաւատարմութիւնը: Հայը վարդապետն օրինակով մնաց անուրաց, մնաց հաւատարիմ և այս առաքելութիւնը մեծապէս նպաստեց, որ դժուար տարիներով լի դարերու իր պատմութեան մէջ, ան ոչ միայն չուրացաւ իր կրօնը, այլև չուրացաւ իր ազգութիւնը, չուրացաւ և ի գին ամէն հերոսութեան պաշտպանեց իր հայրենիքը:

Ու իր կրօնքին հաւատարիմ հայը, մահուամբ զմահ կոխեաց և յարութեամբ իւրոյ, մեզ գլեւան պարգեւեաց:

Այո, շնորհիւ իր հաւատարմութեան, հայը եղաւ վստահելի բոլորին, նոյնիսկ իր թուաւորներէն շատերուն:

Այսօր, ուր որ ալ բնակութիւն հաստատած ըլլայ հայը, ան, շնորհիւ իր աշխատասիրութեան, իր ստեղծագործող հանճարին և մանաւանդ իր հաւատարմութեան, դարձած է երկրին սիրելի և մանաւորապէս վստահելի տարրը, վստահելի քաղաքացին և շնորհիւ այդ վստահելիութեան, ան իրաւունք ստացած է ապրելու, յաւաքողիմելու և ստեղծագործելու:

Հայուն վստահելիութեան մասին շատ գրուած ու խօսուած է: Սակայն այդ մասին ամենաարժէքաւոր ապացոյցը եղաւ հայ ժողովուրդին անխախտ հաւատարմութիւնը՝ հանդէպ իր հայրենիքին և հանդէպ Ս. Միութեան, երբ Բ. աշխարհամարտի ամենադժուարին և ամենահարկու օրերուն, հայ բանակայինները, հայ զորաբաժինները, հայ օդաչուներն ու հայ քաղաքացիները՝ անխախտ մնացին յաղթանակի հանդէպ իրենց ունեցած հաւատքին ու փայլուն ապագայի մը համար իրենց ունեցած վառ յոյսերուն վրայ և հաւատարմութեամբ ծառայեցին իրենց հայրենիքին, մեռան, հերոսացան քայքայեալ և չի նահանջելու, ոչ միայն պաշտպանեցին իրենց հողը, այլև իրենց արեւմտեան գիտով մասնակցեցան եղբայրական ժողովուրդներու հայրենիքներուն ազատագրմանը ու դարձան բոլորին սիրելի և բոլորէն յարգելի:

Վարդանանց հերոսամարտէն առած իր դասով, հայը իր մէջ առաւել ևս արմատացուց այն համոզումը, որ ուրացումը՝ ազգապահպանման առժամեայ և խափուելի միջոց է միայն և թէ ուրացումով ան իր մէջ կը փնցնէ այն մեծ առաքելութիւնը՝ որ է հաւատարմութիւնը, և կը դառնայ դաւաճան:

Այսօր, պատմական դէպքերու բերմամբ, հայութենէն մեծ մաս մը հարկադրաբար կայք հաստատած է հայրենիքէն հեռու և օտար երկրներու մէջ: Այս պարագան դժբախտութիւն մը չլիւրտնէ, եթէ հայութեան այդ զանգուածները անհետացան ու զոհին վրայ չզտուէին: Եւ սակայն ափսոս, որ այսօր, եթէ չկան Հազկերտի բանակներ, փիղիք ու գրահներ, եթէ չկան Լենկթուրքներ և ծինկիկ խաններ, եթէ չկան Ննիշէրիներ, Ապտիւլ Համիտներ, Էնվէրներ և Թալէթներ, կան այնպիսի երեւոյթներ և իրողութիւններ, որոնք, թէև առանց ֆիզիքապէս ոչնչացնելու մայր հայրենիքէն հեռու հայ զանգուածները, տակաւ առ տակաւ անգագաւաբար կը վանեն անկէ իր ազգային զգացումները, իր հայրենիքը, իր ժողովուրդով, իր մշակոյթով և իր իմացականութեամբը հպարտանալու իր զգացումները, ու այսպէս կոչուած «հերմակ ջարդ» մըն է որ տեղի կ'ունենայ հայրենիքէն դուրս, գրեթէ ամէն հայ գաղութէ ներս:

Հայ ժողովուրդը ուրեմն այսօր առաւել ևս կարիքը ունի վարդաններու և Ննիշ Երէջներու՝ որ առաջնորդեն սփիւռքահայութիւնը գոյատեւման իր նոր պայքարներուն մէջ: Որովհետեւ, հայութեան ներկայիս Աւարայիկները կը հանդիսանան բոլոր այն օտարերկրեայ վայրերը, ուր կայք հաստատած են իրենց ծննդավայրերէն բռնի հեռացուած հայութեան սերունդները: Հայը, իր գոյատեւման հակառակմարտերը պարտի մղել այսօր, փոխան Տղմուտի՝ Միսիսփիփի, Սէնի, Դանուփի, Մարիցայի, Ռիօ աէլ (Շարունակութիւնը տես. էջ 2)

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹ ՀՆԳՈՐԵԱՅ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷ ԵՏՔ Ե ԳԻՊՏՈՍ ՎԵՐԱԴԱՐՁՍԻ

ԱՅՍ ԿԱՐՔ ԺԱՄԱՆԱԿԱՍԻՋՈՒՆ ԸՆԹԱՑԻՆ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԵՒ ԻՐԵՆ ԸՆԿԵՐԱՑՈՂ
ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԵՂԱՆ Ս. ՄԻՈՒԹԻՆ, ԵՌԿՈՍԱՍԻՒԱ, ՍՈՒՐԻԱ ԵՒ ԼԻՊԻԱ

Անցեալ Չորեքշաբթի, 2 Փետրուար 1971, Սեդիպոսի նախագահ Անուար էլ Սաաթ, ընկերակցութեամբ Ազգային Ապահովութեան Հարցերու իր խորհրդական՝ Պր. Համեկ Իսմայիլի և Արաֆին Գործոց Նախարար Տաթ. Մուրաա Դալէպի մեկնեցաւ Մոսկուա, ուր ժամանց կ'է. ժամը 5.30ին և ընդունուեցաւ մեծ պալատներով: Սոցիալական դիմադրելու եկած էին պ. պ. Լիւնիք Պրեմիեր (Ս. Միութեան Կոմկուսի Կենտրոնի ընդհ. ֆարուլար) և Ալեքսէյ Գոսպին (Ս. Միութեան վարչապետ), ինչպէս նաեւ սովետալիզմի վարչապետ և պետական ու գիտութեան անձնակազմի պետեր և այլ ներկայացուցիչներ:

Ժողովրդական խանդավառ ընդունելութեան մը ետք, Սեդիպոսի Նախագահը առաջնորդուեցաւ Քրեմլինի Պալատ, ուր իջնաւեցաւ երկու օրերու Մոսկուա իր կեցութեան ընթացքին:

Պատմութեան ժամանակներէն անմիջապէս ետք ստան Սեդիպոս-Սովետալիզմի խորհրդակցութիւններ, որոնց գլխաւոր առաջնքը եղաւ Միջին Արեւելի ներկայի կացութիւնը: Այս բանակցութիւնները տարւակուեցան երկու օրերու ընթացքին:

Այս խորհրդակցութեանց աւարտին, Գանիքի և Մոսկուայի մէջ միաժամանակ հրապարակե-

ցաւ միացեալ հաղորդագրութիւն մը, որուն մէջ կը շեշտուի այն կարեւորութիւնը զոր կ'ընծայի Սովետալիզմը՝ Միջին Արեւելիի տագնապին օտար և բռնազաւաճած արաբ հողերու պարսպման վերադարձագրութեան, Ս. Միութեան պատրաստակամ և առաւել եւս քննադատական և գիտութեան օժանդակութիւն տալու Սեդիպոսին:

Սովետալիզմի բանակցութիւններէն ետք Պր. Գոսպին 1972, Կիսովին, Սովետական Կոմկուսի Կենտրոնի, Նախագահութեան և Կառավարութեան Կողմէ Գեներալի մէջ մեծ խնջոյք մը կազմակերպուեցաւ՝ ի պատիւ Սեդիպոսի Նախագահին, Բարեկամական և մեծմիկ մրցումների մէջ խօսք առին Անուար էլ Սաաթ և Ալեքսէյ Գոսպին:

Նոյն օրը կ. Ե. Սեդիպոսի Նախագահը և իրեն ընկերացող պատմութիւնները մեկնեցան Մոսկուա՝ ինչպէս նաեւ Սովետական Կոմկուսի Կենտրոնի մէջ մեծ խնջոյք մը կազմակերպուեցաւ՝ ի պատիւ Սեդիպոսի Նախագահին, Բարեկամական և մեծմիկ մրցումների մէջ խօսք առին Անուար էլ Սաաթ և Ալեքսէյ Գոսպին:

Միտեայ այս հանդիպումէն ետք, Սեդիպոսի Նախագահը յաջոր-

դաբար այցելեց Դամասկոս (Սուրիա) և Պեհլազի (Լիպիա), ուրեղ հանդիպումներ ունեցաւ նախ Սուրիոյ նախագահ Համեկ էլ Ասաթի և ապա Լիպիոյ ղեկավար Մուսթաֆա Քալաֆիի հետ և զանազան տեղեւոր պետեր Սովետալիզմի բանակցութեանց և անոնց արդիւնքին մասին:

Սեդիպոսի Նախագահին հրեզօրեայ աշխատանքային այս շրջապայքը վերջ գաւ Սեդիպոսի, 7 Փետրուար 1972, և նոյն օրը երեկոյան, Անուար էլ Սաաթ և իր պատմութեան իրենց վերադարձան Դահիէ:

ՄԵՐՈՒՆ

ԳԵՐԱԴԱՍԵԼ ԳԻՏՆԱՆԲ

Այժմ որ Փափոսան վերջին պատերազմին հետեւանով բաժնուած է երկուքի, նախագահ Պիւրո գերագոյն ժառը կ'ընէ պատժանապէս առաջարկելով՝ որ Փափոսանի միտքերը պահելու սիրոյն, ի հարկին, նախագահի իր արքայ զիջի Շէյխ Մուհիթիւրին՝ Պաշկալա Տեալի պէտքին:

Պատրաստ եմ ընելու որեւէ զոհողութիւն, ինչ հետեւանով ունենայ աշխարհի համար՝ անձնապէս, եթէ կարելի ըլլայ Փափոսանը պահել իր մարդը և անբաժնելի երկիրը:

Դիւանագետի իր այս յայտարարութեան կը միացնէ վե՛ն հայրենասիրութիւնը՝ իր երկիրն ու ժողովուրդին գերագոյն տանին առջեւ, Պիւրո կը խանդակ, զիջելու համար իր արքուն ու դիրքը:

Կը կարծե՞ք քե բան մը կը պակսի իր հմային, այս ընելով: Ընդհանրապէս, ինչ կ'ապահովէ աւելի՝ մնայուն և բարձր բան մը՝ իր ժողովուրդին սերն ու համակրանքը:

Ուրեմն, կան արդե՛հ, զիջելու ու դիրքէն աւելի բարձր ու բանկարճէ բաներ, աւելի՛ մնայուն և աղօտը:

Հայը. իր եկեղեցիով ու գաղութահայ բոլոր-բոլոր եղած կեանքով, ինչո՛ւ չփորձէ մեր ցաւերը բուժելու այս ազնուագոյն մեք:

Գերադասելի գիտնալ մեր գերագոյն տանքը, ի հարկին անձնական (կամ հաստատական) խորհրդաբանական գիշումներով: Անա՛ մեր միասնականութեան հասնելու (եկեղեցիէն եկած բարի օրինակով) ձեւ մը: Կ'արժէ՞ փորձել...

ԱՅՐ-ՏԻՈՒՆ

Հայրենի Հիւրեր Ֆրանսայի Մէջ

Վերջերս Փարիզ այցելած են Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի անդինքն՝ Եկեղեցական Խորհուրդի Նախագահ Մարգիս Գասապարեանը և Հայաստանի Արխիւային վարչութեան պետ:

Տորթ. Փրոֆ. Աշոտ Յարութիւնեան:

Հայրենի հիւրերը Երկուշաբթի, 2 Փետրուար 1972, շոքեկաբով Փարիզէն ժամանած (Շաբ. տես էջ 2)

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Այսու կը յայտարարենք Գահրիւլի և շրջակայից ընտրելու իրաւունք ունեցող մեր ազգայիններուն, որ ընտրական շոր յայտարարութիւններու ստացման վերջնական թուական որոշուած է Երեքշաբթի, 22 Փետրուար 1972, կ. Ե. ժամը 2:

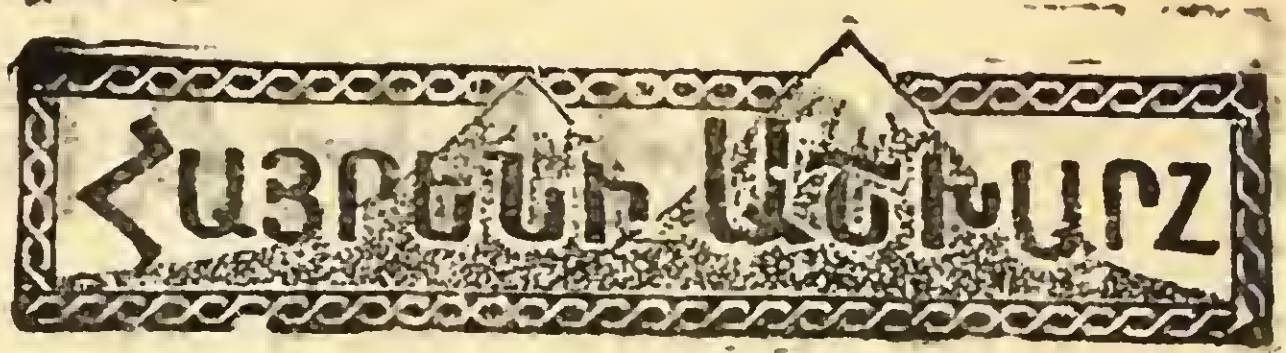
Ուստի ներկայիս կոչ կ'ուղղենք իրենց ընտրական յայտարարութիւնները տակաւին չիցուցած ազգայիններուն, որ աւարտեն կատարելու ընտրական գործողութիւնները:

Յարգելի ընտրողները կրնան ներկայանալ Սեդիպոսի Առաջնորդարան Հոգէ. Տ. Նիսիւն Մ. Վ. Գ. Բապուճեանի, առաւտեան ժամը 9-էն 1, քաջի կիրակի և տօնական օրերէ, յանձնադատ ընտրական յայտարարութիւնները և կցեալ պաշտօնաթուղթերը:

ԴԻՒՆ ԳՈՒԶԻՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՐԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՀԵՌԱԴԻՏԱԿԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ ՀԻՒԼԵԱԿԱՆ ՈՒԺՈՎ

Այս տարի Բերդանի աստղագիտարանը կը բոլորէ իր 25ամեակը: Վերջին 25 տարիները Հայաստանի գիտական կյանքի համար անհամար օգուտներ են բերել: Այս տարիներին Հայաստանի գիտական կյանքի համար անհամար օգուտներ են բերել: Այս տարիներին Հայաստանի գիտական կյանքի համար անհամար օգուտներ են բերել:

Ներքին գիտական նորություններ են աստղագիտության մեջ: Բերդանի աստղագիտարանի նորահաստատ հեռագիտակցման մանակ օգուտներ են հիշեցվում: Ներքին գիտական նորություններ են աստղագիտության մեջ:

«ԵՐԵՎԱՆ» ԶՈՐԵՆԱԿԸ 25 ՏԱՐԵԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ, (ՀՀԳ) - Հրապարակաբանության օրը: Երեւանի լուսավորչական կենտրոնի հիմնադրող Զորենյանի 25 տարեկան տոնակատարումը կը կատարուի 25-րդ հունիսին: Այս տարիներին Հայաստանի գիտական կյանքի համար անհամար օգուտներ են բերել: Այս տարիներին Հայաստանի գիտական կյանքի համար անհամար օգուտներ են բերել:

Նույն է Արմենիայի հոյակապ ջերմաստիճանը: Որը կանոնադրուի 25-րդ հունիսին: Այս տարիներին Հայաստանի գիտական կյանքի համար անհամար օգուտներ են բերել: Այս տարիներին Հայաստանի գիտական կյանքի համար անհամար օգուտներ են բերել:

ՅՈՒՆԵՍԿՈ

ԼԻԲԱՆԱՆԱՅԱՅ ԵՐԳԻՉ
ՎԱՐԴԵՎԱՆ ԱՆԹՈՍԵԱՆ
ԿԵՐԳԷ ՍԹԵՔԻ ՄԷՉ

Լիբանանի մանկապարտեզի վարդավառ Անթոսեան, որուն արձանագրութեամբ ծանօթ է եղապատասխանութիւնը՝ այսօր կատարած իր այցելութիւններուն եւ ունեցած լազուր ելոյթներուն առթիւ, Ուրբաթ, 4 Փետրուար 1972, պատգամական հրաւերով մեկնած է Յունաստան, ելոյթ ունենալու համար Աթինի Ռոյալ Օլիմպիկ Երկրային Միջոցներու Կոմիտէին մէջ:

ՀԱՅՐԵՆԻ ՀԻՐԵՐ ՓՐԱՆՍՄԻՏ ՄԷՉ

(Շաբ. Ա. Էջէն)
Յն Մարտի 1-ը և դիմաւորուած Գերբ. Յ. Վարդանեան Սրբազանին և Եկեղեցւոյ Վարչութեան լրիւ կազմին կողմէ: Ապա անոնք առաջնորդուած են Միջին-արեւմտեան պահպանող Նոյն օրը կէսօրին, Եկեղեցւոյ վարչութիւնը ի պատիւ հայրենի հիւրերուն հաշկերոյթ մը կազմակերպած է, որմէ ետք անոնք այցելած են Մարտիկոյ Մայր Եկեղեցին:

Յաջորդ օրը, անոնք՝ Սըրբազան Հօր առաջնորդութեամբ, շրջապատուի ելած են Գօթ Կաթոլիկ վրայ, այցելած նաեւ Նիւ Ուայնթերֆի հայոց եկեղեցին ու գրեթէ բոլոր Մոնաքոյի մէջ:

Եկեղեցւոյ Վարչութիւնը Հինգշաբթի, 5 Յունիս 1972, Միջին-արեւմտեան պահպանող մակերկրած է Դասախօսական Երեւոյթ մը, որուն ներկայ գտնուած են հոծ թիւով հայեր:

Առաջին խօսողը եղած է Փրոֆ. Տորթ. Աշոտ Յարութիւնեանը: Մօտ 40 վարդապետներ իր դասախօսութեան ընթացքին, յարգելի Փրոֆեսէօրը արտայայտուած է սովետահայ պատմաբաններու աշխատանքին ներկայիս շուրջ: Յարգելի դասախօսը ներկայիս տեղեկ պահած է նաեւ, Գիտական Ակադեմիայի Պատմական Ինստիտուտի կողմէ պատրաստուած և տասը հատորներէ բաղկած «Հայ Ժողովուրդի Պատմութիւնը» գործին զօրաբան աշխատանքներուն և կարեւորութեանը մասին: Իր խօսքերուն աւարտին, Կարգելի Փրոֆեսէօրը կող ըրած է ներկայիս, որ իրենց մօտ գտնուած արժէքաւոր արխիւները, կորուստէ փրկելու համար, ուղարկեն Մայր Հայրենիքի արխիւային կեդրոնները:

Ս. Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի կից Կրօնական հարցերու ներկայացուցիչ՝ Սարգիս Դասապարեան իր կարգին խօսք առնելով, նախ ներկայիս իրեն փոխանցած է Վեհափառ Հայրապետին օրհնութիւնները և ապա խօսած է հայ ժողովուրդին եւ Սովետական Հայաստանի յառաջդիմութիւններուն մասին: Ապա շնորհակալական խօսք ուղղած է Ֆրանսական կառավարութեան ու ժողովուրդին եւ շնորհակալութեան զօրացմամբ ան իր արդիւնաւէտ կը դառնայ երկու ժողովուրդներուն համագործակցութիւնը:

Ուրբաթ, 6 Յունիս, առաւօտեան, հայրենի հիւրերը, զոյնին գտնով վերադարձած են Փարիզ:

ԹՈՒՐԲԻՆ

ԳԵՐԾ. Տ. ՂԵՒՈՆԴ ԱՐՔ. ԶԵՊԵԱՆ
ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԱՇՏՈՆԻ ԿՈԶՈՒԱԾ Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՉ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորհրդի Ա. Պոլսոյ Պատգամաւոր Տ. Ղեւոնդ Ս. Արք. Զեպեան արժանաւոր է իր հոգեւորական ծառայութիւնները քառուկան թուրքիոյ մէջ:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՍ

Հ Ո Ք Ե Հ Ա Ն Ք Ի Ս Տ

Ի գիտութիւն բարեպաշտ ժողովուրդեան կը ծանուցանեմք թէ Կիւրակի, 13 Փետրուար 1972, առաւօտեան, Ս. Պողոս-Պետրոս Եկեղեցւոյ մէջ Ս. Պատարագի ընթացքին պիտի կատարուի հոգեհանգստեան մատնուոր պատգամ, Ս. Եղիշիմի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի ճախկին Ա. Տեմապետ հոգեւոյ:

Տ. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ Ս. ԱՐՔ. ԱՐԱՎԱՍԵԱՆԻ

հոգեւոր ի հանգիստ, եւ վախճանման քառասուններէ առթիւ, ինչպէս նաեւ Ս. Պողոս-Պետրոս Եկեղեցւոյ բազմամեայ ծառայելու և վաստակաւոր ուսուցիչ-դաստիարակ հոգեւոյ:

Տ. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ Ա. ՔՅՆՑ. ՈՍԿԵՐԻԶԵԱՆԻ

հոգեւոր ի հանգիստ եւ վախճանման 9րդ տարելիցին առթիւ:

Հոգեհանգստեան արարողութիւնը տեղի կունենայ ժամը 10ին, ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՍ

Շ Ն Ո Ր Հ Ա Կ Ա Լ Ի Ք

Աղեքսանդրիոյ Ս. Պողոս-Պետրոս Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնն շնորհակալութեամբ տալիս է, Տէր և Տէրիկ Վահան Գրգըրեաններու կողմէ Ս. Եկեղեցւոյ նուիրուած՝ Ս. Կոյս Աստուածածնի և Ս. Գէորգ Զօրավարի ամբողջովին արծաթեայ, մեծադիր, արտաքանդակ և գեղեցկօրէն շրջանակաւ սրբապատկերները: ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՍ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՍ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ի գիտութիւն մեր բարեպաշտ ժողովուրդեան կը ծանուցանեմք, թէ Երկուշաբթի, 14 Փետրուար 1972, Տօն և Բառաստեղծայ Դաւիթեան Գրգիստի ի Տանը (Տեառնընդառաջ):

Այս առթիւ Ս. Պողոս-Պետրոս Եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ:

Սկիզբ ժամերգութեան առաւօտեան ժամը 8ին Ս. Պատարագ 9ին

Իսկ Կիրակի, 13 Փետրուար 1972, կ. ժամը 4ին, տեղի պիտի ունենայ Տեառնընդառաջ և ճրագվառութիւն:

Կը հրաւիրեմք բարեպաշտ մեր ժողովուրդը ներկայ գտնուելու սոյն արարողութեան:

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՓՐԱՆՍՄԻՏ

ՅՈՎՀ. ՊՈԼՈՍԵԱՆԻ Մ Ա Յ Ը

Մեծ ցաւով տեղեկացանք մահը հմուտ հրապարակագիր, բազմաթիւ թերթերու խմբագիր եւ Ռամկ. Ա. Պատարագի կուսակցութեան վարչապետ Յովհաննէս Պոլոսեանի: Յովհաննէս Պոլոսեանը տեղեկագրութեան և լրագրութեան մէջ 1971-ին և 1970-ին:

Յովհաննէս Պոլոսեանը տեղեկագրութեան և լրագրութեան մէջ 1971-ին և 1970-ին:

Ողբացեալը եղած է նաեւ «Արեւի» խմբագիր եւ ունեցած է ազգային եւ հասարակական բնորոշ գործունէութիւն:

Մեր ցաւակցութիւնները իր այրիին, զաւակին և ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

Ս Ս Ա Յ Ա Ն Ք

Շնորհակալութեամբ տալիս ենք, ինչպէս նաեւ Ս. Պողոս-Պետրոս Եկեղեցւոյ մէջ Ս. Պատարագի ընթացքին պիտի կատարուի հոգեհանգստեան մատնուոր պատգամ, Ս. Եղիշիմի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի ճախկին Ա. Տեմապետ հոգեւոյ:

Ս Ս Ա Յ Ո Ւ Ա Մ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ տալիս ենք, ինչպէս նաեւ Ս. Պողոս-Պետրոս Եկեղեցւոյ մէջ Ս. Պատարագի ընթացքին պիտի կատարուի հոգեհանգստեան մատնուոր պատգամ, Ս. Եղիշիմի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի ճախկին Ա. Տեմապետ հոգեւոյ:

Տէր և Տէրիկ Վահան Գրգըրեաններու կողմէ Ս. Եկեղեցւոյ նուիրուած՝ Ս. Կոյս Աստուածածնի և Ս. Գէորգ Զօրավարի ամբողջովին արծաթեայ, մեծադիր, արտաքանդակ և գեղեցկօրէն շրջանակաւ սրբապատկերները: ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՍ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊՈԼՍՈ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՎԱՍՆ ՀԱՒԱՏՔԻ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅՐ

(Վ Ա Ր Դ Ա Ն Ա Ն Ք)

ՆՈՒՊԱՐ ՔԻԻՓԵԼԵԱՆ

Կրօնական և ազգային վերածնունդի դարաշրջանն էր. Գրիստոնէութիւնը յաջողած էր հայու թեան ազգային միութեան հիմքը ամրացնել. Իսկ տոհմային քաղաքակրթութեան և ինքնագիտակցութեան կառոյցին շաղախը հանդիսացած էր, սեռունդներ ամբողջ երախտապարտ ձգող, մեարդական գիւտը: Մօտ մէկ ու կէս դարու տքնաջան աշխատանք տարուած էր՝ նորաստեղծ Հայաստանեայց

հասած և ժամանակը մեր կեանքը սուրբ մահով աւարտելու այս պատերազմին մէջ, ընդունելով ուրախ սրտով միայն թէ արեւմտեան ու արեւելեան մէջ վախկոտութիւն չի առնուել:

Աւարայրի հերոսամարտով, Վարդանանք իրենց կարմիր արիւնով ամբողջ աշխարհին տրուած դաս մը արծանագրեցին պատմութեան լուսաւոր էջերէն մէկուն մէջ, թէ աշխարհակալական ձգտումներով մղուած ու

Վ Ա Ր Դ Ա Ն Ա Ն Ք

եկեղեցին զօրաւոր հիմքու վերայ կառուցուած հաստատութեան մը վերածելու, և հայ մշակոյթին ու արժեքներուն երանգ ու աւելն տալու համար:

Տարուած այդ բազմերախտ աշխատանքը պտղաբեր ու արդիւնալից պիտի դառնար այն ատեն՝ երբ գտնուէին անոր կարեւորութեանը թափանցող, յաւերժական արժեքին հաւատացող և այդ հաւատը սերունդէ սերունդ անվթար կերպով փոխանցելու պարտականութեան գիտակցող ասպետներ:

Այդ դժուարին ու նուիրական պարտականութեան ճամբուն վրայ է որ ինկան Վարդանանք:

Եւ պարտականութեան ճամբուն վրայ գիտակցօրէն մահացողին համար՝ պատմութիւնը միայն յարգանք ու մեծարանք, պատիւ ու դասնակցական կ'ընծայէ, և զայն կը դասէ անմահ սուրբերու կարգին:

Անմահ դիւցազներ եղան Ղեւոնդեանք, Վարդանանք, և Վահագնեանք:

Ըստ էութեան, Վարդանանք հերոսամարտը միօրեայ և նեղ շրջանակի մը մէջ մղուած պայքար մըն էր, երկու անասմանօրէն անհաւասար ուժերու միջև, որոնցմէ մէկուն՝ հայուն պարտութիւնը անխուսափելի էր: Հայ պատերազմիկը, հայ իշխանն ու նախարարը գիտակից էին այս իրողութեան, որուն մասին արտայայտութիւններ կը գտնենք քաղաքական սպարապետին բերնով մեզի հասած ճառին մէջ:

Չեղկիչիմ ու չվախճանք հեթանոսներու բազմութեան և ոչ ոք մահկանացու մարդու անհաղթ սուրի դէմ թիկունքին դաժնեմբ, որպէսզի եթէ Տէր յաղթութիւնը մեր ձեռքը ըլլար, ոչնչացնէին անոնց զօրութիւնը, որպէսզի բարձրացան անարտաբան կրօնը. իսկ եթէ

չհաղտած ճակատամարտը չի դիմանար ժամանակի հարթիչ գլաւին և թէ այդպիսի յաղթանակներ անէծքով է որ կը յիշուին յաջորդ սերունդներուն կողմէ:

Վարդանանք այդ շատ փոքր պատերազմը դարձրու հետ դաւալելով մեծցաւ, մեծցաւ ու կարծէք հիւլէական մեր դարուն համապատասխանող հերոսամարտի մը հանգամանք զգեցաւ և շահուած յաղթանակի մը փառքը ապահովեց:

Աւարայրէն ետք, հայ ազգը բազմաթիւ պատերազմներու մասնակցեցաւ, և զրեթէ բոլորին մէջ ալ պարտուեցաւ: Սակայն այդ պարտութիւնները ոչ մէկ առթիւ հայ ժողովուրդին ընաջնջումը նշանակեցին: Ընդհակառակն՝ այդ պարտութիւնները հայ հոգին, միտքն ու կամքը կոփեցին ու կռանցին, որպէսզի ան յաղթէ դարերուն: Ահա՛՝ ճշմարիտ յաղթանակը: Գարաշրջաններուն յաղթել, տուկալ, դիմանալ, ապրիլ, գործել ու ինքզինք պարտադրել որպէս ազգային միութիւն ու ամբողջականութիւն:

Հո՛ս է պատմութեան մէջ լուսաւոր պատկերով յաւերժանալու գաղտնիքը: Եւ այդ գաղտնիքին ոսկեայ բանալին է որ մեզի փոխանցեցին Բաջն Վարդանանք. հաւատալ հոգեկան արժեքներու անպարտելիութեան ու անմահութեան, և ամէն ինչ զոհել այդ հաւատին ջանք վառ պահելու և անմարտօրէն յաջող սերունդներուն փոխանցելու համար:

Ժամանակը հասած է այլևս, միեւնոյն գաղափարին ու իտէալին շուրջ համախմբելու մեր բոլոր ուժերը, առանց թերահաւատութեան և անվստահարդիմագրուելու համար մեզի ըստ պատկերացող նոր և անխլթական Աւարայրները:

Վ Ա Ր Դ Ա Ն Ա Ն Ք

Վարդանանք մարդիկ էին ճշմարիտ. — Թոնի՛՛ն ունէին Ու թե՛ մարդիկ:

Տեսիլքի համար՝ Անմեծ Վարդանանք մեծնի՛լ գիտէին.

— Մեռան՝ յաղթեցին, Զի մահը չունէր խայթ՝ իրենց հոգւոյն.

Կամքի գրանդ՝ պատկաւած էին՝ Տղմուս փառում, Ոսկեպար թուին:

Վարդանանք մարդիկ էին հաւաստի. — Երկի՛նք ունէին Եւ ա՛նտ՝ երկնի՛ն:

Երկնի համար՝ Անյաղթ Վարդանանք մեռան՝ յաղթեցին, Աստղն իրենց սրտին,

Ինչպէս կը յաղթէ լոյսը խաւային Եւ բարին՝ չարին.

Ե՛րբ է պարտութիւն խաչը կիսկէն, Գալը՝ նիզակէն,

Որ ընկնէին սուրի մեռաղէն, Որ ընկնուէին սուր դաւի խաղէն՝

Տղա՛ն այս լոյսի, Շաւարեան դաւսին վրայ հրեղէն:

ՀԱՅԱՏՐՈՓ

Վարդանանք ամենէն էին հայ հողի. — Ունէին նախա՛նձ Ու սէ՛ր նայրենի:

Այս սէրով շահուած, Սուրբ հողի համար մի՛այն մահացան՝

Զմեռա՛ն երբեք, Արե՛ւ ասրաւէկ՝

Մա՛ր մեռն միայն:

Ե՛րբ են Գաղափար ու Ոգի մեռեր, Որ նուաճուէին Վարդանանք մահէն՝

Թէն զարնուած գէն ու գրանէն, Աւարայրն ի վեր:

Այսպէս, Վարդանանք, Մարդիկ հասարակ՝ բայց կամք բացառիկ,

Տեսիլք անառիկ, Հաւաստով կառչած կողմն Յիսուսի,

Հայ սէրով կառչած հողին Մասիսի Եւ ուխտով՝ շողին Լուսաւորչի,

Անմահ Վարդանանք Ինկան՝ հիւսեցին Մայր Հայաստանի հակասին պա՛կ

Ու հեփաթի փա՛ռ՝ Վարդ ու ոսկիով իրենց արիւնին,

Ինկան՝ կանգնեցին դո՛ւ յաղթութեան, Հայոց Պատմութեան գաղաքին նեմակ...

ԺԱՅ Ս. ՅԱՎՈՐԵԱՆ

ՏԻՎԼԱՅԲ ՓԱՓԿԱՍՈՒՆԲ ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀԻՆ

(Հ Ա Տ ՈՒ Ա Ս Ե Ղ Ի Շ Է Ի Ց)

Թարգմ. գրաբարից՝ ՓՐՈՑ. ՏՈՔՔ. Ե. ՏԷՐ ՍԻՆԱՍԵԱՆ

Հայոց աշխարհի փափկասուն տիկնիկները, որոնք փափուկ կեանքով ու ընթացիկ մեծացել էին բազմոցների ու դահլիճների մէջ, շարունակ բոլորի ու ոտքով էին գնում աղօթատները, առանց ձանձրանալու ուրախութիւնով և խնդրելով, որ կարողանան դիմանալ այն մեծ նեղութեանը, Ովքեր իրենց մանկութիւնից հորթերի ու ղեղերով և երէնքի փափուկ մտով էին անուել, մեծ ուրախութեամբ խոտեղէն կերակուր էին ընդունում վայրենիների նման և ամենեւին չէին յիշում իրենց սովորական փափուկ կեանքը: Ներանց մարմինների մորթը սեւ գոյն ստացաւ, որովհետեւ ցերեկն արեւակէջ էին լինում և ամբողջ գիշերն էլ գետնի վրայ էին ընկած: Մշտական սաղմոսներն էին նախքան բերանները մտնելը, իսկ կատարեալ միութեամբ մարդկանցիկների գրգռելը ընթացումն էր: Երկու-երկու միաբանութիւն իրեւ իրար համաձայն ու հաւասար ամուսնի՝ ուղիղ տանելով արքայութեան ահօք, որպէսզի առանց վրիպելու հասնեն խաղաղութեան նաւահանգիստը:

Մոռացան իրենց կանացի աղկալութիւնը և առաքելի աղա՛մարդիկ դարձան հոգեւոր պատերազմի մէջ. կոխ բաց արին ու մարտնչեցին ծայրագոյն մեղքերի թողնակ էին անում և նրանց

դէմ, կտրեցին և դէն գցեցին նրա մահաբեր արմատները: Միամտութեամբ յաղթեցին խորամանկութեանը և սուրբ սիրով լուսինն խախտեցին կապտագոյն ներկուածքը: Կտրեցին ազահութեան արմատները և չորացան նրանց ոտքերի մահաբեր պտուղները: Ոտնարհութեամբ յաղթահարեցին ամբարտաւանութեանը և միեւնոյն խոնարհութեամբ հասան երկնաւոր բարձրութեանը: Աղօթքով բաց արին երկնքի փակուած դռները և սուրբ խնդրեցին իրենց տակներին ցած բերին փրկութեան համար: Երբեք լսեցին հեռասանից և փառաւորների Աստուծոն բարձունքում:

Այն աշիւները, որ նրանց մէջ կային, նորից առաքելութեան հարսները դարձան և իրենց վրայից վերացրին աշխարհեան նախատինքը: Իսկ կապուածների կանայք կամովին կապեցին իրենց մարմնաւոր ցանկութիւնները և հաղորդակից եղան սուրբ կապածների շարժարաններին: Իրենց կեանքում նմանութեան մեռած քաջ նահատակներին, և հեռուից միութեամբ վարդապետներ, եղան բանտարկեալներին: Իրենց մատներով աշխատեցին ու կերակրեցին, և թագաւորից նրանց համար նշանակուած ոռճիկը տարէց տարի թողնակ էին անում և նրանց

ուղարկում միութեամբ համար: Նմանութեան անարեւոյ ճալուններին, որոնք իրենց երգի քաղցրութեամբ ապրում են առանց կերակրուելու և կենդանի են միայն օդ ծծելով, նմանութեամբ անմարմին հրեշտակներին:

Շատ ձմեռների սառոյցներ հալուեցին, դարձն հասաւ և նոր ծիծեռներ կ'էկան: Կենցաղաւոր մարդիկ տեսան և ուրախացան, բայց նրանք երբեք չկարողացան տեսնել իրենց անձկալիներին: Գարնանային ծաղիկները նրանց միտն էին բերում իրենց հաւատարիմ ամուսնիներին, բայց նրանց աչքերը կարօտ մնացին նրանց երեսների ցանկալի գեղեցկութիւնը տեսնելու: Որով բարակները վերջացան և ընդորովին դադարեցին որսորդները արշաւանքները: Ներանք յիշուեցին միայն զրուած յիշատակարաններով և ոչ մի տարեկան տուն նրանց օտարութիւնից տուն չբերեց: Նրանց ճաշատեղերին նայեցին ու արտասուեցին և բոլոր ատեններուն յիշեցին իրենց արքայ անուանները: Շատ արձաններ էին կանգնեցրած նրանց անուանը, և ամէն մէկի անունը նշանակուած էր նրանց վրայ:

ՇՆՈՐՀԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ

Վարդանանք Տօնին առթիւ, «Ջահակիր» շնորհակալ շնորհակալ իր այն աշխատակիցներն ու ընթերցող-բարեկամները, որոնք կը կրեն Վարդան, Ղեւոնդ, Վահան, Խորէն, Արտակ, Վազգէն, Գիււս, Թաթուլ, Արշալուի, Ներսէս, Շմաւոն, Տաճատ, Աստու, Կարէն, Խորով, Հմայեակ, Ներսէս, Արսէն, Շուշան և այլ հայկական անուններ և որոնք տարեկարծ շունին մեր օրացոյցին մէջ:

(ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՍԻՍԻԱՆԻ ԶԱՌԻՆ)

ՀԱՅԵՐ ԴԱՆՈՒՓԻ ԵՐԿՈՒ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Քաջն Անդրանիկի Արմանը՝ Պուրբէշի Հայոց Եկեղեցիին կողմին

Հայ ժողովուրդը իր ազգային պատմութեան բովանդակ տեղողութեան ընթացքին, յատկապէս՝ դէպի Քրիստոնէութիւն դառնալէ ետք, ուր ոչ հնարաւորութիւն ունեցած է կայք հաստատելու, շինած ու կերտած է իր հաւատարմութիւնը, հայուն Աստուծոյն տաճարը՝ Հայաստանը։

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Եւայ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին։

Աշխարհի տարածքին վրայ բազմաթիւ են այն եկեղեցիները, որոնք դէպի երկինք խոյացած են՝ հայ շինականներու ձեռքերով ու ճարտարութեամբ։

Ազգային հպարտութիւն է մեզի համար հաստատել, թէ քրիստոնէական միւս եկեղեցիներէն, Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցին կը գաղտնորոշուի թէ՛ իր առանձնայատուկ ծիսակատարութիւններով և թէ՛ իր ճարտարապետական ինքնութիւնով։

Պուրբէշի հայոց Ս. Հրեշտակապետաց Եկեղեցին, իր արտաքին կառուցութեամբ և իր ներքին բովանդակութեամբ, կը հանդիսանայ յաւաքայիններէն մէկը՝ աշխարհի մէջ գոյութիւն ունեցող հայկական եկեղեցիներուն։

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի պատմական տաճարին ու Գահիրէի Հայոց Ս. Փրկչորդ Լուսաւորիչ Եկեղեցիին հետ, ան կը կազմէ սքանչելի երրորդութիւն մը, որով իւրաքանչիւր հայ հպարտանալու իրաւունքը կը բնայ ունենալ։

Հետաքրքիր պատմութիւն մը ունի Պուրբէշի հայոց եկեղեցիին շինութիւնը։

Տասնեւչորրորդ դարուն, իւր գաղթական հայեր Անիէն կուգան ապաստան գտնելու Ռուսաստանի մայրաքաղաք Պետերսբուրգ, որպէսզի արտօնութիւն ստանան իրենց հաւատքի տունը, իրենց առաքելական սեփական եկեղեցին կառուցանելու։

Ռուսներ իշխանութիւնները՝ ծանօթութիւն չունենալով հայերու մասին, առաջին իսկ հերթին կը կասկածին իրենց երկրին մէջ նոր հաստատուած արմեն գաղթականներու քրիստոնէական դաւանանքին շուրջ։

Սակայն հայերու յաջողական և նոյնօրինակ դիմումներուն հետեւանքով, անոնք իրաւունք կուտան Ռուսաստանի նոր բնակիչներուն իրենց եկեղեցիին շինելու Պուրբէշի դուռը, գրեւաւնորոշ կազմակերպած աստիճանական շրջանին մէջ։

Հայերը, իսնդապատուած իրենց այս առաջին յաջողութեան,

նէն, նախ, տրամադրուած հոգաշնորհին վրայ, կը բարձրացնեն տախտակաշէն եկեղեցի մը, զոր ապա, կը վերածեն քարաշէնի, ու տարիներու հոլովութիւն հետ, զայն կը ճոխացնեն հայկական մանրակարգութեան ներշնչութեամբ գունաւոր քանդակներով ու գմբէթներէն կախուած գեղեցիկ ջահերով։

Մայրաքաղաք Պուրբէշի բարեկարգման աշխատանքներուն գծով, աստիճանաբար շրջանը ամբողջութեամբ տարբեր կերպարանք կը ստանայ ու Հայոց Ս. Հրեշտակապետաց Եկեղեցիին կողմին, կը բացուի լայն պողոտայ մը, որ 1944 թուականէն ասֆիլ կը կոչուի Հանրապետութեան Պողոտայ։

Այսօր, հայկական եկեղեցիին կը գտնուի Պուրբէշի ամենէն կարեւոր կեդրոններէն մէկուն մէջ, Պետութեան որոշումով, եկեղեցիին արեւելեան թափը կտրոզ փողոցը կը կոչուի Սրբաւ Արմենեաւոս, այսինքն հայկական փողոց։

Պուրբէշի Հայոց Ս. Հրեշտակապետաց Եկեղեցիին կից կը գտնուի Ազգ. Առաջնորդարանը, ուր 1960ական թուականներէն ետք, Գեորգի Տ. Տիրապետ. Մարտիրոսի յոյժ գեղատեսիլ նախաձեռնութեամբ՝ իրագործուած և կազմուած ազգային-եկեղեցական թանգարանը, Ռուսաստանի հողին վրայ գրուած հայկական մագաղաթնայ իր ձեռագիրներով, իր հնարքներէն Աւետարաններով, սուրբ նշխարներէն ընդհանրապէս զորոգեցող, իւրաքանչիւր օտար հայրենաբնակ թէ սփիւրճահայ այցելուին՝ շօշափելի փաստերով և առարկայական տուեալներով կը ներկայացնէ այն հերոսական պատմութեան լուսաւոր հանգրուանները, որոնց ընդմէջէն յաղթականօրէն քայլեց Ռուսաստանի հայութիւնը, վեց հարիւր երկար տարիներու ընթացքին։

Նոյնպէս, Պուրբէշի հայկական եկեղեցիին ընդարձակ շրջանակին մէջ, իւրաքանչիւր հայ եւ կամ ժողովուրդներու ազգային-ազատագրական շարժումներու մօտէն ծանօթ իւրաքանչիւր օտար, իր այցելութեան ընթացքին, վայրկեանի մը համար կը բնայ ինքնամոխիութիւն մարդու հոգեկան ներաշխարհէն ներս խորհրդածութեան և երախտագիտութեան խայծեր արթնցնող գեղակերտ արձանի մը առջեւ։ Հայութեան իրաւ հերոսներէն՝ Քաջն Անդրանիկի կիսանդրին է ատիկա։

Աշխարհի երեսին, պայմաններու բերումով ու դժբախտաբար, շատ քիչ տեղեր կրնանք հանդիպիլ գրեթէ համահաւասար չափով ազգային և համամարդկային ազնիւ նպատակներու համար հերոսաբար պայքարած հերոս Անդրանիկի արձաններուն։

Այդ քիչ տեղերէն մէկն ալ, Պուրբէշի Հայոց Ս. Հրեշտակապետաց Եկեղեցիին կը հանդիսանայ։

Քաջն Անդրանիկ, մինչև վերջերս տաղաւին իր անձով և իր գործունէութեամբ, սխալ հասկցում էր հայ իրականութեան մէջ։

Ցաւով պէտք է ընդունիլ այն իրողութիւնը, թէ հորերս է որ համազգային յարգանք և միասնականութիւն կը գոյանայ, ու կարելի է ըսել՝ գրեթէ գո-

յացաւ։ Քաջն Անդրանիկի Ազգային Հերոսի կոչումին շուրջ։

Հոս, ցաւ ի սիրտ պիտի արձանագրենք, թէ սխալ հասկացողութեան նոյն այս ուղիէն, կամայ թէ ակամայ, ընթացած են նաև Ռուսաստանի հայութեան որոշ տարրերը, զեռ եւս ժամանակ մը առաջ։

Թէ ինչպէս։

1960ական թուականներուն, կարգ մը ռուսահայեր, չեսգիտեր ինչպիսի գրգռապատճառներէ մղուած, գրաւոր դիմումներով կը ներկայացնեն Ռուսաստանի ընկերակարկան հանրապետութեան պատկան իշխանութիւններուն, ու կը խնդրեն, թէ այդպիսի բան կարելի է խնդրել։ Քաջն Անդրանիկի արձանին... հետագումը Պուրբէշի (Շաք. անհ էջ 5)

ՀԱՅ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ԴՈՒՍՏՐԸ ԿԸ ՎԵՐՅԻՇԷ ԻՐ ՀՕՐԸ ՀԵՏ ԱՊՐՈՒԱԾ ՕՐԵՐԸ

ՀԱՅ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ԴՈՒՍՏՐԸ ԿԸ ՎԵՐՅԻՇԷ ԻՐ ՀՕՐԸ ՀԵՏ ԱՊՐՈՒԱԾ ՕՐԵՐԸ

ՖԵՐՏԻՆԱՆՏ ԳԱՅՍԱԳԱՍԵԱՆ

Հակառակ որ շատ քիչ հայերն են իստի և կը հասկնայ, հայ անձնաւթնորդ Արմենակ Շահ Մուրատեանի դուստրը՝ Իվըլին Շահ Մուրատեան շատ բան ծառայած է իր հօր Մուրատեանի հայրը Ս. Իվըլին Շահ Մուրատեան, որ ներկայիս Փարիզ կը բնակուի, վերջերս փափաքեցաւ Նիւ Եորք այցելութիւն մը տալ, վերջիվերջ համար իր մանկութեան տարիները՝ զոր վեց ամսու հասակէն մինչև եօթը տարեկան, իր ծնողներն հետ անցուցած էր Ամերիկայի մէջ, մինչև որ բժշկական ֆրանսացի իր մօրը հայրենաբազմութեան իբր գարման, իրենց յանձնարարած էին վերադառնալ Եւրոպա։

Ա. Շահ Մուրատեանի հիւանդի ծայրը այսօր իսկ շատ հայերու աչքերէն արցունք կը բերէ։ Անոնցմէ մէկն ալ իր դուստրն է։ Հակառակ որ իր մայրը ֆրանսուհի մը եղած է, Իվըլին Շահ Մուրատեան կը յայտնէ թէ խորունկ սէր մը կը տածէ հայ մշակոյթի նկատմամբ, բան մը զոր կը պարտի իր հօրը, որ ամէն մարդի մէջ ներշնչումի ու մըն էր իրեն համար։ Ահա թէ ինչու անմիջապէս որ Ամերիկա ժամանեց, ան փափաքեցաւ այցելել Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդ՝ Գեորգի Տ. Քորգում Արքեպիսկոպոսին։ Մանուկեանի և յարաբերութեան մէջ մտնել հայկական շրջանակներու հետ։

Իր հօրը վերջիվերջ եկող գաւառներէն երբեք կը մթաղան, երբ ան կ'ազնակոյէ այն վերջին տարիները՝ զոր Արմենակ Շահ Մուրատեան ապրեցաւ ֆրանսայի մայրաքաղաքին մէջ։ Մեծանուն երգիչը շատ հիւանդ էր, երբ Փարիզ եկաւ։ Վեց ամիս վերջ, իբր հետեւեց պնդեցականութեան և ուրիշ կարգ մը բարդութիւններու, ունեցաւ ուղեղային արեւանհոտութիւն մը որ մեծ վնաս պատճառեց իր ուղեղին։ Ան իսկոյն կորանցող ֆրանսուհիին լեզուի ամբողջ իր ծանօթութիւնը։ Այլևս հազիւ քիչ մը կը յիշէր իր մայրենի հայերէնը։ Որքան ցաւով էր, կը պատմէ Իվըլին Շահ Մուրատեան, հիւանդանոցին մէջ տեսնել զինքը, երբ ան ի դուռ կը ջանք բանէ իր ստուերը, կամ երբ ան ստեղծումով հայելիները զինքը կապած էին աթոռի մը, որպէսզի չըլլայ որ չարիք մը հասցնէր ինքզինքին։

Ասոր փոխարէն, հիւանդանոցի մէջ իր ներկայութիւնը օգտակար կը հանդիսանար շուրջնակներուն։ Երբեք, անհիւս, որ բազկաթոռի մը մէջ կ'անշարժանար հիւանդանոցին պարտեղը, մինչ քանի որ հիւանդները կը շրջապատէին զինքը՝ լսելու համար իր հիւանդի հայերէն երգերը։ Այդ հիւանդներուն մէջ կար հայ սեղանաւոր մը, որ իր ազահութեան պատճառով, ատենօք շատեալ չարիք գոյժած էր, անոնց սխալ և սուտ խորհուրդներ տալով, ի վերջոյ տիրանալու համար անոնց ինչքերուն։ Մարդը կը խոստովանէր իր անցեալը և կը պնդէր թէ հիմա ձեռքադառնաւ էր ազահ զգացումներէ, լսելով Շահ Մուրատեանի երգերը։

Երբ Շահ Մուրատեանի կացութիւնը աւելի վատթարացաւ, Իվըլին և իր մայրը Փարիզի արաւաքներէն մէկուն մէջ տուն մը վարձեցին և հիւանդանոցէն արտաքին մահաբերութեան մէջ մըսին իւր անցեալը, մեծանուն թշնորը երգեց հիւանդին և Հայաստանէն քանի մը հախադասութիւններ։ Մեռաւ 14 Սեպտեմբեր 1939, նոյն այդ արաւաքներէն մէջ։ Իվըլինի մայրն ալ 1942ին անհետացաւ Գերմանիայի կեդրոնացման ճամբարի մը մէջ, Հոն տար-

ւած էր անոր համար, որ իր ամուսինն հետ ընդունաւ էին ամերիկեան քաղաքացիութիւնը։

Բայց Իվըլին Շահ Մուրատեան կը վերջիվերջ իր հօր հետ ապրուած քաղցր և երջանիկ յիշատակներ ալ։ Կը պատմէ թէ ինչպէս հայրը տեւաբար շրջապատեցին կ'իւր, համարեմ որ տալու համար։ Երբ կը ստիպուէր առանձին մեկնել, այն ատեն կապը կը պահէր ընտանիքին հետ, տեղացիներով նամակներ, շնորհակալական քարթեր եւնէ։ Ամէն անգամ որ երկար ճամբորդութիւնէ մը վերադառնար, իր ընտանիքին մօտ առանց առնուազն վեց ամիս մնալու, նոր ճամբորդութեան մը չէր ձեռնարկեր։ Այս սո-

Օր. Իվըլին Շահ Մուրատեան, Ամերիկահայոց Առաջնորդ Գեորգի Քորգում Արք. Մանուկեանի հետ՝ գոյոյի պահուն (Լուսանկար՝ ԿԱՐՊԻՍ ՊՕԼՈՍԵԱՆԻ)

վորութիւնը տեւեց՝ մինչև որ իր առողջութիւնը խանգարուեցաւ և սկսաւ դժուարութիւն քաշել ոտքի կենալու, կամ երգերու շարունակութիւնը յիշելու համար։

Շահ Մուրատեան շատ բան տուած էր հայ ժողովուրդին։ Իր գեղեցիկ ծայրը միշտ սպասեց մըն էր զինքը սիրողներուն տառապանքներուն համար։ Ամենէն մօթ շրջաններուն իսկ, ան իր կապը չէր զնց հայկական մշակոյթին հետ և հոն ուր երգեց, ծափահարութիւններու որոտմանը տեսողեց։

Իվըլին կը յիշէ, թէ անգամ մը մօրը և հօրը հետ իսթանպուլի հիւանդանոցներէն մէկուն մէջ այցելութեան գացած էին Կոմիտաս վարդապետին։ Փոքրիկ աղջիկ մըն էր այն ատեն։ Երբ Կոմիտաս վարդապետ բարեկեց իր մօրը, մատովը ցոյց տուաւ Շահ Մուրատեանը և քսաւ։ «Տիկին, դուք հաւատարար սուրբ մըն էք, քանի որ կը հանդուրժէք այս մարդուն»։

Իվըլինի Ամերիկայի ճամբորդութիւնը պատճառ եղաւ որ նոր բաներ ալ լսէ իր հօրը երաժշտութեան մասին։ Օհայոյի մէջ մէկը պատմեց հետեւեալը։ Ուրիշ Մարտիրոս, ամէն անգամ որ գրեկու տրամադրութիւն և ներշնչում չունենար, կը փակէր բոլոր դուռերը և իրարու ետեւ կը նուագէր Շահ Մուրատեանի քանի մը ձայնապատկերներ։ Այն ատեն իսկոյն ներշնչումը կուգար իրեն և կը սկսէր գրել։

Իվըլին կը յայտնէ թէ ներկա իր մեծագոյն փափաքն է երթալ Մեռ և տեսնել իր հօրը ծննդավայրը...

Ամերիկեան Ռիփօրթըր (Նիւ Եորք) Թ. Հ.

ԳԱՅԻՐԵԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԺԸ. ՆԻՍՏԸ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գալիլեյի Պատկ. Թեմական ժողովը իր 18րդ նիստը գումարեց Ուրբաթ, 21 Յունուար 1972-ի երեկոյան ժամը 5ին, Առաջնորդարանիս դահլիճին մէջ, նախագահութեամբ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քնյոյ։ Եւրպարեանի և Ատենայեւտութեամբ Տիար Թովմանէս Քէհնայեանի։

Ներկայ էին 18 երեսփոխաններ։

Տէրութեան աղօթքէն առաջ նախագահ Տէր Հայրը հոգոց արտասանեց Ս. Էլմիսթեայ Հոգեւոր խորհուրդի Ատենայեւտ նորոգ վանքանեալ հոգեւոր Տ. Հայկազուն Արք. Արարատեանի հոգեւոր ի հանգիստ, ապա Տէրութեան Աղօթքէն ետք ժողովը բացուած յայտարարութեամբ։

Ժողովին օրակարգին էր. —

1. — Ընթերցում և վաւերացում նախորդ նիստի ատենագրութեան։

2. — Ատենական գործողութիւնք։

3. — Թեմականի մասնակի ընտրութեան թուականի որոշում։

4. — Ընտրութեան թեմականի նոր դիւանի։

5. — Զեկոյց Հոգային հարցերու մասին։

6. — Հաշուեքննիչ Յանձնախումբի տեղեկագիրը՝ 1970-ի մատակարարական հաշիւներուն մասին։

7. — Զեկոյց Քաղաքական ժողովին կողմէ՝ ընթացիկ նիւթերու մասին։

1. — Կարգադրեցաւ և վաւերացուեցաւ նախորդ նիստի ատենագրութիւնը։ Ապա ժողովը անցաւ օրակարգի խնդիրներուն։

2. — Ատենայեւտ Տիար Թովմանէս Քէհնայեան յայտնեց, թէ Թեմականի դիւանը ստացած է երկու նամակներ որոնք անպատշաճ ոճով գրուած ըլլալուն համար կարգադրուեալ արժանի չեն նկատուի։

3. — Թեմական մասնակի ընտրութեան թուականի որոշման կապակցութեամբ, Քաղաքական ժողովը Ատենայեւտ Տիար Հ. Քիւրքեանի զեկոյց մը ըրաւ, անոր զորադառնալով 1971 թուականի Մայիս 2ին տեղի ունենալիք ընտրութիւններուն յետաձգուած ըլլալուն վերաբերմամբ և տեղեկացուեց թէ կառավարութիւնը պաշտօնապէս արտօնած է, որ ընտրութիւնները կատարուին, ընտրական ցանկերը վերաբացուելով և առ այս յարմարագոյն թուական նկատուեց և գործնական ալ գտաւ իր Թեմականի մասնակի ընտրութեանց թուական՝ 7 Մայիս 1972ը։ Ժողովականներու կարծիքներու փոխանակումէն ետքը, Թեմական ժողովը միաձայնութեամբ ընդունեց, որ յառաջիկայ Թեմական մասնակի ընտրութիւնները կատարուին, Կիրակի 7 Մայիս 1972-ին։

4. — Ինչ կը վերաբերի Թեմականի նոր դիւանի ընտրութեան, նկատել տրուեցաւ, թէ քանի որ որոշուած է յառաջիկայ 7 Մայիսին կայացնել Թեմականի մասնակի նոր ընտրութիւն և քանի որ մինչեւ այդ թուականը քանի մը ամիսներ ձայնած են միայն, պատշաճ է ուրեմն որ Թեմականի ներկայ դիւանը շարունակէ իր պաշտօնը։

Առ այս ներկայացուած առաջարկը երկրորդուած ըլլալով, ժողովը միաձայնութեամբ որոշեց, որ Թեմականի դիւանը մինչեւ յառաջիկայ մասնակի ընտրութիւնները շարունակէ իր պաշտօնը։

5. — Քաղաքական ժողովի Ատենայեւտ Տիար Հ. Քիւրքեանի

առաջարկով, օրակարգի 5րդ խնդիրը՝ «Զեկոյց Հոգային հարցերու մասին» ձգուեցաւ ժողովին դաժիսի մասին մէջ։

6. — Քաղաքական ժողովի 1970-ի տարւոյ մատակարարական հաշիւներու մասին Հաշուեքննիչ Յանձնախումբի տեղեկագիրը կարգադրուեցաւ, որ ի միջի այլոց դիտել կը տրուէր, թէ ազգային զանազան հաստատութիւններու սէջ կարեւոր գումարներ դրամարկին մէջ գտնուելու պարագային, անհրաժեշտ է, որ այդ խոշոր գումարները Առաջնորդարանի միջոցաւ ընդօղոյթ դրամատուն զրկուին։ Ապա յատենի ժողովոյ պատրաստուեցաւ և ներկայացուեց յատուկ բանաձեւ մը, որով նախորդ Քաղաքական ժողովոյ 1970 տարւոյ մատակարարական հաշիւներու վերաբերմամբ՝ Թեմական ժողովը զայն պարտագրած կը կացուցանէր և իր գնահատանքը կը յայտնէր, որուն պայմաններուն մէջ կարելի լաւագոյն գործունէութիւն մը տարած ըլլալուն համար, ժողովը վաւերացնելով Հաշուեքննիչ Յանձնախումբի տեղեկագիրը, պարտագրած կացուցանեց նախորդ Պատկ. Քաղաքական ժողովը՝ 1970 տարւոյ իր մատակարարական գործունէութեան համար և իր գնահատանքը յայտնեց։

7. — Ապա կարգադրուեցաւ ներկայ Քաղաքական ժողովին ընթացիկ գործերուն մասին զեկոյց մը, որ շօշափուած խնդիրներն էին, ա. — Եւրպարի Մատարտի փողոցի ազգապատկան հողին վաճառքի խնդիրը, որուն համար տեղեկացուեցաւ թէ այս հողին ըսկզբնական վաճառքը Եւրոքի թուականի Կետ չեղեալ համարուած է։ Թեմական ժողովը պարտականութիւն յանձնեց ներկայ Քաղաքական ժողովին, որ նախորդ Թեմական Համագումար ժողովի որոշման համաձայն, այն պարագայ որ ճշտուի գրութեամբ շտապով վաճառէ, ոտնձգութիւններու և բարդութիւններու տեղի տրուելէ առաջ։

բ. — Ինչ կը վերաբերի Եւրոքի վարձած ազգապատկան հողին երաշխաւորագրին խնդրին, այս հարցն ալ իր բարեւոյ լուծուած մը գտած է Ատենայեւտ Տիար Հ. Քիւրքեանի ջանքերուն շնորհիւ։

գ. — Արգարեան Դարմաշատան վերաբերմամբ, ժողովը գումարահաշիւներուն մասին, թէ այս հաստատութիւնը՝ որ քանի մը տարիներէ ի վեր փակ կը մնար, վերսկսած է գործել, Յունուար 1972էն սկսեալ վարձուած ըլլալով Եւրպարի երկու բոլիներու փոխան ամսական 30 եգ. Ոսկւով վարձք մը։ Նաեւ աղքատախնայ մարմնոյ նպատակով հիւանդներն ալ պիտի կարենան օգտուիլ Դարմաշատանէն։

դ. — Ողբացեալ Տիկին Էմմէ Ամիրայեանի թողոյն մասին տեղեկացուեցաւ, որ ասորիկա արդէն լուծարքի ենթարկուած ըլլալով եկամուտ արձանագրուած է եկեղեցւոյ Պայծառութեան, ուստի Թեմական ժողովը որոշեց ողբացեալներ Տէր և Տիկին Յարութիւն և Էմմէ Ամիրայեանները հոգակի յետ մահու ազգային բարեբարներ։

Եւտ այնու փոքր դադարէ մը ետք ժողովը իր աշխատանքները շարունակեց դաժիսի նիստի մէջ։

Ժամը 9ին, օրակարգի հարցերը սպառած ըլլալով, նախագահ Տէր Հայր Տէրութեան աղօթքէն ետք, Ատենայեւտ նիստը փակուած յայտարարուեց։

ԴԻՒԱՆ ԳԱՂՈՐԴԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՕՐ. ՄԱՏԼԷՆ ՄՈՒՇԵԱՆ ՊՐ. ՅԱԿՈԲ ԳԱՌԱՊԵՆ

Խօսեցեալ

Թորոնթո-Մոնթրէալ 8-1-72

Մեր ջերմ շնորհատուութիւնները խօսեցեալ զոյգին, Մուշեան և Գառապեան ընտանիքներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաներուն։

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԴԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՅԵԿԱՆՈՎ)

Տէր և Տիկին Նորայր Պէն Օհանեան և զաւակուք, ողբ. Արշալոյս Սիրքէճեանի դառնակիւթ մահուան առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրեն։

Ս. Պողոս-Պետրոս
Եկեղեցւոյ պայծառութեան 500
Պողոսեան Վրժ. Ի
Ճաշի սեղանին 500

Տղթ. և Տիկին Անդրանիկ Պէն Օհանեան և զաւակը Իրօ (Սոնթրէալ), ողբ. Արշալոյս Սիրքէճեանի դառնակիւթ մահուան առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրեն։

Ս. Պողոս-Պետրոս
Եկեղեցւոյ պայծառութեան 500
Պողոսեան Վրժ. Ի
Ճաշի սեղանին 500

Տէր և Տիկին Յակոբ Մարգարեան և զաւակուք (Մոնթրէալ), ողբ. Արշալոյս Սիրքէճեանի դառնակիւթ մահուան առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրեն։

Ս. Պողոս-Պետրոս
Եկեղեցւոյ պայծառութեան 250
Պողոսեան Վրժ. Ի
Ճաշի սեղանին 250

Այրի Տիկին Կայեանէ Միւնասեան և զաւակուք, ողբ. Արշալոյս Սիրքէճեանի դառնակիւթ մահուան առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրեն։

Ս. Պողոս-Պետրոս
Եկեղեցւոյ պայծառութեան 250
Պողոսեան Վրժ. Ի
Ճաշի սեղանին 250

ՀԱՅԵՐ ԴԱՆՈՒՓԻ ԵՐԿՈՒ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

(Շարունակութիւն Դ. Էջ 6)

Հայոց Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցիին շրջափակէն։

Ռուսէն իշխանութիւնները նախ լուծիւն կը պահեն։

Բայց երբ դիմումները կը բազմապատուին և այդ ալ Ռուսներէն... հայ բաղադրացիներուն կողմէ, անոնք կը ստիպուին ռուսներէն իր տեղեկագիրը, որուն մէջ լոյս աշխարհ կը բերէ Ռուսէն պետութեան և ժողովուրդին հանդէպ Քաջն Անդրանիկի աշխատ և համակրանքը դրսեւորող պատմական արտայայտութիւն մը։

Արդարեւ, միապետութեան շրջանին, քաղաքացւո՞ր Թուրքիոյ դէմ Պուլկարիոյ մղած Ազգ. Սգատագրական շարժումին հայ զօրավարին բերած գործն մասնակցութեան, Պուլկար Արքայական Բանակի զօրապետներ կ'առաջարկեն Քաջն Անդրանիկին, որ ռազմականօրէն օժանդակէ Պուլկարիոյ այն զօրագուններուն, որոնք սահմանային մանր-մունր վեճերու համար կը պատերազմէին հարեան նախաշեղափոխական Ռուսներէն դէմ։

Քաջն Անդրանիկ, դառնալով իրեն դիմող պուլկար զօրապետներուն, յստակօրէն կը յայտարարէ։

— Հայ ժողովուրդը միայն մէկ բեմով ունի, այլ ալ բութեմ է։ Եւ իմ հայ կամաւորներով, Պուլկարիոյ կողմէ կ'ուղեցայ ու կը կոտորի միայն Ռուսներէն դէմ։

Ռուսներէն ինչպէս պարական Հանրապետութեան պատկանէ։

Կ Ո Չ

Հ.Բ.Ը. ՄՈՒՇԵԱՆ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ՄԱՏՆԱԴԱՐԱՆԻ ՈՒՂԵԱԼ ԲՈՒՈՐ ՀԵՂԵԱԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉՆԵՐՈՒՆ

Մեր հայ հասարակութեան քաջ ծանօթ է, որ Հայկական Բարեգործ. Ընդհանուր Միութեան ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ Մատենադարանը, մօտ կէս դարէ ի վեր կը ջանայ միջազգային այս Լոյսի Ոստանին մէջ տանելու հանրօգուտ առաքելութիւն մը՝ իր բազմահարկիւր հայ թէ օտար հասարակներով Հայ Մշակոյթն ու Պատմութիւնը ծանօթացնելու իր հայ և օտար ընթերցողներուն և ուսումնասիրողներուն, մասնաւորաբար հայադիտական մարդերու մէջ։

Ենթահայկալ ենք, որ բազմաթիւ հեղինակներ ու հրատարակիչներ ու թերթերու վարիչներ, ինքնաբերաբար իրենց առաքելութեամբ կը ճոխացնեն ՄԱՏՆԱԴԱՐԱՆԸ, ու այդ կերպով զօրավիզ կը հանդիսանան մեր ջանագրութեան արդիւնաւորման։

Բայց կը թուի ոմանց անծանօթ ըլլալ ՄԱՏՆԱԴԱՐԱՆԻ այս դերը ու կան հեղինակութիւններ՝ որոնցմէ զրկուած կը մնաք։

Հետեւաբար, կը խնդրենք բոլոր հեղինակներէն ու հրատարակիչներէն, ու նաեւ բոլոր մեր ազգայիններէն, որոնք իրենց մօտ ի պահ ունին մասնաւորաբար հայութիւնը շահագրգռող հին թէ նոր հրատարակութիւններ, թերթերու կամ պարբերաթերթերու հաւաքածոներ, ամէն լիզուէ, նորիսկ երաժշտական, թատերական և նկարչական, որ բարեհաճին զանոնք նուիրել ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ Մատենադարանին, որպէսզի վերջինս լաւագոյն կարենայ շարունակել իր առաքելութիւնն ու ընդարձակել իսկ զայն։

Առաքելութեան կատարել հետեւեալ հասցեով։

BIBLIOTHEQUE NUBAR de l'U. G. A. B.

11, Square Alboni - 75 - PARIS (16e) FRANCE

Կանխայայտ ջերմ շնորհատուութիւններով՝

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ՄԱՏՆԱԴԱՐԱՆԻ

ԱՃՈՒՐԴՈՎ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանը կը ծանուցանէ հասարակութեան, թէ Եուրպարի 3, Եւրա Մատարտիի ազգապատկան հողը անուրդով պիտի ծախուի։

Ուստի փափաքողները պարտին ներկայացնել իրենց մատուցումները գոց պահարանով, ամէնաւնջը մինչեւ 16 Փետրուար 1972, կէսօրուան ժամը 12ին, Առաջնորդարանիս Կետ բնակ իր մատուցումով գումարին 10 Լ.ը։

Պահարանները պիտի բացուին նոյն օրը կ.հ. ժամը 1ին, Առաջնորդարանիս դահլիճին մէջ, ի ներկայութեան անուրդին մասնակցողներուն։

Ազգային Առաջնորդարանի ազատ է ընդունելու կամ մերժելու որեւէ մատուցում։

ԴԻՒԱՆ ԳԱՂՈՐԴԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

Իշխանութիւնները, խորապէս կը գորհաւան ստանալով սոյն թանկարժէք վաւերաթուղթը։

Ու պէտք է խոստովանիլ, թէ շնորհիւ Գերշ. Տ. Տիրայր Ս. Եպս. Մարտիկեանի իմաստուն վարչապետութեան և Ռուսներէն իշխանութիւններուն զննատեղի ողջմտութեան, Քաջն Անդրանիկի կիսանդրին, այսօր և յաւիտեան կանգուն կը մնայ ու պիտի մնայ Պուլկարիոյ Հայոց Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցիի շրջափակին մէջ։

Քաջն Անդրանիկի մասին երբ կը խօսինք, կը սիրենք նոյնպէս յիշատակել այստեղ, թէ Գերշ. Տ. Տիրայր Ս. Եպս. Մարտիկեան, 1965 թուին, քաղաքամայր Երեւանի Գետական Պալատին մէջ սարքուած պաշտօնական ընդունելութեան մը ընթացքին և ի ներկայութեան Ամենայն Հայոց Հայրապետ Ն. Ս. Օ. Տ. Վազգէն Ա. Գաթիգիկոսի ու սփիւռքահայ հոգեւորական և աշխարհական բարձրաստիճան հիւրերու, Սասնի ապստամբութեան տեղողութեան Ջօր. Անդրանիկի պարգած «Մահ կամ Ազատութիւն» նշանաբանով հռչակաւոր դրօշակը՝ հանդիսաւորապէս յանձնեց Հայկական Հանրապետութեան այդ օրերու վարչապետ՝ Պր. Անտոն Քոչինեանին։

Գերշ. Տ. Տիրայր Սրբազան է դարձեալ, որ մինչոյն թուականին Քաջն Անդրանիկի «Դեմ Հայաստանի» մետալոսայ թաղիկնակը նուր ստալու Հայաստանի Պատմութեան Թեմական Գեորգ ՏԱՐՈՒՆ (Շարունակելի 2)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱՆՈՍՅԱՆ

ՆՈՐ ԶՐԶԱՆ ԹԻԻ 416—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1972

ՀԱՅԸ ՉԵՌԻՒ 3 ԵԿ. ԴՏԿ. ԿԱՄ 25 ԼԻՐ. ԴՏԿ.

عدد ورق ۴۱۶ - الجیبس ۱۷ فبرایر ۱۹۷۲

ԲԵՐԿՐԱԼԻ ՕՐ ՄԸ
ՀԱՅՐԵՆԻ ՄԵԾ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ
ԳԷՈՐԳ ԷՄԻՆԻ ՀԵՏ
(Մամաուր թղթակցութիւն «Զահակիր»ի)

Գէորգ Էմբն խօսած պահուն
(Լուսանկար՝
ԿԱՐՊԵՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ)

Որպես ասեցավար՝ Պր. Սու-
րեն Մանուկեան կարճ ուղեւորով
ողջունեց Գեորգ Էմիլի հրճույլի
ներկայութիւնը եւ բարիգալուս-
մարդեց բոլորին, Ապա հրաւրեց
կիսաստորդ մատուրական Տոբ-
Հրանդ Մարգարեանը՝ ներկայաց-
նելու պատուական քերթովն գրա-
կան գործունէութիւնը: Տոբորը,
օժտուած հմայիչ նախարայտու-
թեամբ՝ անդրադարձաւ Գեորգ Էմի-
լի բարձր մը սեղգածգեծական ար-
ժեքներուն, զորս բոս կարգին դա-
սաւորելով՝ բացայայտեց անոնց
սիրային, հասարակական, բնկի-
րային ու հայրենասիրական հան-
գամանքները, ինչպէս նաեւ ար-
տասանց հասունմանը՝ ոգեւունչ
ու պինդ առողգանութեամբ:

Բանաստեղծութեան հետ կապ
ունեցող երաժշտական միակ ար-

«Շքե Բմերիկա այցելել կը մտադրի»,— բաւ ան,— մտիս մէջ սկսայ ծրագրեմբ կազմել գաղութայ կապիւլու Մայր Հայրենիքին հետ, յայց երբ կանգնես երայ կանգութեան, դժուարութիւնները օժութեցուցին զիս, Այժմ ամենեւն առաջ եք ի՛նչ առաջարկեմ, որ զո՛ւմ նախ իրարու հետ միանալ եւ գործել համալեւեալութեմ՝ ի նպաստ հայ ժողովուրդին, Մոռե՛ք՛ք անցեալի անհաճաբեր վեճերը եւ կողք կողքի կանգնեմ՝ դէպի յառաջ ընթացեմ: Թուրեմք ամեն երկրի մէջ օտար լեզուներով անկայաս գրութիւններ կը հրատարակեն հայոց

(Comp. index 624)

ՊՈՒԼԿԱՐ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԿՈՄԿՈՒՄՍԻ ԿԵՆՏՐԱԿՈՍԻ ԸՆԴՀ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ
ԹՈՏՈՐ ԺԻՎՔՈՎԻ ԱՅՅԸ ԵԳԻՊՏՈՍ

Պր. Թոնոս Ժիվով եւ իրեն
ընկերացող Պուլկար պատուիրա-
կու ընդերք Երեւանքի, 15 Փետր.
1972, մեկնեցաւ Նոպաստսեն,

Ծանօթ Հայ Լրագրող՝
ՊՐ. ԼԵՒՈՆ ՔԵՇԻՇԵԱՆԻ ԵԼՈՅԹԸ

Այս հետաքրքրական և իրապաշտ գրոյցին մասին պիտի անդրադառնանք յաջորդով:

ՊՐ. ԼԵՒՈՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Պր. ԼԵՈՆ ՔԵՐԵԿԱՆ այսօր օղային գծով կը մեկնի Գահիրէէն դեպի Փարիզ եւ ապա Նիւ Եորք:

Բարի նախապարհ եւ յաջողութիւն եր մաղթեմք մեր սիրելի պաշտօնակիցին:

ሆይሆስቲ

ԻՆՉ Է ԲԱՐԵՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անօրի մնալը բերեաւ ըլլալ իրենց մղում մը վերադառնալու ընկերութեան իբր օգտակար սարք։

Պատ է **ԶԻԶԻ** աշխատունակ-
ներուն աճունը ձրիակերներու
«պատուոյ» ցանկէն, որպէսզի ա-
ռաւելազայն օգու թիւը սրուի *մի*
մի/յաւն անկարւն (ծեր, հիւանդ,
որդ)։

Ահա քե ինչ կ'ազնկալենք որ
ընեն մեր բարեսիրական Մարմին-
ները: Բարոյսը էլ անարար:

ԱՅՐ-ՏԻՈՒՆ

چاہا کیر

جريدة أسبوعية

ص. ب ٢١١١ بالقاهرة ج. ع. م. - ت ١٣٠١٥

صاحبة الإمتياز: السيدة عايدة سيرديان (بالاين)

TCHAHAKIR

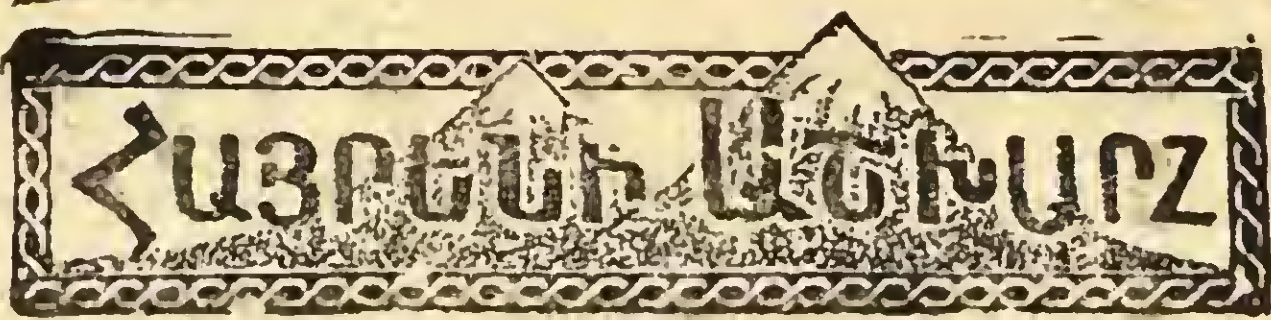
HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef : SARKIS BALAYAN

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵՄԵՆԲ

ՎԵՐՈՐ ՀԱՐԱՐԱՂՈՒՄԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒՄ

ՍՍՀՄ Գիտությունների ակադեմիայի նախագահության Մ. Վ. Լուկոմոնովի անունով 1971 թվականի օսկ ամսվար ընդունված է ակադեմիկոս Վ. Հ. Համբարձումյանին՝ ասպարախուրեան եւ ասոցիարեագիտության բնագավառի մեջ իր ակնառու նուանումներուն համար:

Այս օսկ ամսանք, ՍՍՀՄ Գիտությունների ակադեմիայի բարձրագույն պարգևն է եւ կը տրուի ամեն օտրի (մէկը) սովետական եւ միտը արտասահմանեան գիտնականի մը) բնական գիտություններու բնագավառին մեջ իրենց ձեռք բերած ակնառու նուանումներուն համար:

Գեորգ Բոչարի 70 Տարին

ԵՐԵՎԱՆ, (Հ.Հ.Գ.)- Լրացաւ խորհրդահայ անուանի ճարտարապետ ու քաղաքաշինարար Գեորգ Բոչարի 70 տարին: Առանց 45ը՝ առ անցուցած է նա-

հերթի, Սեանի Գորգներու Միութեան Տան, Լենինականի Բաղաճային Պարտիզի Գործադիր Կոմիտէի շէնքերը, ինչպէս նաեւ շարք մը շինութիւններ՝ Հանրապետութեան այլ քաղաքներու մէջ:

Գեորգ Բոչարը տարիներու ընթացքին տշխատած է ականաւոր ճարտարապետներ՝ Կարօ Հարեանի, Միշաէլ Մազմանեանի, Ռաֆայէլ Խաչատրեանի եւ ուրիշներու հետ:

Ճարտարապետ մեծ աշխատանք կատարած է Անդրեանոյան շէնքի կառուցապատման գործին մէջ: Անոր նախագիծերով կառուցուած են Նորիկի ու Բրաւոնոյան քաղաքները: Զարք մը շէնքեր, որոնց է առանձնակի հետաքրքրութիւն կը ներկայացնեն Բրաւոնոյանի թատրոնի մեծ շէնքը: Ան երկար տարիներ ճգած է այդ քաղաքի գլխաւոր ճարտարապետը:

Գեորգ Բոչարը շարք մը առողջարաններ շէնքերու հեղինակ է, որոնք կառուցուած են Հանրապետութեան առողջարանային կեդրոններու մէջ:

Անուանի ճարտարապետը ՍՍՀՄ Ծիրաւարտութեան ճարտարապետութեան Ակադեմիայի անդամ է եւ ներկայիս ալ երիտասարդական աւելնով «Երեւան-Նախագիծ» ինստիտուտի մէջ իր աւանդը կը ներդնէ Հայաստանի քաղաքաշինութեան մեծ գործին:

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԸՍԻ ՄԷՋ

Աշխարհահռչակ հայազգի երգահան Արամ Խաչատրեան, 8 Յունուար 1972ին Լոս Անճելըս ժամանեց, Հայ Սիմֆոնիկ Երաժշտական Ընկերակցութեան մասնաւոր հրաւերով: Հայ Սիմֆոնիկ Երաժշտութեան Ընկերակցութեան նախագահ Լոս Անճելըսի անուանի Մի. Վի. Սէնթըրի մէջ, որուն յայտագիրը բաղկացած էր միմիայն հայ երգահաններու գործերէն: Արամ Խաչատրեանի գաւազանի գունը չերթոյնէր գաւազանի զոն, Արամ Խաչատրեանի, Լեւոն Սիմֆոնիկ, Երաժշտութեան Մի. Վի. Սէնթըրի եւ Ա. Յարութիւնեանի հեղինակութիւնները նաեւ յայտագրին մաս կը կազմէին: Մեծ նակատար դաշնակահարն էր Արմէն Կիւզնէտեան, իսկ խմբավարը՝ Վարուժան Քոճեան:

Արամ Խաչատրեան 68 տարեկան անուանի երգահանը, Մոսկուայէն ուղղակի Լոս Անճելըս եկաւ: Ներկայ գտնուելու համար Միւլիքի Սէնթըրի Հայ Երաժշտութեան Ընկերակցութեան կազմակերպած Սիմֆոնիկ նուագահանդէսին, որ Յունուար 9ի գի-

շերն էր, Նոյն առաւօտեան երգահանը ներկայ եղաւ նաեւ ընդհանուր փորձին, որ մեծ գունդեակութիւն ստեղծեց Ֆիլհարմոնիքի անկամներուն մօտ: Նուագահանդէսին ընթացքին Խաչատրեանը ընդունեց ծախուած էին: Իրիկունը, նուագահանդէսին, մօտ 10 վայրկեան ժողովուրդը յօտնկալու փահարեց: Արամ Խաչատրեանը որ խիստ յազդուած էր, երգահանին կինը-նոյնպէս երգահան մը՝ Նինա Խաչատրեան, միշտ հետն էր իր ամուսնոյն: Նուագահանդէսին յայտագրին զուր, նուագահանները կատարեցին «Փայան» Գալէթի Սոսիթի երկու մասի պատիւ երգահանին:

Արամ Խաչատրեան ըսաւ, թէ ունէր գաւազաններուն կամ գլխավարութիւն պիտի չէր: Լոս Անճելըսի մէջ, ուր կը գտնուէր տասը օրուան համար, Բայց 1973ին, ապահանգներու շարք մը պիտի տայ Մ. Նահանգներու մէջ:

ՆՈՒՐԱՆ ԱՐՄԱՆ
Լոս Անճելըս

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ 6 Փետրուար 1972, Կիրակի, կեսօրէ կէս մամր էին, Արեւմտեան Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ պատկառութեան հանդիսաւոր արարողութիւնը, համայնի հանրաժանօր քննարկներէն: Ինչ եւ Տիկին Լեւոն Պարսումեանի ողբոյն:

ՊՐ. ԱՐԱ ՊԱՐՍՈՒՄԵԱՆԻ

Բ Ե Գ

ՕՐ. ՅԱՍՄԻԿ ՊԵՆՏԵԱՆԻ

Պարսումեանի ծանօթ ազգային եւ բերքաւ Արեւմտեան Հայ Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ՝ Պր. Վան Գեորգեանին:

Մեծ քիւով ազգականներու եւ հրաւիրեալներու ներկայութեան, այս պատկառութիւնը կատարեց հիւրաւոր Արեւմտեան Հայ Եկեղեցւոյ Վեր. Յովն. Ակեմեան, որուն բնկերացաւ եկեղեցւոյ երկուս երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պր. Արա Խաչատրեանի:

Իր մասնաւոր հրաւիրեալ, Վեր. Ակեմեանի կողմէն Ս. Պատկի խորհուրդին մասնակցեցաւ Թեմիս Առաջնորդական Տեղապահ Գեորգ. Տ. Զաւեն Ս. Նպս. Զինչիւնեան Սրբազան հայրը այս առիթը նուագակալ ամուսնու ուղղութեամբ խրատական մը խօսեցաւ եւ ընդհանուր զանգեմ մողբելով երկար ու երջանիկ կեանք:

Այս բարեբաւակ առիթ, մեր շինարարներու ընդհանուր քննարկները կը ներկայացնեն խրատական ամուսնու ուղղութեամբ Վեր. Յովն. Ակեմեանի, ինչպէս նաեւ բնական հեղինակութեամբ Պր. Վան Գեորգեանի, ինչպէս նաեւ բնական հեղինակութեամբ Պր. Վան Գեորգեանի:

*****

ՏՐԱՆՍ

Ն. ՊԻԼԼԻԻ-ԲԵՄՆ «ՊԱՏՈՑ ԱՍՊԵՏ»

«Էր Փոփ»-ը Լիոն օրաթերքին կը տեղեկանանք, որ Լիոն հայ գործարարներ Նախկին Պիլլիւիւն օրաթը եւ «Պատու Ապետ» կողմէն, Թերթ իր կողմէ կը տնտեսաւոր պարգեւատրելով, որուն տնտեսաւոր քաղաքի արմատները կը գտնուին Պիլլիւիւնի մասնաւոր սեռն ու հագաւորութիւնը արուեստի հանդէպ եւ ճիւրակեան առաւանդն օժանդակութեամբ մարդասիրական նպատակներու իրագործման համար: Թերթ կ'աւելցնէ, որ Պիլլիւիւն գործող մասնակցութիւն ունեցած է նաեւ դիմադրական շարժումին:

ՊԵՏՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄԻՏԱՍ ԲԱՌԵԱԿԸ

ԵԼՈՅԹՆԵՐ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ

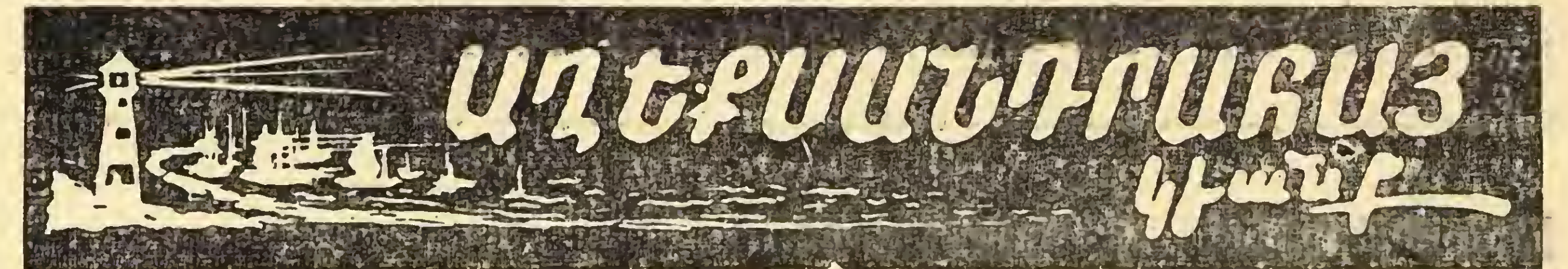
Պէյրուսի մեր պաշտօնակից Արարատէն կը տեղեկանանք, որ համաշխարհային համալսարանի լող՝ Ս. Հայաստանի ԿՈՄԻՏԱՍ ԲԱՌԵԱԿԸ, մօտ առնէն կը ժամանէ Պէյրուս, ուր կ'ընդունուի պիտի ունենայ Ամերիկեան Համալսարանի Էնսէմպլի Հոլին մէջ, յառաջիկայ 23 Փետրուարէն ըսկըսեալ:

ԱՐԵՄԱՆԴՐՈՒՅ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Այսու կը յայտարարենք, որ ցրուածի անկանոնութիւններուն առաջը առնելու համար, այս թիւէն սկսեալ «Ձահակի»-ը կ'ուղարկուի թղթատարութեան միջոցաւ միայն:

Բոլոր այն բաժանորդներէն, որոնց հասցէն փոփոխութեան ենթարկուած ըլլալով թերթը չեն ստանար, կը խնդրուի որ բարի ըլլան իրենց ներկայի հասցէն տեղեկացնեն թերթի Արեւմտեան Հայ Եկեղեցւոյ Պր. Վան Գեորգեանին, հեռ. 21942:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՁԱՀԱԿԻ»

(«Ձահակի»-ի Արեւմտեան Հայ Եկեղեցւոյ մասնաւոր քղթակիցէն)

ՇԱԲԱԹ, 5 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1972

Հայ Աւետ. Համայնքի երկու վարչութիւնը գեղեցիկ գաղափար ունեցած էր կազմակերպելու Վարչական Հերոսամարտի նուիրած հանդէս մը:

Ներկայ էին Արթ. Տ. Յունի Բենյ. Նշանեան եւ Երիցունի, Արթ. Տ. Վարազ Բենյ. Պէյլէրեան, միութեան վարչականներ, Պողոսեան վարժարանի տնօրէն Պր. Օննիկ Գալուսեան եւ Տիկինը, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ ազգայիններ:

Հանդէսին բացումը կատարեց օրուան խօսնակ Օր. Շուշան Կանիմեան, որուն յայտարարեց Վարչական Հերոսամարտի բաժինը, մասնակցութեամբ՝ Օր. Սարգիս Գալուսեանի եւ Պր. Կարպիս Թոսուէ-հանի: Իսկ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պր. Արա Խաչատրեանի, ունեցաւ գեղեցիկ ելուի մը:

Գեղարուեստական բաժնին գործադրումէն յետոյ, բանաստեղծու հրաւիրուեցաւ հրաբար քաղաք գտնուող՝ Վեր. Յ. Արեւմտեանը:

Վեր. Արեւմտեան, գիտեալ ըլլալ դիւրահաղորդ եւ տալ հայրենասիրական ոգով առջնորդ պատմական բանաստեղծութիւն մը, մօտաւորապէս ժամ մը պահելով ներկաները իր հմայքին տակ, բացատրելով անոնց այն պայմանները, որոնց տղայման տակ տեղի էր ունեցած Աւարայրի ծակատաժարտը:

Բանաստեղծութեան աւարտին, ներկաները թէով հիւրասիրեցան Երիտասարդացի անդամներուն կողմէ: Շատեր անձամբ շնորհակտութիւն վեր. Արեւմտեանը, իր կատարած գեղեցիկ բանաստեղծութեան համար:

ՀԵՆԳՇԱԲԹ, 10 ՓԵՏՐ. 1972

Առաւօտեան, Ս. Պողոս-Գեորգ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ եպիսկոպոսական հանդիսաւոր Ս. Պատարագ, ի յիշատակ Վարչական Հերոսամարտի անմոռաց քաջամարտիկներուն:

Օրուան պատարագիցը եւ քաղաքի էր Թեմիս բարեխնամ առաջնորդական տեղապահ՝ Գեորգ. Տ. Զաւեն Ս. Նպս. Զինչիւնեան: Ս. Սեդակին կը պատարագէին բարեխնամ առաջ տարեկաններ՝ Գեորգ Բիւրիւլեան եւ Միշա Պատարագ:

Պատարագից Սրբազան Հայրը իր քաղաքին մէջ վեր առաւ այն զերը, որ Վարչական Հերոսամարտի մեր ազգային եւ եկեղեցական պատմութեան մէջ: Ան խորիմաստ կերպով բացատրեց այն գոյազինակէն որ կը տիրէ այն ժամանակ

Հայաստան աշխարհին մէջ եւ երախտագիտութիւն յայտնեց ոչ միայն Վարչական Հերոսամարտի յայտնեց, որոնք ինկան այդ ճակատամարտի ընթացքին, այլ նաեւ բոլոր այն յայտնի թէ անյայտ հայրերի ներքին՝ որոնք ինկան վասն հայրենեաց եւ վասն հաւատքի, պարգեւելով մեզ վերապրողներուն, ազգ, հայրենիք եւ ինքնիշխան եկեղեցի:

Ս. Պատարագի ընթացքին տեղի ունեցաւ Հայրապետական Մարտնչ. Ազգիս Ընդհանրական եւ սիրեցեալ Հայրապետին՝ Ն. Ս. Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Սմեայի Հայրիկ Կաթողիկոսի անուանակոչութեան տօնին տօնիւ, մասնակցեցաւ Վեր. Տ. Վարազ Բենյ. Պէյլէրեանի:

Իսկ «Լուսաւորիչ» երգչախումբը, իր քաղաք ու ներդաշնակ երգեցողութեամբ, օրուան հանդիսութիւնը իր վեհութեան մէջ պահեց: Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի են, ղեկավարը՝ Պր. Ղեկ Պէյլէրեանը, նաեւ Օր. Սիրվարդ Բիւրիւլեանը, Տ. Վ. Յարեւմտեանը եւ բարեխնամ Գեորգ Ա. Սրկ. Բիւրիւլեանը:

Յաւարտ Ս. Պատարագի, տեղի ունեցաւ ազգիս համարէն նշեցեցեալ համար հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն:

Եկեղեցական արարողութեանց աւարտին, տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն՝ Առաջնորդարանի գաւազանի մէջ, ուր դպրոցին աշակերտութիւնը եւ ուսուցչական կազմը իր յարգանքի տուրք մատուցանեց ազգային մեծ հերոսներուն, հայրենասիրական երգեհոն կատարմամբ:

Յանուն Պողոսեան Ազգ. Վարժարանի աշակերտութեան եւ ուսուցչական կազմին, վարժարանին տնօրէնը՝ Պր. Օննիկ Գալուսեան, շնորհակտական մողբանքներ ըրաւ Տեղապահ Սրբազան Հօր, իր անուան տօնին տօնիւ, մողբելով առողջութիւն, հովուելու ուժ եւ կարողութիւն: Ի պատասխան, Գեորգեան Տ. Զաւեն Սրբազան շնորհակտական խօսքի եւ վիճք այլ շինիչ խրատական մը ուղղեց դպրոցի աշակերտութեան:

Ապա Աջակցողը եւ քաղաք, ներկաները գունդեակ մեկնեցան:

ՎԱՋԱԿԱՆ

Աղբւ. 10-2-72

«Ձահակի»-ի
Աղբւ. 10-2-72
Ներկայացուցիցն է
Պր. ՎԱՋԱՆ ՊԵՆՏԵԱՆ
Հեղինակ Վիգ. քի 18
Բամիւ, Քան Տր Սեգար
Հեռ. քի 21942

ԿԵՆՍԱԼԻ ԶԱՅՆ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱԽԹԵԱՆ

Ուշի ուշով հետեւելով մեր պոեզիայի երիտասարդ ձայների խմբերգին, բազում իրար նման ու իրար կրկնող ձայների մէջ դժուար է տարբերել մի քանիսը, որոնք յիշատակի ինքնատիպ են, հետեւաբար և վաւերական:

Այդպէս է միշտ. սկզբում կեանք է մտնում գրական մի ստեղծութիւնում, բազմազան սերունդ, հոյակապ են բազում անունները, բայց ժամանակի ընթացքում - և բարեբախտաբար, այդ ժամանակը երկար է տեւում - անունները մաղւում են, սակաւանում և մնում են միայն քննութեամբ կոչւածները: Պատահում է, իհարկէ, որ անկախելիք ունենք էլ համա- ոտքէն շարունակում են գրել, բայց գրականութեան մէջ ու կեանքում աննախանձելի է լինում նրանց վիճակը:

Գրական նոր սերնդի մէջ քննութեամբ կոչւած սակաւներից մէկը, իմ կարծիքով, Անահիտ Պարսամեանն է:

Կենսալի ձայն...
Եւ այսպէս վերնագրեցի իմ այս փոքրիկ յօդուածը ամենից առաջ ի նկատի ունենալով կենսական հիւսիսների այն առատութիւնը, որ կայ նրա տղերքում, և ապա այն, որ Պարսամեանը շատերի նման գրեցի չի գալիս, ունի ասելիք, որ միայն իրենն է, ու այդ ասելիքն էլ իր հերթին կենսալի է, առողջ:

Ազդարարութիւնը ձկնների մասին գրուած մի փոքրիկ բանաստեղծութիւն ունի Անահիտ Պարսամեանը, որ վերջնական է այդպիսի տղերքով:
Իսկ գիշերը
Լուսինան մէջ
Ծովն են յիշում
Եւ քերթն աւազի մէջ խառն,
Բաց աչքերով
Լալիս են...

Այս տղերքը հեղինակի նուրբ ու զիպուկ գիտողականութեան մասին խոսելուց աւելի, խոսում են նրա հոգեբանութեան մասին: Ազդարարութեամբ ամէն ինչ խորթ է այդ հոգեբանութեանը, ինչ-որ ազատ, անկաշկանդ, շատ անկեղծ շունչ կայ նրա բանաստեղծութիւններում:

Պարսամեան ունի նաեւ այսպիսի բանաստեղծութիւն.
Եւ չեմ խնայի ժպիսս, անցողը,
Նրբէ այն սիրտը կը լցնի լոյսով:
Եւ չեմ ամառաւ արցունքս վնաս,
Նրբէ քնի քնով եմ քնի սիրտով:
Ու չեմ զլանաւ եւ մի խնայի համբոյր,
Նրբէ, իսկապէս, եւ կը փրկի քեզ...

Բարձր խօսքեր չաւելու համար, ասեմք, որ սա շատ է կանայքի ու կանայքիութեան մէջ շատ է մարդկային: Անհասարակ, Պարսամեանի բանաստեղծութիւնները կանայքիութեան անկեղծ են, և այդ անկեղծութիւնը հոգեբանական այնպիսի հաստատութիւն է տալիս նրա գործերին, որը, իմ կարծիքով, երիտասարդ բանաստեղծուհու ինքնատիպութեան ամենաբնորոշ գիծն է:

Եւ ուզում եմ
Քեզ սիրել
Հիմայ,
Քանի դեռ տեսնեմ չեմ դարձել
Իմ ձեռքերն ու ոտները:
Իսկ յետոյ
Նրբէ քնով
Մեծ գոգնի երկու հասկ լինեմ
Կողմ կողմի անոց,
Միեւնոյցն է,
Ինձ չեմ սիրտի...

Ահա այս հոգեբանական հաստատութեան հետ երիտասարդ բանաստեղծուհին ունի նաեւ ար-

տայայտչական ձեւերի մի թարմութիւն, որ նոյնպէս իրենն է. Վրադ Ենեղով
Գրգռում ծիծաղ...
Մի տեղ այսպիսի է գրում բանաստեղծուհին, և այս «գրգռում»-ը այնպէս է բռնում բանաստեղծութեան ամբողջ տրամադրութիւնը, որ թուում է ոչ մի բառ աւելի չաւելի կարող արտայայտել քնարական հերոսի հոգեբանական այդ պահը:

Նա թխուր էր, ինչպէս մաւում զգեստ...
Գրում է բանաստեղծուհին, և քեզ դուր է գալիս համեմատութեան ոչ միայն թարմութիւնը, այլև գիտողականութեան ճշգրտ- տութիւնը:

Իր սերնդակիցներից շատերի նման Անահիտ Պարսամեանն էլ իրեն ազատ է համարում բանաստեղծութեան ձեւի, չափի, ուժի մի կաշկանդներից, սակայն ի տարբերութիւն այն նոյն շատերի, զգում է, որ դա աւելի է դժուարացնում բանաստեղծութեան գրելը և ձգտում է զգացմունքի լիութիւն, մտքի լարում, հոգեբանական առաւել հագեց- ւածութիւն տալ իր գործերին, արձակուրդներին մէջ չընկնելու համար: Եւ չի ընկնում: Զա- փածոյի արտաքին նշաններից զերծ նրա գործերը բանաստեղծութիւն են մնում, քանի որ նը- րանց էութիւնն է բանաստեղծա- կան:

Ահա հենց այդ էութեան խո- րացման ու լայնացման ճանա- պարհով է, որ պիտի ընթանան երիտասարդ բանաստեղծուհու ըս- տեղծագործական որոնումները: Եւ համոզուած ենք, որ այդ որոնում- ներն կ'աւելցնեն բանաստեղ- ծական ճշմարիտ գիւտերով:

ԱՆԱՀԻՏ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Ձեռք փաթկեմք
Կայծկելում են ու
Մեռնում ամբիս մէջ:
Իմ ամբիս օտ է
Տաք ու մեղաւոր:
Մարդու ձեռք է նա:

Արեւի ոսկին խմեցի այսօր,
Ու գիւտեցի ինչ-
Ինչ ասեւ չարի:
Պատուեցի դիմակն այն թխուր,
Ինչը կոչում են
Կարծեմ, լրջութիւն,
Եւ զանգակներ ոսկե ծիծաղիս
Շաղ տուի մայրից,
Հենց ոտների օակ:
Ու խնայեցի
Անցողիների օակ հայեցեցների մէջ:
Եւ ակամջ դիմ ցրեց խօսքերին,
Եւ իմ հայեցեցի անմեղ բակարդով
Որսացի մարդկանց
Ու մոլորեցրի:
Միամիտ եղայ եւ դիւրահաւան,
Ինչ-բոլոր ժպիտներ ու յոյս տուցի
Մեռն ու ցրեց,
Նշխարի նման
Ինձ բաժանեցի
Անցնող-դարձողին...

Եւ համբուրում եմ ում հետ
Կայսահի:
Բոք արեւի հետ եւ փխրում հողի,
Եւ երկնի հետ,
Ջրի հետ զուլալ,
Նրբելի հետ ու օղաների:
Դեռ համար էլ,
Մի քիչ արեւ կայ օտարերիս վրայ,
Հող կայ մի պողոտեց,
Երկնի մի պատու,
Մի կարիլ ջուր կայ,
Մի քիչ երեկոյ,
Եւ անուններն այն անցաւորների

ԷԶՄԻԱԾՆԱՅ ՍՈՒԱԿՐ՝ ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱԲԱՐԵԱՆ

ԼԻՏԱ ԳԵՈՐԳԵԱՆ

Երգում է Լուսինէն:
Այս դահլիճում ես տեսնում եմ մէկ ուրիշ դահլիճ: Աւելի ճիշդ՝ նոյն դահլիճը, սակայն ես եմ դառնում մի քանի տա- րիով, երբ աւելի ջանք է ինքն՝ եւ Լուսինէն, եւ մենք:

Մեր աչքերում զարմանք կար, կոկորդի մէջ՝ հիացմունքի ճիւղ: Մեր ձեռքերը ցաւելու չափ ծափահարում էինք, բոլորս մը- տածում էինք նոյն բանը՝ «որ- տեղից՝ յայտնուեց այս աղջիկը»:
Նա բնւ էր հանել անշափ թանկագին մի գանձ, որը եթէ կորած չէր, յամենայն դէպս սեղ հետ չէր ալիս: Ու մենք ապրում էինք թանկագինը վերագտնելու երջանկութիւնը, որը երբեմն ա- ւելի սեղ է, քան նորը գտնելու ուրախութիւնը:

Նա բնւ էր հանել մեր հին, միջնադարեան երգը, ետէր տա- րել պատմութեան վարագոյրը, որ մենք տեսնեմք, թէ ինչպէս են երգել, այսինքն՝ ապրել, սի- րել, հաւատացել, մարտահր, նա- հատակուել ու անմահացել մեր նախնիները: Բայց երգուելին, չէր խօսում հին լեզուով: Քաջ հասկնալով հինը, նա թարգմա- նում էր այն մեզ, նորովի մեկ- նաբանում:

Նա երգում էր Յարութեան մեղեդին, որ հրեշտակը Գրիս- տոսի յարութիւնն է աւետում, բայց մենք հասկանում էինք, որ այս երգը կարող էր տեսնել միայն մի ժողովուրդ, որին յայտնի է յարութեան գաղտնիքը:

Որո՞՞ք ծառայած մեղուների պէս
Ապրեցիք օտարիս
Ու յետոյ բռնեք...

Անտառ,
Դու՛ ոսկե անձրեւի նման
Իմ մէջ բափուկեցիր,
Ու խառնուեցիր
Երակներս մէջ հոսող արեւին,
Դու՛ արեւ կոչիր, երբ ուզում ես,
Եւ մեղու դարձայ,
Ծառայած մեղու,
Խելառ հայրենի մի ծաղկից
միտին,

Կարօս խմելու,
Դու՛ ցնկեալ կոչիր, երբ ուզում ես,
Վառում օտարներով
Խմեցի անհագ
Տառապանք ջրից,
Տառապանք ջրից,
Դու՛ այն սեր կոչիր, երբ ուզում ես...

Հօգ արեւի օտարութիւնն եմ ես,
Եւ՛ մի բուռ հողս, ցրա բերեցանք,
Նա ինձ սիրում է
Բոլոր երկնայիններից աւելի:
Հրաւիրեց է իմ խառնու փրկից,
Նրա օտ համբոյրից օտարերս
այրում են,
Այսօր խառնում են լեռները:
Թուում է, ցրա գրելում ես հալում եմ
Ու դառնում մասնիկը ցրա:
Եւ սիրում եմ մամլին իմ այրում,
Թրձած՝ ցրա խոլ-գոլանքում,
Ու սիրում եմ արեւի իմ հօգ,
Արեւին՝ օրակալ հրաւիրել:
Մեղեդի եմ արար աշխարհում,
Մեղեդի եմ սիրով այս վարար,
Օրհնակն էմք, արեւ,
Իմ խնդրութիւն,
Դեռ մնում են համբոյրից հեգեր
Բայտաւոր իմ օտարերի վրայ:

Մի անգամ Անահիտը հի- ւանդացել էր: Մտնելում էր նրա ծննդեան տարեդարձի օրը: Մը- նողները հարցին, թէ ինչ նուէր կ'ուզեցինք իր ծննդեան օրուայ առթիւ, Անահիտը պատասխա- նում է.
— Լուսինէն համբոյրի տոմս:
Տոմսը եկաւ: Անահիտը հա- մբոյր գնաց՝ մի ձեռքում ծաղ- կեփուկներ՝ միւսում՝ մի լուսնու- կան նամակ: Համբոյրից, լուսնու,

եթէ նա երգում էր Տիրա- մօր ողբը՝ իր խաչում օրդու առջեւ, ապա մենք տեսնում էինք մայրական վշտի անյատակ խո- րութիւնը:

Եթէ նա երգում էր «Սիրտ իմ Սասանի» տաղը՝ Յուդայի

մատնութեան մասին, ապա դա երգ էր բարեկամի նկատմամբ հաւատի կործանման մասին առ- հասարակ: Իր երկար պատմու- թեան ընթացքում քիչ բարեկամ ունեցաւ մեր ժողովուրդը, շատ անգամներ ճաշակեց մատնութե- ան դառնութիւնը:

«Ովսանա ի Բարձուն» բառերը նրա երգի մէջ հնչում էին որպէս գեղեցիկ, ճշմարիտի, յաղթանակի փառաբանութիւն, որովհետեւ հաւատը իր ճշմար- տագիտութեան, իր լինելիութեան, իր յաղթանակի նկատ- մամբ երբեք չի լքել մեր ժողո- վուրդին:

Ծափերի որոտը ինձ նորից դահլիճ է վերադարձնում. ես նայում եմ մարդկանց և մի ան- զիմարելի ցանկութիւն եմ ըզ- քում կարդալ նրանց մտքերը, տեսնել արթնութիւնն նրա եր- կրպագուների աչքերով: Իրեւ այդ երկրպագուներից մէկը, ես ճանաչում եմ նրանցից շատե- րին, որովհետեւ մենք յաճախ ենք հանդիպում համերգնե- րում...

Զարմանալի նման ու նաեւ տարբեր է ճշմարիտ արուեստի ներգործութիւնը տարբեր մարդկանց վրայ:

Հիմա ես արդէն գիտեմ այն աղջկայ անունը, որ բոլոր հա- մերգներին վազելով ծաղկե- փունջ է տանում բնւ, ու առա- ջին անգամ սիրահարուածի ըը- փողովում: Ծաղկեփունջը մեկ- նում սիրած երգչուհուն: Հա- մերգից համերգ եւ նրան մեծա- ցած եմ տեսնում: Անահիտ Ար- րահմանն այժմ ինստիտուտի առաջին քուրսի ուսանողուհի է, իսկ երբ եկաւ Լուսինէն առա- ջին համերգին՝ տանըմէկ տա- րեկան էր:

Մի անգամ Անահիտը հի- ւանդացել էր: Մտնելում էր նրա ծննդեան տարեդարձի օրը: Մը- նողները հարցին, թէ ինչ նուէր կ'ուզեցինք իր ծննդեան օրուայ առթիւ, Անահիտը պատասխա- նում է.

— Լուսինէն համբոյրի տոմս:
Տոմսը եկաւ: Անահիտը հա- մբոյր գնաց՝ մի ձեռքում ծաղ- կեփուկներ՝ միւսում՝ մի լուսնու- կան նամակ: Համբոյրից, լուսնու,

ծաղկեփունջի մէջ թաքցուած նամակը հասցէատիրոջ ձեռքին էր:

«Լուսինէն», ես ձեզ պաշ- տում եմ, պաշտում ամբողջ հոգով... Ամէն անգամ, երբ լսում եմ ձեզ, թում է, թէ ինձ են տալիս ամբողջ աշխարհը: Երբ պատրաստում էք երգեր, ձեր աչքերի փայլից զգում եմ, թէ ինչ էք կատարելու:

Կարող էք ոչնչացնել այս թուղթը, բայց երբ դուրս կու- գաք երգելու, յիշեք, որ կայ մի սիրտ, որն ուրախանում է ձեր յաջողութիւններով և տխրում ձեզ հետ...»:

Լուսինէն շատ ժլատ է խօս- քի մէջ, նրա հետ դժուար է հար- ցադրոյց ստացում: Եթէ ձեզ հետաքրքրում է որեւէ տեղեկու- թիւն նրա արթնութեան կենս- սագրութիւնից, ապա աւելի լաւ կը լինի, եթէ դիմեք նրա եր- կրպագուներին: Թէ ինչպիսի նախանձախնդրութեամբ ու խը- նամբով են նրանք հաւաքում ու պահում թերթերը, ամսագրերը, որոնցում Լուսինէն մասին թե- կուզ մի քանի տող կայ, նրա լուսանկարները, համերգների ծրագրերը, այդ միայն պէտք է տեսնել:

Գրականագետ Ռուզան Նա- հումեանը իմ առջեւ է դնում մի ամբողջ կապոց.

— Լուսինէն արխիւը... —

Կատարում է նա:
Իսկ ես մտածում եմ, որ թղթապանակի մէջ չկապուած է մի մեծ զգացմունք, ինքնա- մոռաց սէր դէպի արուեստը, ծանօթ յօդուածներ թերթերից, ամսագրերից և յետոյ ձեռագիր էջեր, որ նախաճառը հասնա- տքէն շնորհակալ է անուանում,

բայց որոնք նոյնպէս կարող էին տպագրի խօսք դառնալ:

— Մտնեք ինձ համար եմ գրել, ամէն համերգից յետոյ թղթին եմ յանձնում տպառո- րութիւններս: Ինձ թում է, թէ Լուսինէն երգը եւ լսում եմ վա- ղուց... Մանօթ էր, հին, շատ էր հայկական, մե՛րը, ասես մեր նախնիների ձայնն էր լսում...

Սենք երկար գրուցում ենք, ու ես հասկանում եմ, որ այս- տեղ վերջանում են սովորական երկրպագութեան սահմանները:

Զգիտեմ ուրիշ անգամներ՝ ինչպէս, բայց մի անգամ Հայ- կական Սօշ Դիտտելիւնիւնի Ա- կադեմիայի Արուեստի Ինստի- տուտի դրոշկատու, արուեստա- գիտութեան Տոքթ. Ռուբեն Զար- եանը, ժուրիի նախագահի իր դերը դահլիճում «մոռացաւ»: Ինձի վրայ երգում էր Լուսինէն և Ռուբեն Զարեանը նրա օրգը լսում էր ճիշտ միւս հանդիսա- տեսների նման՝ չթաքնուած հիացմունքով, ծափ ու ծափտով: Լուսինէն արժանացաւ մրցա- նակի: Ծանցուած արուեստա- գէտը, որ այնքան զիպուկ բը- նութագրել գիտէ արուեստի մարդկանց, ընդգծել գիտէ էա- կանը, բնորոշը, Լուսինէնի մա- սին ասում է.

— Եւ սիրում եմ Լուսինէնի երգը: Թափապէս միջնադարեան երգեր: Ոչ այնքան ծրա համար, որ ես առաջին կատարողներից ե- ղում ու երգերի այդ ժամը կապ- ւեց ցրա անուան հետ, որքան այն (Շաք. տես էջ 6)

ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

THE - 3000
TEPUZ
 \$ 295009
 76317710

(Շարունակութիւն Ա. 525)

զանգուած հեղեկն սիւն՝ Սայ
Հայրենիքի եւ Սփիւռքի միասնու
թիւեր խորհրդանշող:
ՈՍԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ
ՆԻՆ ԵՄԲ, Ն. Ե.

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

THE - 3000
TEPUZ
 \$ 295009
 76317710

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻ ՆԵՐՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

Գահիրէի Հայկական Ընթերցարանը, որ Ներսիս Բ. Վրդ. Բապունեանի ներկայ էին նաև Տ. Նարեկ Բնիկ, Յոսէֆ Գալստի, Թեմակաճ Ստեփաննիս, Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեանը:

Այս հանդիսութեան նախագահը Հոգ. Տ. Ներսիս Բ. Վրդ. Բապունեանն էր: Ներկայ էին նաև Տ. Նարեկ Բնիկ, Յոսէֆ Գալստի, Թեմակաճ Ստեփաննիս, Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեանը:

Այս առթիւ բանաստեղծուհի Զարեհ Զարեհեանի կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

Հանդէսը սկսեալ սրահի երկուստեայ կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

Հանդէսը սկսեալ սրահի երկուստեայ կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

Հանդէսը սկսեալ սրահի երկուստեայ կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

Յարգելի բանաստեղծուհի Զարեհ Զարեհեանի կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

Յարգելի բանաստեղծուհի Զարեհ Զարեհեանի կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

Յարգելի բանաստեղծուհի Զարեհ Զարեհեանի կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

Յարգելի բանաստեղծուհի Զարեհ Զարեհեանի կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

Յարգելի բանաստեղծուհի Զարեհ Զարեհեանի կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

Յարգելի բանաստեղծուհի Զարեհ Զարեհեանի կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

Յարգելի բանաստեղծուհի Զարեհ Զարեհեանի կողմէն կարդացաւ իր «Հայկական ժողովուրդի անդամ» և «Գր. Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէճեան» քերականութիւնը:

ՀԱՅԵՐ՝ ԴԱՆՈՒՓԻ ԵՐԿՈՒ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

(Շարունակութիւն Դ. Էջէն)

Վրժինի նո՛ւրբ խաղերով ու գարնանային վա՛ռ գոյներով կատարելագործուած:

Գրեզական Թանգարանէն և Արուեստի Թանգարանէն ետք, Պոլսէն Հրէայ հպարտանալ իր միւս Թանգարաններով, որոնցմէ իւրաքանչիւրը իր սեփական աւելանք ունի և որոնք մասին կը սիրենք խօսիլ տարբեր առիթով:

Առանձնայատուկ դիրք և ինքնատիպ դիմագիծ ունին Պոլսէն Հրէայ հայկական յիշատակարան-Թանգարանները, որոնցմէ իւրաքանչիւրը, սքանչելի կտօնող որպէս, բազմակողմանի իւրին կը խօսի այն յոյժ կարեւոր դերին մասին, զոր խաղացած է ուսման հայտնութիւնը՝ Թուամանիոյ Արուեստի պատմութեան մէջ:

Պոլսէն Հրէայ հայկական յիշատակարան- Թանգարաններուն լաւագոյնը կրնանք նկատել անվարան՝ Զամպազեանի անուան տուն-Թանգարանը, որ կը գտնուի անուանի հայուն անունը կրող փողոցի սկզբնաւորութեանը:

Թուամանիոյ ժամանակակից Պատմութեան մէջ, մեծանուն Զամպազեան կը հանդիսանայ կարեւոր դէմք մը. յատկապէս արուեստի կալուածէն ներս:

Ազատ ապստեղծի և վաճառականութեան մարդ, ան տարիներու հովտով ինչեւ, ունեւ:

Զամպազեանի օրինակին, մօտիկ անցնալին հետեւած է հանգուցեալ Կարպիս Աւագեան, իսկ այսօր կը հետեին գեղանկարիչ Հրանդ Աւագեան և քոյրը՝ Պէթիկին:

Նիստ հետաքրքիր եղելութիւնը կը յատկանշէ Զամպազեանի մահը, կամ աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսելու, անոր մահուան նախօրեակը:

Իր մահէն հետոյ, Զամպազեանի արձանացած են այս բարձր պատիւին, Արքայ Պալատար (մահացած), Սիրալիի Թորոսեան, (գաղթած՝ դէպի Մ. Նահանգներ) Արամիկ Դարիպեան, (ներգաղթած՝ Մայր Հայրենիք) և Բարթող Վարդանեան, (ներգաղթած՝ Մայր Հայրենիք և հոն մահացած):

Իր մահէն առաջ, Զամպազեան իր տունը ու բարձրագոյն իր արուեստի հաւարածուն կտաւ կամ է Թուամանիոյ պատմութեան, որ տունը վերածած է յիշատակարան-Թանգարանի, իսկ տան

ՀԱՅԵՐՆԻՔԻՍ ՄԵԶ...

Ո՛հ ինչ ծայր է, եւ ի՞նչ երգեր, ի՞նչ խախտումներ, ի՞նչ հարսնիքներ, Լեցուցեր են, ասեմ ու եղիք: Ինչքան քաղաք, Սիսիանայ, Ինչքան քաղաք իմաստուն, Ու ի՞նչ կոյտեր, սիրասուն, Լուսանաճաճ աչքերով, Հայրենասիրական խանդով: Ի՞նչ ի՞նչ եղանակներ, հոյակապ, Ուղիներու վրայ, վառ: Եւ ի՞նչ ջրեր, կենսասու, Քալափոխիլ Բու ճամբուղ: Ի՞նչ պարտեզներ, ալիքներ, Պոռնոներով, համադամ: Ի՞նչ մառաններ գինիի, Արեւելոյ, երգող, Ու ի՞նչ մարդիկ՝ հիւրասեր, Եղբայրական սիրով լի: Եւ կա՛ր, երկա՛ր, անհամար, Միանելոյցներ, ամեն սեղ, Կը վերածեն սեւ փառք, Քնքառ, կալուղ մեռախի, Ի՞նչ բարի հոծ բազմութիւն Կը խուժ սուրբ օմաներ, Ի՞նչ մասաղներ ամեն օր, Կը մատուցուին Աստուծոյ: Այն ի՞նչ արեւ, ի՞նչ լուսին, Եւ ի՞նչ աստղեր, պլուլուց, Կը լեցնեն մեր երկինք: Երկինքը՝ մեր հայրենիք: Եւ չիմ տեսներ, սեւ ամպեր, Մեր գլխուն վեր, կուտակուած, Այսօր անվախ, մամիկներն Կ'օրհնեն, իրենց բոլորիկներ, Դա՛հ հայրենիքն է, իմ սէ՛ր, Շաղկապ մեր սուրբ արիւնով, Ու՛ր՝ վե՛ն բո՛ւսած իր գլխով Կը պարծենայ վերելով:

ՍԱՀԱԿ ԳԱԼԱՅԵԱՆ
Գահիրէ, 1972

Ժ Պ Ի Տ

Հարցուցեալ կոյրի մը, որ գիտէր ասեմ սափոր մը ուսին վրայ բռնած եւ ձեռքը լապսեր մը առած կ'երթար:

— Այդ լապսերը ինչ օգուտ ունի երգի:

— Այս լապսերը ինչի համար չէ, այլ երգի համար է որ գիտես նետել եւ ինչ չգտնուիս:

Բժիշկ մը, իր յանձնարարութեան մեկնելու հարցուց:

— Ինչո՞ւ համար ինձմէ կը փախչիք:

— Ա՛հ, պարոն բժիշկ, պատշաճեց պարզապէս մարդը կարծելով, աստեղծ ի վեր չհիւանդանալու, ամօքէն չիմ համարձակիլ երգի մօտենալ:

Փողոցը մկրտած՝ ուսման հայ կարիւրացիներ քաղաքացիին անուանով:

Զամպազեանի օրինակին, մօտիկ անցնալին հետեւած է հանգուցեալ Կարպիս Աւագեան, իսկ այսօր կը հետեին գեղանկարիչ Հրանդ Աւագեան և քոյրը՝ Պէթիկին:

Նիստ հետաքրքիր եղելութիւնը կը յատկանշէ Զամպազեանի մահը, կամ աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսելու, անոր մահուան նախօրեակը:

Իր մահէն հետոյ, Զամպազեանի արձանացած են այս բարձր պատիւին, Արքայ Պալատար (մահացած), Սիրալիի Թորոսեան, (գաղթած՝ դէպի Մ. Նահանգներ) Արամիկ Դարիպեան, (ներգաղթած՝ Մայր Հայրենիք) և Բարթող Վարդանեան, (ներգաղթած՝ Մայր Հայրենիք և հոն մահացած):

Իր մահէն առաջ, Զամպազեան իր տունը ու բարձրագոյն իր արուեստի հաւարածուն կտաւ կամ է Թուամանիոյ պատմութեան, որ տունը վերածած է յիշատակարան-Թանգարանի, իսկ տան

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Փարիզ հրատարակուող «Աւստրալ» շաբաթաթերթը, (խմբագիր Ա. Ալիսանեան) 1 Յունուար 1972 իր թիւին ա. էջին վրայ գտած էր մանր՝ ծանօթ հրապարակագիր Յովհաննէս Պոլոսեանին (այժմ փարիզաբնակ), օտով նաեւ այլ մանրամասնութիւններ (Յովհաննէս Պոլոսեանի քուական, եւ կեղեցի եւայլն):

Այսպէս յստիկ սեղեկութիւններէ եւ Յովն. Պոլոսեանի անձին մասին տուած բացատրութիւններէ ետք, զգածուած, ի յարգանս հայ հրապարակագիրին, «Աւստրալ»-ի մէջ արձագանգած էին այս յօդու լուրին:

Ուրախ եղանք, քաղաքիս «Աւստրալ» օրաթերթին (որուն նախկին

խմբագիրներէն մին եղած է՝ Պր. Յ. Պոլոսեանը) շաբաթ, 12 Փետր. 1972, (թիւ 16149) համարին մէջ երբ հանդիպել կարողացինք, որ Փարիզի «Աւստրալ» շաբաթաթերթին արտաստեղծ իրականութեան եւ թէ, ըստ «Աւստրալ»-ին, Պր. Յովհաննէս Պոլոսեան ողջ է առողջ է եւ կ'ապրի Փարիզի մէջ:

Մենք, այս ուրախ առթիւ երկար եւ առողջ կեանք կը մաղաքենք Պր. Յ. Պոլոսեանին, որ, չնայած իր յառաջացեալ տարիքին, վաստակաւոր եւ նուիրեալ հայ խմբագիրի մը աւելնով կարողացայ տարուակել իր օգտագոյն աշխատակցութիւնները՝ հայ մամուլին:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Այսու կը յայտարարենք Գահիրէի և շրջակայից ընտրելու իրաւունք ունեցող մեր ազգայիններուն, որ ընտրական Նոր յայտարարագիրներու ստացման վերջնական թուական որոշուած է Երեւանի մէջ, 22 Փետրուար 1972, կ.է. ժամը 2:

Ուստի ներկայիս կողմէն կ'ուղղենք իրենց ընտրական յայտարարագիրները տակաւին չլեցուցած ազգայիններուն, որ անպարտիկ կատարելու ընտրական գործողութիւնները:

Յարգելի ընտրողները կրնան ներկայանալ Ազգային Առաջնորդարան Հոգ. Տ. Ներսիս Բ. Վրդ. Բապունեանի, առաւօտեան ժամը 9-էն 1, բացի Կիրակի և տոնական օրերէ, յանձնելու համար ընտրական յայտարարագիրները և կցեալ պաշտօնաթուղթերը:

ԴԻՒՅՆ ԳԱՀԻՐԷՍ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋԵՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Այսու կը հաղորդենք մեր յարգելի հասարակութեան, թէ ըստ եզրագծային կազմական Կանոնագրի 23րդ յօդուածի տրամադրութեան, Թեմակաճ Ստեփաննիս ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Կիրակի, 7 Մայիս, 1972-ին:

Կը հրաւիրենք բոլոր անոնք որ՝
ա. — Հայաստանեայց եկեղեցւոյ զաւակ են,
բ. — Եզրագծային Արարական Հանրապետութեան հպատակ են, անձամբ կամ հօր հպատակութեամբ և այս պարագան հաստատող վկայագիր մը (կրնայի՛ն) ունին ի ձեռին,
գ. — Ընտրութեան թուականին 21 տարիքը լրացուցած կ'ըլլան,
դ. — Առնուազն երկու տարիէ ի վեր կը բնակին Գահիրէի մէջ կամ Գահիրէի շրջանին պատկանող գաւառներու մէջ,
ե. — Անուանարկիչ դատաւարութիւն չեն կրած,
զ. — Անանկացած կամ արգելուած չեն երթարկուած,
ներկայանան Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարան, լեցնելու համար իրենց ընտրական յայտարարագիրները, միասին բերելով իրենց հրապարակութեան թուղթը և ծննդեան վկայականը:
Կարեւորութեամբ կը յիշեցնենք թէ անոնք, որ 1971 Մայիս 2 թեմական մասնակի ընտրութեան առիթով լեցուցած են իրենց ընտրական յայտարարագիրները, պէտք չունին նոր մը լեցնելու:
Ըստ կազմական Կանոնագրի 12րդ յօդուածի տրամադրութեան, ընտրելու իրաւունք ունեցող ազգայիններու անուանացանկը, ընտրութեան թուականին երկու ամիս առաջ պիտի կախուի Ազգային Առաջնորդարանի մէջ ի տես ժողովրդեան՝ ստուգումի համար:

ՍԱՀԱԿ Ա. ԲԶԵՅ. ՇԱԲԱՐԱՆ
ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

ԼԻԲԱՆԱՆ

«ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՍՈՒՐԱՑԱԿԱՆՆԵՐԸ» ԱՐԱԲԵՐԵՆՈՎ

Պէյրուսի մեր պատշոնակից «Այգ»-էն կը սեղեկանանք, որ Պէյրուսի Հայկական բեմերուն վրայ Յունուար-Փետրուար ամիսներուն կը ներկայացուի Յակոբ Պարոնեանի «Մեծապատիւ Մուրացեաններ» (Արաբեկներով), Լիբանանեան խումբի մը կողմէ:

Դերակատարներն են՝ Շիւքրի Թիւրքալլահ, Ամար Բեթապ, Ռուպէ Պուսթա, Փասրի Ապսըլայ, Կը մասնակցին՝ Մոհամմէս Յալաքսիս, Յակոբ Նոյալեան: Ներկայացումը առաջին անգամ տեղի պիտի ունենայ հանդիսատեսին մէջ, Շաբաթ 29 Կիրակի, 30 Յունուար 1972, երեկոյան ժամը 9-30ին:

Թեմակալ Առաջնորդը կը տեսնէ իր վերադարձ, անոր Աջը կ'առնէ իր երկու ձեռքերուն մէջ, ջանք կը թափէ ուժգնօրէն սեղմելու զանոնք ու մինչ Հոգ. Տ. Տիրար Վարդապետ, երկնալաց աղօթքներ կը կարդայ հայ մեծ աղօթող Գրիգոր Նարեկացիին, ան, իր փրկիչական վաթարսցած գոյութեան տակաւին ներած չափով, կը նայի դէպի վեր, դէպի երկինք ու յօգնած շնորհով աջակցէ կ'արտայայտէ ինքզինքը:

— Տէ՛ր, հիմա տեսայ իրա՛ւ հայկական դիմք ունեցող հայ վարդապետ, ու այժմ, կրնաս հոգիս առնել... Բաւարարուած եմ լիովին:

Այսպիսի յուզիչ իրադէպով մը վարագոյրը կ'իջնէ կեանքին վրայ ուսման հայ անձնաւորութեան մը, որ Թուամանիոյ կտակած իր թանկարժէք հաւարածոյով, քաղցր յուշ մը կը մնայ Պոլսէն իր հայկական յիշատակարան-Թանգարանի մէջ:

ԳԵՌՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ
Պէյրուս (Շաբ. 3 Եւ վերջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱՐԿԱԿԱՆ

چاهاکیر
جريدة اسبوعية

ص. ب ٢١١١ بالقاهرة - ٢٤٤٤ - ت ٩١٥٠١٣

صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سريديان (باللغة)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Հիմնադրված 1948 թ.

Տպագրանակ 3000

Արտոնադատ — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԵԱՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱԲԱՆ

ՆՈՐ ԵՐԱՆ ԹԻՒ 417 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1972

ՀԱՏԸ ԶԵՆՈՒՄ 3 ԵՎ . ԴՆԿ . ԿԱՄ 25 ԼԻՐ . ԴՆԿ .

١٩٧٢ — الخيس ٢٤ فبراير ١٩٧٢

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱՍՏԱՆԱՐՀԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԸՆԴՀ. ԲԱՐՏՈՒՂԱՐ

ՏՈՒՔԻ. ԷՕԺԷՆ ՊԼԷՅՔԻ

ՍԱՅՐ ԱԹՈՒ Ս. ԷԶՍԻԱԾԻՆ ԱՅՏԸ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սոյն թուի փետրուարի 1-4-ի օրերին, պաշտօնական այցով Մայր Աթոռում էր գտնուում եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդի ընդհանուր քարտուղար Տոքթ. Էօժեն Գարսոն Պլեյքը, Մեծարգոյ հիւրին ուղեկցում էին Ռուս պրավոսլաւ եկեղեցու կողմից Հոգեշնորհ Հայր Քիւրէլ վարդապետը և թարգմանիչ Սերգէյ Կորզեւը:

Փետրուարի մէկին, Երեւանի օրը ժամը 17ին, յարգարժան հիւրերին դիմաւորելու և բարի գալուստ մաղթելու համար Երեւանի օդանավակայան էին եկել Մայր Աթոռի ներկայացուցիչներ Գեորգի Տ. Յուսիկ-Եպիսկոպոս Սանթրոքեանը, Տ. Գէորգ Վարդապետ Սերայտարեանը, Մայր Աթոռի միջկեղծեցական յարաբերութիւնների ընդհանուր քարտուղար Պարգե Շահբազեանը, Մայր Աթոռի դիւանապետ Հայկ Առաքելեանը և Յակոբ սարկաւազ Կէօք-ճեանը:

Հիւրերին դիմաւորելու համար օդանավակայան էր եկել նաև ՀՍՍՀ Մինիստրների Սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ տեղակալ Պրն. Սուրէն Յովհաննիսեանը:

Ժամանումից յետոյ հիւրերը առաջնորդուեցին Մայր Աթոռ և ընդունուեցին Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի կողմից: Նորին Սրբութեան և Տոքթ. Պլեյքի միջև տեղի ունեցաւ զրոյց էքլեմենիք շարժման և հայ եկեղեցուն վերաբերող հարցերի շուրջ: Երեկոյեան ընթրիքից յետոյ, հիւրերը մեկնեցին Երեւան Արմենիա հիւրանոցում իրենց յատկացուած յարկաբաժինները:

Փետրուարի 2ին, Զորքաբերի օրը, հիւրերը այցելեցին Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անուան պետական մատենադարանը, Երեւանի Ս. Սարգիս առաջնորդանիստ եկեղեցին, Նոյնի յուշարձանը, Երեւանի թանգարանը, այնուհետեւ եղան Օշականում և իրենց յարգանքները մատուցեցին Ս. Մեսրոպի շիրմին:

Նոյն օրը, կէսօրին, վեհարանում, ի պատիւ մեծարգոյ հիւրին, տրուեց պաշտօնական հաշկերոյթ, որին ներկայ էին ՀՍՍՀ Մինիստրների Սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Պրն. Սարգիս Գասպարեանը, նախագահի տեղակալ Պրն. Սուրէն Յովհաննիսեանը, Գեորգոյն Հոգեւոր Խորհրդի անդամները և Մայր Աթոռի միաբանութեան ու պաշտօնէութեան ներկայացուցիչները: Ժաշկերոյթի ընթացքում փոխանակուեցին բաժակաճառեր:

Երեկոյեան, Մայր Տաճարում տեղի ունեցաւ համատեղ էքլեմենիք աղօթք, որից յետոյ Նորին Սուրբ Օծուծիւնը ջերմ խօսքերով ողջունեց պատուարժան հիւրի ներկայութիւնը Մայր Աթոռում: Դրուատելով նրա մատուցած ծառայութիւնները էքլեմենիք շարժման զարգացման և քրիստոնէական եկեղեցիների միութեան ամրապնդման գործին իբրեւ եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդի ընդհանուր քարտուղար:

Վերջում, ի պատիւ յարգելի հիւրի, Մայր Տաճարում տեղի ունեցաւ հոգեւոր համերգ Մայր Տաճարի երգչախմբի կատարմամբ՝ ղեկավարութեամբ խմբավար Պրն. Խորէն Մեյլանճեանի: Կատարուեցին հայկական, ռուսական և արեւմտաեւրոպական եկեղեցական երգեր:

Փետրուարի 3ին, Հինգշաբթի օրը, առաւօտեան ժամը 11ին, Տոքթ. Պլեյքը իր ուղեկիցներով մեկնեց Ս. Գեղարդի վանքը, որտեղ արժանացաւ ջերմ ընդունելութեան: Վերադառնալիս հիւրերը դիտեցին նաև Գառնիի վերակառուցուող հեթանոսական տաճարը:

Նոյն օրը, հիւրերը ժամը 18ին, Տոքթ. Պլեյքը ներկայ եղաւ Հոգեւոր ձեմարանում իր պատուին կազմակերպուած ուսանողական հանդէսին:

Փետրուարի 4ին, Ուրբաթ օրը, բարձրաստիճան հիւրը եւ նրան ուղեկցող անցին այցելեցին Ս. Հռիփսիմէի Տաճարը, ապա դիտեցին հին վեհարանի թանգարանը եւ Մայր Աթոռի տպարանը: Ժամը 3ին, վեհարանում տրուեց ողջերթի հաշկերոյթ, որից յետոյ Վեհափառ Հայրապետի եւ Տոքթ. Պլեյքի միջև տեղի ունեցաւ զրոյց, սրտագին եւ ջերմ միջնորդում:

Ժամը 17ին, հիւրերը հրաժեշտ առնելով Վեհափառ Հայրապետից, ուղեւորուեցին օդանավակայան՝ մեկնելու Մոսկուա:

Բարձրաստիճան հիւրերին օդանավակայանում ողջերթ մաղթեցին Մայր Աթոռի ներկայացուցիչները եւ ՀՍՍՀ Մինիստրների Սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ տեղակալը:

Ս. Էքմիաժին, 5 Փետրուարի 1972 թ.

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԻՔՍԸՆ ԺՈՂ. ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու նախագահ Ռիչըրտ Նիքսոնը, որ քանի մը ամիսներ առաջ անակնկալօրէն աշխարհին տեղեկացուց ժողովրդային Չինաստան այցելելու իր ժառանգութիւնը, ներքեւ քաղաքական քննարկումներու շրջանում, 21 Փետրուար 1972, փէյրին ժամանեց:

Օդանավակայանին մէջ՝ բացի Չինաստանի վարչապետ Շու Էն Լայէ, չին պետական և պաշտօնական անձնաւորութիւններէ և ամերիկացի լրագրողներէ, ոչ մէկ օտար դեմք կամ ներկայացուցիչ եկած էր բարեկամութեամբ թելու, փորձաքննարկային անկախ նուիրումներ չստեղծուելու համար:

Նախագահ Նիքսոնի այցելութիւնը պիտի տեւէ ութ օր, որոնց ընթացքին ան պիտի բանակցի չին ղեկավարներուն հետ՝ երկու

երկրներուն միջեւ յարաբերութեանց, ինչպէս նաև համաշխարհային հարցերու մասին:

Չինաստան իր ժամանումէն երեք ժամ ետք, ԱՄՆի նախագահը ընդունուեցաւ Մաօ Տէ Թունկի կողմէ, այս վերջնային բնակարանին մէջ, Այս հանդիպումը տեւեց մէկ ժամ:

Չին և ամերիկեան բանակցութիւնները տեղի կ'ունենան Նիքսոնի և Շու Էն Լայի կողմէ գլխաւորուած պատուիրակութեանց միջև:

Յարգ ոչ մէկ յստակ տեղեկութիւն տրուած է բանակցութեանց նիւթերուն մասին:

Ամերիկեան պատուիրակութեան մաս կը կազմեն նաև Արտային Գործոց նախարար Պր. Ուիլիամ Ռոնըլդ և Ազգ. Ապահով

վութեան հարցերու նախագահան խորհրդական Պր. Հենրի Բիսինկը:

Նիքսոնի Չինաստան այս այցելութեան մօտէն հետաքրքրուած են շատ մը պետութիւններ, ի մասնաւորի Ճապոն և Մեծն Բրիտանիա, որոնց առեւտրական շահերը, այս բանակցութեանց առթիւ, կրնան մեծապէս վնասուիլ:

Չին և ամերիկեան բանակցութեանց աւարտին հրատարակուելիք պաշտօնական հաղորդագրութիւնէ, աւելի յստակ պիտի ըլլան այս բանակցութեանց նիւթերը հարցերը և անոնց մասին երկու կողմերուն դիրքերը:

Թէ ինչ աղբյուրաբաններ պիտի ունենան նախագահ Նիքսոնի ժող. Չինաստան այցելութեան միջազգային քաղաքականութեան վրայ, այդ հարցումին երկար ժամանակ չպիտի կարողանան պատասխանել՝ նոյնիսկ ամենափորձառու դիւանագէտները:

Գայի (Հայկ Բժշկեան) Յուշարձանը

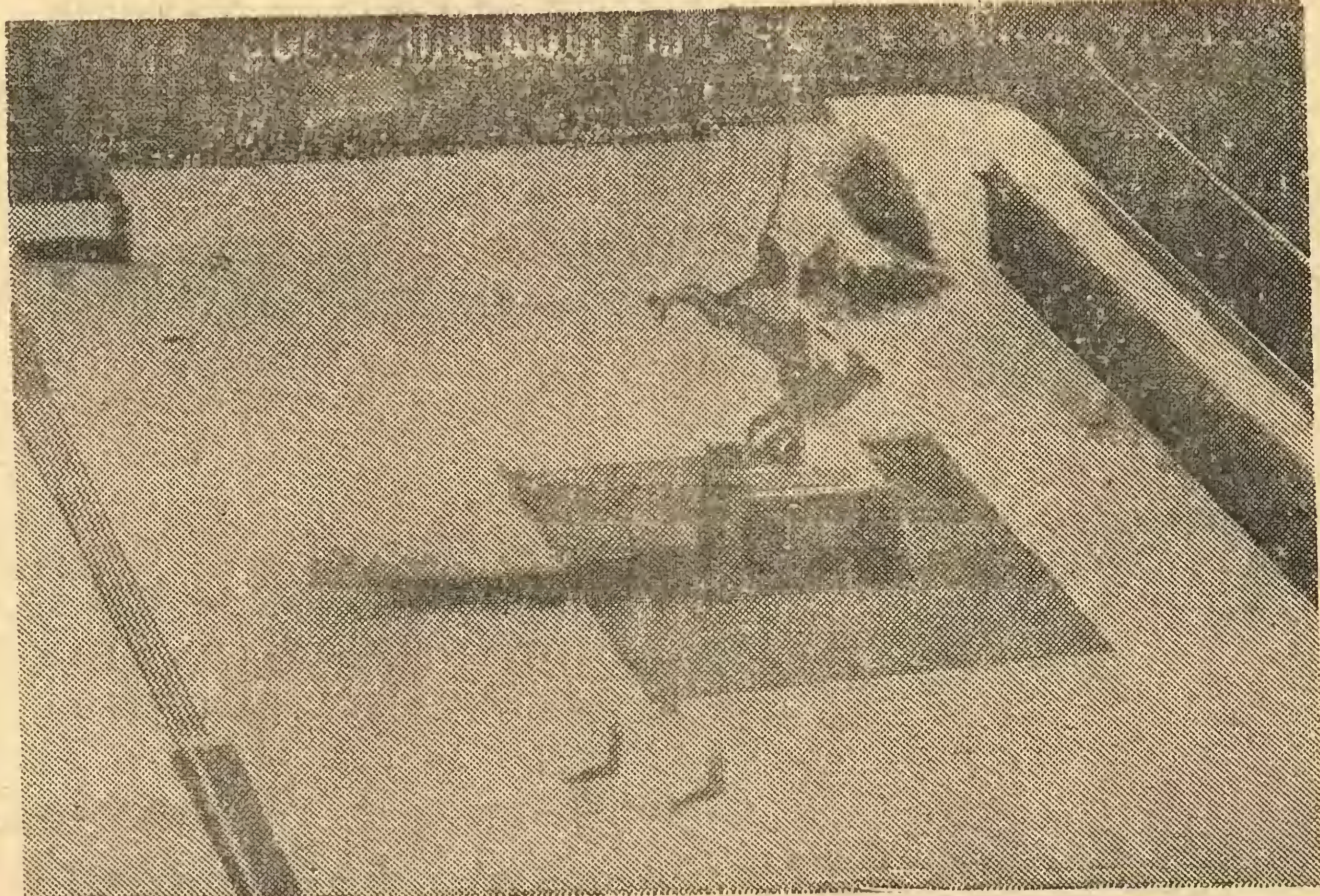
ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԷՋ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Հանգիւր»-ի)

Խորհրդային Միութեան մայրաքաղաք՝ Մոսկուայի, անցեալ տարի միթինկով մը յաւերժացուցած էր հայ անուանի գործարար Հայկ Բժշկեանի (Գայ) յիշատակը, յուշատախտակ մըն ալ զետեղելով Ուսաչեւ փողոցին վրայ գտնուող այն տանը վրայ,

Շուտով Երեւանի մէջ կը կանգնի՝ արուեստագէտ Սուրէն Նազարեանի քանդակած հսկայ արձանը, որ ունի 10 մետր բարձրութիւն:

Հնչակեան հին սերունդի խիզախ գործարարին յուշարձանը պիտի ունենայ 60 մետր երկա-

Յուշարձանին եւ համալիրին մանրամասնակցութիւն

որտեղ 1927-35 թուականներուն ապրած էր հայ մեծ գործարարը:

«Հանգիւր»-ի ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ, որ այդ յուշատախտակին վրայ չէր արձանագործուած գործարարին իսկական անունն ու ազգուիւնը: Թարգարծան հայորդին, որուն մասին հայ մամուլը վերջին տարիներուն միայն սկսաւ գրել, այսօր պաշտամունքի առարկայ մըն է՝ հայրենի թէ ըսփիւրքի հայութեան համար:

Թուականը և 40 մետր լայնութեամբ հարտարապետական հիասքանչ համալիր մը:

Կանցնին քանի մը ամիսներ և այստեղ այցի կուգան մեքորեայ և ապագայ սերունդներու ներկայացուցիչները՝ իրենց յարգանքի տուրքը մատուցանելու մեծ հայորդիին, որն իր կեանքը նուիրեց մեր ժողովուրդի ազատագրական պայքարին:

Յ. Յ. ՍՍԵՏԻ

Դաւեթբ

ՄԱՍՈՒԼ

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՈՒԺ՝ ԱՂԲԵՆ

Ուժի ապագայ աղբիւր պիտի դառնայ աղբը: Գիտնական գերեմն եւս աման էլեկտրական ուժ ստանալու կերպը՝ աղբէն:

Պիտի ստացուի բիոմիկան վառելանիւք մը, որ պիտի վերածուի ինքնաշարժի վառելանիւքի, արեւստական աղամանդի եւ անուրէն լոյսի:

Աղբէն լոյս... Բարոյական դա՞ս մը՝ ապիւր, աշխարհի, որ մարդիկ բաժնէր է խուսբեում: պիտանին եւ անպէտք, կաշեւոր եւ անկաշեւոր, ունեւոր եւ չունեւոր ու այս բաժանումէն ծնէր է անհաշիւ շարի:

Այն մարդը որ ինքզինքն անպէտք գայ, աղբի պէս բաց մըն է ուրիշի աչքին:

Ասեմ է որ աղբը լոյսի վերածողներ խորին լուրջ կեցով՝ լեկալեւում, գրկուածներու եւ բնկերութեան համար՝ անպէտք դարձած մարդկային... աղբի մասին ալ:

Եւ փոխանակ բազմամիլիոն ոսկի յաղակեցնելով՝ աղբի եւ մոխիրի վերածելու քաղաքներ ու գիւղեր, դառնէ ու անտառներ, փորձեն լինել հակառակը: այդ գուժաւորները՝ ապրի՝ ցկատուները վերածն լաւ եւ օգտակար անհատներու, որոնք պէտք ունին առաջ եւ աման լոյսի...:

Գիտնական ցուցումը այստեղ կանգ չ'առնէր, անուրէն...:

ԱՅՐ. ՏՈՒՆ

ՀԱՄԱՌՈՅՐԸ

ՌԱՖԱՅԷԼ ՄԵՂՐԱՊԵԱՆ

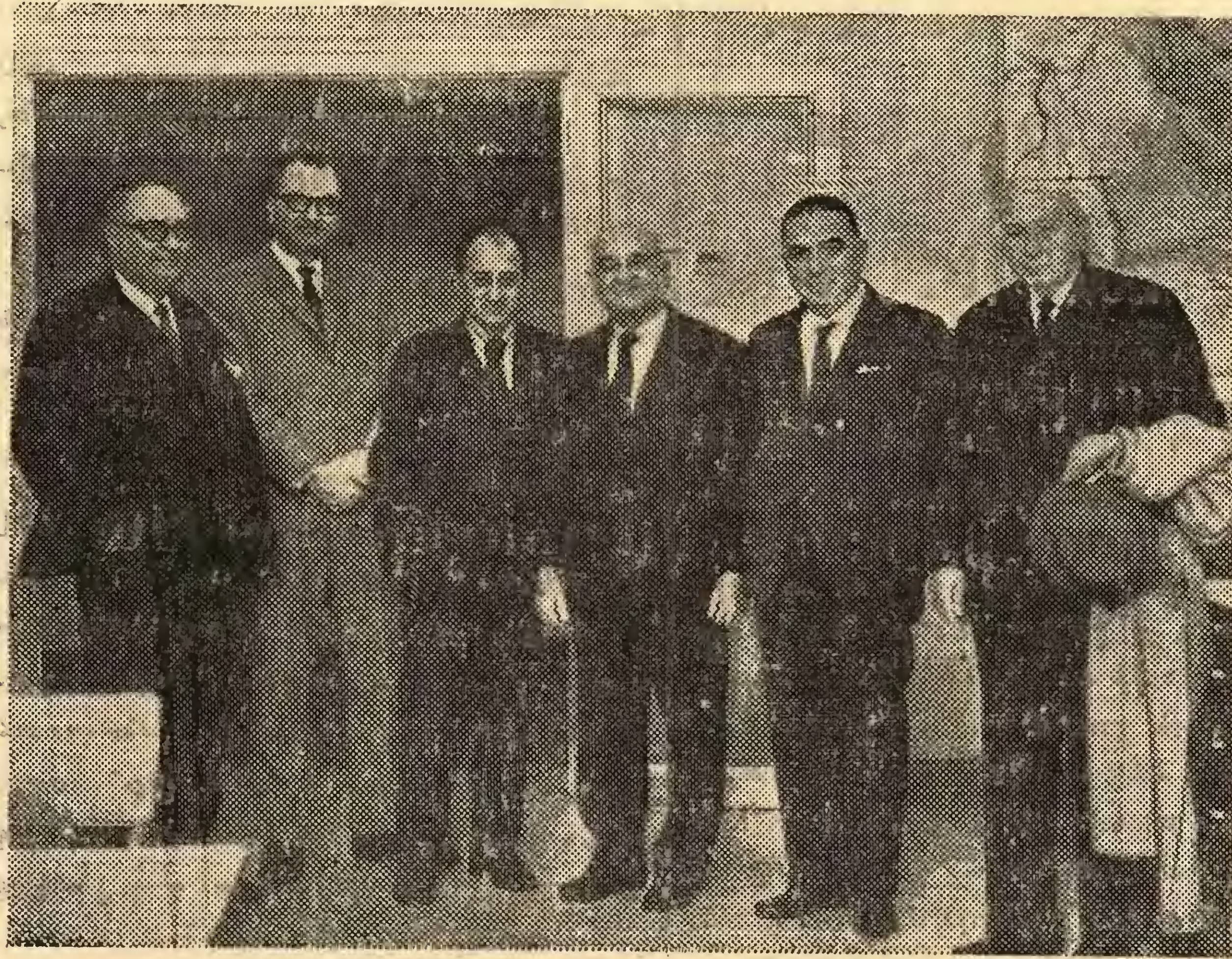
ԱՆՈՒԱՆԻ ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՂ ԼԵՒՈՆ ՔԵՇԻՇԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպես մեր անցեալ թիւով հաղորդած էինք, Երկուշաբթի, 14 Փետրուար 1972, կ. Ե. ժամը 9 30ին, Հելսինկիյի Նուպար-Բանի Ազգ. Վարժարանի «Պրը-տանեան» սրահին մէջ ելոյթ ու-նեցաւ՝ անուանի հայ լրագրող և ՄԱԿի մէջ եզրկատուի մեծ օ-րաթերթ «Ալ-Ահրամ»-ի ինչպէս նաև զանազան արարական ծա-նասփիւռի և պատկերասփիւռի

լիոնատէրերով, գործարանա-տէրերով և այլ: Հայ ժողովուրդը այսօր երկու հատուածներէ կազմուած է, առաջինը՝ Մայր Հայրենիքի մէջ ապրող մասը, երկրորդը՝ այն հատուածը որ կը կոչուի սփիւքահայութիւն:

Պարուի և այդ շրջաններուն մէջ բնակող հայազգի բնակիչներուն համար:

Երկրորդ մասը սփիւքա-հայութեան, ըստ Պր. Լեւոն Քե-շիշեանի, այն է որ կը բնակի զարծեալ Ս. Միութեան սահ-մաններէն ներս և սակայն օտա-րացման մեծ վտանգին մէջն է, այն թափով ինչ թափով որ է Ֆրանսահայութիւնը կամ ամե-րիկահայութիւնը: Այս մասը կը կազմեն այն բազմահազար հայե-րը, որոնք կը բնակին Հիւսիսա-յին Կովկասի, Մոսկուայի, Քիեի, Լենինկրատի, Դաշէնի և այլ հեռավոր շրջաններուն մէջ: Այս տեղերու հայերուն մեծ մասը արդէն իսկ չի խօսիր իր մայ-րենի լեզուն և միայն զգացու-մով առ այժմ հայ է և միակ առաւելութիւնը՝ այն է ա-նոնց համար, որ աւելի յաճա-խակի և հեշտ պայմաններով ա-ռիթը կրնան ունենալ այցելելու Ս. Հայաստան, որպէսզի և ազգային՝ զգացումներով թար-մանալու:

«Ալ-Ահրամ» օրաթերթի խմբագրատան մէջ, եզրկատու լրագրող Պր. Լեւոն Քեշիշեանի հետ:

Այն Լեւոն Քեշիշեան (արտաստ.՝ «Յուսաբեթ»), ՊՊ. Կայծ Կոկանեան (խմբագիր՝ «Յուսաբեթ»), Ալեքսանդր Սարգսյան (երգիծակարիչ՝ «Ալ-Ախպար»), Լեւոն Քեշիշեան (Ալ-Ահրամ) քրքրալից ՄԱԿի մէջ, Նիւ Եորք, Ամերիկայի Սփիւքահայութեան (խմբագիր՝ «Ահրամ») և Սարգիս Պալանեան (Սփիւ-կանաթեր - խմբագիր՝ «Ջահակ») ի

կայաններու թղթակից Պր. Լե-ւոն Քեշիշեան, Նիւ Եորքի մէջ, «Հայ Իրականութիւնը Այսօր»:

Այս հանդիպում-հաւաքո-թը նախաձեռնուած էր Պահլիճի Հայ Մշակոյթի Բարեկամներու Մարմինի կողմէ, որուն ատե-նապետը՝ Պր. Ալեքսանդր Սա-րգսյանը բացումը կատարեց Ե-րկուշաբթիի ու իրեն յատուկ պի-նիմաստ և զուարթաւու խօս-քերով ներկայներուն ծանօթա-ցուց օրուան հիւրը:

Պր. Լեւոն Քեշիշեան, որ լրագրական ասպարէզէն ներս մօտ քառորդ դարու փորձառու-թիւն և վաստակ ունի, իր զիւ-րահաղորդ արտայայտութիւն-ներով, ներկայներուն ուշադրու-թիւնը հրաւիրեց իր վրայ՝ Ե-լոյթի ամբողջ ընթացքին:

Ան իր նիւթին մօտեցաւ յստակ և ուղիղ մօտեցումով, միշտ շեշտելով որ իր արտա-յայտութիւնները զուտ իր անձ-նական համոզումներն էին, ներ-կայի ազգային և միջազգային իրադարձութիւններու լոյսին տակ:

Պր. Քեշիշեան նախ պարզեց հայ ժողովուրդի ներկայ գոյա-վիճակը, Ըստ թէ հայութիւնը այժմ կ'ապրի իր ռիսկեղաւրդ, քանի որ իր Մայր Հայրենիքին մէջ ունի պետականութիւն, ա-րագործն կը յառաջդիմէ զէպի գիտութեան, մշակոյթի, ճար-տարարութեան, գրականութեան բարձրանքները, իսկ արտադրա-մանի մէջ ալ տնտեսական բար-գաւած դիրք կը զբաւէ՝ իր մի-

թեան այս զանգուածն է միայն, որուն ոչ թէ օտարացման վը-տանգ չի սպառնար այլ և շնոր-հիւ հայ պետականութեան գո-յութեան և յիսուն տարիներու կարճ ժամանակամիջոցին մէջ հայ մշակոյթին, գիտութեան և ճարտարարութեան ունեցած հսկայական յառաջդիմութիւն-ներուն, հայ ժողովուրդի գոյու-թիւնը դարձած է անխորտակելի և ընդհակառակը մեր քոյրերն ու եղբայրները այստեղ արագ թափով կը յառաջդիմեն մշա-կոյթի, ճարտարարութեան, գի-տութեան և այլ բոլոր բնագա-ւառներէն ներս:

Ս. Հայաստանը այսօր միակ և ապահով կեդրոնն է հայա-պահպանման:

Պր. Լեւոն Քեշիշեան իր այս հաստատումները ըրաւ հիմնուե-լով ոչ միայն իր կարգացած-ներուն և լսածներուն վրայ, այլև իր քանակական տեսիլի ու-նեցած խոր համոզումներուն վրայ: Արդարեւ ան Մայր Հայ-րենիք այցելած էր 1968ին և մօ-տէն ծանօթացած այնտեղի բո-լոր իրադարձութիւններուն:

Գալով սփիւքային, ան ըս-փիւքահայութիւնը բաժնեց Ե-րեք կարգի: Առաջինը՝ հայու-թեան այն զանգուածները, ո-րոնք կ'ապրին Ս. Միութեան սահմաններէն ներս և Ս. Հա-յաստանի անմիջական մերձա-կայքը, սահմանամերձ շրջան-ներուն մէջ՝ որոնք են Ախալցա, Ախալքալաք, Դարբազ և Նա-խիջեւան: Ան շեշտեց որ այս շրջաններու հայութիւնը, որ տեղւոյն բնակչութեան բացառ-մով մեծամասնութիւնը կը կազ-մէ՝ 80-90 առ հարիւրը, զերծ է օտարացման վտանգէ և հաս-տատեց, որ Ախալցալ հաշը այն-բան հայ է որքան Երեւանը և նոյն զգացումներով կ'ապրի, Դանդաղ օտարացման վտանգ մը գոյութիւն ունի թէ և թէ ֆիւլսի,

Սփիւքահայութեան եր-րորդ մասը կը կազմեն այն բո-լոր հայերը, որոնք կ'ապրին Ս. Միութեան սահմաններէն դուրս, տարածուած աշխարհի զանա-զան մասերուն վրայ, Մերձաւոր Արեւելէն մինչ Եւրոպա՝ մանա-կան Փարիսի, Ամերիկայից, Հիւսիսային թէ Հարաւային, Աւստրալիա և այլուր:

Մերձաւոր Արեւելքի մէջ թէ և դանդաղ և սակայն ծուլումի վտանգը միշտ գոյութիւն ունի, նոյնիսկ ամենաապահով կար-ծեալ Հիւսիսային մէջ: Արաբա-նա աշխարհի մէջ ապրող հայե-րուն մեծագոյն սխալը եղած է, որ անոնք սկիզբէն ի վեր մեկու-սացուցած են իրենց համայնքը և կղզիացած վիճակի մէջ ապ-րած են, ոչ մէկ յարաբերութիւն կամ կապ պահելով ընդ ժողու-վուրդին հետ, ինչ որ մեծ սխալ մը եղած է, և հոն՝ ուր տեղացի ժողովուրդին ազգայնական զգա-ցումները սկսած են զօրանալ, հայերը անհանգստաւ ալ զգա-ցած են ու սկսած են գաղթել:

Այսօր ըսաւ Պր. Քեշիշեան, մօտ 200.000 հայեր հաշուող Լի-բանի մեր համայնքին մէջ չկան լաւ արաբազէտներ (ի հար-կէ բաւարար թիւով), չկան ա-րաբներով արտայայտուող հայ լրագրողներ, չկայ արաբերէն լեզուով հայ մամուլ, Այս դրու-թիւնը կրնայ վտանգաւոր դառ-նալ մանաւանդ՝ երբ տեղացի ժողովուրդին ազգայնամոլու-թիւնը աւելի զօրանայ և միտո-լորտը հայուն համար անհա-նգստեղի դառնայ: Քիչ չէ՝ թիւը այն հայ ընտանիքներուն, որոնք նոյնիսկ Լիբանանէն ամէն շա-բաթ կը հասնին Նիւ Եորք և անկէ կ'անցնին Լոս Անճելըս (Գալիֆոռնիա) և պիտի պատա-հի որ օր մը Լոս Անճելըսը՝ Ե-րեւանէն ետք դառնայ աշխարհի ամենահոծ հայութեամբ քա-ղաքը:

Ֆրանսահայութեան ապա-գայի մասին շատ յոռետես է Պր. Քեշիշեան: Գալով Միացեալ Նա-հայեցիներու մէջ բնակող հայու-թեան, ան յստակօրէն բացատ-րեց ներկայի հայութեան երեք սերունդները, տարեցը. միջինը և նոր սերունդը:

Ամերիկահայ (Ա. Մ. Ն.) հա-մայնքը հազիւ 60-70 տարիներու կեանք մը ունի: Մեծ թիւով հայեր այդ ժամանակներէն եկած

(Շաք. տն. էջ 4)

Վերջերս Նուէն իրեն վա-տառող է զգում, գլուխը ցաւում է, մարմինը կոտորտւում, նա պառկած է գլուխը բարձին, իսկ մտքերը թռել են հեռուները...

Բովոն, կայտառ աղջիկը դարձել է լուսկեաց ու ամէն ինչի նկատմամբ անտարբեր...

Նա յաճախ է առանձնանում մերթ վերջում է գրեթէ, հենց այնպէս բացում, մի քանի տող կարդալուց յետոյ մի կողմ է նե-տում, մերթ վերջում առաջ նրա-գում է ինչ-որ մեղեդի ու ինքն իրեն ձայնակցում... Յետոյ անըս-պասելի անից դուրս է փախչում, ճեմում գետակի միւս ափից ըս-կէից առնող անտառի եզրին, դի-տում իր առջև տարածուած ծաղ-կաշատ մարգագետինը, պիկում հաճուրդով ծաղիկներից մէկն ու սեղմում կրծքին... Ապա վազում է դէպի մերկ բլրագագա-թը, նայում շուրջը, ձեռքերը տարածում օդում... Գանկանում է գրկել բնութիւնը...

Յետոյ... Միայնակ նստած է գետակի ափին, հովանի դարձած ուռնիք ստուգելով, ոտքերն ան-փութօրէն պարզած դէպի վեր գետակը, ձեռքին ծաղկեպսակ:

Մի միայնակ մայր անսպասե-լի, կարծես երազի մէջ, լսում է...

— Նուէն...

Նա ակամայ տեղից վեր է թռչում, չիմտած իրեն կարգի է բերում: Զգում է, որ աչքերը հրացոլ են, այտերը շառագունած, շուրթերը...

— Նուէն...

Տղան փորձում է խօսել, ար-տայայտել իր զգացումները, բայց ոչինչ չի կարողանում ասել... Բա-ռերը խեղդում են կոկորդում...

— Նուէն...

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԵՑ ՀՈՉԱԿԱՌՈՐ ԿԻՆԵՐ

ԿԱՐՃ ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ՓՐՈՓ. ՏՈՔՐ. ԱՆՆԱ ԱՍԼԱՆԻ ՀԵՏ

Իտալիոյ (Ինթերգոնթինեն-թալ) ֆիլմ շարժանկարի ձեռնար-կութիւնը կ'իրագործէ ժապաւէն մը նուիրուած կարգ մը կին անձ-նաւորութիւններու, որոնք քա-ղաքական, գիտական, մշակութա-յին կամ ընկերային բնագաւառի մէջ կը տանին աշխարհածանօթ գործունէութիւն մը: Իրեւ գի-տութեան ներկայացուցիչ, փա-մանակակից Հոյակապուր կ'ըն-շարժանկարին համար ընտրուեցաւ գիտական Փրոֆ. Աննա ԱՍԼԱՆ, ճանչցուած աշխարհի շատ մը եր-կիրներու մէջ, եթէ նկատի ունե-նանք միայն այն իրողութիւնը, որ վերջին տարւ տարիներու ըն-թացքին, ան ստացաւ 65.000 ա-ւելի նամակներ, ֆիլմին համար քննարկեցան նաև Ինթեր Կանթի, Վալանթինա Փրեմեովա, Մարիա Գալան, Քոնքա Քիլի, ձուռն Գը-րաուճոն Եւալին:

Մեր ակնաւոր խօսակիցը բարեկամութիւնը ունեցաւ առելի ընդարձակօրէն մեզի խօսելու յիշ-եալ սովորականէն զուրկ շարժան-կարային ժապաւէնի մասին:

— Այսպէս, ուրեմն ինչդիմե-կը գտնեմ շարժանկարի առաջնա-կարգ գերասանի դերքին մէջ, այսպիսի բան մը երբեք պիտի չկարենայի մտածել: Բայց, ան-կեղծ խօսելով, իրագործողներուն զաղափարը զիս կ'ուրախացնէ ոչ այնքան այն իրողութեան համար, որ ես կը խօսիմ իմ կեանքին և գիտական գործունէութեան մա-սին (նկարահանումները կատար-

Արմէն էր: Նոյնիսկ աղջկայ համար աննկատ, նրա ձեռքերից յերցնում է ծաղկեպսակը, դնում է Նուէնի գլխին, ամուր գրկում ու երկար, շատ երկար համբու-րում...

... Ցանկարծ չքանում է քնաշխարհը, կարծես վարագոյրի վրայ պատկերուած են Արմէնը, Արտիկը, Վանիկը ու նորից Ար-մէնը, ու միայն Արմէնը...

Անցել են տարիներ: Արմէնի հոգսերը շատացել են: Գործարան, աշխատանք, դասախօսութիւններ՝ ինստիտուտում, գիտական ուսում-նասիրութիւններ ու քննարկում-ներ, ժողովներ ու գիտաժողովներ, անհատական հասարակական աշ-խատանք և... և այսպէս ամէն օր, անձնականը մոռացած, միայն երբեմն տուն, միայն երբեմն Ե-րեւանը ու կին...

Հանգստեան օր է: Նա պառ-կած է գլուխը բարձին, իսկ մըտ-քերը թռել են հեռուները...

— Ոչինչ, սիրելիս, մի ան-հանգստացիր: Ես հիմա բժիշկ կը հրաւիրեմ, — գրեթէ մի կողմ հրե-լով, փողկապն ուղեղի մէջ փաղաք-շարք ասում է Արմէնը:

«Բժիշկ կը հրաւիրեմ», — միայն այդքան, մտածում է Նու-էն ու շերտից չորացած շուրթերն ատամներով սեղմած խռովայնոյ շատում է:

Արմէնը նայում է նրան... Նուէնի աչքերը հրացոլ են. այն-պէս, ինչպէս ուռնիք հովանու տակ, այտերը շառագունած, շուր-թերը... և Արմէնը, շոյնիսկ իր համար անսպասելի, ամուր գրկում է անդամադիր կնոջը և սեղմում իրեն, ու երկար, շատ երկար հա-մբուրում:

— Մի գնա Արմէն, բժիշկ պէտք չէ...

Լեւոն Հոյի մէջ, այլ մանաւանդ այն՝ որ Իտալացի սինէմաթիստը, այս օրերուն, նկարահանելին Պրեմեովա Մերձաւորութեան ինս-տիտուտը:

Ինծի սքանչելի առիթ մը ըն-ծայուեցաւ ցոյց տալու համայն աշխարհի, այս անգամ պիճախօս պատկերներով, այն նշանակալի իրագործութիւնը, զորս ձեռք է բերած ռուսական բժշկական գիտութիւնը, այն սքանչելի պայ-մանները, զորս կը ստեղծէ մեր պետութիւնը ժողովուրդի առող-ջապահութեան համար:

Հ. — Ձեր ժամանակը կը բաժ-նէ ինստիտուտի և իւրաքանչեւ հե-տազօնութեան միջև, տա՞ն փնտը-ւած կ'արտասանման ինստիտու-տին կողմէ: Ինչպէս կը յաջո-ղիք իրականացնել այս բոլորը:

Պ. — Տարածա՞ զանազանու-թիւն մը ընելով աշխատանքի և ազատ ժամանակի միջև: Այսինքն, աւելի ճիշդ, ժամանակը կը յատ-կացնեմ իմ աշխատանքիս: Մեծ գոհունակութիւնները, զորս կը զգամ, հիւանդներու կողմէ ստա-ցած շնորհակալութիւնները ինծի կ'ընծայեն այն ներքին հրաշքը, որ շարունակաբար ինծի նոր ու-ժեր կուտայ:

Հ. — Կրճա՞ր յուսարանել ըս-ւածները: Աւելի ճիշդ, ի՞նչ ար-ձանագրած կ'եմ աշխատանքի օ-րագրին վրայ:

Պ. — Կը խմբագրեմ մեծ հա-մանագրութիւններով աշխատու-թիւն մը ծերաբանութեան մասին:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՍԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Այստեղ կը յայտարարենք, որ ցրեւումի անկանոնութիւններուն առաջըք առնելու համար, անցեալ թիւէն սկսեալ «Ջաճակիր»-ը կ'ուղարկուի թղթատարութեան միջոցաւ միայն:

Բոլոր այն բաժանորդներէն, որոնց հասցէն փոփոխութեան ենթարկուած ըլլալով թերթը չեն ստանար, կը խնդրուի որ բարի ըլլան իրենց ներկայի հասցէն տեղեկացնեն թերթիս Աղբարանը, ինչպէս նաեւ ներկայացուցիչ Պր. Վահան Պէնտեանին, հեռ. 21942:

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ «ՋԱՆԱԿԻՐ»

ԼԵՒՈՆ ՔԷՇԷՆՍԻ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Եւ հաստատուած են զանազան քաղաքներու մէջ, որ նախապէս փոքր թիւով հայեր միայն կ'ապրէին: Թրքահայաստանէն եկած այդ հայերը, ընդհանրապէս զաւառացիներ եղած են (խարբըրցի, մշեցի, էրզրումացի, սեփասացի, գղեցի, արաբկիցի եւ այլ) որոնք խոստած են միմիայն իրենց զաւառաբարբառը, հայ գրականութեան եւ մշակոյթի մասին գրեթէ ոչ մէկ զարգացումներն են ու Ամերիկայի մէջ դարձած են պարզ գործաւորներ, աշխատած են դժնդակօրէն եւ իրենց մեծագոյն նպատակը եղած է դրամ շահիլ, որպէսզի կարողանան իրենց զաւակներուն տալ համալսարանական կրթութիւն: Այսպիսիներուն զաւակները, որոնք ներկայիս Ամերիկահայութեան միջին սերունդը կը կազմեն, մեծ մասամբ կեանքի մէջ յաջողած մարդիկ եղած են եւ սակայն խզուած մնացած են հայ մշակոյթէն, բանի որ ընտանեկան յարկի մէջ հայր եւ որդի յարաբերութիւնները ազգային մշակոյթի եւ պատմութեան գծով խոտոր համեմատած են իրարու: Հայրը անգլերէն չէ սորված կամ հատուկապէս բարձր սիւն, որդին հայերէն չէ սորված եւ չէ խօսած ու երկուսն աւելորդութիւն մը կապը սղած է զուտ ընտանեկան եւ զուրկ ազգային սկզբագրի: Հայրը չէ գրեցած եւ չէ կրցած իր գաւազաններուն փորձանքը այն ընդ որ ազգային գրեթէ լուրջ կողմայ յաջողող սերունդին, ըսկ զաւակն ալ չէ հետաքրքրուած եւ չէ ունեցած առիթը իր ազգային մշակոյթին, լեզուին, պատմութեան եւ գրականութեան տիրանալու:

Այստեղ սակայն, նոր սերունդը, այն որ... թէ օտարախօս, բոլորովին հեռու եղած է հայ մշակոյթէն, հայ պատմութենէն: Ըլլալով զաւակները միջին սերունդին, վերագրեցած է եւ սկսած է համալսարան ազգային գորաւոր գագուսմէ մը մըղւած: Այս ուղարկութիւնը երեւոյթ ծայր տուած է Մայր Հայրենիքէն այցելող անկանաւոր հիւրերուն, գիտնականներու գիւտնա-

գէտներուն, արուեստագէտներուն Ամերիկա այցելութեանց առթիւ կազմակերպուած ընդունելութիւններու, համերգներու եւ այլ առթիւ, ինչպէս նաեւ Եղեռնի յիսնամեակի օրերուն տեղեկութեան հայկական շարժումին շնորհիւ: Այս նոր սերունդը, որ ոչ մէկ կուտակեցական եւ քաղաքական կողմնորոշում ունի, խանդավառութեամբ է իր ժողովուրդը եւ հայրենիքը ու համարձակօրէն կը յիշատակէ հայու իր ծնունդը: Եւ այլեւս ստորակայական բարդոյթէ չի տառապիր, հասած է մտաւոր եւ նիւթական լաւ վիճակի եւ հպարտ կը զգայ իր վրայ նոյնիսկ կրելով հայ ըլլալու կարգախօս մը: «Ամիներեք փառք» կրօնքնաւոր մը կամ թեւակալ մը:

Այսպիսի երիտասարդներ մեծ թիւով այժմ կը համախմբուին ու նպատակադրած են նոյնիսկ օտար լեզուով պրոպագանդելու հայ ժողովուրդի պատմութեան, մշակոյթի եւ դասի մասին: Անոնք ծրագրած են նոյնիսկ հիմնադրամ մը ստեղծել, որուն դրամագումարը ըլլայ ոչ նուազ քան 100 միլիոն տոլար եւ Պր. Քէշէնսի յոյս յայտնեց, որ այդ դրամագումարը չորս կամ հինգ տարիներու ընթացքին անոնք պիտի կարողանան գոյացնել:

Հայտնի է, որ սփիւռքի մէջ հայը այսօր երկու մասի բաժնուած է, հայ եկեղեցիներ երկուսի բաժնուած է, այս երկուստեք ամերիկահայերը ոչ մէկ կողմին կը յարին ու յաճախ խանդավառուած, ազգային ձեռնարկներու ընթացքին իրենց չէքի տետրակները կը բանան ու 10 հազար, 20 հազար ու նոյնիսկ 100 հազար տոլարներով նուիրատուութիւններ կը կատարեն:

Հայութեան ներկայ գոյա-

վիճակի մասին իր այս արտայայտութիւններին հետք, Պր. Լեւոն Քէշէնսի անցաւ ազգային այլ հարցերու՝ որոնցմէ գլխաւորապէս «հայկական դատ» կոչ-

ւածն է, ըսաւ ան: Ս. Պ.

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՅԱՅՏԱՐԱՐ ՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն Աղեքսանդրիոյ մեր բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցանենք, թէ Մեծ Ապաշարութեան քաղաքին, 16 Փետրուար 1972, 20րեւոթի օրէն սկսեալ, ամէն 20րեւոթի եւ Ուրբաթ օրերը, առաւօտեան պիտի կատարուի Արեւազայի եւ Երեկոնքի Սկիւնքի հանդիսաւոր արարողութիւն սեղոյս Ս. Պողոս-Պետրոս եկեղեցոյս մէջ:

Սկիզբ Արեւազայի առաւօտեան ժամը 9-30ից

Սկիւնքի՝ Երեկոնքի՝ 5ից

Կը հրաւիրենք բարեպաշտ մեր ժողովուրդը ներկայ գտնուելու սոյն արարողութեանց:

ՀՈԳԱՐԱ ԶՈՒԹԻՒՆ

Ս ՊՈԼՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵՒ ԵՂԵՔՆԻՍ

ԵՒ ԳԵՐԵՃԱՐԱՆԱՍ

700

«ՋԱՆԱԿԻՐ»

Պր. Օնեիկ Միլիկեանի ընդ Օր. Նորա Տէմիրճեանի բարեբաւարի ամուսնութեան առթիւ վասն ինդակցութեան Պր. Պետրոս Տէմիրճեան կը նուիրէ 100 ե.դ.:

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՆԵԿԱՆՈՎ)

Տէր Ե. Տիկին Սարգիս Վ. Սարգիսեան, աղջիկ Թոնիկով մը բախտաւորութեամբ ըլլալուն ուրախ առթիւ կը նուիրեն: 100
Հ. Կ. Սալին 100
Այծաձիկին 100
Գալուստեան Ազգ. Վրժ. 100
Մնողք Ուսուցիչ Միւսթեան 100
«Յուսարբեր» 100
«Ջաճակիր» 100

Տիկին Ռամես Կէվրէկեան, իր ամուսնոյն ողբ-Վահրամ Կէվրէկեանի մահուան ճրգ տարելիցին եւ հօր ողբ-Վահրամ Զիւնարի մահուան 7րդ տարելիցին առթիւ եւ անոնց քաղցր յիշատակին նուիրէ:

Ս. Պողոս-Պետրոս

Եկեղեցոյ պայծառութեան 500

Հայ Կարմիր Սալին 500

Տէր Ե. Տիկին Ժազ Կէվրէկեան, իրենց սիրեցեալ հօր ողբ-Վահրամ Կէվրէկեանի մահուան ճրգ տարելիցին եւ մեծ հօր ողբ-Վահրամ Զիւնարի մահուան 7րդ տարելիցին առթիւ եւ անոնց քաղցր յիշատակին կը նուիրեն:

Ս. Պողոս-Պետրոս

Եկեղեցոյ պայծառութեան 500

Հայ Կարմիր Սալին 500

Տիար Երուսեմ Սահակեան, իր սիրեցեալ հօր ողբ-Արեւհամ Սահակեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ եւ անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրէ:

Աղեք. Ս. Աղեքսանդրիոյ

Հայ Աւետ. Եկեղեցոյ 200

«Յուսարբեր» 100

(Ստանալ Աղեքսանդրիոյ

Աղեքսանդրիոյ արարած)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՄԱՆ

Ողբ. Արշալոյս Սիրքէեանի

մահուան տխուր առթիւ վասն ցաւակցութեան՝ Տէր Ե. Տիկին Արամ Մովսէսեան կը նուիրեն 100 ե.դ.:

Ս. ՊՈԼՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՊԱՅՏԱՌՈՒԹԵԱՆ

Տիկին Արմենուհի Մայիսեան

1000 ե.դ. կը նուիրէ ուխտի մը առթիւ:

Տիկին Սրբուհի Արիֆեան

(Ֆիլիպ Հառազ) 100 ե.դ. կը նուիրէ իր քրոջ ողբ-Մարի Կիւրճեանի յիշատակին, Գերեզմանա-

տան պայծառութեան:

ՊՈԼՈՍԵԱՆԻ ՀԱՇԻ ՍԵՂԱՆԻՆ

Տէր Ե. Տիկին Լեւոն Եւսէ-

կան 1000 ե.դ. կը նուիրեն ուխտի մը առթիւ:

Տէր Ե. Տիկին Լեւոն Մամուր

500 ե.դ. կը նուիրեն ուխտի մը առթիւ:

Պր. Արա Պարսլուսեանի ընդ Օր. Յասմիկ Պէնտեանի բարեբաւարութեան ամուսնութեան ուրախ առթիւ:

Տէր Ե. Տիկին

Նազարէթ Մարկոսեան 200

Տիկին Բերրոն Սիւլահեան 100

Տէր Ե. Տիկին Արթիւր Ու-

զուսեան 200 ե.դ. կը նուիրեն Պր. Արա Պարսլուսեանի ընդ Օր. Յասմիկ Պէնտեանի բարեբաւարութեան ամուսնութեան ուրախ առթիւ:

Ս Ս Ա Յ Ո Ւ Ա Մ

ԲԱՏԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժանորդագրու-

թիւերը՝ Պր. ԱՐԻՏ ՓԱՓԱԶԵԱՆԷ

(Թորոնթօ, Գանատա)

Շ Ն Ո Ր Հ Ա Կ Ա Լ Ի Ք

Տէր Ե. Տիկին Յովակիմ Սիրքէեան եւ զաւակներ. Եղեքն Գաւառ համայն սպիկի պարագաներ, իրենց սիրեցեալ քրոջ եւ ազգականներին:

ՈՂԲ. ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՍԻՐՔԷՃԵԱՆԻ

մահուան փառք առիթով, իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն:

Սգիպոսի Հանգստութեան սիրելի հայ ազգի Մահմա Անուար Էլ Սաթարի:

Առաջնորդական Տեղապահ Գերեզման Տ. Զահեմ Ս. Սպիկ. Զին-չիքեանի, որ նախագահեց յուղարկարարական արարողութեան:

Հ. Գերեզման Տ. Ներսէս Մ. Վ. Բապտիստեանի եւ Արժանապատի Տ. Նարեկ Քնճ. Ֆրեմեանի, որոնք մասնակցեցան սոյն արարողութեան:

Աղեքսան Հոգաբարձութեան յարգով վարչականներուն:

Նիքր Իք Հայկական ակումբի պատ. վարչութեան եւ անդամներուն:

Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի պատ. անդամներուն, ուսուցչական կազմին եւ աշակերտներուն:

Գալուստեան Վրժ. Մնողք-Ուսուցիչ Միւսթեան պատ. վարչութեան:

Ս. Գրիկ Ղալաթի Օրթոքսա Սկեղ. Ընկերակցութեան:

Տիկին Պր. Պէնտեանի Միւսթեան պատ. վարչութեան:

Սգիպոսի Մամուլի պատուարժան խմբագրութեան:

Նաեւ Սգիպոսի եւ արտասահմանի յարգելի բոլոր այն ազգային-ներուն ու բարեկամներուն, որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին այս փառք առիթով՝ անձամբ, հեռագրով, նամակով, ծաղիկեղանակով, կամ բարեպաշտական հաստատութեանց նուիրատուութիւններով:

Շ Ն Ո Ր Հ Ա Կ Ա Լ Ի Ք

Սգիպոսի Ազգային Գաւառեան վերաբացում ըլլալով 1 Յունուար 1972-ին սկսեալ, Աղեքսան Հոգաբարձութեան կողմէ իր խորին շնորհակալութիւնները յայտնելու քննարկ Աստիկ Մանուկեանի, քննարկ Հանրի Քնճեանի, Գերեզման Մալուսեանի, Շաւար Աղեքսանեանի եւ Անուար Նիկոլեանի, որոնք սիրալոյս եւ ծրագրով խնամած են իրենց զրկուած նպաստակալ հիւանդները Գաւառեան փառք մնացած քրոջն ընթացքին:

ԱՂԵՔՍԱՆ ՀՈԳԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՄԱՆ

ԳՈՏԻՐԷ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

ԳԻՄԱԿԱՌՈՐ

Ե Ի

ԱՆԳԻՄԱԿ

Շաբաթ, 4 Մարտ 1972,

Երեկոյեան ժամը 9.30-ին սկսեալ

ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՄՐ

Young Lovers

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՆՈՒԱԳԱՌՈՒՄԻ

ԱՐԺԷՔԱՌՈՐ ՄՐՏԱՆԱԿՆԵՐ

Ամենաճոխ նազուսին, ամենախմբ-

նախա ծագումնաւոր եւ յաջողագոյն

խումբին: Քաղաքական մրցանակ-

ներ նաեւ բոլոր ծագեալներուն:

ՋԱՆԱԶԱՆ ԱՆԱԿՆԱԿՆԵՐ

ՄՈՒՏԲ Ե Ի ԶԱՅ 86 Ե. Դ.

Այժմէն՝ ապահովեցք սեղանները, հեռաձայնելով թիւ 879030, 933296, 915013, 59706, կամ դիմելով Ընթերցասրահ, ամէն երեկոյ ժամը 8-10 (հեռ. 934908):

ՀԱՅ ԱՂԵՔԱՆԱՄ ՄԱՐՄԻՆ - ԱՂԵՔԱՆԴՐԻԱ

ՀՐԱԽԻՐ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Հայ Աղբարանի նամակները Գաւառեան Ընթերցասրահի ժողովը պիտի գումարուի Աղեքս. Աղեքսան Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, Ուրբաթ, 3 Մարտ 1972, Կ. Ե. Ժամը 4ից, հետեւեալ օրակարգով:

1. Ընթերցում եւ վաւերացում հախորդ Ընթերցասրահ ժողովի առեւտրութեան:

2. Ընթերցում եւ վաւերացում վարչութեան 1971 տարեկանի նիւթական եւ բարոյական գործունէութեան տեղեկագրին:

3. Պիւտճէի նախագիծ 1-1-1972-ին մինչեւ 31-12-1972:

4. Ընթերցում կեդրոնական վարչութեան երկու աղագրութեան համաձայն կանոնադրի Գլուխ Գ. Յոդ. 31:

5. Ընթերցում հաշուաւորներին:

ՄԱՆՈՒՄ. Անդամական ընդհանուր ժողովը օրինական կը նկատուի, երբ ժողովին մասնակցելու իրաւունք ունեցող անդամներուն կեսէն մէկ անգամ ներկայ են: Հաշուաւոր պալատային կը յետաձգուի մէկ ժամ եւ ապա ժողովը օրինական կը նկատուի, ինչ որ ըլլայ ներկա-

ւորներ թիւը - Գլուխ Գ. Յոդ. 25:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏՄԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاکیر

جريدة أسبوعية

ص. ب. ٢١١١ بالقاهرة - ٢٤ ج. ت. ٩١٥٠١٣

صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرديان (بالايت)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013

Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo

Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտատպեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԵԱՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱԲԵԱՆ

Հիմնադրված 1948 թ.

Յարձրանակ 3000

ՆՈՐ ԵՐԶԱՆ ԹԻՒ 418 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ՄԱՐՏ 1972

ՀԱՏԸ 260-44 3 եր. 754. Կամ 26 Լիր. 754.

١٩٧٢ — الخيس ٢ مارس ١٩٧٢

ՅՕԳՈՒՏ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ՝ ՄԵՐԶԱՆՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Եզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-
Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-
Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-
Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-
Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-
Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-
Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-
Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-
Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-
Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

(Շաբ. տես էջ 4)

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՏՈՔԹ. ԱԶԻԶ ԱՇԲԻ այսօր հարցազրույց մը պիտի ունենայ Պատկերասփիւռէն

Դանիել Կապուսյանի լուս-
Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

ՄԱՍՈՒԼ

«ՀՈԳԻ ԾԱՍԽԵԼ»

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

Յզրագրող Նախագահ Նիգոլա Փոսկոնի մասնաճյուղի լայնա-

ԱՅՐ-ՏԻՈՒՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆՏՐԱԼ ԿՈՄԻՏԵ

ԼՍԵՐԻԿԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ ԿՈՄԻՏԵ

ՆԻՒ-ԵՈՐԹԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ԶԱՆ Վ. ԼԻՆՏՅԻ
ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ ՓԵՏՐՈՒՄ 10Ը ՀՈՂԱԿԵՑ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՕՐ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջանակիր»-ի)

Երկրորդ անգամ բլլալով, այս տարի եւս քաղաքացեալ ծան Վ. Լինտյի Հինգշաբթի Փետրուար 10-ը հաջակեց Սր. Վարդապետ Օր. Նիւ Եորքի մէջ, ի յարգանք այն բոլոր հերոսներուն՝ որոնք իրենց կեանքը գոհեցին 451 թուականին կռապատ պարսիկներու դէմ մղուած Աւարայրի ճակատամարտին մէջ, պահպանելու համար իրենց քրիստոնէական հաւատքն ու խրդհի ու պաշտամունքի ազատութիւնը:

Քաղաքացեալ անձամբ կատարեց այդ հոգակումը՝ հայ

առեւտրի, հարստաւարեացի, դա քիւրաւորեացի, արուեստներու, գիտութեանց եւ այլ արհեստներու մէջ, մեր քաղաքին կեանքը հարստացնելով եւ անոր բարեկեցութեան դրական մասնակցութիւն բերելով:

Հայ ժողովուրդը արժանաւորապէս կը յարգէ յիշատակը՝ իր ազգային հերոս Ս. Վարդանի, որ կոռեւա ի պաշտպանութիւն խրդհի ազատութեան եւ պատերազմեցաւ ընդդէմ օտարաւոր զօրեղ բանակներու՝ 451 թուականին (Ք. Ն.): Այս սկզբունքները, որ այսօր մեր եղբայրներէն շատերուն

Քաղաքացեալ Լինտյի Վարդապետ Օր. Վ. Յայրապետ իւր լինել տարաբարձ պարուն համայնքի ներկայացուցիչ լինելու հետ: Զարեհ աջ՝ Բաբգէն Զուլփազեան (Երևանի Մարտիկ Մատենադարանի Տնօրէնի Տեղակալ), Թէոփոս Գարակէզօֆ (Ն. Ե. քաղաքի Երթեկեղեցեան գերմիշնըր), Բարեւար Հայկ Գալուսեան, բանաստեղծ Գեորգ Էմին, Հայկազ Մխարան (Բարեգործականի Ամերիկայի Շրջանի Տնօրէն), Լուսին Ամարա (Սեթրոփոլիթընի Երգչուհի), Սէմ Սգառեան (Ն. Ե. քաղաքի Զուլփ Բաժանմունքի գերմիշնըր) եւ Եղուարդ Պողոսեան (Խմբագիր Ռիփորթըրի): (Լուսանկար՝ ԿՍՐՊԻՍ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ)

համայնքին կարգ մը ղեկավար անդամներուն ներկայութեան, ընդ որս, Նիւ Եորք քաղաքի Երթեկեղեցեանց յանձնախումբի պետ Պր. Թէոփոս Գարակէզօֆի եւ ջուրի սպասարկման յանձնախումբի անդամ Պր. Սամ Ազատեանի: Հայ համայնքի «Պատրիարք»՝ Վր. Հայկ Բաւոքճեանի յանձնառեցաւ այս հրովարտակը, որուն մէջ գրուած է.

«Հայ ժողովուրդը իր ամբողջական մասնակցութիւնը բերաւ մեր մեծ քաղաքին քաղաքացեալական, մեկտնային եւ ներքալական վերելքին: Անոնք գործունեայ եղան

կողմէ ուսացուած է, հայ ժողովուրդին կողմէ իբր սրբազան սկզբունքներ կը նկատուին միւս:

Հետեւաբար, ուրեմն, ես, ձոն Վ. Լինտյի, Նիւ Եորք քաղաքի կառավարիչը, ներկայիս՝ Հրգեարքի, 10 Փետրուար կը հռչակեմ Ս. ՎԱՐԴԱՆԻ ՕՐ, Նիւ Եորք քաղաքին մէջ եւ կող կ'ընեն բոլոր քաղաքացիներուն միանալով՝ համայնքային խմբաւորումներու միջեւ աւելի սեր յարաբերութիւններ մշակելու, բոլոր Նիւ Եորքիցիներուն միջեւ իրաւահասկացողութեան եւ միմեանց յարգանքի գերազույց նկատակալեով:

ԻՐԱՔԱՅԱՆ ԵՐԱԺՇՏԱԳԵՏ ԱՐԱՄ ՊԱՊՈՒԽԵԱՆ ԳԱՀԻՐԵԻ ՄԷՋ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ Բանի մը քաղաք առաջ Գահիրէի մէջ կայացած Աւարական Երաժշտութեան Բ. Համագումարին, որպէս իրաւունք պատկերակութեան անձնակազմին մասնակցող, իր մասնակցութիւնը բերած է նաեւ Իրաքի Արուստիք Վարժարանի ուսուցիչներէն ջուրակահար - Երաժշտագէտ Արամ Պապուխեան: Մեր յարգելի հայրենակիցը, ղրքախաբար, իր զբաղումներուն պատճառաւ, չուող միկնաւ է Երթեկեղեցի, հալառակ՝ եղիպսանայ մեկտնային կեանքին մօտէն ծանօթանալու իր ցանկութեան: Անիկա պատճառով հանդիպում մը ունեցած է միայն՝ Նոյն համագումարին իր մասնակցութիւնը բերող հայրենի Երաժշտագէտ Տոք. Իզապելլա Նոյեանի եւ Երգչուհի Նոյեանի Յակոբեանի հետ եւ իրաւանայ կեանքի մասին տուած է հետաքրքրական տեղեկութիւններ:

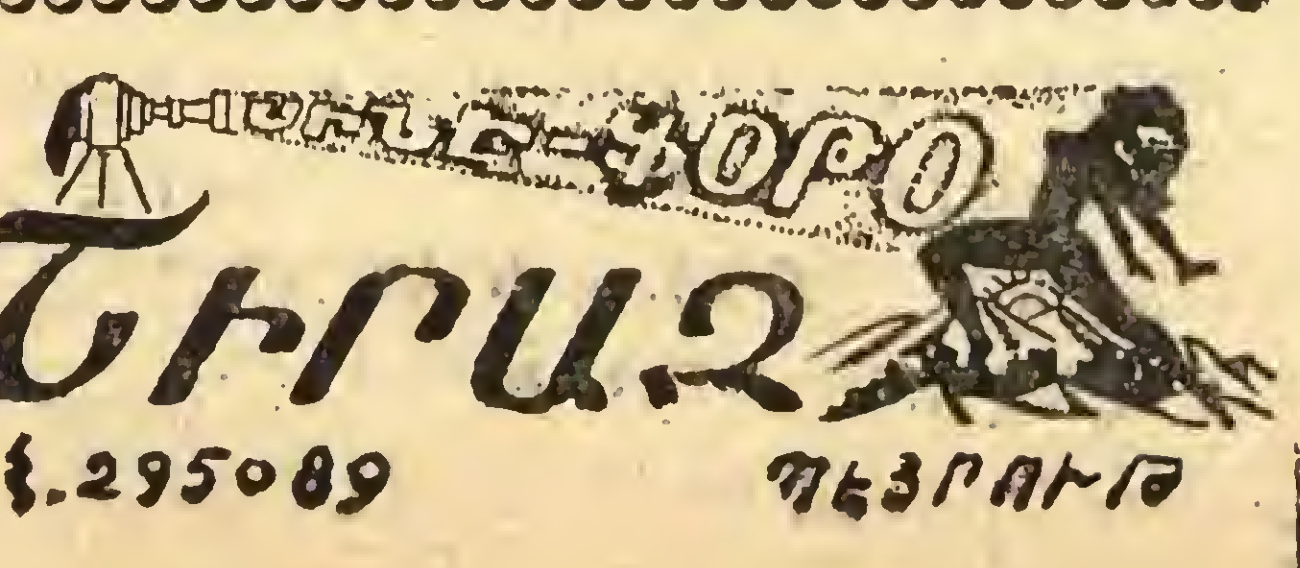
ԶՈՒՅՆԵՐԻՆ ԱՆԻ ԱՃԵՄԵԱՆԻ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԺԸՆԵԻՒ ՄԷՋ

Իսթանպուլահայրենական ծանօթ զաւնականարուհի Սր. Անի Աճէմեան, որ ժընեւի մէջ կը զարգացնէ իր երաժշտական ուսումը, մեծ յաջողութեամբ անցուց Բլաւա տը վերթիւղիթէի իր քննութիւնները ու արժանացաւ դոկտորական ժիւրիի մը գնահատանքին: Միւսներն առեւ յաջողութիւններ կ'արձանագրէ նաեւ իր տուած ռէսիթներով:

Իսկ ՎՊՈՒՍԻՍԻՍ տը լա քլաւա տը միւլգիթ տը շամպրի վերթիւղիթէի քննութեան մէջ (Փրոֆ. Սր. Տօրիս Ռօսիանի կողմէ), որ տեղի ունեցած է իր Կրպարական ջոններ, ու խառնակահանք միւլգիթ մը ներկայութեան, Սր. Աճէմեան այնքան մեծ յաջողութեամբ է անթերի կրպով յաւազած է Սէզար Ֆրանքի Լա Մաժէօր սոնատը Պրոֆ. Սուսթանոյի ջուրակի ընկերակցութեամբ, որ ներկայ հասարակութիւնը խանդավառ արտայայտութիւններով կրկին ու կրկին բնահարաւ մեծ գինք: Համակրելի զաւնականարուհիին արժանացած է թէ ժիւրիին եւ թէ ժողովուրդին գնահատութեան:

տառապանքի եւ թշուառութեան մէջ կարողացած է տեղեկել հազարամեայ քաղաքակրթութիւն եւ զայն պահպանել:

Արամ Աւետիսեանի ցուցահանդէսի մասին Մոնթրէալի օտար մամուլը դրուատալից յօդուածներ տպագրած է: Մոնթրէալական Լուրերը թերթին արուեստաբանի էրնէսթ Փոլլակը, իր յօդուածին մէջ Արամ Աւետիսեանի դիմանկարները կը համարէ «նկարագիր արտաշայտող լուսանկարչական արուեստի կատարելագործութիւն»:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սոյն թուի Փետրուարի 10ին, Հինգշաբթի օրը, Սրբոց Վարդանանց տօնի առիթով, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի բարեհաճ կարգադրութեամբ Մայր Տաճարում կատարուեց քահանայական ձեռնադրութիւն:

Հոգևոր ճեմարանի նախկին չորս շրջանաւայտ ուսանողներ՝ Դաւիթ սարկաւազ Դիւթեանը, Յովհաննէս սարկաւազ Յակոբեանը, Արարատ սարկաւազ Գալուսեանը եւ Լիդիա Լալկաւազ Բաղրամեանը, ձեռնադրութեամբ Տ. Կոմիտաս Եպիսկոպոս Տէր-Ստեփանեանի, արժանացան քահանայական սուրբ աստիճանին՝ վերանուանուելով Տ. Վարդան արեղայ Դիւթեան, Տ. Յովսէփ արեղայ Յակոբեան, Տ. Մատիս արեղայ Գալուսեան եւ Տէր Նիկոլէ Բահանայ Բաղրամեան:

Նոյն օրը երեկոյեան ժամերգութիւնից յետոյ, Ներշնչող երեք արեղաները, Մայր Տաճարում՝ ըստ Մարտոցի, աղօթքով եւ օրհնութեամբ ստացան վեղար:

Այս առթիւ ուրախութեամբ արձանագրում ենք նաեւ, որ 1971 թուի Սեպտեմբրին եւ 1972 թուի Փետրուարին կատարեցին հետեւեալ քահանայական ձեռնադրութիւնները:

Արարատեան թեմում՝ Տ. Սարգիս քահանայ Թաճեանի, Տ. Բարսեղ քահանայ Միլղախեանի, Տ. Սկրտիչ քահանայ Ստեփանեանի, Տ. Գալուստ քահանայ Բերիկեանի:

Վրահայոց թեմում՝ Տ. Տիրայր քահանայ Կոնստանտինի, Տ. Տաթև քահանայ Սաղոեանի, Տ. Շմաւոն քահանայ Յարութիւնեանի:

Շիրակի թեմում՝ Տ. Վահան քահանայ Մարգարեանի:

Բացի այդ, 1971 թուի Դեկտեմբրի 25ին, Սուրբ Ստեփանոսի տօնի օրը, սարկաւազ ձեռնադրութեանը Հոգևոր ճեմարանի Բ. լաւրանի հինգ ուսանողներ՝ Վրէժ Նաճարեանը, Նորայր Աւագեանը, Յակոբ Պաշտոնեանը, Սամուէլ Գետրուսեանը եւ Աւետիք Արապեանը:

ԴԻՒՄՆ ՄԱՅՐ ԱՌՈՒԹ

Սուրբ Եջմիածին, 15 Փետրուարի 1972 թ.

Հայկական Ս. Ծնունդը Երուսաղէմի Մէջ

ԳԵՐՇ. Տ. ՏԻՐԱՅՐ Ս. ԵՊՍ. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՌՈՐԱԿԵՍ ՊԱՏԱՐԱԳԵՑ ՈՒ ՔԱՐՈՁԵՑ Ս. ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ
(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջանակիր»-ի)

— «Ջանակիր» Պուրեթի թղթակիցը, 15 Փետրուար 1972 թուակիով կը գրէ.

Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք՝ Նորին Ամենապատուութիւն Բարձր. Տ. Նիկոլէ Արք. Տէրաբեանի պաշտօնական հրատարակած ծիւղի մը գնահատանքին ընդառաջելով, Ռուսներոյ եւ Պուլկարիոյ հայ թեմերու առաջնորդ՝ Գրգ. Տ. Տիրայր Ս. Եպս. Մարտիրոսեան, Շարաթ 15 Յունուար 1972, ուղեւորուեցաւ դէպի Սուրբ Բ. զաւր:

Գրգ. Տ. Տիրայր Սրբազան երկրորդ անգամ ըլլալով է, որ պաշտօնական հրաւերով կը մեկնէր Սրբազան, Հայկական Ս. Ծնունդին առիթով հանդիսաւորապէս պատարագելու եւ քարոզելու համար, իր առաջին ուղեւորութիւնը կատարած ըլլալով 1970 թուի Յունուարի կիսուն:

Հայկական Ս. Ծնունդեան զիւրային արարողութիւնները տեւողեան 18 Յունուար 1972, Երեւանի զիւր, Բիթղիկէմի Ս.

Ծնունդեան Այրին մէջ. կը նախագահէր՝ Նորին Ամենապատուութիւն Պատրիարք Հայոց, իր շուրջ ունենալով Գրգ. Տ. Տիրայր Ս. Եպս. Մարտիրոսեան, սփիւքեանայ հիւր հոգեւորականներ եւ ծրուսողներ Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան անդամները:

Զորեքշաբթի, 26 Յունուար 1972, կ.ա. ժամը 10ին, Ամենայն Հոգեւորական տօնի առիթով, Ս. Յարութեան Տաճարին մէջ, հանդիսաւորապէս պատարագեց ու պերճիմաստ քարոզ մը խօսեցաւ Գրգ. Տ. Տիրայր Ս. Եպս. Մարտիրոսեան:

Հայկական Ս. Պատարագն ու Սրբազան Հօր հոգեւորեւ քարոզը տեղւոյն վրայ ձայնասփռուեցան ու հեռաւորուեցան:

Ռուսներոյ եւ Պուլկարիոյ հայ թեմերու առաջնորդը դասախօսեց ժողովուրդաւորական ուսանողներուն, ինչպէս նաեւ քարոզեց Նաֆայի եւ Հայֆայի հայ եկեղեցիներուն մէջ:

ԳԱՌԻՐԷ ՀԱՄԱԾԵԱՐՀԱՅԻՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԱՂՈԹԱԺՈՂՈՎ՝ ԿՆՈՋ ՀԱՄԱՐ

Յառաջիկայ Ուրբ. Թ. 3 Մարտ 1972, սոսուաւան ժամը 11.30ին, քաղաքի Ամենայն Սրբոց Անկիլթան եկեղեցւոյ մէջ (Մատենադարանի մէջ), տեղի պիտի ունենայ մասնաւոր աղօթածրողութիւն: Ինչպէս սովորութիւն է, ձեռնադրութիւն, սոյն աղօթածրողին կը մասնակցին քրիստոնէայ բոլոր համայնքի կիները:

Մեր համայնքի կիները սիրով կը հրաւիրուին սոյն աղօթածրողութիւն:

Ե. ՆԵՂՏԻՆՈՅ ՏԻՒՆԱՆՑ ՆԱԽԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՈՒ ԴԵՊՔ

ՀՐԱՉԵԱՅ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Ուզում եմ երկու փաստ յիշել «դերասանական» իմ հիսուսը գործունեությունից, որ տեղի է ունեցել մեր ամառային մեկ ամիս:

Պատանի էի, մոտ 16 տարեկան: Մեկնեցի հայրենի Շահապ գիւղ: Համագիւղացի երիտասարդներ Ղուկասը եւ Հայկազը սովորում էին Մեծաւանի բարձրագույն սպորտային դպրոցում, քի՞ ուսումնարանում, չեմ յիշում: Այդ ամառ գիւղ գալով, նրանք կազմակերպել էին երկու ներկայացում՝ «Քարէ Հիւր» եւ «Պայտ»: Փորձում էին «Քարէ Հիւրը», երբ վրայ հասաւ: Ու ինձ վերականգնեց երկրորդական դեր՝ Տոն-Փառլոսը:

Եւ այսպէս, ներկայացման պրեմիերան է: Հնգամսյա դպրոցի կանաչ-սիւլվա քաղաքում, գետնին կամ տներից բերած արոտակներին նստել են գեղջուկ հանդիսականներ: Բնմը դպրոցի պատշգամբն է՝ գետնից մեկ մետր բարձրութեան վրայ, Ջանազան քաղիքներով, բանձիւներով, չի կտրուելով վարագոյր եւ եզրային ծածկոյթներ են ստեղծել: Խաչիկ-Տոն-Փառլոսը ուսման նստել է գրասեղանի սփռոց եւ մի առանց ճիշտ խառն զուգահեռ, սեան նման ցլի ու անհարմար կանգնած՝ արտասանում է իր խօսքերը: Գիւղում կիրառ չնաւեց, նախանց քառ, սովորական առեւտրական քառ: Եւ այդ քառը գրկած՝ Վերգիլի-Լատինայի յենոնի է պատիւ, երգում է... աստուած իմ, Շահապ, «Քարը կտրուի օր ու գիշեր...» Եւ երբեք, չենք այդ տեղ ներս մտնա խաչիկ-Տոն-Փառլոսը, եւ ես՝ Տոն-Փառլոսս (որ բառականապէս լուս գիտի ինչն ինչն է եւ լուսնից զուրկ չէի), բարձրացաւ մեծամարտիկ հետք, աւաղ, մեր ճիւղոս-ուսերներով: Եւ կը կարողանայի մի էջ սուսերամարտի նմանութիւն ցոյց տալ, երբ արտասան խաչիկ-Տոն-Փառլոս:

Տը, հենց առաջին հարուածով ճիւղոսը չի կտրուի ուղիղ մեջքով եւ չսեղմեր, Սփիւռքում ընկալ: Ընկնելու ու հանդիսականների վեր կենալու ու ցուցել մեկ եղանակ: Այդ պահին վարագոյրի ետեւից քառ լեզուապատ լուսարար Ղուկասը եւ գոռաց:

— Ո՛ր, ա՛յ ժողովուրդ, ո՛ր էի ցուցում, բարձր դեր չի վերջացել:

Բազմութեան միջից լուսեց աւտովարդը՝ Նիկոլի ձայնը:

— Ա՛յ մարդ, ունեիք-չու՞նեիք մի կարգին խաղացող ունեիք, նրան էլ ունեիք-սպանցիք, էլ ի՞նչ նայեցի:

«Քարէ Հիւր»-ից յետոյ ներկայացրին «Պայտ»-ը, այս անգամ գիւղի խրճիթ-բնակարանում, Նրա պատերից կախուած էին մի քանի նարթիքներ, երկուսը՝ բնմի աչ ու ձախ կողմերում: Բնմայարակը դարձեալ ցածրիկ էր: Հանդիսականները նստած էին հենց բնմայարակից սկսած, գետնի վրայ, այնուհետեւ նստահաններին, իսկ վերջինները կանգնած էին նայնայիսի նստահանների վրայ: Առջեւից մինչեւ ետին տարբեր ստացւել էր մարդկային գլուխների ժրպտուն, բոլոր դիմերի մի տեսակ բերան: Այդ բերանի ուղիղ մեջքով մի մարդու լայնեով ձգուած էր միջանցքը: Եւ բնմի վրայ, նրանք մի երկուսը նստահանի վրայ, արտասանում են յայտնի մեծախօսութիւնը: «Գնա, Պայտ...»: Այդ պահին աչ ու ձախ միջանցքի վրայ եւ բոլոր կիսալոյսում նկատեցի մի գիւղական դասական պատուի, որ, աչ ու ձախ նայելով, մօտենում էր բնմայարակին: Չգտնելով ազատ տեղ, նա եկաւ եւ հանգիստ բարձրացաւ բնմի մի էջ փառելով նստեց ժողովի իմ կողմից:

— Ձայո՛, սա էն տեղը չի, իջիք ներքեւ նստիք...

ՄԱՐՈ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Քո բերած լուսն է ինձ երկինգ հանում

Մառախուղներից խառնել ու խառնել

Քո պատկերով է օրը լուսանում, Մնացածը՝ ողջ օրերի աւար, Մնացածը՝ ողջ ծագող բոլորիս, Մեզ մեր սերերից խլիլու համար, Մալիլու համար, ծնելու համար, Մեր կարօտանքի

մեղմութիւններից, Կոյր կարծրութիւններ կոնու

համար:

Օրերի այս փուլ պղպղակներում, Դասակարգեան մեջ այս ծախմաւալ Քո պատկերով է օրը լուսանում, Մնացածը՝ ողջ օրերի աւար:

Այսօր լոյս բացուեց

Քո մարմանը բարի ձայնով, Կապոյն վաղորդայնով,

Այսօր լոյս բացուեց, Ու բաւեցեր իշան աւախների վրայ,

Մահմաններին բոլոր, Վար ու վերին:

Ու մահմաններից բախուեցին առաւ Կասաբներին սառած,

Քառ ու լեռին:

Այսօր լոյս բացուեց Հալիլով սերեր փռած

Անյայտներում կորած համբաններին:

— Բան չկայ, բաւ ջան, դու խօսի, եւ չեմ խանգարի, ասաց նա՝ երբ սառնիք բարձրելով, ձախ ձեռքը ծոցում, աչով կիսով փակելով բերանը:

— Սա բնմ է, դերասանների տեղը, ա՛յ ձայո՛:

— Բան չկայ բաւ ջան, դու խաղա՛յ...

Սփիւռքում վեր ելաւ, փառեցի վարագոյրը եւ անցաւ բացառութիւնների...

ՆՈՐ ԴԻՐՔԵՐ

ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ

ՌՈՏՈՍԹՈՅԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ

Հեղինակ ՍԱՐԳԻՍ Գ. ՓԱՉԱՃԵԱՆ

Անձ մը, անձեր սեփականացնելու չեն միտեր՝ անցեալի մեր գաղութները վերապրեցնելու համար գրեթե յուշամատենները, մի ալ լոյս յուշարձաններ կը հան-

ՍԱՐԳԻՍ ՓԱՉԱՃԵԱՆ

Դիտանան անոնք, Այլ առաւելութիւն մեր հարուստ անցեալին տէր կանգնելու կը ձգտեն անոնք, անցեալին համապատկեր մարդկայնեան, քար մը պակտ՝ դնելու անցեալի մարդկայնեան յուշակոթոսին վրայ: Որովհետեւ, եթէ այս կենսական գործը չկատարուի, կրնաւոր, թերի պիտի մնայ մեր անմիջական անցեալին պատմութիւնը:

Թուրքիոյ ջարդերէն ու աւերածութիւնէն ետք, վաւերական առաջնահերթ աշխատանքն է՝ կարելի եղածին չափ հիմնական տուեալներով յագեցած գործերով վերակերտել այդ աշխարհը, իր բազմաթիւ շրջաններով: Ո՛վ որ նման աշխատանք մը կը կատարէ, կ'արժանանայ իր ժողովուրդին եւ քաղաքացիութեան: Երախտագրութիւն է, որ կը կատարեն յուշագրութիւնը: Թաղապահ պատմութեան առաջը հայթայթելով:

Սեփականացումի, իւրացումի համաձայնեցում մը չէ կատարածը, այլ յստակ ներդրում մը, որով

կապը կը վերահաստատուի անցեալին եւ ներկային միջեւ: Հատորները իրարու կը յաջորդեն, առաջ իրարու նմանելու, իրենց ծաւալով ու բովանդակութեան արժէքով: Իւրաքանչիւրը ունի իր տեղը հայ մատենագրութեան գանձարանին մէջ:

Մեծ Նիւնոնի բնական հետեւանքն էր այս ճիշդ վերապրեցնելու մ'առաջարկը՝ հ'ա ժողովուրդը՝ իր բարձրով ու փառքերով: 1915ի անկումադարձ թշուառեան շուրջ շատ տարի ետք ծայր տուաւ այս շարժումը, եթէ չենք սխալիր՝ Մարաշի եւ Զէյ-ժուլի մասին հրատարակուած հատորով: Այնուհետեւ այս շարժումը ծաւալեցաւ, հատորները իրարու յաջորդեցին: Փրկուեցաւ մեր անցեալին մեկ մասը: Ճակատին կատարուելիք աշխատանք կայ:

Յուշամատեններու շարքին նորագոյնն է՝ «Յուշամատեն Ռոտոսթոյի Հայերուն» (1606-1922), որուն հեղինակն է Սարգիս Փաչաճեան, Սոֆիայէն: Իւրականութեան մէջ նստեալ երկերով եւ լրացեալ հրատարակութիւն մըն է առաջին հրատարակութեան, լոյս տեսած՝ քառասուն տարիներ առաջ: Շուրջ 270 էջեր կը հաշուէ այս աշխատանքը: Ուր լոյս աշխարհ կը բերուի Ռոտոսթոյի հայ գաղութին կազմաւորումը, բարգաւաճումը, ապա կազմաւորումը: Շրջանին վերաբերեալ պատմական բոլոր տուեալները տեղ գտած են գրքին մէջ: Թեմական հարցեր, ինչպէս նաեւ շրջանին աշխարհագրական, ընկերային եւ տնտեսական բնութագրումը կը ներկայացուին պարզ լեզուով մը, անհրաժեշտ միակ ձեւը՝ նման պարագաներուն:

Չեն անտեսուած նոյնպէս Ռոտոսթոյի շրջանի լեզուն, բարբառը, տոները, բարբառը, մէկ խօսքով՝ այն բոլոր տուեալները, որոնցմով կը պայմանաւորուին յուշամատենները:

Գրքին հեղինակը կը հաստատէ, Պաշտօնի չունեցող հաւաքականութիւնները կը նմանին (Շար. տեւ էջ 4)

ԱՆՈՒԱՆԻ ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՂ ԼԵՒՈՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն նախորդ էջէն եւ վերջ)

Հայերը անխտիր եւ միշտ կը խօսին, կը գրեն, կը վերահասան «Հայկական Դատ»-ի համար եւ սակայն անոնցմէ ոչ մէկը յստակ ըսած է, որ ինչ է այդ «Դատ»ը, մէկ խօսքով հայը այսօր չգիտի թէ ինչ կ'ուզէ, «Հայկական Դատ»ը ինչ է: Այս հարցին մասին եթէ հարցնէք, ամէն հայ տարբեր պատասխան մը կուտայ ձեզի, ամէն հայ իր ուզած եւ փափաքած ձեռնով է որ կ'արտայայտուի:

Արդ, ըսաւ Պր. Քէշիշեան ամէն դատ պարտի ունենալ թղթածրար մը՝ փաստաթուղթերով լեցուն եւ այդ փաստաթուղթերու հիման վրայ ներկայացուած պահանջը: Ճաւախ է որ հայը իր «Դատ»ին կը մօտենայ զուտ զգացական կողմէ: Դիտական այս դարուն մէջ, ըսաւ ան, պէտք է իրապաշտօնէն եւ առարկայապաշտօնէն մօտենանք այսպիսի հարցերու՝ որոնք քաղաքական եւ մանաւանդ միջազգային ընդթ կը կրեն: Սօսքով ըսն չ'ստացուիր: Ամէն դատ նախ պէտք է սահմանել եւ մանաւանդ հիմնուիլ փաստաթուղթերու վրայ: Ասոր ըսածին, անոր գրածին վրայ չեն կրնար հիմնուիլ՝ միջազգային հարցեր լուծելու համար:

Ուրեմն հայ ժողովուրդին, ի հարկէ սփիւռքահայութեան

(ըսնի որ այդ մասին հայաստանաբնակ ժողովուրդը չի կրնար այժմ արտայայտուիլ) կը մնայ նախ քով քովի գալով սահմանել, թէ ինչ է «Հայկական Դատ»ը, ապա կազմել համահայկական մարմին մը, որ վաւերական փաստաթուղթեր հաւաքէ եւ ապա երբ յարմար առիթը ներկայանայ, Միջազգային Ազգերու Կազմակերպութիւնն այդ «Դատ»ին լուծումը պահանջէ: Եւ սակայն, ըսաւ Պր. Քէշիշեան, եթէ այդ դատը հողային հատուցման դատ է, անհրաժեշտ է որ այդ դատը հետապնդող ժողովուրդը ունենայ իր ինքնորոշման իրաւունքը: Այսօր հայ ժողովուրդին մեծ մասը կ'ապրի իր հայրենիքին մէջ, ունի պետականութիւն եւ մաս կը կազմէ ՄԱԿի, բանի որ անդամ մէ Սովետ Միութեան: Հետեւաբար երբ հողային պահանջը ներկայացնել փորձէ սփիւռքահայութիւնը, այն ժամանակ իրեն պիտի պատասխանուի, որ այդ պահանջը միմիայն կրնայ ներկայացնել Ս. Հայաստանը, այսինքն անոր ներկայացուցիչը՝ Ս. Միութիւնը:

Այս պարագային ուրեմն «Հայկական հողային դատ»ով պարտի զբաղուի Ս. Միութիւնը եւ սփիւռքահայն ալ այս տեսանկէտով միջազգային կազմակեր-

պութեան մէջ ըսելիք եւ ընելիք չի կրնար ունենալ:

Սփիւռքահայը սակայն՝ որ իր բնակավայրէն, իր ծննդավայրէն տեղահանուած է, արմատախիլ եղած է եւ կրած է փրկութեան ու նիւթական վնասներ, կրնայ ուրեմն պահանջը ներկայացնել նիւթական հատուցումի համար: Ամեն հայ որ տեղահանուած է, իրաւունք ունի նիւթական հատուցում պահանջելու: Այս պարագային ուրեմն առաջ ընելով ցեղասպանութեան զոհ եղած ըլլալու իր հանգամանքը:

Այստեղ էս սակայն ծայր կուտան այլ դժուարութիւններ, ըսնի որ այն յանձնախումբը՝ որ Ազգերու Ընկերութեան օրերուն կազմուած է, 1922էն ի վեր, տակաւին չէ կրնացած սահմանել ցեղասպանութիւն, բաւին իմաստն ու նշանակութիւնը, ու անոն իրենց տարիներէ ի վեր այդ յանձնախումբը ժողովներ կը գումարէ եւ պիտի շարունակէ գումարել ու վստահ չէ թէ երբ ցեղասպանութիւնը բառին նշանակութիւնը բոլորին կողմէ ընդունելի սահմանում մը պիտի ունենայ:

Եւ որովհետեւ ցեղասպանութիւնը բառը տակաւին չէ սահմանուած, ՄԱԿի կողմէ տարիններէ ի վեր ստեղծուած յանձնախումբը՝ որուն պաշտօնն է «նախաշարժակում» բառը սահ-

մանել, ամէն անգամ որ իր աշխատանքներուն ընթացքին կը հասնի «ցեղասպանութիւն» բառին, կը դադարեցնէ իր աշխատանքները: Եւ այնպէս տարիներ շարունակ յանձնախումբերը կը հաւաքուին ու ստանց արդիւնքի կը վերջացնեն իրենց ժողովները:

Իրերու այս դժուարեան մէջ ինչ կը մնայ ընել հայ ժողովուրդին:

Պր. Լեւոն Քէշիշեան ըսաւ որ ամէնքս պարտինք ըլլալ իրաւունք, չստանանք զգացումներով, չխաբուինք՝ կարծելով որ այս կամ պետութիւնները կամ անոնց ներկայացուցիչները իրենց ելոյթներով կրնան ՄԱԿին ներս կամ դուրս «հայկական դատ»ը լուծել: Այս առիշուութեամբ տուաւ ՄԱԿի մէջ Ուրուգուէյի ներկայացուցիչին Յիսնամեակի օրերուն ըրած ծածղելի մէկ արտայայտութիւնը, ինչպէս նաեւ Կիպրական Հարցին առթիւ Թուրքիոյ գէմ Կիպրոսի Արտաքին Գործոց նախարարին ՄԱԿի Ընդհ. Ժողովին իր խօսքերուն մէջ ընդած օրինակը՝ հայկական ջարդերը, առանց որ

յստակ տեղեկութիւն ունեցած ըլլար այդ ջարդերուն մասին: Պր. Քէշիշեան յայտնեց, որ ըստ իրեն, սփիւռքահայութիւնը պարտի օտար լեզուներով՝ հայ ժողովուրդը եւ անոր վրայ գործուած ցեղասպանութիւնը պարագայական երկու պետութիւններու իրարեւանակցողութիւնէն, ունենայ արդար վճիռ մը:

Իր գրոյցի վերջին մասին մէջ Պր. Լեւոն Քէշիշեան տուաւ յուսալիցի տեղեկութիւններ՝ Միջին Արեւելքի տաքապալ լուծման շուրջ, որմէ ետք իրեն եղած հարցումներուն ան սիրով տուաւ իր կարծիքը:

Ներկաները խիստ բաւարարուած՝ այս ըզմանակալից եւ հետաքրքիր գրոյցով, երկարատեւ ծափահարեցին յարգելի հիւրը:

ἘϞϙϙϙϙϙϙϙ

զոյգ հաստատութիւններուն նըւիրած է 10.000 տոգարի պատկառելի գումար մը, ընթացիկ տարուան մէջ:

[illegible]

Անշուշտ, բոլորիս ալ մաղ-
թանքն է տեսնել՝ որ հեռոցհեռտ
աւելի թիւով բարի ազգայիններ
դառնան բարերարներ՝ Սահակեան

ե Գիլիկեան պատուական հաստատու-
տեթիւններուն: Իսկ Օսմանլի
Մարմնի փախքն է որ առկի
ստուար թիւով զպրոցի բարեկամ-
ներ գտնուին, որոք չզգաւան ի-
րենց փոքր ու մեծ նուէրները
զրկել ամէն տարի, որպէզի Սա-
հակեան - Գիլիկեան Օսմանլի
Մարմինը այդ նուիրատուներու
տնունով կարինայ որբախցնել
շատ մը կարօտեալ մատող հոգի-
ներ, որոնք պէտի գտնուան Հայ
Ազգի գաղթական խառաջարդներ
հետ կազմութեաններէ ներս, ին-
չուն չէ, նաեւ՝ Հայրենիքի մէջ:

Թող յաւէտ օրհնեալ ըլլալ
յիշատակ ընանդուցեալ բարերար-
ներուն: Եւ թող տարող բարերար-
ներն տես բարեկամներն ալ: Եւ նե-
շան երկար կեանք, տրախդիտե-
հենք անոնց: Եւ ինչպէս ինչպէս

Գ.Ք.Զ.

ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ ՌՈՏ

ուսկից գալը եւ ուր երթալը չգիտեցող համբարներու, որոնք անխնայ կը կորսուին ժամանակի կոշտը անհեռութեան մէջ, ժամանակը անհնաւանդիչ է. միայն չի կրնար բանիլ արձանագրուած պատմութիւնը, որը կը ներկայանայ յետագայ սերունդներուն՝ առանց պատելու անոնց հրաւերին:

Այս արտաշարութեան համարայ էլած է հեղինակը, և յաջորդած է իր նպատակով: Մէջ, լոյս տալուով, բերելով Ռուսոսթոյի երգերով հայ գաղութը:

Աղագրաբան Սարգիս Փա-
լանեան իր նստածանոթան
մէջ վայելած է կենսական շնոր-
հը Տիգր. Գեղուկի Տէտիկի, ազնի
կողակիցը Փ ա ղ ա ղ ք ան Կ
Գ ր . Ա ր ա մ Տ է տ է Կ ա ն ի
է քոյրը աղանդաւոր գրաբան
Մկրտիչ Ծրէցյանի (1891-1960)։
Ներքին իր անձնական և այլ նը-
ւիրատունութիւններու և բարոյա-
կան աջակցութեան կը վերադա-
տարակուր և ա ր ք յ է լ աւոր գործը։
Թուած բլլալու համար քանի
մը ասուններ, կ'արժէ ինչիկ թէ
Ասննայն Հայոց Վճն. Վագգն
Հայրապետն Յոգնիք ոտտոթո-
թիներ եղած են, ինչպէս նաեւ բազ-

բարեկամէ մը՝ Հնդկաստան բնա-
կող վաճառական Գրիգոր Զաքի-
եանցէ: Ասելի դժուար էր գտնի
սպառազանքեան արհեստին ծանօթ
վարպետներ և բանուորներ: Այս
ինչերի մէջ իրենց սեծաւորին
յոյսերը արդարացողով վաճառին
սխարմաները, այն ալ «առանց հե-
ղինակի և ուսանողի», ինչպէս
գրուած է «Զբօսարան Հոգեւորի»
խիւստակարանին մէջ, որ առաջին
դրբը հղաւ սպառած էջմիածնի
մէջ:

Հայկական ապագրություն
պատմության մեջ ասիական երկրորդ
հեղափոխությունը, երբ Նոր Զուգային
հեղափոխությունը քաղաքական, ա-
ռանց ապարանի էր երևալ անհետ-
գույն հանքերի քարի գործը մը։
Միմեջին երեքանգի հիմնեց ան-
թուրթի գործարանը։

Աւելցնենք, որ այս աշխատանքները կը կատարուէին թուրք-պարսկական պատերազմէն-ետը, երբ ռոյն յիշատակարանին վկայութեամբ, ճազգիւս Հայոց կային ի մէջ մեծի վտանգի և տառապանքի:

Միայն կազմակերպչական գործունեությունն ախար մէջ չսահմանափակուեցաւ առոր սկզբը: Տպագրելու համար ահարածեղտ էր ունեւնալ ընագրերներ: Մինչեւ իր մահ (1780), էջմիածինի հրատարակած եօթը գրքերէն ալ անոր գրըր չին ապրտաբններն են:

Դարապիւրջի քսան տարիներու հրատարակուած կրօնական լրագրի մը գլխաւորուն ամենին արժէքաւորը՝ «Յաղագս պատերազմի շրէյք ընդ Հոռոմայեցիս» աշխատութիւնն է, զոր գրած է Յովսէփոս Փլինիպոսը՝ Թարգմանութիւնը կատարած է Ստեփան Լեւոյիսը։

Յաջորդ դարձու առաջին ե-
րեք տասնամեակները՝ ամուլթեան
տարիներ եղան սոցալադին Կամար:
Այդ տարիներուն միայն մէկ սոց-
ոսո Լատաթարեկութեան է (1819):
Այս դիւտար զրկուած է մասնագէտ-
ներու ուշադրութենէն:

Վերելքը սկսաւ 1828ին, երբ
Հայաստանի մէկ մասը զբաղե-
ցաւ Ռուսոյի կողմէ: 1833ին սկըն-
եալ տարեկէ տարարանը վերհասա-
ւա կէր տարեկան մէկ - երկու
գիրք: Պատմա-բանասիրական ար-
եւելքը ներկայանն Յովհ. Ծաւ-
խաթունեանցի երկնատու ըՄտո-

րազարթիւն կաթողիկէ ելմիած-
նի և հինգ զաւառանց Արարու-
տայ», Կ. Շահնազարեանցի «Ար-
հետ թռւաբանութեան» (1842) և
իվան Կայաւորոպի «Հրապանդ հա-
մաշխարհական պատմութեան»
(1844) գիրքերը:

Վաթնուհան Թեախանն
ըռն, տպարանը արձանագրեց բա-
ցառիկ վերելքը մը: 1868ին հիմնե-
ւեցաւ Արարարւոյ ամսագիրը: Այդ
տարիներուն, Էջմիածնի մէջ փոքր
տպարան մը բացաւ Վ. Պատրոսյ-
եանց, որը 1874-76ին հրատարակե-
ւեցաւ «Դպրոց» Դարաստապար-
կան ամսագրով: Դարավերջը հրա-
տարակութիւններու մէջ կը գերե-
կընէն մասնաւորապէս պատմա-
գրութեան գործերուն պատմագիր-
ներու վերաբերեալ ուսումնասի-
ութիւնները, ինչպէս Մինաս
Համբեցիի «Ազգաբանութիւն Հա-
յոց»ը, Ռւիտանիսի «Պատմութիւն-
ներ», Սիմէոն Ապարանցիի «Վի-
պաստնութիւնը», Միշիթար Փոշի-
ի «Դատաստանագրութիւնը», Ստե-
ֆոսեանցի «Դաւիթ Բէկի պատ-
մութիւնը», Մ. Սմբատեանի «Տե-
ղագիր Գեղարքունի ծովազարդ
գաւառի», Մ. Երեւանցիի «Ջամար-
դը», Գալուստ Տէր Մկրտիչեանի
Ազաթագրոսի, Խորենացի, Շի-
րակացիի, Ստեփաննոս Իմաստա-
սէրի նստւորոած աշխատութիւն-
ներու:

ԺԹ. դարու վերջերը և Ի. դարու սկիզբները, էջմիածինի առաջադրական օճախը հարստացրած ժողովրդական բանահյուսությամբ, տաղերգանքներու գործերու հրատարակութեամբ, Հրապարակ եկան Գ. Կոստանեանի «Մկրտիչ Նազաչ և իւր տաղերը», «Սիւրճեղարարներ Հայոց տաղեր և սոսնձաւորները, Գոմիտաւր և Ռեքեղեանի Հաղար ու մի խաղչի Ա. և Բ. պրակները, Ջիւրախու քանքը», Կիտանկան հիմնադրութեանը վաղնի լէժինեան ազգադպրական հանդիսի հատորներէն շատերը:

Դրայ Իրիքե տպագրութիւնն վայր
 Դրոտած է Վաղարշապատ: Հայ
 բառարանագրութիւնն համար ար-
 ժէքաւոր գիրք մը: Եղու Սահակ
 Ամատուհի Էջայոց բառ ու բանն:
 հատորը, որ լոյս տեսաւ Առաջին
 Համաշխարհային Գառեղաղային
 նոյսօրէին: Է. ԴԱԹԵԱՆ

ՀԲԱՒԻՐ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Հայ Ազգատախնամ Մարմինն Ֆարեկան Ընդհանուր Ժողովուրդի
տի գումարուի Աղեքս. Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մեջ,
Ուրբաթ, 3 Մարտ 1972, Կ. Ե. Ժամը 4-ին, հետեւեալ օրակարգով.

2. Ընթերցում և վաւերացում վարչութեան 1971 տարեշրջանի
տնտեսական և բարոյական գործունէութեան տեղեկագրին:

3. Գիւտնէի նախագիծ 1-1-1972էն մինչև 31-12-1972:

Ե. Ընտրութիւն հաւանութեանի:

ԾԱՆՈԹ. Անդամական Հնդկանուր ժողովը օրինական կը նկատուի.

մեկ տակերի ներքայն են։ Հսկառական պլանպային կը յետամզուրի մէկ
տակ ա աշխատողով որինական կը նկատուր, ինչ որ բւոյժ ներկա-
ներուն թիւը - Գլուխ Դ. Յօդ. 25 - :

2025 RELEASE UNDER E.O. 14176

ՅՈԿԻՆՏ ՔԱԼԱՄԱՐԻՑԵԱՆ՝ ՍԵՂՉԱՌԻՒՄ ԱՊԵՐԵԼԷՐԻ ՍԵՋ
 (Հոգևորականության համալսարանի պրոֆեսոր)

Աճիսեյի է, որ ԽՍՀՄ-ի Էւ Գեոսթիւնը՝ իմփերթալիզմի եւ գա-

Ներկայումս համառոտ նիզերը՝ ազգային ազատագրության շարժումը ու թարաւորեան դեմ: Անժխելի է, որ ԽՍՀՄ-ի եւ Ներկայումս միջեւ

ներուն իրենց զգնութեան մէջ, ա- զագաթի հանդիպումը՝ նոր կարեւոր
ւելի եւս կը սասկեացնեն յառաջ- ֆալ մը պիտի առնէ այս ուղղու-

զիմուքեան մարտիկներուն գորու-
բեամբ:

Հայ Աղքատախնամ Մարմին
տի գումարուի Աղեքս. Ազգային
Ուրբաթ, 3 Մարտ 1972, Կ. Ե. Ժ
1. Ընթերցում և վաւերացում
տեղնադրութեան:

2. Ընթերցում և վաճարացում
երկթական և բարոյական գործունե
3. Գրառճէի նախագիր 1-1-1
4. Ընտրութիւն կեդրոնական
համաձայն կանոնագրի Գլուխ Դ.
5. Ընտրութիւն հաշուաբանի
ընկ. 08. Ստորագրական Ընդհան

Երբ ժողովին մասնակցելու իրաւո
ւնէկ տւելին ներկայ են: Հազարաւ
մամ և ապա ժողովը օրինական կ
ներուծւ թիւը, - Գլուխ Դ. Յօդ. 2

(Շարունակ)

ԱՅԺԻՏԵՆԻ Է, որ ԽՍՀՄ-ի ԷԼ

Նգիպոսի համաձեռն ճիգերը՝ ազգային ազատագրության շարժումներուն իրենց զոհութեան մէջ, աւելի եւս կը սասկացնեն յառաջդիմութեան մարտիկներուն զործու-

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԴԵՄՈՔՐԱՏԻԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՌԵՍՊԱԲԼԻԿԱՆ ՏՈՒՆԵԿԱԳՐԱՐԻՆ՝
72ԶԵ ՄԻՆԿԷ 31-12-1972:
ՎԱՐՈՒՅԻՄԱՆ ԿՐԿՈՒ ԱՆՊԱՄՆԵՐՈՒ,
ՈՐԳ. 31Ի,
ԵՐ ՓՈՐՈՐՈՐ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԿՐ ՆԿԱՏՈՒՐ,

ԳԵՂԱՐՈՒՄԻ ԱՄԵՐԵԼՔԻ ՍԵՂ

ԹԻՒՆ Ա. ԷԷԷ)

ՏԵՂԵՐԻՆԵՐ՝ ԻՄԻԵՐԻԱԼԻԳԱՄԻ ԵՒ ԳԱՆՈՒՄԻ

դու քարառութեան դեմ: Աճծխտելի
ե, որ ԽՕՀՄ-ի եւ Նգլպոսի միջեւ
գազաթի հանդիպումը՝ նոր կարեւոր
փայլ մը պիտի առնէ այս ուղղու-
թեամբ: Վ. ՏԱՎԻՏՅԱՆ

Դարձանատան հ/ո աճայնի թիւ է 902083:

ՋԱՆԱԿԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻ ԳԶԱՏԻՐԷ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՌՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԾՈՎ
Հ.Մ.Մ. յաղթական թատամունի դեմ

ԿՈՓԱՄԱՐՏ

Ժապ Բեհեբան պարտուեցաւ Ամերիկացի Կրիֆթին

Ուելթեր Կշիթի աշխարհի
նախկին ախտիկան՝ ամերիկացի
Կրիֆթի յաղթական դեմ
Կրիֆթի յաղթական դեմ
Կրիֆթի յաղթական դեմ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ

Մանկական թերթի խմբագրութեան
յանձնարարութեամբ,
պատրաստուած է հայերէն
ամերիկացի պարտուեցաւ
Ամերիկացի Կրիֆթին

ՄԱՐՏ ԳԶԱՏԻՐԷ
ՊՐ. ԱՐԲԱ ԿԱՐԱՎԵՏԵԱՆ
ԽՈՍԿԵԿԱՐ
19-2-72

ՋԱՆԱԿԻՐԻՆ
Օր. Մայրա Յարութեան
Յարութեան Յարութեան
Յարութեան Յարութեան

ՄԱՐՏԱՐԱՆԻՆԵՐ

ՄԱՐՏԱՐԱՆԻՆԵՐ	ԿԱՐԱՎԵՏԵԱՆ
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան	100
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան	100
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան	100

ՄԱՐՏԱՐԱՆԻՆԵՐ
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան

ՄԱՐՏԱՐԱՆԻՆԵՐ
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան

ՄԱՐՏԱՐԱՆԻՆԵՐ
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան

ՄԱՐՏԱՐԱՆԻՆԵՐ
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան
Տէր և Տիկին Ստեփան Երանյան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻ ԳԶԱՏԻՐԷ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ ԳԻՄԱԿԱՌԻՐ Ե Ի ԱՆԳԻՄԱԿ

Շաբաթ, 4 Մարտ 1972,
Երեկոյեան ժամը 9.30-ին սկսեալ
ԱՌԱՋԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՄԲ
Young Lovers

ԱՌԱՋԱՆԱԳ ԼՈՒԱԳԱՌՈՒՄԻ
ԱՌԺԷՔԱՌՈՐ ՄՐՏԱՆԱԿՆԵՐ
Ամերիկացի զարգացող, ամերիկացի
նախկին ծագումնաբան և յաջողագոյն
խումբի: Քաջալերական մրցանակ-
ներ նաեւ բոլոր ծագողներուն

ՄՈՒՏԲ Ե Ի ԽԱՅ 86 Ե. Դ.

Կիրակի, 26 Մարտ 1972, Կ. Ե. ժամը 6.30-ին

Ծաղկազարդի առթիւ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԾԱՂԿԱՏՈՆ

Կազմակերպութեամբ
ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ՝ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ - ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

Կիրակի, 5 Մարտ 1972
Ընդառաջելով Ընդհանուր Փափաքին
Առաւօտեան ժամը 10-ին սկսեալ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

ԿԵՍՈՐԻՆ՝ ՄԱՍՆԱՌՈՐ ԶԱՇԻ ՄՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՆ
Ճառացուցակ- փաշա (տոնիկ), փաշա, փաշա, փաշա

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱՂԶԱՆՑ ՊԱՍԷԹ-ՊՈՒԼԻ ԱՌՈՅԵԱՆԱԿԱՆ

ԱՌԱՐՏԱԿԱՆ ՄՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
Հինգշաբթի, 2 Մարտ 1972, Երեկոյեան ժամը 5-ին
Հ.Մ.Ը.Մ.- Նուպար Աղեքս. ընդդէմ Գահիրէի ախտիկանին

Սթատին մէջ
Ուրբաթ, 3 Մարտ 1972, Երեկոյեան ժամը 5-ին
Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպար Աղեքս. ընդդէմ Գահիրէի Բ. ախտիկանին

Սթատին մէջ
Աղեքսանդրացիները ախտիկան վերոյիշեալ մրցումներուն
կը յաւերժեն, քաջալերելու համար Աղեքսանդրիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.-
Նուպարի օրհորդները, որոնք միակ հայկական միութիւնը ըլլա-
լով կը մասնակցին Եգիպտոսի ախտիկանութեան մրցումներուն:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ	Պարգ փոս	օգտին փոս
Եգիպտոսի բաժանորդներէն	160 Ե.Դ.	—
Սուսանի	160 Ս.Դ.	225 Ս.Դ.
Լիբանանի	—	15 Լ.Ո.
Սուրիոյ	—	20 Ս.Ո.
Եւրոպայի, Ամերիկայի,	12 Տոլար կամ	—
Գանատայի, Աւստրալիոյ	5 Սթերլին	25 Տոլար
Եւ այլ երկրներու բաժանորդներէն	—	—

ՀԱՆՐԱՊԵՏ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاکیر

جريدة أسبوعية

ص. ب. ٢١١١ بالقاهرة - ٢٤٤٠ - ت ٩١٥٠١٣

صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيد بيان (باللغة)

TCHAHAKIR

HEBDOMADAIRE ARMENIEN

B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013

Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտոնագրեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱԵԱՆ

Հիմնադրված 1948 թ.

Ցալաքանակ 3000

ՆՈՐ ԵՐԱՆ ԹԻԻ 419 — ՀԻՆԳԵԱԹԻ 9 ՄԱՐՏ 1972

ՀԱՏԸ ԶԵՆՈՒԹՅՈՒՆ 3 ԵՂ. ԴԿԿ. ԿԱՄ 26 ԼԻՐ. ԴԿԿ.

عدد ورقه ١٩٧٢ — الخميس ٩ مارس ١٩٧٢

Ս. Դ. ՀԵԶԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՇՐՋԱՆԻ 36ԴԴ ՊԱՏԳԱՄԱՐՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

1972 թ. Յունուարին, Պետրոսի մէջ կայացաւ Ս. Դ. Հեզակեան Կուսակցութեան Լիբանանի Շրջանի 36ԴԴ Պատգամաւորական Ժողովը, որ յատկանշուեցաւ միատարրութեամբ և շինարար ոգով, որոնցմով համակուած էին ժողովին բոլոր մասնակիցները, գիտակից իրենց վրայ դրուած վստահութեան և անկախութիւններուն:

Իրերայաջորդ երեք նիստերու ընթացքին, Պատգամաւորական Ժողովը բնից կուսակցութեան վերջին շուրջ երկու տարիներու գոյակիցակը, նախորդ ժողովին կողմէ նորընտր ղեկավարութեան տրուած առաջադրութեանց գործադրութեան շուրջ ներկայացուած հաշուետու զեկուցումը, Լիբանանեան իրականութիւնը՝ ազգ. տեղական կիւնէ ղիտուած և անկէ ներս կազմակերպութեան ունեցած դերը, կուսակցութեան 11րդ Ընդհանուր Համագումարին կողմէ շրջանը պարտաւորեցնող ծրագիրներու իրականացման ստուգումը:

Ժողովը գործունակութեամբ արձանագրեց շրջանի կազմակերպական կառուցել ներս տարուած շինարար աշխատանքները, որոնք կը ձգտին միշտ աւելի ու աւելի ամրապնդելու շարքային միատարրութիւնը և զազափարակ և միութիւնը: Իրապաշտ ու գիտով ու խստապահանջութեամբ կատարեց բնաւկումը վերջին երկու տարիներու գործունէութեան արդիւնքին՝ որ գտաւ ընդհանրապէս գոհացուցիչ, բայց չնայեց դիտողութիւն և թելադրեց նոր միջոցառումներ՝ կիսաւարտ գործերու շուտափոյթ ամբողջացումին համար: Հաստատեց որ կազմակերպութիւնը իբր համայնային գործունէութեան ղեկավարութեան միջոցով և իրականացնող շրջանի մէջ, պաշտպանելով մեր ժողովուրդին համայնքային իրաւունքները և սատարելով երկրին ընդհանուր վերելքին: Ուրախութեամբ նշեց, որ 11րդ Համագումարին կողմէ որոշեցուած և առ ի գործադրութիւն շրջանիս փոխանցուած՝ կրթական և այլ բնոյթի ծրագրերը, որոնք իրականութեան իրաւունք կու տայ ճակատագրեց ներկայաւարտ 12րդ Ընդհ. Համագումարին՝ որ հետուի է:

Պատգամաւորական Ժողովը, սկզբունքայինութեան դիրքերէ մեկնելով, աննորոգ եղաւ շարքային միասնութիւնը իսկապէս միտողներու, կազմակերպութեան շուրջ հարիւրամեայ գազափարական գծին դէմ մեղանշում կամ վերատեսչական մտեցում ցուցաբերողներու նկատմամբ: Դատապարտուեցաւ սկզբունքային շեղումներու և կարգապահական սխալներու լանդշաֆտային շեղումներու գտնուելու ամէն տրամադրութիւն: Շեղող դրուեցաւ կարգապահութեան զօրացումին և շարքերու տեսական դատարարականութեան վրայ, որակը նախընտրելով քանակին, սակայն ստանձնեց թեւադրականութեան այս վերջնային կարեւորութիւնը:

Հիմնուելով անցեալ տարիներու արդիւնքին վրայ, կատարելով միատեղ անհրաժեշտ ինքնաքննադատութիւն, որ ինքնավստահութեան նշան և ոչ թէ անգործութեան մը իրատեսչականութիւն, կազմակերպութիւնը տուաւ նոր որոշումներ, որոնք իրենց հանգրուանին աշխատանքները, և յստակացուց նպատակակցութեան որոնց նուազումը կը դառնայ իր գլխաւոր պարտաւորութիւնը յաջորդ ամիսներու և տարիներու ընթացքին:

Այդ որոշումները տրուեցան Կուսակցութեան Ծրագրին և գլխաւոր սկզբունքներու լոյսի տակ, պահելով սերտ, ամբողջական համերաշխութիւն ու նոյնութիւն՝ կազմակերպութեան լոյսի համագումարներուն և յատկապէս 11րդ Ընդհ. Համագումարի որոշեցումը ազգային, ընկերային և քաղաքական գծին ու հրահանգներուն հետ: Անոնց իրականացումը կոչուած է դառնալու մէկ նոր օղակը Կուսակցութեան վաղուան յաջողութիւններուն, որոնք բայց առ քայլ պիտի փութացնեն վերջնական ու ամբողջական պատկուամբ՝ Մայր Կուսակցութեան պատմական առաքելութեան:

Պատգամաւորական Ժողովին գլխաւոր առաջադրութիւններէն կազմեցին, Լիբանանեան շրջանակի մէջ, երկտասարդութեան գազափարակ և ազգային դատարարական գործին առաւել ուշադրութեան ընծայումը, Սփիւռք-Հայրենիք կապերու հետեղական սերտացումը, ազգային-եկեղեցական տաղանակի լուծումը՝ հայ եկեղեցւոյ դարաւոր աւանդներու և օրէնքներու հիման վրայ, Լիբանանի հայ ժողովուրդին աւելի սերտ գործակցութեան դրուելը տեղական ժողովուրդներուն հետ, որ աջակցի Լիբանանեան Հայրենիքի քաղաքականութեան վերելքին, որուն հրամայական լինելուամբ

(Շարունակութիւնը տես էջ 4)

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԵՐԷԿ ՍԷՈՒՏԱԿԱՆ ԱՐԱՐԻԱ ՄԵԿՆԵՑԱԻ Այսօր Նախագահ Անուար էլ Սատաթ Քուէթի մէջ պիտի խորհրդակցի Էմիր Սապահ Սալէմ էլ Սապահի հետ

Եգիպտոսի Նախագահ Անուար էլ Սատաթ, Սրէկ, Չորեքշաբթի, 8 Մարտ 1972, առաւօտեան, օդանավով մեկնեցաւ Սեուսական Արաբիա, եւ Ֆայսալ քաղաւորին հետ տեսակցեցաւ ու խորհրդակցեցաւ Միջին Արեւելի կացութեան վերջին իրադարձութեանց՝ ինչպէս նաեւ վնասական հանգրուանին մասին, որուն առջեւ կը գտնուին այսօր արաբ պետութիւնները:

Այսօր, Եգիպտոսի Նախագահը ձեռնարկեց կը մեկնի Քուէթ, եղն

նիքին տուր խորհրդակցութիւններ ունենալու համար եւս այս իշխանապետութեան պէմ Սապահ Սալէմ էլ Սապահի հետ:

Եգիպտական 11 հոգիանոց պատուիրակութիւն մը՝ գլխաւորաւ Հաճապետական Նախագահութեան Ընդհ. Քարտուար Պր. Ռաւի Ահմէթի կողմէ, ճախապէս Քուէթ ժամանած էր, Եգիպտոսի Նախագահին ժամանումը կազմակերպելու համար:

Քուէթի մամուլը Անուար էլ Սատաթի այցելութեան նպատակներուն մասին արտայայտելի ետ, նշած է նաեւ, որ Քուէթը Եգիպտոսի կողմին իր դիրքը պիտի ճշդ եւ պիտի ապահովեցնէ, որ պատասխանատու իսրայէլի դէմ հակամարտին անհրաժեշտ ամէն ինչ տալու: (Շար. տես էջ 6)

ՄԱՍՈՒԼ

«ԲԱԶՈՒՄ ԱՆՍՈՒԿ»...

Թուրքիոյ վարչապէս Նիհատ Էրմէ կը ջնջէ Անգլիա իր այցելութիւնը, կը հաղորդէ Ռեյթըրսի մէկ հետագիրը՝ Իսթաքուլէն:

Պաշտօնը. այն «ազմուկ» որ Բիթալիա — կառավարութիւն, մամուլ, հեռահալ, ձայնագիր, Դեսպանատուն — բարձրացուց երեսպարտութեան թիւ, քի Տէյվիթ՝ օսանքըստ արեւկան անգլիացի զուլն՝ որ փորձեւ երբեք անհանգիստ զանգուր (անփոփ) հետ գործունէմալ:

Անանք վեց տարի երեք ամիս բանտարկութեան դատապարտեւ է զուլն՝ որուն անգլափառաւ ըլլալ անկասկած մեղմացուց երբեք արդարապէս դատարին բարեկարգ սիթը: Խաւաքայն պատիւը խնայուեւ է Տէյվիթ:

Արդէն վեց ամիս է արգելափակուած է պատանին եւ Անգլիա կը պահանջէ որ այլեւս ետ դրուի ան, քանի որ ըլլալով իր մեղքը:

Միացեալ Թագաւորութեան կողմէ միջամտիւ ըլլալ Թուրքիոյ երեքին գործերուն եւ մամուլային փորձել շուրջ զաւրաւորեան Ձեռք կատարել իր պատճառը ընդլը գեցուցիչ է ու բոլորեւի չէ բնաւ որեւէ քաղաքակրթ երկրի հանգիստ: Ինչու այս անվստահութիւնը հիմա: Այն ալ Հիւսիսային Արեւմտեան Ուսէսն զինակցի մը վրայ: Մանաւանդ որ փոքրիկ Թիւրքիոյ կը վայելէ քրական արդիական բանեւում շնորհած ամէն հանգիստ, ամէն երջանկութիւն եւ անկախած առաւ սնունդ. բանեւ՝ որոնք ուրիշ ոչ մէկ երկրի մէջ կարելի է ունենալ:

Անգլիա կը կարծէ՝ թէ իրաւունք ունի փոխուած է քրական բանեւում — քրական բաղնիքներու օրինակով. — եւ արդարապէս Աստուծոյ՝ որոնք անցաւին այսօր մաքուր գոյժ տեսեւ եւ մաքրագործելով հայերը, կրնան բոլորեւի հիմա որ սեւ բիւմ մը, առաջ մը դրուի իրենց մամուլ անունին վրայ: Երբեք

(Շար. տես էջ 3)

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՆՏԻՈՑ
ՓԱՐԻՋԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ

ԳԵՐՇ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԵ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՊԱՐԳԵԻԱՏՐՈՒՄԸ ՀԱՆՈՐԴԱՆԻ ԹԻՒՆ

ԳԵՐՇ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԵ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ՍՐՏԱԲԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՅԱԶՈՐԴ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԸ 1973ԻՆ՝ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Ուրախութեամբ տեղեկացանք, որ զերջերս Պրիւքսէլի (Պելճիքա) մէջ կայացած Սրտաբաններու Միջազգային Գիտաժողովի ընթացքին, Գիտաժողովի Մրազդային Յանձնաժողովը ու Միջազգային կազմակերպութեան վարչութիւնը, միահամուռ կերպով որոշած են՝ Սրտաբաններու Միջազգային յաջորդ Գիտաժողովը, 1973ին հրաւիրել Սովետ Միութեան մէջ՝ Երեւան քաղաքին մէջ:

Այս որոշումը մեծ դնան տակաւն մէջ է Հայաստանի սրտաբաններուն կատարած աշխատանքին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆՏՐԱԼ ԿՈՄԻՏԵ

ՄԻԱՑՈՒՄ ԵՄ ԶԱՆԿԱԿԱՆ

ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

(Մասնաժողովի քննարկում «Հանապետ»-ի)

Սրբոց Վարդանանց Տօնը փառաշուք կերպով տօնակատարուեցաւ Նիւ Եօրքի մէջ։ Ինչպէս նախապէս հստորդած էինք, Նիւ Եօրքի քաղաքագետ ձան Վ. Լինտզի, այս տարւան Փետրուարի Օրը հրովարտակով մը Պաշտօնական Տօն հռչակած էր, ինչ որ մեծ խանդավառութիւն յառաջացուցած

կտորին կատարուեալ խմբերգով (Մակար Եկմալեանի)։ «ԿՈՄԻՏԵ» երգախումբը այս գեղարւեստական յայտագիրին մասնակցեցաւ՝ կատարելով Սգերը Նահատակացի (Կոմիտասի), «Կիլիկիա» (Մակար Եկմալեանի), «Հայ Ապրիլ» (Կոմիտասի), «Հիմի Եւ Լոսնք Եղբարք» (Կոմիտասի), «Բաւ Փորոտան» (Բաւ Փորոտանի), ինչպէս նաև մենեբր-գրեցաւ Այգունիի՝ «Բիւր Զայնի»-ը։

Նշան ուղերձներ «Հայրենաբաղձութիւն», «Հայրենասիրութիւն», «Վարդանանց Յաւերժութիւն» և «Հոգեւոր Հայրենիք» նիւթերու մասին։ Նաեւ արտասանուեցան Գ. Բաթիպայի «Մայր Արաքսին»,

«Կոմիտաս» երգախումբը, նկարուած համերգի վերջաւորութեան (Լուսանկար՝ ԿԱՐՊԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ)

է Նիւ Եօրքի հայութեան մէջ։ Հետեւաբար, Հինգշաբթի, 10 Փետրուար 1972, Նիւ Եօրքի Ս. Վարդան Մայր Տաճարին մէջ հանդիսաւոր արարողութիւն կատարուեցաւ։

Նոյն օրը, երեկոյեան տեղի ունեցաւ ՃԱՅԿԵՐՈՅԹ՝ եւ ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԶԱՆԿԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, հովանաւորութեամբ Ամերիկայի Հայոց Առաջնորդարանի և նախագահութեամբ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Թորգոմ Ս. Արք. Մաւնուկեանի։

Հանդիսութեան Կարգադիր Յանձնախումբը կը կազմէին ա.՝ Սրբոց Նահատակացի եկեղեցի (Լոնկ Այլընտ), բ.՝ Ս. Խաչ Եկեղեցի (Նիւ Եօրք), գ.՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցի (Նիւ Եօրք), դ.՝ Հայ Աւետարանական Եկեղեցի (Նիւ Եօրք), ե.՝ Առաջնորդարանին «ԿՈՄԻՏԵ» երգախումբը և գ.՝ Վարդանանց Ասպետներու Եղբայրակցութեան չորս դահլիճները՝ «Մամիկոնեան», «Վասպուրական», «Էջմիածին» և «Հայկազեան»։

Հանդիսութեան առաջին մասը՝ ճաշկերոյթի եւ հաղորդուածութիւն, տեղի ունեցաւ «Գալուստեան» Սրահին մէջ, Բացման խօսքը քննարկուեցաւ Կոմիտասի յիշատակը և ապա Վարդանանց պատասխանը, որուն յաջորդեց հայերէնով կարդացուեցան Յաղագրութիւնը և Վարդանանց յիշատակը։

Հանդիսին առաջին մասը այսպիսով վերջ գտաւ ու փոքր դադարէ մը ետք՝ Ս. Վարդան Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ Գեղարուեստական յայտագիր և ՀԱՄԻՐԳ՝ Առաջնորդարանի «ԿՈՄԻՏԵ» երգախումբին կատարմամբ եւ զեկավարութեամբ Տորթ. Արթուր Միսեանի։

Նախ երգուեցաւ «Տէր Կեցո՛ւն» (երգախումբին կողմէ)։ Ապա Տ. Գառնիկ քնն. ոգեկոչեց Վարդանանց յիշատակը, որուն յաջորդեց Հայր Դ. Ալիշանի «Պաշտօն Սարգիսի» արտասանութիւնը ու յետոյ նոյն

(Բ. Կանաչեանի)։ Բայց ընդ Վարդանանց Ասպետներուն (Յ. Սամալեանի), «Քրիստոս Պատարեալ» (Ս. Եկմալեանի), «Սուրբ Սուրբ»՝ մենակատար Լ. Ժամագործեան (Ս. Եկմալեանի)։ Մենեբրով ելոյթ ունեցաւ Օ. Տէօքմէճեան («Լոնկ Ամբար»)։ Ս. Եկմալեանի, զուգերգեցին Պ. Մովսէսեան և Յ. Գալիքեան («Մայր Արաքսին»)։ Բաթիպայի Ալ-

իորէն Նարպէյի «Հայ Ապրիլ»-ը, Վահան Թէքէեանի «Նորհուրդ Վարդանանց»-ը եւ «Եկեղեցին Հայկական»-ը։

Հանդէսին փակման խօսքը կատարեց Առաջնորդ Սրբազան Հայրը եւ երգախումբին կողմէ կատարուած «Հայր Մեր»-ով վերջ գտաւ այս գեղեցիկ հանդիսութիւնը։

ԿԱՐՊԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԱՍՏՂԱԴԻՏԱԿ ԿԱՌՈՒՑՈՂ ԱԾԽԱՐՀԱՅՈՒՄԱԿ ԲԱԳՐԱՏ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Ամերիկեան Մառնա - Պալու-մարէ աստղագիտարանը տեղաւորուած դիտակի հինգ մեթր տրամագծով հայելին՝ Թուրքիայի Կադիքի ճարտարագործութեան վերջին սահմանը։ Բայց այժմ Խորհ. Միութեան Զինուորական ինստիտուտի շէնքերէն զետեղուած է աշխարհի խոշորագոյն աստղագիտական գործիքը, որուն հայելին տրամագիծը վեց մեթր է։ Ան պատրաստուած է ջերմակայան, իր բերելից հաշիւով՝ որ ունի հիմնալի յակաւիշներ։ Դիտակով սովորական մոմի մը բոցը կարելի է տեսնել 25 հազար քիլոմետր հեռավորութեան վրայ։

Խորհ. Միութեան գիտութիւններու Ակադեմիայի աստղագիտարանը տեղաւորուած աշխարհի մեծագոյն յիշեալ հեռագիտակի կառուցողն է Բագրատ Յովհաննիսեան։

Ան ծնած է Երեւան 1911-ին։ Որդին է Նշանաւոր ճարտարագետ Կոնստանդին Յովհաննիսեանի, որ մեռած է 1924-ին։ Սոյն թուականին իրենց ընտանիքը փոխադրուած է Լենինկոմատ։ Ինչուհետեւ զգուշացուեցաւ 1929 թուականին, որպէս գծագրիչ աշխատած է տեղւոյն «Քրասնայա Ջաբայ» գործարանը։ Յետոյ հետեւած է կառուցողական գործընթացներու։ Այնուհետեւ աշխատեց անցած է պետական Օբիէրա - Միսանիական գործարանը։ Պատերազմի տարիներուն տեղափոխուեց Բազան՝ աշխատեց կարեւորութիւն ունեցող պատուէններու կատար-

մանը համար։ Իբր վարձատրութիւն ստացած է «պատույն նշան» շքանշանը։ 1945-ին Լենինկոմատ վերադառնալով, Գիտութիւններու Ակադեմիայի մէջ իր նախկին պաշտօնը շարունակած է։ Իր ջանքերով և Միութեան աստղագիտական ինստիտուտի մեծ յառաջդիմութիւններ արձանագրեց։ 1958-ին առաջին Հայր ըլլալով՝ արժանացած է Լենինեան Մրցանակին։ Յետագային երկու անգամ ալ Լենինի շքանշանով պարգեւատրուած է։ Խ. Միութեան Գիտ. Ակադեմիայի նախագահութեան ալ իրեն շնորհած է պատուաւոր անդամութիւն։ Իսկ Միջազգային Աստղագիտական Միութիւնն ալ զինքը աստղագիտական գործիքներու մասնագիտական յանձնաժողովի անդամ ընտրած է։ Իր շնորհիւ կառուցուած աշխարհի մեծագոյն հեռագիտակին գլխաւոր հայելին քաշն է 42 թոն, 27 մեթր երկարութիւն ունեցող դիտակաղաւթը՝ 265 թոն, իսկ ամբողջ դիտակիւնը՝ շուրջ 690 թոն։

Ս Տ Ա Ց Ո Ւ Ա Մ
ԲԱԾԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժանորդագրութիւնները՝
Ընկ. ՄԻՀՐԱՆ ԱՆԹՈՑԵԱՆԷ (Նիւ Եօրք)
Ընկ. ԱՐՄԵՆ ՏԵՊԻՍԵԱՆԷ (Գլխաւոր Փարք, Ն Ճ.)

ԿԻՊՐՈՍԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԸՆԴՈՒՆԵՑ ՈՒՍԱՆԻՈՑ ԵՒ ՊՈՒԼՎԱՐԻՈՑ
ՀԱՅ ԹԵՄԵՐՈՒ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

(Մասնաժողովի քննարկում «Հանապետ»-ի)

Ռուսմանիոյ և Պուլկարիոյ հայ Թեմերու առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Տիրայր Ս. Եպս. Մարտիկեան, ընդառաջելով Կիպրոսի Թեմի Կաթողիկոսական փոխանորդ՝ Հոգշ. Տ. Արսէն Մ. Վրդ. Աւետիքեանի պաշտօնական հրաւերին, օդային զօով Նիկոսիա հասաւ Ուերթ 4 Փետրուար 1972, Կ. Ե. Ժամը 4ին։ Օգանաւակայանին մէջ բարի դալուստ մաղթելին Կիպրոսի Թեմի Առաջնորդն ու ազգային իշխանութեան անդամները։

Կիպրոսի նախագահ՝ Գերշ. Մակարիոս Արքեպիսկոպոս, իր ապարանքին մէջ՝ Գերշ. Տ. Տիրայր Ս. Եպս. Մարտիկեանը ընդունեց 8 Փետրուար 1972, Երեքշաբթի երեկոյեան Ժամը վեցին։ Բարձրաստիճան երկու հոգեւորականներուն հանդիպումը տեղի ունեցաւ եղբայրական չէրմ մթնոլորտի ներքեւ։

Ռուսմանիոյ և Պուլկարիոյ հայ Թեմերու առաջնորդին Կիպրոսի նախկին Կիպրոսի Թեմի Կաթողիկոսական փոխանորդ՝ Հոգշ. Տ. Արսէն Մ. Վրդ. Աւետիքեան, Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան անդամ՝ Հոգշ. Տ. Պա-

րեա Վրդ. Երեցեան, Նիկոսիոյ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ՝ Արթ. Տ. Վազգէն Ա. քնն. Սանտուանի և Կիպրոսի համայնքի ներկայացուցիչ՝ Տորթ. Անդրեանի կ'Աշտեան։

Նոյն օրը, իրենց երեկոյեան հաղորդութիւններուն մէջ, Կիպրոսի Ռատրիկայանն ու պատկերասփիւռը հանգամանորէն անդրադարձան նախագահ Մակարիոսի և Գերշ. Տ. Տիրայր Սրբազանի մտերիմ անակցութեան։

Գերշ. Տ. Տիրայր Ս. Եպս. Մարտիկեան, 7 Փետրուար 1972, Երեկոշաբթի Կ. Ե. Ժամը 8ին, դասախոսեց Միջոցներու կրթական հաստատութեան մէջ։ Դասախոսական առիթն Երեկոյեան իր ներկայութեամբ պատուեց Կիպրոսի մօտ Ռուսմանիոյ Լիպար - Գործավար՝ Պր. Յոն Մուսիսեան, Գերշ. Տ. Տիրայր Սրբազան, Պուլկարիոյ իր կեդրոնատեղին վերադարձաւ 16 Փետրուար 1972, Զորեքշաբթի առաւօտեան, Ռուսմանական «Թաւոմ» ընկերութեան օգանաւով,

ԳԻՐԻՍՏԻԱՆ ՕՏԱՊԱՇԵԱՆ
Պուլկար, 21 Փետրուար 1972

ԳԵՐՇ. Տ. ՍԵՐՈՎԵԼԷ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՊԱՐԳԵԼԱՏՐՈՒԱԾ

(Շարունակութիւն Ա. Էջէմ)

Շքանշանի տուչութեան ժամանակ, Պրիսաքի Դուրսը՝ իբրեւ աշխարհի Ասպետներու կարգին Ընդհանուր Պետ, զովասանով խօսեցաւ ընդհանրապէս Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ և Հայ ժողովուրդի մասին, և անդրադարձաւ Սրբազան Հօր տարիներու ընթացքին բերած օգտակար գործունէութեան։ Սրբազան Հայրը շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած այս պատիւին համար և շնորհեց, որ Երուսաղէմի Ս. Ղազարի Ասպետ-

ներու Կարգը հինէն ի վեր կապեր ունեցած է Հայ եկեղեցւոյ՝ և մասնաւորաբար Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան հետ, և այս վերջին տարիներուն այդ յարաբերութիւնները աւելի սերտացան, մասնաւորաբար շնորհիւ Ասպետներուն Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին և Երուսաղէմի Հայոց Վանքին տուած իրենց խմբական այցելութեանց։ Հիւրասիրութեամբ վերջ գտաւ պարգեւատրութեան այս արարողութիւնը։

Դ Ի Ի Ա Ն

ԾԱՆՈԹ. Երուսաղէմի Ս. Ղազարի Ասպետներու Կարգը Քրիստոնեական ամենէն հին կարգն է, հիմնուած՝ Հուսաֆի պաշտօնաւորութեան, Հիւրանացի և Կարօսեալներու օգնութեան, Խաւաքներու կազմակերպութեան, եկեղեցիներու միջեւ հասկացողութիւն և համագործակցութիւն ստեղծելու առաջադրութիւններով։ Անոր գործունէութիւնը տարածուած է Ասիայի բոլոր կողմերը՝ մասնաւորաբար Սուրիա, Լիբանան, Տաճնիկ, Երուսաղէմ, Հնդկաստան, Գամբուիա, Գանատ, Մօրիսի, Զոլանտ, Պոկոթա, Լիբանան, Շուէ, եւ այլն, ուր ունի Դարմանատներ, որոնցմէ կ'օգտուին ամեն տեսակի կարօտեալներ։

«Հանապետ» այս ուրախ առթիւ սրտանց կը շնորհաւորէ Սերովել Արք. եւ կը մաղթէ անոր երկար ու առողջ կեանք, ինչպէս նաեւ յաջողութիւններ՝ իր սրբազան առաքելութեանը ընթացքին։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Օրինոյ Զապէլ Քարբերդեանի եւ Պր. Սարգիս Սահակեանի հանգրտեան կոչուելուն առթիւ Զորեքշաբթի, 1 Մարտ 1972, Երեկոյեան Ժամը 6-30-ին, Առաջնորդարանի մեծ դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ պատեան պատուասիրութիւն։ Ներկայ էին Հոգեւ. Տ. Ներսէս Մ. Վրդ. Բապուսեան, Պատկ. Թեմական Ժողովի զիւանք եւ Պատկ. Քաղաքական Ժողովի բոլոր անդամները։

Ծանօն Ազգային Իշխանութեան խօսք առին Պատկ. Քաղաքական Ժողովի Ասեմապետ Տիար Հայկազու Քիրմեան եւ Պատկ. Թեմական Ժողովի Ասեմապետ Տիար Յակոբ Համբիկեան, որոնք ջանք գնահատեցին արտայայտեցան Օր. Զապէլ Քարբերդեանի եւ Պր. Սարգիս Սահակեանի մասին, իբրեւ նուիրեալ եւ բազմամայ վաստակ ունեցող պատեաններ Ազգային Առաջնորդարանին։

Պր. Ս. Սահակեան իր եւ Օր. Զապէլ Քարբերդեանի կողմէ տեղեկացաւ յայտնեց Ազգային Իշխանութեան, ի պատիւ իրենց եղած այս մեծարժեքի համար։ Ապա իբրեւ գնահատութիւն՝ ի կարօտեալներու իրենց շնորհակցեան՝ յանձնուեցան ոսկեայ յուսանակներ։

ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՍԻՐՏԸ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ

Մեր աշխատակից Գ.Ս. ԱՆԱՆԵԱՆԻ հարցերին պատասխանում է Հայկական ՍՍՀ առողջապահության մինիստրության Սրտաբանության ինստիտուտի սրտաբանության բաժնի վարիչ, բժշկական գիտությունների Տոբի Գրիգորի ԶԱԽԵՆ ՏՈԼԱՊԻՏԱՆԸ:

«ՀԱՅՐԵՆԻՒԹԻ ԶԱՅՆ»

ՀԱՐՑ.— Ինչպիսի՞նք են ձեր ախտաբանությունները՝ սրտաբանների վերջերս Պրիսեկում ձեռք ունեցած Միջազգային Գիտաժողովի աշխատանքի մասին: Եւ ընդհանրապես, սրտաբանությանը ի՞նչ նոր բան տեսց այս գիտաժողովը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Պրիսեկի գիտաժողովը մեկ անգամ եւս ցոյց տուեց, որ սրտաբանության մասնական կից մակարդակը բնորոշում է ճշգրիտ գիտությունների, տեխնիկայի եւ կիրառական գիտությունների զիտակալանքի կողմից ներկայացուցած զեկուցումները հիմնականում նույնիսկ էին տարբեր հիւանդությունների մասնական սրտի երկտրական դաշտի փոփոխություններին: Այս խնդիրը ձեռք է բերում չափազանց մեծ տեսական ու գործնական նշանակություն, մասնաւոր, որ հենց այս բնագավառում է, որ լայն հնարաւորություններ են առկա՝ ծրարում սրտի ախտաբանական փոփոխությունների աւտոմատիկ ճանաչման սկզբունքի կիրառման համար: Եթէ աւելի պարզ խօսենք, հարցը վերաբերում էր երկտրասրտագրությանը, որը սկզբնաւորուելով դեռեւս 10 տարի առաջ, այսօր դարձել է սրտաբանության հիմնական մեթոդներից մէկը: Հետաքրքիրն այն է, որ սրտի երկտրական դաշտը գործում է տարածութեան մէջ, եւ այդ տեսանկյունից նրա ուսումնասիրութիւնը տարածութեան տարբեր հարթակների մէջ տալիս է բժշկական չափազանց կարեւոր տեղեկություններ նրա վերականգնման:

Գիտաժողովն անցաւ Բորսոնի կազմակերպչական սկզբունքով: Նրա ամեն մի նիստը ներառում էր առանձին հարցի, Հիմնական զեկուցումներից յետոյ նոյն խնդրի շուրջ լինում էին յարակից զեկուցումներ, որոնց յաջորդում էր մտքերի ազատ փոխանակութիւնը: Ինչ համար մեծ պատիւ էր, որ Սովետական Հայաստանի գիտնականի տրուել էր պատասխանատու պարտականութիւն՝ սրտաբանական գերազանց ներկայացնելու հիմնական զեկուցումը: Հարցի քննարկմանը մասնակցեցին մեծ թուով գիտնականները: Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներին, Անգլիային, Իտալիային, Ֆրանսիային, Սովետական Միութեանը եւ այլ երկրներից: Այդ նիստն անցաւ գիտական շատ բարձր մակարդակով: Ուրախութեամբ պետք է նշել, որ գիտաժողովի ծրագրային յանձնարարականը ու միջազգային կազմակերպական կոմիտէն միահամուռ կերպով որոշեցին սրտաբանության միջազգային յաջորդ գիտաժողովը 1973-ին հրաւիրել Սովետական Միութեանը՝ Երեւան քաղաքում: Սա մեծ գնահատական է Հայաստանի սրտաբանների կատարած աշխատանքին եւ միաժամանակ մեր առջեւ դնում է նոր, պատասխանատու պարտականութիւններ:

ՀԱՐՑ.— Ուղեւ համամասնաբար երիտասարդ գիտաբանները, սրտաբանութիւնը աշխարհի ամենաբարձր երկրների բժշկական գիտաբաններից է առաջնորդողի: Այս առումով հետաքրքրական է իմանալ, քի այսօր ինչպիսի՞ խնդիր-

ներ են մտնում Հայաստանի սրտաբաններին:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Սրտաբանութիւնը ժամանակակից բժշկութեան կարեւորագոյն ճիւղերից մէկն է, եւ նրա առաջ քաշած խնդիրները պահանջում են հրատապ մշակում եւ լուծում: Այսօր մարդկութեանը յուզում են սրտային մի շարք հիւանդություններ, որոնց մէջ կարեւ-

ՏՈԲԻ. ՓՐՈՖ. ԶԱԽԵՆ ՏՈԼԱՊԻՏԱՆ

ւորագոյնը հետեւեալ եռեակն է. արեւն ճնշման բարձրացում (հիփերթենզիա), զարկերակների կարծրացում (արթերոսկլերոզ) եւ սրտամկանի ինֆարկթ: Եթէ այս եռեակին աւելացնենք նաեւ սրտային ռիւմատիզմը, սրտի ձեռք բերովի եւ բնական բացում արատները, ապա կարելի է պատկերացում կազմել սրտաբանութեան խնդիրների ծաւալի եւ կշռի մասին:

Արդէն շատ տարիներ առաջ Հայաստանի գիտնականներն սկսել են զբաղուել սրտաբանության հարցերով: Բաւական է նշել, որ դեռեւս 1936 թուականին, Կապուչի միկոս Լեւոն Յովհաննիսեանը գրել է ինքնատիպ աշխատութիւն՝ սրտի աղմուկների մասին: Երեւանի բժշկական ինստիտուտի մի շարք ամբիոններում, փրոֆ. Երզնկա՛նը Վ. Աւագեանի, Ա. Սիմոնեանի, Ռ. Ստամպուլցիանի, Գ. Բաղդախանի, Ս. Գալստյանի, Ա. Ճաղարեանի եւ այլ գիտնականների կողմից մշակուել են ժամանակակից սրտաբանութեան մի շարք չափազանց կարեւոր տեսական ու գործնական հարցեր, որոնք զարգացման լայն թափ ստացան շնորհիւ Երեւանի Սրտաբանութեան ինստիտուտի վերջին տարիների աշխատանքի:

Սրտի ամէն մի հիւանդութիւն, եթէ չի ենթարկուում բուժման, ի վերջոյ հասնում է արեւն շրջանառութեան անբաւարարութեան: Այդ իմաստով արդէն դեր է խաղում սրտային վիճակը, ինչպիսին էլ լինի հիւանդութիւնը, սրտամկանի լաւ փունկնոնալ վիճակի դէպքում, օրկանիզմը կարողանում է ապահովել արեւն բնական շրջանառութիւնը: Այս եւ Սրտաբանութեան ինստիտուտի կողմից իր գիտական տեսա-հորդումում կենտրոնացել է սրտամկանի անբաւարարութեան հարցը: Բաղմաթիւ ու բաղմապիսի մասնագէտներ ուսումնասիրում են այդ հանգուցալին խնդիրը: Իմանալով սրտամկանի անբաւարարութեան առաջնական մեխանիզմները՝ կարելի է ժամանակին բուժական միջոցներ ձեռնարկել եւ կանխել այն:

ՀԱՐՑ.— Վերջին 10 տարիների ընթացքում սրտային հիւանդություններից մահացութեան օղկոսը աւելանում է: Բաւական է բարձրացել է: Սրտաբանների կարծիքով որո՞նք են դրա պատճառները:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Այո՛: Վիճակագրական տուեանները ցոյց են տալիս, որ այսօր հաշմանդանութեան եւ հիւանդալուծութեան ցուցակը գլխաւորում են սրտաբանութեան համակարգի հիւանդությունները: Այսպէս. ԱՄՆ-ում ս. մէն տարի 600 հազար մարդ մահանում է սրտի իշեմիք հիւանդութիւնից: Ֆրանսիայում բնականութեան իւրաքանչիւր երրորդ զաղաքացին զոհ է գնում սրտային հիւանդութեան: 1969-ի տուեաններով, ՍՍՀՄ-ում իւրաքանչիւր հազար մարդուց 29-ը մահացել են սրտամկանի ինֆարկթից, 81-ը՝ հիփերթենզիայից: Հարեւում է, որ աշխարհում իւրաքանչիւր չորս րոպէսում մէկ մարդ զոհ է գնում սրտային հիւանդութեան: Սա մի անաւոր խնդիր է, նախաւանդ, եթէ նկատի ունենանք, որ ներկայումս սրտային հիւանդութիւններին զոհ են գնում նաեւ շատ երիտասարդ, ստեղծագործական բեղմնաւոր տարիքում գտնուող անհատներ: Իսկ ինչ վերաբերում է այդ հիւանդութիւնների պատճառներին, դրանք արդէն համարեայ պարզ են: Պատճառները թաքնուած են ժամանակակից մարդկութեան կենցաղի, կեանքի, աշխատանքի, սննդի, հանգստի, շրջապատի պայմաններում: Ժամանակակից բժշկութիւնը վերացրել է համաճարակային շատ վարակային հիւանդութիւններ: Իսկ ինչ վերաբերում է բժշկական հիւանդութիւնների համաճարակին, ապա այս բնագավառում դեռեւս մոտ խնդիրներ կան լուծելու: Պարզ է մի բան, որ սրտային հիւանդութիւններին վերացումը սոսկ բուժական խնդիր չէ: Դա ամէն մի երկրի հասարակութեան, պետութեան խնդիրն է: Եւ ցանկալի արդիւնքի հասնելու համար միայն այս գիւղերից պետք է մօտենալ սրտային հիւանդությունների դէմ պայքարի կազմակերպմանը:

ՀԱՐՑ.— Վերջերս Երեւանում ման յանձնուեց Երեւանի Սրտաբանութեան ինստիտուտի նորակառոյց շէնքը: Ի՞նչ կ'աւելնայ առանձին բաժինների, ճիւղերի կազմակերպմանը, հնարաւորութիւններին ու հեռանկարներին մասին:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Սրեանքի Սրտաբանութեան ինստիտուտը գործում է աւելի քան 10 տարի: Վերջերս շահագործման յանձնուեց իր ժամանակակից համալիրի հիմնական շէնքը: Դա 11 յարկանի դահլիճ է արդիական շէնք է, որ տեղ պետք է գործեն քլինիքական մի շարք բաժանմունքներ ու փորձարաններ: Նրա 8 հիւանդանոցային բաժանմունքները ներառւած են սրտային առանձին հիւանդութիւններին: Այսպէս գործում են հիփերթենզիայի, սրտամկանի ինֆարկթի, ռիւմատիզմի, սրտային անբաւարարութեան, սրտի ձեռք բերովի եւ բնածին արատների, անոթային հիւանդութիւնների եւ վերականգնանքային բաժանմունքները, որոնցում կ'իրաւոււնան հնարաւոր բոլոր թերապիքի կական եւ վիրաբուժական նորագոյն միջոցները: Բաժանմունքներն ապահովուած են տեխնիկական արդիական կահաւարութեով: Կապածից դուրս է, որ մօտակայ տարիներում, ինստիտուտը առաւել եւս կ'ընդլայնուի եւ կ'ընդլայնուի չափազանց կարեւոր տեսական եւ գործնական աշխատանքը:

(Երբ. անս էջ 4)

ԱՄԵՆԱԿԱՐՁ «ՃԱՆԱՊԱՐՀԸ»

Վաղաքակերտ նորեկն այս գրութիւնը աւանդում է «Գրական Թերթ»-ի նոր տարւած ամսագրին: «Գրական Թերթ»-ի խմբագրութիւնը դիմած է կարգ մը գրողներու որ գրի առնեն իրենց կեանքի միայն ծիծաղաւարտ դեպքը: Վաղաքակերտ նորեկն այս գրութիւնը յուսումնարար է՝ առնելով Եւրոպայի կեանքի հետ եւս սերտ աղերս ունի գրականութեան ընթերցումին հետ: Որքան ալ երգիծական բնույթ կը կրէ:

ԾԱՌԱՅՈՒՄ

Ներքին «կապոյտ մզկիթը» (այժմ՝ քաղաքային թանգարան) մայրաքաղաքի տեսարժան վայրերից էր՝ ոչ միայն իր ճարտարապետական առանձնայատկութեամբ, այլ եւ բազում գոտեւորդ տարրերով: Բացօթեայ թէյարանով:

Քառակուսի աւազանի շուրջ, ստուերախիտ, վիթխարի ծառերի տակ, ամենանախնական սեղանիկներով, հասարակ ու կոպիտ աթոռներով, փայլուն ինքնատիւներով, փոքրիկ, բարակիւրան ու նախշուն բաժակներով այդ «անվանք թէյարանը» գրողների ու արուեստագէտների հանդիպման վայրերից մէկն էր, որ կատակով անւանում էին «կատակով անւանում էին» քաղաքի մէջ: Ամառները, կէսօրին, Ներքին ամենաշոգ ժամերին հաւաքուում

էինք այդտեղ, գրողներ, վիճակագրներ, կատակներ, երեւմի լուսնում պարսկական ախորժառուր եւ երաժշտական լեզուն Սեյիտի բերանից, որ արտասանում էր Օմար Խայեամի, Սաատու եւ Հաֆէզի զազեկներն ու բառակները, եւ մէջ ընդ մէջ վայելում Ալու աննման, բուրբաւ թէյը...

Այդպիսի մի օր, խմբով մզկիթ գնալիս, Չարենցն ասաց.

— Տղաներ, եկէք ես ձեզ տանեմ ամենակարճ ճանապարհով...

Մենք հետեւեցինք նրան: Եւ մեզ առաջնորդեց ինչ-որ ծուռ ուսմուռ անցումներով, քարուքանդ ու անտանելի փողոտ նրանցքներով... Մենք դժգոհում էինք, բողբոջում, իսկ մեր առաջնորդը մպտում էր բթի տակ:

Փողեթաթաւ, ասես ալիւրոտ կօշիկներով ու տաքատենով երբ հասանք մզկիթի մօտ, Չարենցը թէ՛.

— Տեսա՞ք, ինչ կարճ եւ մարտուր ճանապարհով բերեցի ձեզ, եւ հի-հի-հի ծիծաղեց:

— Եղի՛՛, դու ե՞րբ եւ որտե՞ղ ես մեզ տարել մարտուր ճանապարհով, — ասաց Մանարին:

— Փչացա՞՞... Այս անգամ ես խաբեցի ձեզ, բա՛... — ասաց Չարենցը եւ կիսակատակ շարունակեց. — Հարթ ու յայտնի ճանապարհով բոլորն են գնում, դա ինչ տղամարդու խելն է... Նոր ճանապարհ գտնելն է հարկւոր: Թող մի քիչ էլ դժուար լինի ու փողոտ... Փողեթեք, տեսնեմ, թէ դու ինչպէս կը զգաք ձեզ, երբ ուրիշների ճանապարհով չէք գնում... Բա՛, փչացածներ, — վերջապէս Չարենցը, եւ մենք մտանք մեր «աղիւրդներ»:

ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՆՈՐԵՆՑ

ՄԱՄՈՒԼ

(Ծար. Ա. Էջն)

Իսկ, մի ոմն Թիմոթիի համար կ'արժէ այսօր աղմուկ: Եւ ո՞ր մեզ Բրիտանական հիմ քաղաքակրթութիւնը — այն գոցելու, չսեւելու ու չլսելու կոյր քաղաքակրթութիւնը: Ունի՞մք դեռ՝ Զիւսիային Աղլանեան Ուլաի Նիւթայրակցութիւնը: Ներքին՝ եւ այսօր աղմուկ ոչինչ բանի համար:

ԱՅՐ - ՏՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԻՆ ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐԸ

Ներքին Մայնաթ Նովա փողոցին մէջ վեր խոյացող երկու բազմաբարձր բնակելի շէնքերու ճարտարապետն է Երեւանի «Ինժեներական կատակաւոր ճարտարապետ» Մարիամ Հայրապետեան: Ան անմիջական մասնակցութիւն ունեցած է նաեւ Ներքինի գլխաւոր յատակագծի նախագծման աշխատանքներուն մէջ:

Արդարեւ, Հայաստանի զանազան քաղաքներու եւ շրջաններու բազմաթիւ կառոյցներուն նախագծման աշխատանքներուն մէջ, իրենց համատեղ բաժինը ունին կին ճարտարապետները:

Ներկայիս, Հայաստանի ճարտարապետներու Միութիւնը իր շարքերուն մէջ ունի 360 անդամներ, որոնց եօթնասունը՝ կ'ընեն կին: Կին ճարտարապետներէն հինգը արժանացած են վաստակաւոր ճարտարապետի տիտղոսին:

Վերջերս, Արուեստի Աշխատողներու Տան «Կանանց Ակումբ»-ի նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցած է կին ճարտարապետներու նուիրումը հաւարոյթի:

«Հայաստանի կին ճարտարապետներ» խմբի շուրջ իրենք է Հայաստանի ճարտարապետներու միութեան պատասխանատու քարտուղար Լեւոն Յակոբեան:

Երկրներն ունեցած են եւ իրենց ստեղծագործական ծրագրերն ունեցած մասն արտայայտուած են նաեւ «Հայպետախ» զինք» Հիմնադրի վաստակաւոր ճարտարապետներ՝ Լուսիա Ինճիկեան, Աննա Տէր Աւետիքեան եւ ուրիշներ:

ԴԵՊԵՐ ՈՒ ԴԵՄԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՓԵՐԱՆ ԵՒ ԻՐ ՍԻՒՆԵՐԸ

Յ. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ

Երեք տարի կայ երբ յիշատակը ոգիկոչեցինք անցեալ դարու հայ վերածնունդի ամենէն փառահեղ գեղեցիկ մէկուն, Տիգրան Չուխաճեանին, որ հեղինակն էր եղած անդրանիկ հայ օփերային, մեղմէ ճիշդ դար մը առաջ, Հաճելի պարտք մ'էն է մեզ համար կրկին անդրադառնալ անոր անունին, անգամ մը եւս Հայաստանի իշխանութեան նախաձեռնութեան յօթին պատանդակս ալ տօնախմբելու հայ մեծ արուեստագէտը, որ դարազու ին էր բացած հայ երաժշտութեան պատմութեան մէջ և ամբողջ յայտնուած տարի տընած՝ օրպէսզի Արեւելքը ամօթով չմոռայ աշխարհին առջեւ:

Ըսենք անմիջապէս, որ Տիգրան Չուխաճեան արուեստի այն վառ երեսին էր, որոնք փոքր ճանցան իրենց կենդանութեան ալ իր երեք օփերայինը՝ որոնք «Լեյպցիգի» հոգեւոր աղան, «Քեօսէ Քեփուսեան» և «Արթիմի» Հելլենիսէն, անոր բացառիկ համարու շահեցուցին ոչ միայն Արեւելքի երկրի եւս, որուն մէջ, Արեւելքի Օփերայի հոգեւոր տարով զայն, այլ արեւմտեան ուսանանքուն մէջ եւս, որ իր երգերը միշտ ծափեր իւրեցին: Յետոյ դէպքերը պիտի ընդհատէին սակայն ստեղծուած թափը, Չուխաճեանը պիտի զգեստէին իր ճիւղերուն մէջ և իզմիր պիտի նետէին զայն, որպէս զի այնտեղ քաջքէր, բայտին յանձնուած իր կենսային վերջին տարիները, թող չտալով որ ան գարնացնել շարունակի աշխարհը, այս անգամ արդէն իր իսկական հրաշալիքներով: Այդ հրաշալիքները իր օփերայներն էին և առաջին հերթին «Օլիմփիա» և «Ջեմիլե»: Իր մահէն ետք, որ իզմիրի մէջ տեղի ունեցաւ 1899ին, պէտք եղաւ որ կէս դար անցէր, որպէսզի հայ ժողովուրդը տէր կանգնէր իր մեծ զաւակին անկորնչելի ժառանգութեան:

Արդարեւ, երբ 1945 Նոյեմբերին Հայաստան պիտի տօնախմբէր իր խորհրդայնացման 25ամեակը՝ առիթ չքեղ պարգև չունեցաւ ընծայելու հայ ժողովուրդին՝ բայց եթէ բեմ հանել Երեւանի մէջ Չուխաճեանի անդրանիկ օփերան, զոր յաջողաւ էր փրկել Փարիզէն բեմաւանդմանը:

Քանի որ մենք մէկուն՝ թող մաս Թերզեանի բաւերուն վրայ: «Արեւիկ Երեւոյ» անդրանիկ ներկայացումը Երեւանի մէջ՝ մեծ դէպք մը եղաւ: Երաժշտական աշխարհը մնաց յափշտակուած և շշմած, ի տես իսկական գլուխգործոցի մը, զոր կրցած էր յղանալ

ՏԻԳՐԱՆ ՉՈՒԽԱՃԵԱՆ

լած անոր անտիպ ստեղծագործութեանց հետ: Յայտնաբերուած օփերան Նոյեմբեր 1-ին Օլիմփիայէն էր, որ ամբողջ երեք քառորդ դար փոշինքուն մէջ թաղուած մնալէ յետոյ, լոյս աշխարհ կուգայ այս անգամ արդէն իր սկզբնական կերպարանքին մէջ, այսինքն իրրեւ «Արեւիկ Երեւոյ», ճիշդ այն անունով՝ որով Չուխաճեան յորինած էր 1868 ին, ադ օրերու սեր մեծ

փոքր ժողովուրդի մը զաւակը՝ անցեալ դարու կէսերուն, ան ալ ինչ պայմաններու տակ ու ինչ միջոցով: Միջոցով մը, Քիչ յետոյ Մոսկուա եւս զայն պիտի դիտէր համակարգողը՝ բայց և ապա, և գնահատանքի իսկական արտայայտութիւններ էին շքանշանները՝ զորս այդ առթիւ շնորհեցան օփերային՝ որ բեմ հանած էր Չուխաճեանի գործը, և արուեստագէտներուն՝ որոնք աջակցած էին այդ լալողութեան:

Ու ահա քառորդ դար է որ ան բաժնուած չունի Երեւանի օփերայի բեմին եւ հանդիսատեսին խանդավառութեան: Ան գեղարուեստական ղեկավար փոխեց եւ իրեն՝ 1945-ին, 1955-ին և 1971-ին և երեք վարպետներ՝ Միքայէլ Թաւրիզեան, Ս. Չարեքեան և Օհան Տուրան, երեք տարբեր ըմբռնումով մօտեցան անոր մեկնաբանութեան: Քառորդ դարու ընթացքին, ան բազմաթիւ դերակատարներ ալ փոխեց, Հայկանուշ Դանիէլեանէն և Տաթևիկ Սաղանդարեանէն սկսեալ մինչև Գոհար Գապարեան, Պօղոս Լիսիցեանէն Շարա Տալեանէն և Աւագ Գեորգիւնէն սկսեալ Միհրան Երկաթի և Նար Թովհանիսեան, որոնցմէ ամէն մէկը իր տաղանդին ուրոյն շեշտը դրաւ իր դերակատարութեան մէջ, բայց հանդիսատեսը միշտ յափշտակուած մեկնեցաւ սրահէն:

Արդար իրաւունք է հետեւաբար, որ Հայաստան տէր կանգնեցաւ հայ անդրանիկ օփերայի հարիւրամեակին, զայն վերածելով փառասօնի մը, ու անոր մասնակցելու հրաւիրելով արուեստի մարդիկ սովետական միւս հանրապետութիւններէն և հայոց սփիւռքէն, այս կերպով ընդհանուր մեծաքանակութեամբ դարձնելու համար հայ մեծ երաժշտագէտը, որ կանխած էր իր դարը:

(Շաբ. առա. էջ 5)

ԲԺԻՇԿԻՆ ԱՆԿԻՆԸ

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՇԱՔԱՐԱՄՏԻ ՄԱՍԻՆ

Շաբաթաբար բոնիկ հիւանդութիւն մըն է, որ մաս կը կազմէ ընկերային հիւանդութիւններու խումբին: Արդի վիճակագրութիւններ կը ցենցն անոր հաճախակիութեան տարուակական անը: Շաբաթաբար կարեւորութիւն կը բխի այն իրողութիւնէն, որ կը տահադրուէ բաղադրարեւոյտի քարի ունեցողներ, բայց մանաւանդ, առաջ բերած ծանր բարդութիւններուն պատճառով: Սկիզբէն պէ՛տ է ցենցն. որ շաբաթաբար ցուցանուած իրազեկումով յառաջդիմութիւններ չեն բերուած և 6 հազար վերջերս, Շաբաթաբար հոգեւոր առաջին պարագան ինսուլինի օգնութեամբ մահէն փրկուեցաւ Թորոնթոյի մէջ, 1922 Յունւար 11-ին: Ինսուլինը յայտնաբերողները իբրեւ մեծարանք ստացան Նոպելեան Մրցանակը՝ ի նշան մարդկութեան երախտագիտութեան: Այդ օրէն ի վեր ցուցանուած ու կարեւոր յաջողութիւններ, առանց սակայն լուծուած համարելու շաբաթաբար հարցը:

Շաբաթաբար յայտնութիւնը սովորաբար կ'ախտահանալու կարգ մը բնորոշ ախտանշաններով: Մասնաւորապէս ցենցն տես անո՛ւն ախտակը, տարուակական ծարար, մեղի քանակիւն անը 24 ժամուայ ընթացքին, տա՛ւրին գոյութիւնը մեղի մէջ, արեան մէջ տա՛ւրին քանակի անը բնականոն մակարդակէն վեր: Հետազոտողներուն մեծամասնութիւնը

այն կարծիքէն են՝ քի շաբաթաբար հիւանդութիւն մըն է զարգացած բնորոշ ցուցանելով: Քիմիական դիւնդումով տա՛ւրաբար, զոր յետեցիք, կը ներկայացնէ զարգացման վերջին ցուցանելով հիւանդութեան չորս յաջորդական ցուցանելով ընթացքին: Առաջին ցուցանելով, այսպէս կոչուած, նախաշաբաթաբար ցուցանելով: Անոր կը յաջորդէ երկրորդ ցուցանելով, քա՛նք շաբաթաբար, որուն կը յաջորդէ երրորդը, իմիջական շաբաթաբար, որ ախտանշան չունի: Դժբախտաբար, նախաշաբաթաբար ցուցանելով կարելի չէ նաեւ շաբաթաբար միջոցներով, փոխառեւ քա՛նք շաբաթաբար եւ փմիական շաբաթաբար կարելի է ախտորոշել որոշ փորձերու օգնութեամբ: Հնդկական կ'ըսուի, քի շաբաթաբար արդիւնէն է անբարեբաւութեան ինսուլինի սեփական արագացումը: Եթէ ախտահանութիւն է կարգ մը պարագաներու համար, գոյութիւն ունի որի կացութիւններ, երբ, քիմիական ինսուլինի քանակութիւնը բնականոն է, այնուամենայնիւ ան անգործունէյ կը դառնայ մեղի կարգ մը, որ մեղի յայտնի չէ: Կան շաբաթաբարներ, որոնք չեն կրնար ապրիլ առանց ինսուլինի, մանաւանդ երեւոյտի քարի մէջ գտնուողներ: Սակայն, գոյութիւն ունի նաեւ ինսուլինէ անկախ շաբաթաբարներ, բնորոշ 40-ը անցած անձերուն, որոնց

(Շաբ. առա. էջ 5)

ՍԻՐՏԸ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՍ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

ՀԱՐՑ — Երեւանի սրտաբանութեան ինստիտուտի ինչպիսի՞ անմիջական օգնութիւն է ցոյց տալիս հանրապետութեան միւս քաղաքներին ու ցրտանքի բնակչութեանը: ՊԱՏԱՍԽԱՆ — Իր ստեղծման առաջին իսկ օրից, սրտաբանութեան ինստիտուտը հիմնական ուղղութիւնը բերեալ է հանրապետութեան բնակչութեանը արդիւնավէտ բժշկական օգնութիւն ցոյց տալու գործին: Հազարաւոր հիւանդներ ինստիտուտի տարբեր բաժանմունքներում ստացել են բարձրորակ մասնագիտական բուժական օգնութիւն: Տիւփանքի (դարմանատուն «Ջ») աշխատանքի ներդրելու հիւանդների մեծամասնութիւնը գտնուում է ինստիտուտի տեւական հակոցութեան տակ: Արժէ Նչիլ, որ մեղ ծօտ հիւանդներ են ընդունուած ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ Սովետական Միութեան ամենատարբեր ծայրերից: Մեր ինստիտուտում բուժուում են ստացել նաեւ արտասահմանի շատ քաղաքացիներ:

Հանրապետութիւնում ըստ ստեղծուած է հեռախոսային ցանց, որի միջոցով տարբեր տեղերից, ինստիտուտ են հաղորդուում երկտարազարտիկ դաժանք և Նոյն գծով անմիջապէս արուած է բժշկական անհրաժեշտ յանձնարարականը: Ինստիտուտի աշխատակիցները մեծ օգնութիւն են ցոյց տալիս հանրապետութեան տարբեր վայրերի բժշկական հիմնարկներին և յաճախակի հանդէս են գալիս զննչութեանը ու ելույթներով:

ՀԱՐՑ — Գիտական ինչպիսի՞ կապեր գոյութիւն ունեն Երեւանի Սրտաբանութեան ինստիտուտի եւ Սովետական Միութեան ու աշխարհի համաժողովրդական գիտական կենտրոնների միջեւ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ — Երեւանի Սրտաբանութեան ինստիտուտը գիտական սերի կապեր է ստեղծել Սովետական Միութեան քաղաքա-

թիւ սրտաբանական կենտրոնների (Մոսկուա, Լենինգրադ, Փիւ, Նովոսիպիլսկ և այլն), ինչպէս նաեւ արտասահմանի մի շարք երկրներին համաժողովրդական կենտրոնների հետ: Յատկապէս ուսանելի կապեր են ստեղծուել Հայաստանի և Գերմանական Դիմոկրատական Հանրապետութեան սրտաբանների միջեւ, որոնց հետ տարւում են համատեղ գիտական հետազոտութիւններ: Կարեւորաբար կազմակերպուած են համատեղ գիտաժողովներ: Մեր ինստիտուտի շատ աշխատակիցներ զննչութեանը անդիւս են եկել միջազգային բազմաթիւ գիտաժողովներում (Լոնտոն, Վարշաւա, Փրակա, Պոսթոն Մոնթրէալ, Պուլաւա, Պրիւսէ և այլն): Ամենատարբեր երկրներին հետ ըստ ստեղծուած գիտական փոխադարձ կապերը պատահական չեն: Երեւանի ինստիտուտում տարւում են բարձր մակարդակի գիտական հետազոտութիւններ և աշխատում են մեծաշուք գիտնականներ, որոնցից են Կ. Գեանդարեանը, Ա. Միքայէլեանը, Ռ. Ստամպոլցեանը, Գ. Բաղդասարյանը, Ն. Ապանեանը, Ս. Յովհաննիսեանը, Ս. Նուրիանը, Ն. Յովհաննիսեանը և ուրիշներ:

ՀԱՐՑ — Ինչպիսի՞նք են ծրարագրումներ կա՞ն Սրտաբանութեան ինստիտուտում:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ — Ծրագրումները շատ են և անգամ որոշ հարցերում առայժմ դուցէ է ֆանթասթիկ: Պարզ է միայն այն, որ Հայաստանի սրտաբաններն իրենց ամբողջ սիրտն ու միտքը նուիրել են այդ սուրբ գործին, որի համար հայրենիքը ստեղծել է բոլոր անհրաժեշտ պայմանները: Եւ ուղղում էմ կանխատեսել մօտակա տասնամեակը և հորիզոնում նկատել ուրուագծերը հետագայ անհախառն զարգացման, գիտական և ստեղծագործական վեհ խիղախումներին:

Ս. Դ. ՀՆՁ. ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹԵԱՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԾԻՋԱՆԻ 36ԴԴ ՊԱՏԳԱՄԱԽՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

անտարբեր և որմէ հեռու չեն կրնար մնալ հայ աշխատաւոր և միջին դասերը՝ իբր ընկերային գործունէի: Ինչպէս Լիբանանի, նմանապէս դրացի երկիրներու հայ գաղութները, պարսի հոգեկցութիւն պահել ընկնելուն հետ, սլակցիլ սուրջ ազատական ծգտուններուն և տնտեսական բարեկեցութեան հասնելու ճիգին, անոնց հետ պահել հոգեկցութիւն, որ պիտի ըլլայ օգտակար՝ մեր ժողովուրդին ղէմ գործուած անիրաւութեան վերացումին, ոչ հեռաւոր ապագային մէջ:

Պատգամաւորական ժողովը յատուկ ուղղութեան առաւ կուսակցութեան մասնակցութիւնը՝ Լիբանանի երեսփոխանական գալիք ընտրութիւններուն: Քննադատեց ընտրական ներկայ օրինակներին հակադեմոկրատական և հակաժողովրդական բնոյթը: Անհանդուրժելի սեպեց Լիբանանահայութեան մեծամասն մասին բացառութիւնը խորհրդարանէն, ուր գինք ներկայացնել յաւակնողները՝ լոկ հատուածի մը բանբերներն են և որոնց ներկայութիւնը ժողովուրդ կամքի անշուշտ կը բացատրուի: Առաջադրեց լարել և գլխաւորել բոլոր ուժերը, և հակառակ ընտրական օրէնքին աննպաստ ըլլալուն, ճիգ չխնայել վերջ տալու համար դրութեան մը, որ անպատուաբեր է ոչ միայն Լիբանանի հայութեան, այլև Լիբանանին՝ որ ազատութեան երկիր հանչուած է:

Պատգամաւորական ժողովը եղաւ ուժերու վերագնահատման, նոր ծրագիրներու կազմութեան և ոգեւորութեան առիթ մը, որ կ'ամրացնէ իւրաքանչիւր հնչակեանի հաւատքն ու վստահութիւնը՝ հանդէպ Մայր Կուսակցութեան առաքելութեան, որ կը շարունակուի յօգուտ հայ ժողովուրդին և անոր վերածնած հայրենիքին: Եզրափակելէ առաջ իր աշխատանքները, Լիբանանի 36րդ Պատգամաւորական ժողովը իր ողջոյնները ուղղեց Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան բոլոր Մասնաճիւղերուն և յատկապէս Կեդրոնական Վարչութեան, վերահաստատելով իր հաւատարմութիւնը հանդէպ Կուսակցութեան 85 ամեայ Գաղափարին և Նորոգելով իր երգումը, որ եղած է ու պիտի մնայ հետեւողական ու վճռական իրեն բաժին ինկած սրբազան պարտաւորութիւններու կատարումին մէջ:

Им. В.urf, 15 Февр. 1972

ԹՈՒՐԻՒՄՆ ԻՆՉՊԵՍ ՈՐ Է

ԱՐՄԵՆ ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

Ա.

Ամերիկեան պաշտօնական քաղաքականութեան հետեւիով, այս երկրի մտաւորական շրջանակներէն շատեր մշտական ջանք կը թափեն, որպէսզի ամերիկեան հասարակութիւնը համոզեն, թէ արդի Թուրքիան դեմոկրատական հիմունքի վրայ կառուցուած, արդիական վարչաձեւով օժտուած պետութիւն մըն է, յառաջդէմ ուղեգծով, անող ճարտարարեւատով, ծաղիկող մշակոյթով, և նման առասպելներ... Ուրեմն, զիտել կուտան այդ թրջասէր և թրջապաշտպան վարձկանները, այսօրայի Թուրքիան կարելի չէ բաղդատել անցեալի, նոյնիսկ երէկուայ Թուրքիային հետ և թէ՛ ինչ պակասութիւններ ու մեղքեր ալ ունեցած ըլլայ նախկին Թուրքիան, ներկայ Թուրքիան անոնցմէ զերծ է և լրջօրէն կը ճգնի առանց վերջին հետքերն իսկ թուրքափոխ լը վրայէն:

Այնքան յաճախ կը կրկնուին այս չնաշխարհիկ առասպելներն ու շինծու պատմութիւնները արդիականացած... Թուրքիոյ մասին, որ կ'երեւի թէ զանազ յօրինողները իրենք իսկ հաստատու կ'սկսին իրենց խելագատակի արտադրած այդ զառանցանքներուն: Բայց յաճախ կը պատահի, որ Թուրքիան փառաբանել փորձող այդ մարդիկը, յանկարծ ստիպուած կ'ըլլան խոստովանել իրենց իրականութեան որոշ կէտերը... Հոս նկատի պիտի առնենք արդիականացած... Թուրքիոյ մասին վերջերս լոյս տեսած երեք գրութիւններ միայն, որոնք տեղ գտած են երեք տարբեր ամերիկեան հրատարակութիւններու մէջ:

Առաջին գրութիւնը երեցաւ ճիշդ Նիշըրնի 14 Սեպտեմբեր 1970 թիւին մէջ, որուն վերնագիրն էր՝ «Տեսանկիւնքս Հարց մը»: Թողածագիր Ռոպերթ Մ. Ֆրեյսթայի մասին թերթը հետեւալ տեղեկութիւնը կուտայ: «Պր. Ֆրեյսթայ օսակալիմ վերջերս այս երկիրը վերադարձաւ, Թուրքիոյ մէջ Արտաքին Սպասարկութեան իրեն անցած երեք օրէի ընթացքը: Ուրեմն, պէտք է հետեւեալ, թէ յօդուածագիրը իր ըսածը գիտէ, իր յօդուածով Պր. Ֆրեյսթայ կ'ուզէ ցոյց տալ թէ ինչո՞ւ համար Թուրքիոյ մէջ հակամարտութեան ցոյցեր տեղի կ'ունենան և ինչո՞ւ համար Ամերիկայի դէմ թշնամանքն ու ատելութիւնը կ'աճին, հակառակ անոր որ Ամերիկան ամէն ջանք կը թափէ ցոյց տալու, թէ Թուրքիոյ բարեկամ ու պաշտպան է և հակառակ, որ տաւջնակ տարիներէ ի վեր հոսկէ հոն անհաշուելի քանակութեամբ օգնութիւն կը հասնի, ըլլայ այդ դրամական, անտեսական թէ զինուորական տեսակի: Այս ինքնին խիստ հետաքրքրական պատմութիւն մըն է: Սակայն, ակնարկուած այդ յօդուածէն հոս մէջ բերենք միայն երկու մասեր, որոնք Թուրքիոյ ներկայ իսկական դրութիւնը կը ներկայացնեն:

Թողածագիր Պր. Ֆրեյսթայ կ'ըսէ:— «Համաշխարհային Առաջին լինէր Պատերազմէն վերջ, Օսմանեան կայսրութեան խորտակուած մնացորդէն՝ Մուսթաֆա Բէմալ, Թուրքիոյ արդիական պետութիւնը ձևաւորեց: Ան կ'իրենք ազատագրեց, արեւմտեան այրուքինն ու հազուադէպ օրերէն, իսլամական կղերը զսպել փորձեց և գրագիրութեան և ճարտարարեւտականացման ծրագիրը մը սկսաւ,

որպէսզի Թուրքիան 20րդ դարու Եւրոպային մէջ քաշէր: Բայց երբ ան 1938ին մեռաւ, 57 տարեկանին, Բէմալ իր գործը կիս-կատար ձգեց: Թրքական հասարակութեան մեծագոյն պրկուները՝ անկատար արեւմտականացումէն յառաջ կուգան:

Իսկութեան մէջ, սակայն, եթէ Բէմալ տակաւին 20 տարիներ կամ աւելի տարիներ իսկ ապրած ըլլար, այսօրուան կացութիւնը հազիւ թէ նկատելի չափով տարբերէր: Թուրքիոյ կեանքին մէջ Բէմալի մեծացած փոփոխութիւնները միայն մակերեսային ներգործութիւնն ունեցան և խորքին մէջ յեղաշրջում յառաջ չբերին, այլ անոնք առաւելին Թուրք վերնախաւ մը արտադրեցին:

Թրքական վերնախաւի այս երեսօթին մասին, Պր. Ֆրեյսթայ կ'ըսէ:

«Համալսարանի մտաւորականներէ և ազատ արեւեստի անձերէ, պետական վերին պաշտօնեաներէ և բանակի սպաներէ բաղկացած այդ խումբը կը պարունակէ բնակչութեան հազիւ հինգ տո հարիւրը: Ուրիշ տասնըինը տո հարիւր մըն ալ միջին դասակարգին մէջ են՝ կառավարական պաշտօնեաներ և վաճառականական ապարելի մարդիկ: Բայց գիւղերուն և փոքր քաղաքներուն մէջ, ուր բնակչութեան ութնուն տո հարիւրը տակաւին կ'ապրի, կեանքը անցեալ դարերէն քիչով փոխուած է: Իրենքը՝ աւանդական լայն տափառները կը հագնին, և իրենց երեսները անծանօթներէ կը ծածկեն: Սակայն Թիւրքիայի գլխաւոր կ'երթան և գիւղի կ'ինքը մեծաւ մասամբ անգրագէտ կը մնան: Իմասները (մահմետական կղեր), զորս քաղաքի ընտանին կ'առնէ, կը թուրքական և բարոյագիտութեան վերայ տակաւին հսկայական ազդեցութիւն կը բանեցնեն: Գիւղացիները չըմբռնող մահմետականներ են: Աւելի քան 50,000 հաւատացեալներ անցեալ տարի Մէքքէ ուխտաւոր գացին: Գիւղական կղերի ազդեցութեան տակ, Տէմիրէլի կառավարութիւնը Բէմալի ներշնչած սահմանադրութեան եթէ տառը չէ ալ կտրած, գոնէ անոր օգին ծածկ է, վերջին հինգ տարիներու ընթացքին, երկրին ամէն կողմը երկրորդական կը կրօնական դպրոցներ կառուցանուով:

«Սաքրեյ Ռիվիւ» շաբաթաթերթի 20 Սեպտեմբեր 1971 թիւին մէջ յօդուած մը լոյս տեսած է Գաթաթիք Բիւն տարադրութեամբ: Ուրիշ էջերէ բաղկացած այդ յօդուածին չորս էջերը պատկերներ են: Թողածին վերնագիրն է՝ «Թրքական Արուեստի մասերը»: Խորագրէն մարդ պիտի կրնար հետեւեալ, որ Թրքական արուեստը մը գոյութիւն ունի, որուն արմատներուն մասին պիտի խօսի յօդուածագիրը: Բայց անմիջապէս կը տեսնուի, թէ հարցը կը վերաբերի ներկայի Թուրքիա կողմէ տարածութեան վրայ գոտեւորող արուեստին կամ աւելի ճիշդը՝ այդ արուեստի աւերակներուն, կամ բեկորներուն, կամ մնացորդներուն մասին:

Այդ արուեստը կը տեսնուի այս տարածութեան վրայ հազարաւոր տարիներ ընկող բազմազան ցեղերու և ժողովուրդներու կողմէ, որոնք հոն էին սեղմուած օսմանցի Թուրքերու ներս խոժիւղ տասնեակ դարեր առաջ: Իսկ Թուրքերը իրենք, սել-

ՄԱՅՐԻԿԻՍ

Իմ սրտի մէջ կայ մի ծաղիկ, Որ սիրում եմ կեանքից աւել, Որ տուել է նա ինձ մի կեանք եւ գիշերներ նա չի քնել: Լաւ պատառը ինձ է տուել Երբեքնի նա սոված քնել: Իմ սրտի մէջ կայ մի արեւ, Որ ինձ լոյս ու կեանք է տուել, Որ նա ամբողջ թէ՛ք Արեւից, Եւ աշնան յորդ անձրևներից, Ու ձմեռուայ սառույցներից, Պատսպարել ու պաշտպանել: Իր սիրուց զատ, իմ սրտի մէջ, Հայրենիքիս սէրն է դրել: Դա իմ մայրն է, Որ իր կեանքից քանց առաւել Հայրենիքն ու ինձ է սիրել:

ՌԻՄԱ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ
8 Մարտ 1972
Երեւան

ճուղները և մանաւանդ օսմանցիները, այդ հողին վրայ իրենց ժամանելէն առաջ գոյութիւն ունեցող քաղաքակրթութեանց արեւմտեան միջին քանդակ փառացան և անոնց վրայ հազիւ թէ բան մը աւելցուցին:

Թողածագիր Գաթաթիք Բիւն այս ճամարութիւնը կ'ընդունի, թէ ծաղկազարդ բառերով կը գովարտեն Թուրք սուլթաններու անցեալ փառքը և այսօրուան Թուրքերը լքողաբան կիրթ կ'անուանէ և կ'ըսէ:

«Մահմետականները, մանաւանդ օսմանցիները, ջանացին փճացնել քրիստոնէութեան հետաքրքրուն մեծագոյն մասը և բաւականին լաւ յարողացան: Կ'ենթադրեմ, որ անօգուտ բան է խորհրդածել, թէ մարդկային ստեղծագործ ուժի որքան մասը կորուսեցաւ կրօնամոլութեան պատճառաւ: Իսթանպուլ, որ ատենին մեծագոյն բնակչութեան քաղաքն էր, այսօր այդ քաղաքակրթութենէն քիչ բան ունի մատուցանելու: Սուրբ Սոֆիայէն, որոնք երկուքն ալ խնայուեցան հաւանաբար այն պատճառաւ, որ մզկիթներու վերածուեցան:

Թողածագիր Գաթաթիք Բիւն ապա կը բացատրէ, թէ սելճուքներու և օսմանցիներու մեծ ծագոյն կատարումը եղաւ՝ մէկ կողմէ խաներու (օթմաններու), իսկ միւս կողմէ՝ գերեզմաններու վրայ դամբաններու կառուցումը և կը նկարագրէ այդ վերջիններէն մին:

«Ամենէն դարձանալին, թէ և ոչ ամենէն գեղեցիկը, Թրքական գերեզմանին համար պէտք է Բոնեայ վերադառնալ և այնքիւ Մուսուլման ձեւալատին Ռուսիի թաղուած վայրը, 13րդ դարու բանաստեղծ՝ փիլիսոփան, որ Մահլուուլէն կամ պարոզ տէր վիշերը ինքնադրեց, տեսակ մը ցնորած կրօնական կարգ մը, հիմնուած այն արեւելեան համոզման վրայ, թէ՛ Փիշիքական ծէսերու և ամբողջական հոգեւորը հաւատքին միջև փոխազդեցութիւն պէտք է ըլլայ... Ուխտաւորներու զարմուկներին տակաւին կուգան և իրենց ձեռքերը կը բարձրացնեն՝ ափերը դէպի դուռ, պաշտամունքի առանձնապէս յուզիչ մահմետական ձեւով մը: Անոնք երկրազառութեամբ կը կանգնին Մուսուլմանի գերեզմանին առջի, որ անպակի դադող մըն է՝ թըրքական գորգի մը մէջ փաթեցած, որուն մէկ ծայրին վրայ դրուած է փաթեցակերպ բոյն մը, ուրկէ դուռը կը ցուի առնանդամի նմանող խոշոր առարկայ մը...»

(Շար. անս էջ 4)

ԿԱՆԱՆՑ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԸ՝

ՄԱՐՏԻ 8-Ը

ՌԻՄԱ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջահակիր»-ի)

Միջազգային բանուորական շարժման ակնաւոր գործիչ՝ Գրեթ Ետսթրիկի նախաձեռնութեամբ, 1910 թուականին Գոթենհայկ (Տանլմարքա) քաղաքում տեղի ունեցան կին սոցիալիստների համաշխարհային երկրորդ խորհրդագումարը, կանանց իրաւունք պաշտպանելու համար:

Այս խորհրդագումարը որոշում ընդունեց՝ Մարտի 8ը սահմանել կանանց Միջազգային յատուկ օր: Այդ ժամանակից ամէն տարի՝ սկզբից մի քանի երկրներում և ապա ամբողջ աշխարհում, Մարտի 8ը նշուած է որպէս կանանց Միջազգային Տօն՝ ազատութեան, հասարակութեան, խաղաղութեան, ժողովուրդների բարեկամութեան և երջանկութեան համար մղուող պայքարում:

Մեր դարաշրջանը թափանցում է մի նոր կեանքով: Վիճակազրկական տեսանկյունի համաձայն, 1971 թուականին մեր երկրում հասարակութեան արտադրութեան մէջ՝ հարիւր մարդուց յիսուսը կանայք են: Արդիւնաբերութեան մէջ կանայք կազմում են 48% տոկոս: Իւրեքքանիւր երրորդ ինժեներներ մեր երկրում կ'են 58 հազար կանայք ունեն գիտական աստիճան, 1600-ից աւել կանայք փորձեւէօրներ, ակադեմիկոսներ, ակադեմիայի թղթակից անդամներ են:

Մէկ միլիոն 600 հազար սովետական կանայք՝ իրենց կեանքը նուիրաբերում են ժողովրդական կրթութեան գործին, դաստիարակում են մատաղ սերունդին:

Առողջապահութեան բնագաւառում 85% տոկոսը կանայք են, որոնք պաշտպանում են ամենաթանկագինն ու անգնահատելին՝ մարդու կեանքը:

Հայրենական պատերազմի ժամանակ, 91 կանայք արժանացել են Սովետական Միութեան Հերոսի կոչման, շուրջ 4000 կանայք՝ Սոցիալիստական Հերոսի կոչման, աւելի քան մէկ միլիոն կանայք պարգեւատրուած են Սովետական Միութեան շքանշաններով ու մետալներով:

Վ.Ի. Լենինը սեծ նշանակութիւն էր տալիս աշխատանքի կանանց լայն խանրի ներգրաւմանը՝ պետութեան կառավարման գործում:

Սովետական իշխանութեան տարիներին, փոփոխութիւն տեղի ունեցաւ՝ յատկապէս ազգային հանրագիտութեան կանանց կեանքում:

Երբեքնի հայ իրաւագործ գեղղուհին այժմ դարձել է ինժեներ, բժշկուհի, ղեկավարում է կոլխոզներում ու սովխոզներում:

Հայ կինը ակտիւօրէն մասնակցում է նաեւ հայրենական գիտութեան զարգացմանը: Ուղղում են նուաճել երկիրը, հասնել լուսնի ընդերքը:

Ի հարկէ մեզանից յետ չեն մնում Սփիւքի հայ կանայք, որոնք իրենց ուժն ու եռանդը ներն դնում կեանքի ծաղկման ու զարգացման բնագաւառում:

Սփիւքում հայ կանայք ի հարկէ յետ չեն մնում մեզանից: Նրանցից կան նաեւ «Ջահակիր» շաբաթաթերթի խմբագրութիւնում աշխատող կանայք:

Այս Մարտի 8-ի կապակցութեամբ, ես ողջունում եմ նրանց և շնորհակալ եմ նրանց՝ Մարտի 8-ի օրուայ առթիւ ծանկաւում ներանց բեղմնաւոր աշխատանք ու նորանոր յաջողութիւններ:

Շնորհաւորում եմ նաեւ պատերազմի դէմ կանանց և ցանկանում քաջարի յաղթանակ:

ԼՈՒՑԷՔ ԱՐԿԵՐ

Խօսում ե բարձրասոր: Ես սպասում եմ ինչ որ մի լուրի: Հաղորդում ե բարձրասոր: Որ նախ ե բացուելու՝ ափի Սուեզի: Ես այդ պահին ալիքս փակում, եւ մտովին Գաթիէ եմ հասնում Կամ մտադրում քե... Ո՛վ անհե կորաւ, ում գերի օտան, Կամ ով ե պարում, ով ե պայքարում, Եւ կամ ով ընկաւ արեւան լճակում, Կարծես լսում եմ կրակոց հեռուից Փախչում եմ փողոց, որ էլ չլսեմ Թե, որ փախեմ ե մոխրանում:

Խօսից: Ես կանգ եմ առնում արցունքս սրբելու, Սակայն կողովս անցնող Երթասարդի ձեռքում, Բարձրասոր ե որ դարձեալ խօսում, Որ Հանոյում, Վիքեմամում Կրակից՝ պարոն ու ճեղքն ալում: Ու հրդեհում ե նաեւ իմ սիրտը: Տեսնում եմ կարծես վիքեմամի օտը: Ձեռքեր մեկնած հրդեհի ոտը: Գոյում ե փրկեցի՜, որիս ե այրում: Արցունքներս գլուխում եմ ցած... Եւ ես փայլում եմ այրուղի փողոցով Միջ աղուցներս քափում եմ... Կարիւ առ կարիւ, Սիրտ կծկում ե ու կծկում ցաւից, Որ Երանք այնքալ անկողնու փոխան Գիւրում եմ ցուրտ խամաճեմում, Որ արեւն ու արցունքի ծովում, Հարիւրից աւել մանուկ սրբանում: Ի՛նչ:

Ինչպի՜ս կարող եմ անհարբեր անցնել Ու էլ չգոչել: Լոկ'ը, դալարի'ր, անարգ բռնամի, Բաւ ե այլեւս, կրակ մի՛ քափի, Թող արկի, հուրի, ծխի փոխարէն, Դաւանում կանաչ ու ծաղիկներ ծլեն, Թող վիքեմամի օղայ ու աղբիկ Սուիքի փոխարէն իրար գուրգուրեն, Լոնցի'ք արկե... Եւ դու՛ք մալաբեր ումբներ Լոնցի'ք... Ձե'ք լսում, էլ չնեղանա՛ք Ես կոչ եմ առնում աշխարհի կանանց, Աշխարհի վրայ բոլոր մայրերին, Եւ աշխարհի կոյս աղջիկներին Նորահարսներին, Որ գոչեն վրէժ... Ու արաբեկօրս, վիքեմամի բոցս, Իրանեցիքի արեւան փոխարէն, Վրէժի շեփոներէ այսպէս կը փչեն «Բանդեն» մեք, կանայք, «Բանդեն» բանդակներն Անարգ ոտիքի, Կը գոչեն՝ վրէժ՝ Կը փչեն՝ Շեփոները վրէժի:

ՌԻՄԱ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ

1 Մարտ 1972 թ. Բ. Երեւան

(Միջազգայնագէտ դասախօսների համալսարանի ուսանողուհի)

ԿԱՆԱՆՑ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌՅԻԻ

ՇՆՈՐՀԱՌՈՐԱՆԷ

Կանանց Միջազգային Տօնին՝ Մարտի 8ի առթիւ, Երեւանի «Ջահակիր» աշխարհային (Միջազգայնագէտ Դասախօսներու Համալսարանի ուսանողուհի) Ռիմա Ներսիսեան, գեղեցիկ ու ուրախ կամ Խմբագրութեան համար անուշիկ, շեղանակով քերթիւ աշխարհայիններն ու մայրիկով առնուց անողութիւն: Եւ նաեւ նորահար յաջողութիւններ և աշխարհիկ խաղաղութիւն:

ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԸ ԿԸ ԳՐԵՆ

Սիրելի Բոյրս Նուրիս
Եղիպտոս

Բաւական ատենէ ի վեր ինձ մէ լուր չունիս. պատճառը ըսեմ քեզի: Այս կողմերը գիշերային դարձած սկսած յաճախել որ քրանս-սարկն շուրջիմ: Հայագրական ալ բացուցած և հայերէն ալ առ-ջե տարի:

Հիմա այս նամակէս պիտի հասկնաս արդէն որ սկսած եմ ուսումնական դառնալ:

Ղրկած Ջահակիւնեցի կա-նոնաւորարար կր ստանամ: 1971 Դեկտեմբերի թիւին մէջ Հրանդ Նասրական Լոգանէն 100 տղար նուիրեր է «Ջահակիւն» ֆոնտին:

Անոր պէս ճեղքման հայեր ունենիք Եղիպտոսի մէջ: Այս ֆրանկա մարդեր էին, Նասրի-կան, Բարադեան, Ալպանսէն, քաղաքավար, կնամեմար ալա-ֆրանկա մարդեր: Հարկու տա-կաւին անոնց նմաններէն մնացած են ձեր մօտը:

Սիրելի քուրդիս, անցեալ գիշերը դարձող դասի քանցեր էի: Իմ տարիքս լեցուած ըլլալուն համար յարգանք կը վայելեմ դասարա-նին մէջ: Վարժապետը ձեռք պահ չ'ընէր ինձի համար, այլ երեւ-ներէս կը համբուրէ:

Ձգէ որ այս կողմերը պազ-նուրբ բարիւնայ ըսելէն աւելի ամեն է: Երբ ձեռքդ տաս, մար-դեր կան որ կը սկսին պազնու-րը ձեռքդ վրայէն և կամաց կա-մաց կը սկսին վեր ելլել: Կը հա-նին թեկնուրդ, ծոծրակիդ և վեր-ջապէս բերնիդ:

Ասիկա թիւ մէկ քաղաքա-վար պազնուրդ է եղեր:

Անցեալ գիշերուան դասեր-նիս մարդկային զանազան ցեղե-րու ֆիզիքական բնորոշումներու վրայ էր: Մէջ մըն ալ նայիս որ վարժապետը սե գրաստիտակին վրայ սկսաւ գծել միջնաւանդ, լայն ուսերով, հաստ վիզով և բա-ւական խոշոր գլուխով մարդ մը: Տակը ինչ կ'ուզէս որ գրէ, Ar-menien չգրէ: Արեւելք գլուխս ցատքեց:

Չորս կողմս սկսայ քննել որ արդեօք անկ խի ետք հաստ-կիք հայ մը կրնամ գտնել:

Աստուած հետս է եղեր: Մէջ մըն ալ ինչ տեսնեմ, ձախ կող-միս վերջին գրասեղանին առջե նստեր է Աղեքսանդրիայէն ոսկերիչ Յակոբ Արիւնիկիւրեանը:

Յուշումի չարիքին տնոր երկաթ Ակոբ կ'ըսէին իր ընկեր-ները, երկու մէթո հասակ ունե-նալուն համար:

Բերան տնոր կողմը դար-ձնելով պոռագի:

— Ոտի կանգնէ ծօ Յակոբ և ինքզինք ցուցուր այս մարդոց և այդ երեք հաստ (Տօ) նօթաները հանող ձախովդ Armenien մը պո-ռաւ:

Ասոր վրայ Յակոբս ոտքի ե-լաւ: Հոս գալէն ի վեր արտօթակն ալ բացուած ըլլալով, որսի եր-թալով, որսի միսեր ուտելով ա-ռաւելապէս լայնքին երկայնքին տուած է:

Երբոր եպիսկոպոսի պէս ոտ-քի ելաւ, ես վարժապետին ուղ-ղելով խօսքս, հրամայեցի:

— Mesurez, mesurez:

Այսինքն լայնքին երկայն-քին չափեցէք, նայե՛ք այս հայ մարդը և այդ գագաթնութեան վե-րայէն սպունգ մը քաշեցէք:

Մէկ ծախահարութիւն մըն էր սկսաւ, դասարանը պիտի կոր-ծանէր: Վարժք կատար Յակոբս ըսի, ինչպիսիք օր մը փարիզի օ-փերայէն կ'երգէս և որտարդոստ ծախահարութիւններ կը խնեւ:

Չմտնամ ըսելու որ Յակոբս լեզունքնու դաս առնելու պէտք

չունի, ան երգի դասի համար ե-կեր է այնտեղ: Իրաւ ալ ամէն հայկական հանդէսներուն իր ձա-նական մասնակցութիւնը կը բերէ: Օր մը Ամերիկայէն կորկոտաւօր հայ հիւրեր այցելած էին հոս և հանդէսի մը ներկայ եղան: Յա-կոբս հրահանուցաւ երգելու: Մէջ մըն ալ նա իս երրորդ ձօնէ ձեռ-նասցուք մը թող տուաւ, որ Ա-մերիկայի հիւրերը կարծելով որ այս ցնծասցուք իրենց ուղղուած է, գրամպանակին սկսան պար-պել ի նպաստ մեր եկեղեցիին: Աստուած պահէ Յակոբս:

Այս շարժումէն սկսեալ մի-ջե Ապրիլ ամիսը այնքա չեմ կըր-նար դպրոց երթալ, որունհետեւ ձիւնը չորս կողմը պատեց:

Կլիմայական այս պայման-ներով այլևս աչքս առած եմ չորս ամիս տան մէջ բանտարկուիլ:

Բեզի գաղափար մը տալու համար ըսեմ որ այս ամիսներուն մէջ այս կողմերը ջերմաւոր սա-փրքմիս կ'ընէ լսածն է, սանթի-կըրատի հաշուով, օր մը զերօ սանթիկըրատի սկսելով վար կ'իջ-նէ, հասնելու համար մինչև 30 աստիճանաչափ, զերօ սանթիկըրա-տէն վար: Մինչև 15 աստիճա-նաչափ ցոյց տալու պարագային տեղացիները իւրաւ կ'ըսեն գո-հունակ:

— Il fait doux.

Բնականաբար դուրսերը աչ-խատանք տանողներուն համար այս պայմանները հաճելի չեն, բայց ինձի պէս Տուտու Սուշի-ներուն համար հաճելի է պատու-հանէն դուրս իջնող ձիւնը դիտե-լու: Տեղացիները Շարաթ-կիրակի օրերը սանակ կ'ընեն լեռներէն վար: Ես այս բոլորը պատկերա-փառէն կը դիտեմ: Աստուած իմ ինչ մեծ տարբերութիւն այս տե-ղացիներուն և իմ միջև: Ես տու-նէս վար իջնելով, քովի մտալա-նալին երթալու համար խաչ կը հանեմ որ չափիմ, չորս կողմս չկորտոսեմ, այս լեռնիւնի վրայ տեղացիները ինչեր չան ընէր: Բարեբախտաբար շարաթը անգամ մը կ'այցելեմ մտալաճառին: Այդ խառնութիւն մէջ ալ կարգի պիտի սպասես: Շարաթ օրերը մէկ բաթ-լը միս գնելու համար մէկ ժառ կը սպասեմ: Այս կողմերը աշխա-տող ըլլալուն համար գնումի յարձակումը Շարաթ օրերը կ'ըլ-լայ: Մէջ մըն ալ կը նայիս որ ա-մէն մէկ գնող տալը-քան տուա-րի միս կը գնէ:

Ես աշխատող չըլլալու հա-մար կրնամ Երկուշաբթիին մի-ջե Հինգշաբթի հանդիպել մաս-վաճառին և գնումս կատարել, բայց մասնաւոր Շարաթ օրերը կ'երթամ որ հոս հաւաքուած հայ կնիկներէն լուրեր հաւաքեմ: Հոս հայերէն լրագիր չկայ, հայերէն լրագիրը հայ կնիկներու խում-բերն են: Հայերէն լրագիրը հոս փոք չի կշտացնէր: Կնիկներու խում-բերէն է որ փոքր կը կշտանայ: Անոնցմէ լուրը կ'առնես որ այ-նինչ տղան կամ այսինչ աղջիկը որքա՛ն տղար խնայած են և պանքան պահած են և խնամու-թեան կը սկսին: Հայերէն լրա-գիր չկայ որ ազգային լուրեր ի-մանաս զանոնք կարգալով, բայց կան շատ ազգային լուրերու կը-նիկական աղբիւրներ: Անոնցմէ կ'իմանա՝ նշանուղը, կարգըն-ղը, ծնողը, մեռնողը: Լրագիրնե-րուն չիմանածը կ'աշխարհը կ'ի-մանայ:

Ահա թէ ինչպէս: Այս կողմի տուններուն պատերը փայտաշէն ըլլալուն համար լսողութեան լա-հաղորդիչ են, հետեւաբար կնիկը գիշեր ցերեկ կ'իմանան պատե-րանին անցած դարձած խօսակ-ցութիւնները և զէպքերը և իրա-

ԻՐԻՄԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ

Խորմը շատ վաղուց է հիւ-րեկալիւ հայ ժողովրդի տաքա-գիւր զաւակներին և հանդիսա-ցել է նրանց երկրորդ հայրենի-քը: Տեղաւորուելով Խորմի Փա-ֆա և նրա մերձակայ քաղաքնե-րում՝ Սուլաղում (Սուղակ), Սուրխաթում (Հին Խորմ), Գե-լակորսում (Փարասուպազար) և այլ վայրերում, հայերը հիմ-նում են իրենց գաղութը՝ սե-փական մշակոյթով, նիստ ու կացով, գրականութեամբ, շի-նարարական արուեստով ու ճարտարապետութեամբ:

Խորմի ճարտարապետական կոթողները, չնայած իրենց իւ-րայատուկ ձեւերին, ընդհանուր, անխզելի կապը ունեն բուն Հայաստանի ճարտարապետու-թեան հետ: Այդ կապերը շատ աւելի զգալի են յատկապէս վաղ շրջանի կառոյցներում: Գիւրերը, կամարները, պատուհանները և նրանց քանդակազարդ երեսա-կալները, ինչպէս նաեւ պատերի շարուածքի ձեւը, բարի մշա-կումը, ծածկասալերի և թաղի-րի ձեւերը սերտօրէն կապուած են բուն Հայաստանի կառուց-ւածքային ձեւերի հետ:

Երբեմնի նշանաւոր ճար-տարապետական ստեղծագոր-ծութիւններից մեկ հասել են միայն առանձին պատասխանի-րարներ ծայրագոյն անմիջիջար վիճակում էին և միայն վեր-ջերս, սիստեմաթիք վերանո-րոգման աշխատանքների շնոր-հիւ, հնարաւոր դարձաւ այդ պատասխանները փրկել լիակա-տար բնանշումից:

1968 թուականից սկսել են Ս. Սալ վանքի, ինչպէս նաեւ Թէոտոսիայի Ս. Սարգիս և Հը-րեշտակապետաց եկեղեցիների վերանորոգման աշխատանքնե-րը, որոնք կատարուած են Բիւի յատուկ վերանորոգման արհես-տանոցի միջոցով: Այդ կապակ-ցութեամբ Գատական Յուշար-

ձանների պահպանման հայկա-կան ընկերութիւնը ստեղծել է յատուկ յանձնաժողով, որը վե-րանորոգման աշխատանքներին մասնագիտական օգնութիւն է ցոյց տալիս:

Յանձնաժողովը առաջար-կեց Թէոտոսիայ քաղաքում ըս-տեղծել հայկական քարեդարան: Այժմ Թէոտոսիայի քաղաքային սովետը յատուկ որոշում է կա-յացրել այդ նպատակի համար յատկացնել գիտական աշխատ-դի մի հաստիք:

Մօտ ժամանակներս, Ս. Սարգիս եկեղեցու վերանորոգ-ման աշխատանքի աւարտից յետ-ոյ, այնտեղ կը տեղաւորուեն Թանգարանի բակում և զանա-զան տեղերում պահուող հայ-կական արձանագրութիւններ ունեցող քարերը:

Թէոտոսիայի Հրեշտակա-պետաց եկեղեցու վերանորոգու-մը համարեայ աւարտուել է: Մնում է ճշտել արեւմտեան շը-քամուտքի հարցը, ուր, յանձ-նաժողովի պնդմամբ, անհրա-ժեշտ է տեղադրել Թանգարա-նում պահուող մուտքի տիմ-պանի քարը:

Թէոտոսիայ քաղաքի Ս. Կա-րապետ եկեղեցին իւրայատուկ է աւագ խորանի բարձրաքան-դակներով և իր ճարտարապե-տական ձեւերով մօտ է բուն Հա-յաստանի յուշարձաններին: Ե-կեղեցու շրջակայքում պեղում-ներ են կատարուել, որոնց շը-նորհիւ հիւսիսային մուտքի մօտ բացուել են նախասրահի հետ-քեր, ներսում 70—80 սմ. խո-րութեան վրայ յայտնաբերուել է նախկին հատակը, որը բոլո-

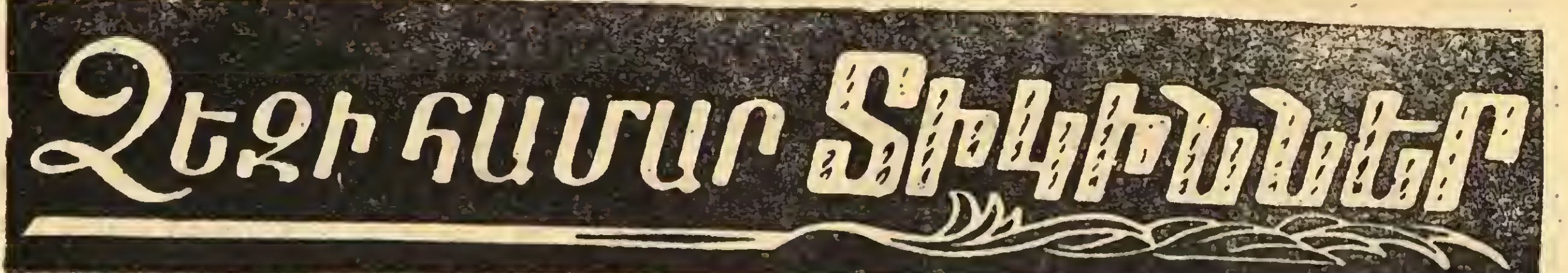
րովին այլ պատկերացում է տալիս եկեղեցու ընդհանուր հա-մաչափութիւնների մասին:

Ս. Կարապետ եկեղեցուց մի փոքր հարաւ-արեւելք Ս. Յով-հանէնս եկեղեցին է, որի վերա-նորոգման աշխատանքները նոր են սկսուել: Այս եկեղեցուց ա-րեւելք՝ ըլրակի ետեւում գտնուող Ս. Ստեփանոս եկեղեցու վերա-նորոգումը աւարտուած է: Բա-ւականին յաջող վերականգնուել են որմնանկարները, որոնք ի-րաւում Խորմի հայկական որմ-նանկարչական դպրոցի լաւա-գոյն նմուշներ են:

Սուրբ Սալ վանք-ամրոցի վերանորոգումը սկսուել էր դե-ռեւս 1968 թուականից, սակայն աշխատանքները կատարուում էին առանց նախագծի և որոշա-կի ծրագրի: Այժմ վերանշակ-ւում են եկեղեցու և զաւթի տա-նիքների ծածկասալերը, պակաս մասերը լրացւում են նոր քա-րերով: Բաւական լուրջ յետա-գոտական աշխատանք է կատար-ւած միաբանութեան բնակելի խցերի նորոգման ուղղութեամբ: Այժմ ուսումնասիրութիւններ են կատարուում սեղանատան տա-նիքի ձեւը պարզելու և այդ հատուածի վերանորոգման նա-խագիծը կազմելու համար: Բա-րեկարգուել են եկեղեցու հիւ-սիսային, արեւելեան եւ հարա-ւային կողմերը:

Այսպիսով, Խորմի հայկա-կան յուշարձանները պետական խնամքի են արժանանում: Ուր-բայինայի համապատասխան մար-մինների կողմից:

ԵՈՒ. ԹԱՄԱՆԵԱՆ
ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ

ԿԵՂԾԱՄԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Այսօրուան կեղծամը նոր գիւտ մը չէ:

Ասկէ հինգ-վեց դար առաջ նորածնութեան կարգ անցած կեղծամը, իրականութեան մէջ 3500 տարուան պատմութիւն ունի:

Արդարեւ, պրոնզի դարէն մնացած դանիական դամբարանի մը մէջ գտնուած կեղծամին ամե-նէն նախնական ձեւերը գտնուած են: Նոյն այս ձեւերը և մօտաու-րապէս նոյն շրջանին, գործածած են նաեւ Հարաւային Ամերիկայի ժողովուրդները:

Հին առին, կեղծամ շինող-ները, իբրեւ նախաճիւղ ունէին երեք կարելիութիւններ. բնական մազը, լամայի բուրդը կամ բու-սական մազը:

Շինութեան ձեւը անշուշտ շատ նախնական էր, բայց հոն կը տեսնենք արդի մեթոդին հիմքը: Նախ գանկաձեւ կամ խաչ, ոտներէ շինուած, կամ բուսական հաստ երիզ մը, որուն վրայ կը հանգուց-ւէին մազերը: Բուսական մազի պարագային, ան պարզապէս կը կարուէր բաժնապէ կերպով մը վրայ:

Բոլոր հին մեծ քաղաքակը-թութիւնները որդեգրած են զայն, և արհեստէն բարձրացուած են կեղծամի շինութիւնը՝ արուեստի առաջնային: Եւստ բնական երե-ւոյթ՝ երբ նկատի կ'առնենք մե-ղքերուն տրուած կարեւորութիւնը հիններուն կողմէ:

Գէտը չէ եւթարդի սակայն, որ այն օրերուն, կեղծամը գոր-ծածուած է անպայման նօսրացած մազեր կամ ճաղատութիւն մը

ծածկելու համար: Կեղծամը մաս կը կազմէր զգեստներու ամրող-ջութեան և զարդ մը կը նկատ-ւէր, նոյն իմաստով ինչ որ գո-հարեղէնները, օժանկիքները են:

Ուրեմն, կեղծամին դերը ըն-կերային էր, օրովհետեւ ան կը փոխուէր դասակարգէ դասակարգ, որոնցմէ իւրաքանչիւրին համա-ձայն կը փոխուէր կեղծամին չա-փը, որակը և հասակը:

Օրինակի համար, հարուստ-ներու մենաշնորհն էր իրենց դա-գալին մէջ տանիլ, անդիմա աշ-խարհը, իրենց բոլոր կեղծամները: Այսպիսով կեղծամը կը գտնուէր ընդ-հանրապէս հին եգիպտացիներու մօտ: Այս վերջիններուն կեղծամը կ'ըլլայ ընդհանրապէս կարճ և գանգաւոր: Թանձր և խիտ, ան կը ծածկէ ամբողջ գլուխը, կը ծածկէ ճակատը և կը հասնի առա-ւելագոյն մինչև բերան կամ կը-զակ: Այս՝ այրերու համար:

Գալով կիներուն, անոնց կեղծամները կը բաժնուին երկու մասերու կամ կը բազկանան եր-կու տեսակներէ: Առաջինը, ոչ շատ երկար, մէջտեղէն բաժնուած, որ գէմքին երկու կողմերէն աւա-սար չափով կ'երգարի: Երկրորդը, երեք մասերու բաժնուած կեղծամն է, որուն ամենէն ծանր մասը կ'իջէ գոնակն ի վար, միւս եր-կուքը կուրծքին վրայ՝ դէմքին երկու կողմերէն: Այս երկրորդ ձե-ւը կրնային որդեգրել միայն Թա-գուհի և բարձրադասականութեան պատկանող տիկիները:

(Շար. տես էջ 5)

ԹՈՒՐԻՔԻԱՆ ԻՆՉՊԼԵՍ ՈՐ Է

(Շար. Գ. էջէն)

Մեծին չուրջ կան նոյնանման, բայց աւելի փոքր գերեզմանները հետեւորդներու և ընտանիքի ան-դամներու, որոնք կը ստեղծեն արուեստեան իսկական անտառ մը:

Թրակիան արուեստը ըսուածը այս է եղեր...

Իսկ ինչ կը վերաբերի Թուր-քիոյ ներկայ դրութեան, երկու կարճ մէջերու մէջ ընենք...

Աթաթուրքի հեռուտեան փո-փոխութեանց հակառակ, Թուր-քիան տակաւին զօրաւոր կերպով արեւելեան է... Ըմբռնելու հա-մար, թէ փոփոխութիւնը որքան գանգաւորէն կուգայ, այս միա-ժամանակ առինքնող և խորշեղ-նող երկրէն մէջ, միայն պէտք է ճամբորդել ներսերը և տեսնել երկուքի ծածկ կիները, կռուի կոտորող երկարագործական աշխա-տանքի տակաւնալ:

(Վերջը յաջորդով)

րու կը պատմեն: Այսպիսով, Ձիք գաղտնիք որ ոչ յայտնե-ցին ամենէն աւելի այս կողմե-րուն կը պատահէ: Մասովաճառին, նպավաճառին խառնութիւններն մէջ իրարու հանդիպող կիները, իրարու աչքերուն մէջ նայած ա-տենին երկուքն ալ իւրովին կը մտածեն ու կ'ըսեն:

— Ուզածիդ չափ գոցէ պա-հէ, մեր պատերը Աստուած պահէ:
Սիրով քոյրդ
Գաւառա
ՄԱՐԻՁԱ

«Լիսան Իւ Հալի» Հարցազրույցը Ընկեր Յարութիւն Կուժունիի հետ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Սալամին առաջադրած են, օրինակի համար, Պէյ-ուրի Ա. Ընտա-
տըրզանի հայկական բուհաստե-
րը՝ որոնց թիւը տուր 60 է, զե-
տեղութիւն պետական կեդրոններու
մէջ՝ չեզոք վայելեալ, որոնք բլլան
հետու մրցակից հայկական կու-
սակցութիւններու տիրապետութե-
նէն:

Յայտնեց, թէ Հայկական Հա-
մախմբումը կ'առաջարկէ, օրինակ,
որ տուր 30 բուհաստեղ զեռեղ-
ւին Նիկիտալեան Ընկերութեան
եկեմին մէջ եւ նոյնչափ ալ սնունդ-
ներ զեռեղութիւն Արդարութեան Պա-
լատին մէջ, քանի որ այս երկու
հաստատութիւնները պետական հրա-
կայ եկեմին են, կը գտնուին Ա.
Ընտաւաթըրզանի «չեզոք» վայելեալ
մէջ եւ 60է աւելի բուհաստեղ
կրնան պարփակել:

Ըսաւ, թէ Հնչակեանները,
Ռամկավարներն ու Անկախները
դարձեալ պիտի տեսնուին Հաւա-
պետութեան Նախագահին եւ Վար-
չապետին հետ, նոյնիման այս հա-
ցը հետապնդելու համար:

ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՀԻՆԳ ԱՅՈՒՆԵՐՈՒ ԲԱԺԱՆՍԱՆ ՇՈՒՐՁ

Ճեռեկեան աւելցուց նաեւ, թէ
Լիբանանահայ Համախմբումը ի-
րեն վերապահած է հինգ թեկնա-
ծութեան նշանակման իրաւունքը,
եթէ բանակցութիւններ կատարուին
ապագային զանոնք չորս վերա-

ծելու համար, հարցը կրնայ քն-
նարկուի:

Ըսաւ, թէ հինգ թեկնածուներ-
ը կը ներկայացնեն Հնչակեաննե-

ԸՆԿ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒՅՈՒՆԻ

ըր, Ռամկավարները եւ Անկախնե-
րը, եւ թէ կողմերու միջեւ որեւէ
անհամաձայնութիւն չկայ արդե-
հեռու բաժանման տուր:

ՄԵՆԲ 9500 ՁԱՅՆ ԿՈՒ ՏԱՆԲ, ԴԱՇՆԱԿՆԵՐԸ՝ ՄԻԱՅՆ 8000

Հնչակեաններու Պետ. յայտնեց,
թէ բուհաստեղներ չեզոք վայելե-
ալու մէջ զեռեղութիւն եթէ ապա-
նուի, եւ եթէ Պետութիւնը չեզոք

դիրք բռնելով ապահովէ բոլորին
ընտրական իրաւունքը, այն առեւ
Հնչակեանները, Ռամկավարներն
ու Անկախները իրենց ցանկին առ-
նուաճ 9500 քուէ կու տան, մինչ-
դեռ Դաւանակ Կուսակցութիւնը ի-
ր ցանկին 8 հազար ձայնէ աւելի չի
կրնար տալ: Եւ ամենեւին հիշելի
այն խօսքը, որ Դաւանակները հայ
ընտրողներուն մեծամասնութիւնը
կը ներկայացնեն, այլ հակառակն
է հիշողը: Ընտրութեան արդիւնքնե-
րը պիտի փաստեն այս մէկը, եթէ
Պետութեան անկողմնակալութիւնը
ապահովուի:

ԵՐԿՈՒ ԿՈՂՄԵՐՈՒՆ ՇԵՏ ԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՐԵՆԻ Է

Անդրադառնալով Հայկական
Համախմբումին՝ Պ. Պ. Փիէր Էս-
տի, Զուլա Պուրոսի եւ Ժորժ
Ապու Աստիի հետ համաձայնելու
հարցին, ձէ եկեալ յայտնեց, թէ
համաձայնութիւն կարելի է գոյա-
ցրել անոնց հետ, ինչպէս նաեւ կա-
րելի է գործակցել Փիէր Ճեմալի, Մի-
շեկ Սասիկի, Նասրի Մալու-
Ֆի, Ժորժ Զաւարի, Սամիր Իս-
հակի հետ, բայց կը պահանջենք
որ մենք որեւէ հինգ հայ թեկ-
նածուներ:

ՄԵՐՆԸ ՊԵՅՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՊՈՒԱԾ Է

Պատասխանելով այն հարցու-
մին, թէ Լիբանանահայ Համախմբ-
ումը Պէյ-ուրի Ա. Ընտաւաթըրզանի
մէջ որդեգրելիք դիրքը կապուած
է Մերքի ընտրութեան, ձեռնարկե-
ալ յայտնեց, թէ հաւանական է որ նոյն
համաձայնութիւնը ի զօրու բլլայ
Մերքի մէջ եւս:

զործադրութիւնը՝ նոյն դասագի-
րքով եւ նոյն ծրագրով:
Շատ մը տարիներէ ետք, այսպի-
սով կարելի կ'ըլլայ հաստատուն
գիտելու վրայ դնել Հայերէն Լեզ-
ւի այս դպրոցները:

Հանդիսին փակման խօսքը
կատարեց Ս. Նահատակայ եկե-
ղեցւոյ հովիւ Արթ. Տ. Վարդան քնյ.
Մըկընան: Ան շնորհակալութիւն
յայտնեց բոլոր անոնց՝ որոնք ձեռ-
նարկին յայտնութեան ստատեմէ
էին եւ աղօթքով վերջացուց իր
խօսքերը:

Հայկական Դպրոցը կը գործէ
ամէն Երաթ, առաւօտեան ժա-
մը 10 էն 12.30, Ս. Նահատա-
կայ եկեղեցիին սրահին մէջ:

Այս դպրոցի յայտնութեան ի-
րենց մասնակցութիւնը կը բերեն
Տիկ. անց Օմարայի Յանձնախում-
բի ժողովան անդամները՝ Ալիս
Մալուքեանի նախագահութեամբ,
Տնօրէնը՝ Արթ. Տ. Վարդան քնյ.
Մըկընան եւ ուսուցչական հիւ-
նալի կազմը՝ որոնք կը մասնակ-
ցին Սրբուհի Մարք, Զապէլ Պու-
տաբեան, Աստղիկ Սարգիսեան,
Միւրէյ Գալֆանեան, Պերճ Մով-
սէսեան, Անժէլ Յովհաննէսեան,
Պերճուհի Թամարեան, Ժիւ Մալ-
եան եւ Քրիսթին Աւետիս:

Դասաւանդութեանց մաս կը
կազմեն՝ Ընթերցանութիւն, Հա-
րադրութիւն, Խօսակցութիւն, Գե-
րականութիւն, պատմութիւն, երգ
եւ պար:

ԹԻՐԱԿԻՐ

ԿԵՂԾԱՄԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Դ. էջէն)

Այս կեղծանքները ունենին յատ-
կանական կողմ մը: Անոնք իրենց
գաղափարները վրայ կը կրէին կ-
նաձեւ անուշահոտ իւրիչ հաստա-
տուն կտոր մը, որ օրուան ջեր-
մութեան համաձայն կը հալէր
հետզհետէ եւ կ'օժանէր ամբողջ
գլուխը:

ՄԻԱՅ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Պէյսայտի Հայկական Վարժարանի Տարեկան Հանդէսը

Միացեալ Նահանգներու հայ-
կական համայնքին մեծագոյն վայելի-
ն է, որ այս հսկայ երկրին մէջ ա-
ն իր ինքնուրույնութիւնը կը կոր-
սընցնէ:

Այս մտահոգութիւնները ան-
հիմն թուեցան, երբ անցեալ 13
Փետրուարին, Կիրակի, Պէյսայտի
Ս. Նահատակայ եկեղեցիին հան-
դիսասրահին մէջ ներկայ գտնուե-
ցանք Հայկական Լեզուի Ս. Նա-
հատակայ դպրոցի տարեկան Հան-
դէս-ձաշկերոյթին:

Դպրոցին Կանանց Յանձնա-
խումբին կողմէ համադրու՝ ճաշե-
րու սպասարկութեւն ընթացքին,
երբ երախտներէն իւրաքանչիւրը
հայերէն ոտանաւոր մը կամ արա-
մախօսութիւն մը կատարեց, ներ-
կաններու սրտերուն մէջ նոր յոյսեր
ծագեցան:

Միջոցառումը խանդավառե-

ցաւ, երբ բնիկ վրայ երեւցին
վաթսու աշակերտներ, իւրաքան-
չիւրը հայկական տարազ հագած,
որոնք հայկական երգեր ու պարեր
կատարեցին՝ աշխոյժ, կենսալիւր
եւ սիրելի:

Հանդիսականները իրենց ծա-
փահարութիւններով շնորհ վա-
ր պիտի բերէին: Այս երախտները
ապացուցին, որ իրենց հանդէպ հա-
ւատքի պակասը անհիմն էր, ու
այսպիսով մտավախութիւնը փո-
խարկուեցաւ յոյսով:

Առաջնորդարանի կրթական
նորոգողի նախագահ՝ Պ. Նու-
պար Քրիսթիան, խօսեցաւ Կրթա-
կան նորոգողին այն մեծ ծրա-
գիւրներուն մասին, որոնք կը նա-
խատեսեն լեզուի վարժարանի
ծրագրերով՝ իրենց ենթակայ բոլոր
վարժարաններուն մէջ, հայերէն
լեզուի վարժարանին սիսթեմի:

ՆԱԽԱԳԱՆԵՐ ԱՍԱԹ. ԱՍԱՍ ԵՒ ԲԱԶԱՖԻ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

սը կատարած են, այսինքն Հա-
մադաշնակցութիւնը՝ որուն նա-
խածեռնած էր ողբացեալ առաջ-
նորդ Կամալ Ապալէ Նասէրը:
Այս երեք նախագահները
իրենց իրաւագոյն ջանքերը ի գործ
գրին, իրագործելու համար ա-
րար զանգուածներուն այնքան
թանկագին գերագոյն իտէլանե-
րը:

Մեր պատմութեան ամե-
նակարեւոր հանգրուաններէն
մէկն է որ կ'ապրինք եւ մեզի
վստահուած առաքելութիւնը
կատարելու ի վիճակի պարտիք
ըլլալ:

Ձեր անունով պիտի ուզէի

երեք նախագահներուն առջեւ
յանձնառու ըլլալ՝ Համադաշ-
նակցային Ազգային Ժողովին
անդամի մեր հանգամանքով, ի
գործ դնելու բոլոր ջանքերը այն-
պէս՝ ինչպէս որ կոչուած ենք
կատարելու: Նաեւ կը հայցես
Աստուծէ, որ մեր պարտաւո-
րութիւնները արժանաւորապէս
կատարելու համար՝ օգնէ մեզի:

Երկուշաբթի առաւօտեան,
Համադաշնակցային Ազգային Ժո-
ղովին անդամները այցի գացին
Ապալէ Նասէրի դամբարանը եւ
հոն՝ ողբացեալ առաջնորդին գե-
րեզմանին առջեւ, յարգանք մա-
տուցին անոր յիշատակին:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՒՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐ ՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն Աղեքսանդրի մեր բարեպա-
տ ժողովրդեան կը ծա-
նուցանենք, թէ ՇԱՅԱՐ, 18 ՄԱՐՏ 1972, Տօն Ե ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ԼԻԲ-
ՍԱՐՈՂԻՆ ՄԵՐՈՅ ԶԱՐԶԱՐԱՆՈՅՆ ԵՒ ՄՈՒՏՆ Ի ՎԻՐԱՊՆ:

Այս առիթը Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի տեղւոյ Ս. Պողոս-Պե-
տոս եկեղեցւոյ մէջ:

Կը հրաւիրենք մեր բարեպա-
տ ժողովուրդը ներկայ գտնուելու սոյն
արարողութեան:

Սկիզբ ժամերգութեան առաւօտեան ժամը 8-ին

Ս. Պատարագ

ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՊՈՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ԵՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՒՆ

ՊԱՐԳԵՒԱԿՈՐ ՄՐՅԱՆՔ

Ի շնորհակալութիւն Գերայ. Հ. ՄԵՐՈՅ Արեւ. ՀԱՊՈՂԱՆԻ
40-ամյա արքայական գործունէութեան, եւ

Ի պատիւ նորոգող Արքայ. Հ. ԳՐԻԳՈՐԻՍ Վրդ. ՄԱՆԱՆԻ,
Մխիթարեան Գրավանդանոցս կազմակերպած է՝

ՄԵՐ ՎԻՃԱԿԱՆ ՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Պատասխանեցիք հետեւեալ հարցումներուն

1.— Ո՞վ է Միւր. Միաբանութեան հիմնադիրը, ո՞ւր ծնած եւ
ե՞րբ վախճանած է:

2.— Աստուածաւանդի առաջին եւ երկրորդ տպագրութիւնները...
ե՞րբ:

3.— Հայոց աւխարհակալ մեծ բազումը եւ տրամ երկիրները...

4.— ՀՀ. Ալիշան Ղ., Ալիքեան Ն., Այրենեան Ա., Բագրատունի
Ա., Գաբրեան Յ., Կոզեան Ս., Հաջունի Վ., Հիւրմիզ Ս., Տաշեան
Թ., Գալմիսեան Գ., իսկ անունները...

5.— Լիփսիուս, Նանսի եւ Ռիլսըն՝ ի՞նչպիսիք, թէ...

6.— Առաջին հայերէն գիրքն ու բերքը ո՞ւր եւ ե՞րբ հրատարակ-
ւած են:

7.— Յիշել Հ. Ալիքեանի եւ Հ. Տաշեանի գործերէն երեւակա-
ն երկարութիւններ:

8.— Յիշել Հ. Ալիքեանի եւ Հ. Ա. Ղազկեանի երեւակա-
ն երկեր:

9.— Ո՞վ է «Հայկ Դիւցազն» գիրքին հեղինակը. իսկ «Քննական
Քերականութիւն Արդի Հայերէն Լեզուի», «Հայաստան Ս. Գրի մէջ»,
«Անգղիաց Անպէս», «Հայնք Նոր», «Լուս Տաշեան», «Վեբ Հայաս-
տան», «Դիւր», «Վեբայերի Աւխարհում», «Մուսա Տաղի 40 օրե-
ր»՝ գրեւոր հեղինակները...

Այս հարցումներուն լրիւ ու ճշգրիտ պատասխան ուղարկողները,
պիտի մասնակցին հետեւեալ մրցանակներուն:

Ա. մրցանակ, Սաւառակի երրորդ տպի տպի Վիքեան:

Բ. մրցանակ, «Հանդէս Ամսօրեայի հաւաքածո», 1889-1971:

Գ.՝ մրց. ԱՂԵ. ՄԱՏ. ՍԱՏ. հաւաքածո, 218 հատ:

Դ.՝ մրց. ԱՐԵՎ. գրական բերքի հաւաքածո 1922-24:

Ե.՝ մրց. Շեքսպիրի 4 եւ Հ. Համբարձումեանի 3 հատները:

Թ.՝ մրց. Յուստին, Միւր. Տնագիրք եւ Յուստինեան խո-
տրուր:

ԺԱ.՝ մրց. Այրեն-Բեմ Մրցանակներ Ս. Պատարագի, նը-
ւագախումբ:

ԺԲ.՝ մրց. Ալիքեան Հ.Ն.Ի եւ Ոսկեան Հ.Հ.Ի երկերէն երե-
ւակա՞ն օրինակ:

ԺԳ.՝ մրց. Հայ արժեքներ եւ արժանիքներ, Վերելք տարեգիրք,
Որին:

Պայմաններ

ա.— Պատասխանները հասցնել ամենէն ու՞ մինչեւ 1972 Դեկտ. 1:
բ.— Ստացիոն հասցեն որո՞ւ կամ մեքենագիր:

գ.— Մասնակցողները կը վճարեն երկու տոլար թղթակցութիւն-
ներու համար:

դ.— Վիճակահանութիւնը տեղի կ'ունենայ 1972 Դեկտ. 10ին:

ե.— Մրցանակ սացողներու անունները պիտի հրատարակուին
թղթով մեր բոլոր հրատարակութիւններուն վրայ, 1972 տարեգրանին
միայն:

է.— Թղթակցութիւն կատարել հետեւեալ հասցեով:

P.R.K. Verlagsbuchhandlung

Mechitharisteng, 4

1070 WIEN, AUSTRIA

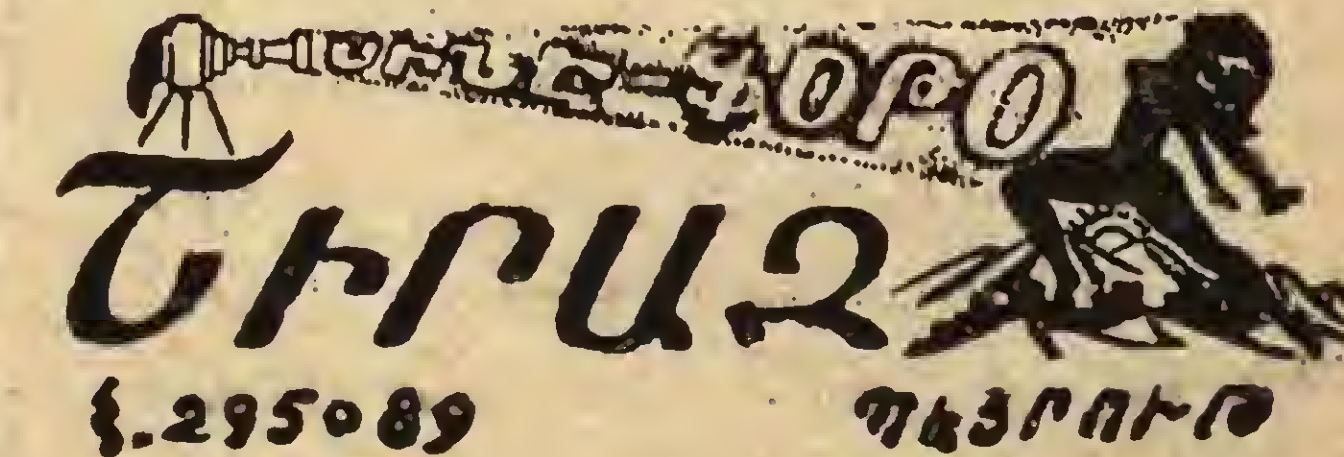
Ս.Ս.Ս.Ս.Ս.Ս.

Շնորհակալութեամբ ստացած
ենք հետեւեալ հրատարակութիւն-
ները:

Երեւանէն՝ երկուսուրդ բա-
նաստեղձ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ,
Խմբագրութեան հասցեագրած է
իր հիշակութիւնը՝ «ԵՂԵՂԵՑԻՈՅ»

Ս. Պատարագ լոյս ընծայուած
է «Հայաստան» Հ. տարակու-
թեան կողմէ, Եր. տ. 1972 7000
տպագրութիւնով:

Կիրովականէն՝ ընկեր ՍԱՐ-

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Ֆոտո-ԳՐԱ

Երեւանի «ԱՐԱՐԱՏ»-ը
Ալմերիոյ Մրցաշարի Ախոյեան

Երեւան, (Հ.Հ.Գ.) — Ինչ-
պէս են գործերը՝ աւանդական
հարցումներ, «Արարատ»-ի աւագ
մարզիչ Նիկոլայ Գրիգորովը պա-
տասխանեց։

— Անշափ յոգնած ենք։ Կար-
ծես եղանակը նպատակադրած էր
մեզ փորձութեան ենթարկել։ Մոս-
կովային Աճերի առկուելով, ըն-
տելացումով տեղ հասանք և քանի
մը ժամ յետոյ ստիպուած էինք
ունենալ մրցաշարի առաջին հան-
գիստը (Ամենադրական խումբին
հետ)։ Այդ խաղին մեր խումբը
մասնակցեցաւ հետեւեալ կազմով։
Տեմիրճեան, Սարգիսեան, Ֆ. Ար-
րաւանեան, Ա. Յարութիւնեան,
Գեորգեան, Պոստարեան, Մար-
տիրոսեան, Պողոսեան, Հունարով,
Մարգարով, Ղազարեան։ Մրցակի-
ցը շատ ուժեղ էր, բայց կը խա-
ղար սեփական դասի վրայ, նա-
խապատրաստած էր այդ հան-
գիստին, բացի այդ, խաղադա-
տը կանաչ ծածկ չուներ։ Ուստի
հիմնական մասնակցը, ինչպէս
յայտնի է, աւարտեցաւ 3-3 ար-
դիւնքով։ Մեր թիւին կողմը խփե-
ցին Մարգարովը, Պոստարեանը
և Հունարովը։ Հետագայից (ընդ-
մեջ 5-4), ապա Հունարովը,
Մարտիրոսեանը, Մարգարովը, Պո-
ղոսեանը և Ղազարեանը իւրա-
նուէ խփեցին հինգ կողմ։

Ալմերիոյ մէջ մենք նպատակ
ունէինք լուծել մարզուային որո-
շակի խնդիրներ։ Սակայն կանաչ,
փափուկ ծածկով խաղադաշտերու
պակասը միջ հնարաւորութիւն
չտուեալ լինել իրականացնել փա-
նաւորութեանը։

Ռուսական «Ուստա»-ի մի
ֆուտբոլիստներու հետ հիւրերեղանք
Սահարայի անապատին մէջ աշխա-
տող ալմերիայի նախագործներու
մօտ և անոնց համար ցուցադրա-
կան հաղթում ունեցանք գրեթէ
աւագի վրայ։ 1-0 հաշուով յաղ-
թեցին «Արարատ»-ին։ որոնց
չիրմորէն ծախահարեցին հանգի-
սականները։ Լեզհանրապէս, մեր
նկատմամբ շատ սիրայիլ և ու-
շադիր վերաբերմունք կը ցուցա-
բերէին ալմերիայի բարեկամները։

Փետրուարի 24-ին, մրցա-
շարի եզրափակիչին ընթացքին,
կրկին հանդիպեցանք «Ուստա»-ի
հետ։ Արարատայի կազմը հետեւե-
ալն էր։ — Ա. Արրաւանեան, Գե-
որգեան, Ֆ. Արրաւանեան, Գո-
վարդէս, Մ. Բորոպեան, Պոստարե-
ան, Ա. Յարութիւնեան, Մարտի-
րոսեան, Պողոսեան, Էդ. Յարու-
թիւնեան, Ղազարեան։

Առաջին կիսախաղին հաշիւը
չբացուեցաւ։ Երկրորդ կիսախաղին
«Արարատ»-ը ի փոք երկու անպա-
տասխան գնդակ և դարձաւ մըր-
ցաշարի ախոյեան։

ԿԵՆԱՏԻ ՇՈՒՆԱՆԵԱՆ ԿԵ ԽԱՂԱՅ «ԱՐԱՐԱՏ»-ԷՆ

Մովսէսեան Միւսիւն
Ֆուտբոլի ֆեդերատիոնը ընդու-
նեց՝ Լենինկրատի «Զենիթ»-ին
խաղացող փոքրիկ վարպետ Կենատի
Հունարովի (Հունարեան) դիմու-

մը, ունոր թոյլ տալով այս մրցա-
շարին խաղալ «Երեւան»-ի «Ա-
րարատ»-ի կազմին, էջ։
Կ. Հունարեան արդէն իսկ
ծանոթ է Մովսէս. ֆուտբոլին մէջ։

Հ.Մ.Մ.—ՄԱՍԻՍԻ ՖՈՒԹԳՈՒԼԻ ԿԱԶՄԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՅ

Ուրախութեամբ կը տեղե-
կանանք, որ Պուն Համուտի
(Լիբանան) Հ.Մ.Մ.— Մասիսի
ֆուտբոլի խումբը, Մարտի ըն-
թացքին Սովետական Հայաստան
պիտի մեկնի, բարեկամական
մրցումներ խաղալու համար հայ-

րենիքի ֆուտբոլի զանազան
խումբերու հետ։

Այս առընչութեամբ Լիբա-
նանի ֆուտբոլի ֆեդերատիոնը
երեքշաբթի, 15 Փետրուարի իր
նիստի ընթացքին տուած է իր
արտօնութիւնը, կը գրէ «Այգ»։
(Պէյրուք)

ԳԼՍՔԷԹ ԳՐԱ

Անթուրայի (Լիբանան) Մրցաշարը

Անթուրայի Ակումբին կողմէ
կազմակերպուած պատշէթային
Մրցաշարը վերջ գտաւ Հ.Մ.Մ.—
Մի յաղթանակով, որ աւարտա-
կան մրցումին 75-68 արդիւնքով
պարտութեան մասնեց կազմակեր-
պիչ խումբը։

Երրորդ և չորրորդ տեղերուն
համար մղուող պայքարը, իրարու
դէմ կը հանէր առաջնակարգ միւս
երկու խումբերը՝ Հ.Մ.Մ. և Անդ-
րանիկ, Հ.Մ.Մ.-ի կողմի աղաքը
չնորհիւ իրենց կանոնաւոր մար-
զումներուն և հաւաքական խա-
ղին, 84-80 արդիւնքով տարին
արժանի յաղթանակ մը, գրաւելով

այն մրցաշարի 3-րդ տեղը։
Նշենք, թէ այս մրցաշարին,
Հ.Մ.Մ. միայն մէկ ու կէս կողով-
ով պարտուած էր Հ.Մ.Մ.էն։

«Զանգիր»-ի
Ա. Է. Բ. Ս. Ա. Գ. Ի. Ն.
Ներկայացուցին է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԵՆՏԵԱՆ
Հեղինակ Փղգ. Բիւ 18
Բամիէ, Քան Տր Սեզար
Հեղ. Բիւ 21942

ԱՊԱՔԻՆՈՒՄ ԿԵ ՄԱՂԹԵՐ

Յառիք տեղեկացանք, որ Գա-
նիի Հայկական Ընթերցարանի
վարչութեան անդամ Ե. Ս. Եկե-
ղեցեայ Միացեալ Հոգաբարձու-
թեան ազատեւրէն ընկեր Պետրոս
Մովսէսեան, վերաբուժական գոր-
ծողութեան մը ենթարկուած է Ե.
որ անցած է յաշով։

Շուտափոք Ե. կատարեալ
ապաքինում կը մաղթենք մեր սի-
րելի ընկերոջ։

ՋԱՆԱԿԻՐ-ԻՆ

Ողբ. Արաւես Թագաբու-
եանի թխուր մահուան առթիւ վասն
ցաւակցութեան՝ Տ. Ե. Տիկին վա-
նան Զեյնեան կը նուիրեն 100 Ե.Պ.

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՆԵԱՆՈՎ)

Օրդը. Ալիւ և Անի ձենկեզ-
եան քոյրեր, իրենց շատ սիրելի
մօր մահուան առթիւ և անոր ան-
թաւամ և քաղցր յիշատակին կ'ը-
նեն հետեւեալ նուիրատուութիւ-
նները։

- Ս. Պողոս Պետրոս
Եկեղեցւոյ պայծառութեան 500
Աղեքս. Աղքատախնային 500
Պողոսեանի ճաշի սեղանին 500
Տիգրան Երկաթին 1000
Տիգրան Երկաթ Ուս.ին 500
Հ.Մ.Մ.—Նուագար Աղեքս. 500
Այծեմնիկին 500
Արեւելին 500
Ջահակիքին 500
(Ստանալ Պր. Ե. Գալիպեանէն)
Տիգրան Գալիպեան և Մաքսուտ
Սարաֆեան Եղաբք, իրենց հօր՝
ողբ. Արաքէ Սարաֆեանի մահուան
36րդ տարեւոյցին առթիւ, անոր
քաղցր յիշատակին կը նուիրեն։
Ս. Պողոս-Պետրոս
Եկեղեցւոյ պայծառութեան 100
Աղեքս. Աղքատախնային 100
Պողոսեանի ճաշի սեղանին 100

- Տէր և Տիկին Յարութիւն
Թեյադեան, իրենց սիրելի
ծնողաց և եղբոր՝ ողբ. Անդրանիկ
Եկեղեցւոյ քաղցր յիշատակին
կը նուիրեն։
Ս. Պողոս-Պետրոս
Եկեղեցւոյ պայծառութեան 100
Աղեքս. Աղքատախնային 100
Պողոսեանի ճաշի սեղանին 100

ՀԱՅԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱԶԻՆ

Ընկեր Պետրոս Մովսէսեանի
վերաբուժական յաջող գործողու-
թեան ենթարկուելուն ուրախ ա-
ռիթով, Տէր և Տիկին Մարաթ Մա-
մուրեան կը նուիրեն 100 Ե.Պ.։

Առ ի գնահատութիւն տաճիս
կատարած հայրենասիրական և
հայապաշտական գործին, Նիւ
Երեւան կը նուիրեն։
Տէր և Տիկ. Սիմոն Սամուկեան 500
Նուագար Գալիպեան 350

ԱՂԵՔՍ. ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻՆ

Տէր և Տիկին Յարութիւն
Թարութեան 200 Ե.Պ., ողբ.
Տիկին Նազենի Օրջանեանի մահ-
ւան տխուր առթիւ։

Տիգր. Գալիպեան Թորիկեան՝
100 Ե.Պ., ողբ. Տիկին Նազենի
Օրջանեանի մահուան տխուր առ-
թիւ, վասն ցաւակցութեան։

ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ ԶԱՏԻ ՍԵՂԱՆԻՆ

Տիկին Հակոբեան Պրաւուն
Թարաքեան՝ 300 Ե.Պ. իր նուէրը։
Տէր և Տիկին Արթուր Ու-
ղանեան՝ 100 Ե.Պ., ողբ. Տիկին Մա-
րի Մարեանի (Պէյրուք) կսկածի
մահուան տխուր առթիւ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Պ. ՅԱՄԱԿԱՆ ՍԻՐՔԵՆԵԱՆ
ԵՒ ՎԱՀԱՄԱՐՈՒՄԵՐ. — Մտացած
ԵՐԴ Առաջնորդական Տեղապահ Ե.
Պապ. Գալիպեան Ժողովի Գա-
լիպեան Գեորգ. Տ. Զաւեն Ս. Եպս.
Զեյնեանից 100 Ե.Պ. ձեռք 28
Փետրուար 1972 թուակիր ցամակին
պատկերը։

Հ.Մ.Մ.—ԱՐԱՐԱՏ ԵՒ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթ, 18 Ե. Կիրակի, 19 Մարտ 1972
ՊԱՍԲԷԹ-ՊՈՒԼԻ ՔԱՌԱՆԿԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՄՐՑԱՇԱՐԻ
Հ.Մ.Մ.—ԱՐԱՐԱՏԻ ՀԵԼԻՊՈԼԻՏՈՅ ՄԱՐԶԱԴՆՇԵՆ ՎՐԱՅ
ՍԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ՆԻԸՐ ԻՍԹ ՀԱՅԿ. ԱԿՈՒՄԲԻ, ՍԵՆԹ ԹԵՐԵԶԻ, Հ.Մ.Մ.—ՆՈՒՊԱՐԻ ԵՒ
Հ.Մ.Մ.—ԱՐԱՐԱՏԻ ԽԻՄԻԵՐՈՒՆ
ՆԱԽԱԳԻՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՓՈԼ ՔԻԼԻՏՃԵԱՆԻ
ԱՐԾԱԹԵԱՅ ԲԱԺԱԿ, ՆՈՒԻՐՈՒՄԵՐ

ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ ԿՈՂՄԵ
Շաբաթ, 18 Մարտ 1972, Երեկոյեան ժամը 6.30ին
ՍԵՆԹ ԹԵՐԵԶ ընդդէմ Հ.Մ.Մ.—ՆՈՒՊԱՐԻ
Ժամը 8.30ին

ՆԻԸՐ ԻՍԹ ընդդէմ Հ.Մ.Մ.—ԱՐԱՐԱՏԻ
ԸՆԴՀ. ՍՈՒՏՔ 15 Ե. Գ.

Կիրակի, 19 Մարտ 1972, Երեկոյեան ժամը 6.30ին
ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ՝
ՇԱԲԱԹ ՕՐՈՒԿԱՅ ՅԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵԻ
ՍՈՒՏՔ 25 Ե. Գ.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԿԱՅ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ ԵՏԲ՝

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔ
ՀԵԼԻՊՈԼԻՏՈՅ «ՅՈՒՍԱԲԵՐ» ԱԿՈՒՄԲԻ
«Լ. ԵՒ Ս. ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ» ՄՐԱԶԻՆ ՍԷՋ
ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՄԲ

THE OUT - LAWS

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ՆՈՒԱԳԱՌՈՒՄԲԻՆ
ՄԱՆՈՒՄ.— Ձորս մրցաշարերու վերջաւորութեան, մասնակցող
միութեանց իւրաքանչիւր խումբին տրւար մարզիկը պիտի
ստանայ ոսկեայ մետալ մը։

ՀԱՅԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱԶ-ԳԱՅԻՐԷ

Կիրակի, 26 Մարտ 1972, Կ. Ե. ժամը ճիշդ 6.30ին

Ծաղկազարդի առթիւ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԾԱՂԿԱՏՈՆ

Կազմակերպութեամբ
«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԻ» ՄԵԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Նախագահութեամբ

ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՊԵՏՐՈՍ ՊԵՏԻԿԵԱՆԻ
Մասնակցութեամբ

ՀԱՅ ԳԵՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ, Հ.Բ.Ը.Մ.Ի, ԿՈԿԱՆԵԱՆ ՍՐԱԶԻ,
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՄԱՅՆՔԻ Ս. ԹԵՐԵԶԱՅԻ, Հ.Մ.Մ.—ՆՈՒՊԱՐԻ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ—ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՆԵՐՈՒՆ ԵՒ
Հ.Մ.Մ.—ՆՈՒՊԱՐԻ ՀԵՏԱԶՈՏԻՋՆԵՐՈՒՆ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ
ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՄԲ

Young Lovers

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՆՈՒԱԳԱՌՈՒՄԲԻ
ԸՆԴՀ. ՍՈՒՏՔ 26 Ե. Գ.
Այժմէն՝ ապահովեցէք սեղանները, հեռաձայնելով թիւ 879030,
938296, 915013, 59706, կամ դիմելով Ընթերցարանի, ամէն երեկոյ
ժամը 8-10 (հեռ. 934908)։

Հ.Մ.Մ.—ՆՈՒՊԱՐ—ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ
Կիրակի, 19 Մարտ 1972, առաւօտեան ժամը 10ին

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՈՆԻՆ ԱՌԹԻ
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Հանելի խաղեր մալթերուն համար Ե. զանազան անակցակցներ
ԿԵՍՈՐԻՆ՝ ՄԱՆԱՌՈՐ ԶԱՏԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
Պատրաստուած Սկաուտական Վերին Մարմնի անդամներուն կողմէ
Ճաշացուցակ — Հաճմանքին, թան և պտուղ
Ընդհ. գին 30 Ե.Պ.

Կը խնդրուի նախապէս ապահովել ճաշի կտրոնները, դիմելով
Միութեան Տիկնանց Յանձնարարութիւն անդամներուն Ե. Պ. Գեորգ
Քիւփեյեանի։

Երեկոյեան ժամը 6ին՝
ՊԱՍԲԷԹ-ՊՈՒԼԻ ՄԻՋԱՆԴԱՍՍՅՈՒՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ
Ապա՝ մրցանակաբաշխութիւն Ե. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Ե
ՍԿԱՌԻՏԱԿԱՆ ՎԵՐԻՆ ՄԱՐՄԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԱԲԱԹԱԹԵՐԻՐ

Արտատպեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԵԱՆ

Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱԲԱՆ

ԵՈՐ ԵՐԱՆ ԹԻԻ 421—ՀԻՆԳԵԱԹԻ 23 ՄԱՐՏ 1972

ՀԱՏԸ ԶԵՆՈՒԹՅՈՒՆ 3 ԵՂ. ԴԵԿ. ԿԱՄ 35 ԼԻՐ. ԴԵԿ.

١٩٧٢ — ٢٣ مارس ١٩٧٢

ՀԱՅՐԵՆԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԱՍՏԱՏ ԿԵՑՈՒԱԾԲԸ

Անահեբքի փաստ է, որ մեր ազատ հայրենիքի ժողովուրդին զոյառեման հասկացողութիւնը շատ աւելի առողջ և հաստատուն է, քան Սփիւռքահայութեան մէջ անոնց՝ որոնք բարձր քաղաքականութեան ու լորտին մէջ կ'ապրին:

Այս փաստը ամէն տարի կը խորանայ, երբ այդ մարդոց պայքարը՝ հայրենիքի ապահովութիւնը երաշխաւորող իրաւակարգին դէմ, բայց մը առաջ չէ գացած. ընդհակառակը, շատ տկարացած է և քարոզողներն իսկ սկսած է յուսահատեցնել:

Վերջերս այդ մարդոցմէն մին՝ որ ատեն մը հրապարկէն անհետացած էր, Հայաստան այցելած ըլլալով սկսած է իր տըպաւորութիւնները տալ՝ Տեսայ Հայաստանը՝ իր երգերով եւ վերջերս խորագրով, որուն մէջ կ'ըսէ որ Հայաստան հասնելէ ետք, անմիջապէս սկսաւ շրջիլ փողոցները և խօսիլ ժողովուրդին հետ, տալ հարցեր և ստանալ պատասխաններ:

Մենք գիտենք որ ամէն ոք երբ Հայաստան կ'այցելէ, ազատ է Երևանի փողոցները շրջիլ և ուզած անձին հետ խօսիլ: Այս մասին արգելք չկայ: Բայց այդ զրոյցը չար, կանխամտածած և պատակ մը հետապնդելու չէ՝ հատուածական նկատումով, չփտանգելու համար հայրենիքի մէջ տիրող խաղաղութիւնը, որ պէտքի չտկարանայ անոր վերելքը, շինարարութիւնը:

Մեզ կը թուի, թէ յիշեալ պարունը հայրենասիրական այս հասկացողութեամբ չէ ծրագրած իր շրջագայութիւնը: Այս կը փաստուի անով, որ Երևանի գեղեցկութիւնը կ'անշարժայ իր առջև, երբ Հինինի և անոր երկու ընկերներուն նկարները հրապարակի վրայ կը տեսնէ և իր ջղայնութիւնը, սրտմտութիւնը չի կրնար զսպել ու կը մօտենայ հայրենակիցներուն և կ'ըսէ. — «Ինչու անոնց տեղը Մեծն Տիգրանի, Վարդան Մամիկոնեանի և անոնց նմաններու նկարները չըլլային»:

Գաղափարներ՝ որուն կը սպասէ եղբի, իր խօսքով՝ զինք յուսախար կ'ընէ, քանի չէ եղած Հայաստանի հանդէպ իրենց վարած քաղաքականութեան համապատասխան, որպէսզի վերադարձին իր յուշերուն մէջ զարգացնելով՝ հրամցնէ իր ընթերցողներուն:

Գէտը է գիտցած ըլլային այսպիսիները, որ Հայաստանի ժողովուրդը ունի իմաստութիւնը և հեռատեսութիւն՝ հաւատարմի և երախտագէտ ըլլալու այն օրէն անդին, Ռուս ազգի ժողովուրդին, մասնաւորապէս Հինինի ու իր ընկերներուն, որ

իրենց օրով՝ մահուան եզրին հասնող հայութիւնը փրկուեցաւ ընտելութեամբ և անսահման զոհողութիւնով հասաւ պետական կեանքի, որպէսզի խաղաղութեան մէջ զրահորէ իր ստեղծագործական կարողութիւնը և հասնի այս օրուան պայծառ և ապահով կեանքին: Եւ անոնց նկարներուն երևումը Երևանի մէջ՝ ապացոյց է խորին երախտագիտութեան, վասնզի առանց անոնց ձեռնտուութեան, հայութեան անունը պատմութեան անցած պիտի ըլլար:

Չնայ զարմանար, յարգելի ընթերցող, որ հայութիւնը փրկող, անոր զոյառեման համար Հայաստանի սահմանները ապահովող ազգի մը մէկ — երկու անձնաւորութեանց նկարներուն չհանդուրժողները՝ Լուսին Համալսարանի Պատերազմէն ետք եւրոպական պետութեանց կ'աղաչին, կը պաղատէին, որպէսզի անոնցմէ մին բարի ըլլար յանձն առնել կառավարելու իրենց ձեռքը եղած «ազատ, անկախ» Հայաստանը, ծածկելու համար իրենց անհրաժեշտութիւնը:

Բայց փակենք այս էջը: Հայրենասէր հայութիւնը գիտէ որ օտարներու այդ նկարները՝ որոնք յարգանքով զետեղուած են Երևանի և Հայաստանի այլ քաղաքներու հրապարակներուն վրայ, հայութեան անկեղծ բարեկամներն են և ոչ թէ իրենց նման դաւադիրներ:

Հայութիւնը մոռցած չէ իր մեծ ու արժանաւոր զաւակները մեծարելը: Արդէն անոնցմէ ոմանք արձաններով անմահացած են, իսկ ոմանք ալ՝ կրթական հաստատութիւններով, Հայաստանի դեկաւարութիւնը նենգամիտ չարախօսներու կոկոնցներով չէ որ պիտի գիտակցի իր պարտականութեանց:

Հայորդի մը, որ այդպիսի մարդոց գործունէութեանց ծանօթ է, անցեալ օր կ'ըսէր, որ Սփիւռքահայութեան մէջ հայ ուժերու համագործակցութիւնը՝ Հայաստանի և Մայր Աթոռ շուրջ, զգալի տարբար անհրաժեշտ էր երազ մը կը թուի:

Նիւ Եօրք ՍԻՐԱՎԱՐԴ

Թ. Գ. — Այս սիւնակին համար գրուած նամակի մը մէջ կը կարդանք. —

«Հոգեկան հայրենիքի մասին վերջերս չի լսուի. ի՞նչ պատահած է: Ժամանակ մը այդ մարդոցմէն գրողներու միւրք այդ եր, ոչուելու համար իրենց ընթերցողները, իսկ Հայաստանի շինարարութեան մասին գրելու ու խօսիլ մահացու մեղի կը նկատուի»:

Ասոր պատասխանը կը յուսանք որ նամակագիրը մեզմէ չի սպասեր: ՆՈՅՆ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ ՄԵԾ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՄԲՈՂԶ ՏԱՐԱԾՔԻՆ ՎՐԱՅ

Արաբ Ընկերվար Միութեան ենթակայ՝ Մայրեւո Տօնին մնալուն յանձնախումբը, Միութեան Կեդրոնին, Ժողովուրդի Մահին մէջ, Երեւանի, 21 Մարտ 1972, կազմակերպեց մեծ հանդիսութիւն մը, ի պատիւ՝ հերոսներու, զինուորական գործողութեանց զոհներու և պատերազմիկներու մայրերուն: Այս հանդիսութեան մասնակցեցան Գահիրէի եւ Կիզի կանանց կազմակերպութիւններուն խմբաւորումները:

Նոյն օրը, կեռօրե ԵՏԲ, միեւնոյն հանդիսարանին մէջ կազմակերպուեցաւ «Տօնահանգ»-ի մը, ի պատիւ՝ հանրապետութեան զոհերի մայրերուն: Այս հանդիսութեան ներկայ գտնուեցաւ Ընկերվար Պորժոն Նախարարին՝ Տօն. Այլեւ Բաքալ, Արաբ Ընկերվար

Միութեան Կանանց Յանձնախումբի Բարեկարգութեան Տիկ. Քարիմա Էլ Սայիս, ինչպէս նաեւ Կանանց Կազմակերպութեանց անգամուրհները:

Այս առիւ Հանրապետութեան Նախագահը՝ 1972 թուական հանրապետութեան զոհերի մօրը ընտրած է «Ալ Քամալ» պատուանշանի Բ. աստիճանը:

Նման բազմաթիւ հանդիսութիւններ եւս կազմակերպուեցան Մոսկվայից Ապալից Ակումբին կողմէ, Գահիրէի Ապահովութեան Սպասարկութեան կողմէ, «Մանուկներու պաշտպանութեան եւ ընտանեկան ծրագրում» կեդրոններուն մէջ եւ այլ:

Տեղի ունեցան մարզական հանդիսներ, ցուցահանդիսներ եւ այլ ձեռնարկներ:

ԵՐԳԱՀԱՆ ՎԱԶԳԵՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ԿԱՄԵՐԳ՝ ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ձահակի»-ի)

Կիրակի, 20 Փետրուար 1972, Նիւ Եօրքի Լիբերլը Կեդրոնի «Ալիս Թիլլի» համերգատանին մէջ՝ տեղի ունեցաւ անմարմարաց Նրազահանդէս-Համերգ մը, ընդունւած՝ ամերիկացի ծանօթ երգա-

Լուսին Ամարան, Լիլի Չուգարզեանը, ջութակահարուհի Աճի Քավանան ու դաշնակահարուհի Սեդա Քարապետեանը:

Նուագահանդէսը սկսաւ Մուրատեանի դաշնակահար Սոնարովը

Նուագահանդէսի աւարտին, տաղանդաւոր երգահանը՝ Նրազահանդէս հայ արուեստագիտուհիներով, Նկարին մէջ ձայնէն ալ՝ Անի Քավաֆեան, Լիլի Չուգարզեան, երգահանը՝ Վազգէն Մուրատեան, Լուսին Ամարան և Սեդա Քարապետեան:

(Լուսին Կար՝ ԿՍՐԳԻՍ ԳՈՂՈՍԵԱՆԻ)

հան Վազգէն Մուրատեանի սեղ-ծագործութիւններուն:

Այս համերգին իրենց արժեքաւոր մասնակցութիւնը բերին աւստրիացի հայ երգչուհիներ՝

(օփիւս 15), զոր հարաւորեւ կասարեց Սեդա Քարապետեան խրելով խելայել ծափեր ներկայեցին:

(Շար. տես էջ 6)

ՏՈՔԹ. ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻՍ ԺՈՂ. ԶԻՆԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԵՑԱԻ

Նախագահ Անուար Էլ Սաւաթ, Արաբիկ Հարցերու իր խորհրդատու Տէր. Մահմուտ Ռիասի միջոցաւ ձեռագիր պատգամ մը ուղարկեց՝ ժողովրդային ջիւղահանքի վարչապետ Պր. Շու Էլ Լայի:

Տօն. Մահմուտ Ռիաս, ընկերակցութեամբ մասնաւոր պատգամներուն մը, Փետրի ուղիւ ուղարկուեցաւ Երևան, 20 Մարտ 1972, ու գիտեցին, ինչք օրուան պատգամներուն այցելութեան մը համար:

Մեկնումի պահուն Տօն. Մ. Ռիաս յայտարարեց, որ Պր. Շու Էլ Լայի ուղղուած՝ Նախագահ Սաւաթի ձեռագիր պատգամը իր հետ կը տան: Ան աւելցուց նաեւ, որ Փետրի մէջ իր ունեցելի խօսակցութեանց առաջնորդ պիտի կազմէ: Ինչ եւ երկրպագական յարաբերութեանց սերտացումը, ինչպէս նաեւ միջազգային խնդիրները՝ ի մասնաւորի Միջին Արեւելի կազմակերպութիւնը:

ՄԵՄՈՒՐ

Ա Հ Ը

Բազմամիլիոնաւոր Հաւորեւ Հիւր, բոլոր մեծահարուստներուն օրհնակով, ինչ ալ ունի հիւսն-դագին խնդրութիւն մը. Անը՝ մանրէին:

Այս հսկան կը սարսափի մանրէին: Միջնորդ աղագն ու բեռնաւոր «սերտակամութիւն»... հաստատած են Միջնորդին, Հիւրը կ'ուզէ որ մեծնեղեմ անմիջապէս վերջ տաւեցնէ իր մարմինը, Կը հաստատէ որ եթէ սաւեցուի ու պահուի այդ ձեռով, կրնայ ինչ դարձեալ ողջնալ, երբ գտնի ի դարմանը՝ իր մահաւաղ պատգամ դարձած հիւսնաւորութեան...

Սեդա Քարապետեան ալ կը հաւատային յարուստ ու հիգ հալար տարի է կը սպասեն որ իրենց «աստուածային» հոգիին, աւստրիայի ու սփրքերի շրջանը ընկէ վերջ՝ վերադառնալ իր «բնակարանը», փարաւոններ մարմինը:

Փարաւոններու կեանքը խլով հիւսնաւորութիւններուն դարմանը տառնց գտնուէ և միջնորդապէս ղեկներով, Հին արքաներուն հետ միջնորդ անեղծ պահում են ու իրենց իրենց փառք կազմող գանձերուն հետ դարձած մնալուն եւ անփոխարինելի բնակիչներ մեր քաղաքներին: Փախուստ չկայ. ուսկան կանուխ մոմիաները կը բռնեն մեր քաղաքները ևս մըսան...

Կը մարքեն ու միջնեւ նոր կեանքի իր վերադարձը, պարուն Հիւրը նախ իր հաւատարմութեան մեծագոյն մասը բաժնէ աղագին, հիւսնաւոր եւ օգնէ որ մարդիկ

(Շար. տես էջ 2)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆՏՐԱԼ

«ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ»-Ի ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳՍՀԻՐԵԻ ՄԷՉ

Թատերական մ. ժ. վայելք մը
ապրիլեան ամի բազմաթիւ հանդի-
սականները որոնք, 12 Մարտ
1972, Կիրակի յետմիջօրէին, լե-
ցուցած էին Գաղտնիքի «Այլ Կա-
նուրի» թատերը:

Հայ Գեղարուեստաբանաց
Միութեան թատերախումբը, այդ
օրը ներկայացուց հայ մեծանուն
երգիւծարան Յակոբ Պարոնեանի
«Պաղտասար Աղբար»ը, որուն բե-
մադրութիւնը ստա՞ծ ձեռք էր՝ Ե-
գիպտոսէն հայկ նկարչութիւն Պ. Գուր-

Եւ այդպէս ալ եղաւ: Զնա-
յած որ բոլոր գերակատարներն
ալ սիրողներ են, և սակայն անոնք
բոլորն ալ հանդէս եկան փրօֆե-
սորէն զերաւանի: Հափանիչով:

Օր. Տիանա Կիրակոսեան
(«Անոյշ»ի դերով), Կարպիս Ե-
ղեան («Կիպար»ի դերով), Հրայր
Շահրոզեան («Օգոստոսի դերով»), Օր.
Սոփա Սարգսի («Սողոմէ»ի դե-
րով), Հայկ Թեւալեան, Շաւարշ
Գարաֆիլեան և Աւետիս Գու-
յումեան (Դատաստանական խոր-

Զախեհ աջ՝ Հայկ Թեւալեան, Աւետիս Գույումեան, Շաւարշ
Գարաֆիլեան, Սոփա Սարգսի, Հրայր Շահրոզեան, Գուրգեն
Նիւսեան, Այլի Տեփոյեան, Գրիգոր Փարսամեան, Տիանա Կի-
րակոսեան, Մարտ Սաղաթեան, Կարպիս Եղալեան
և Վարդուհի Թորիկեան

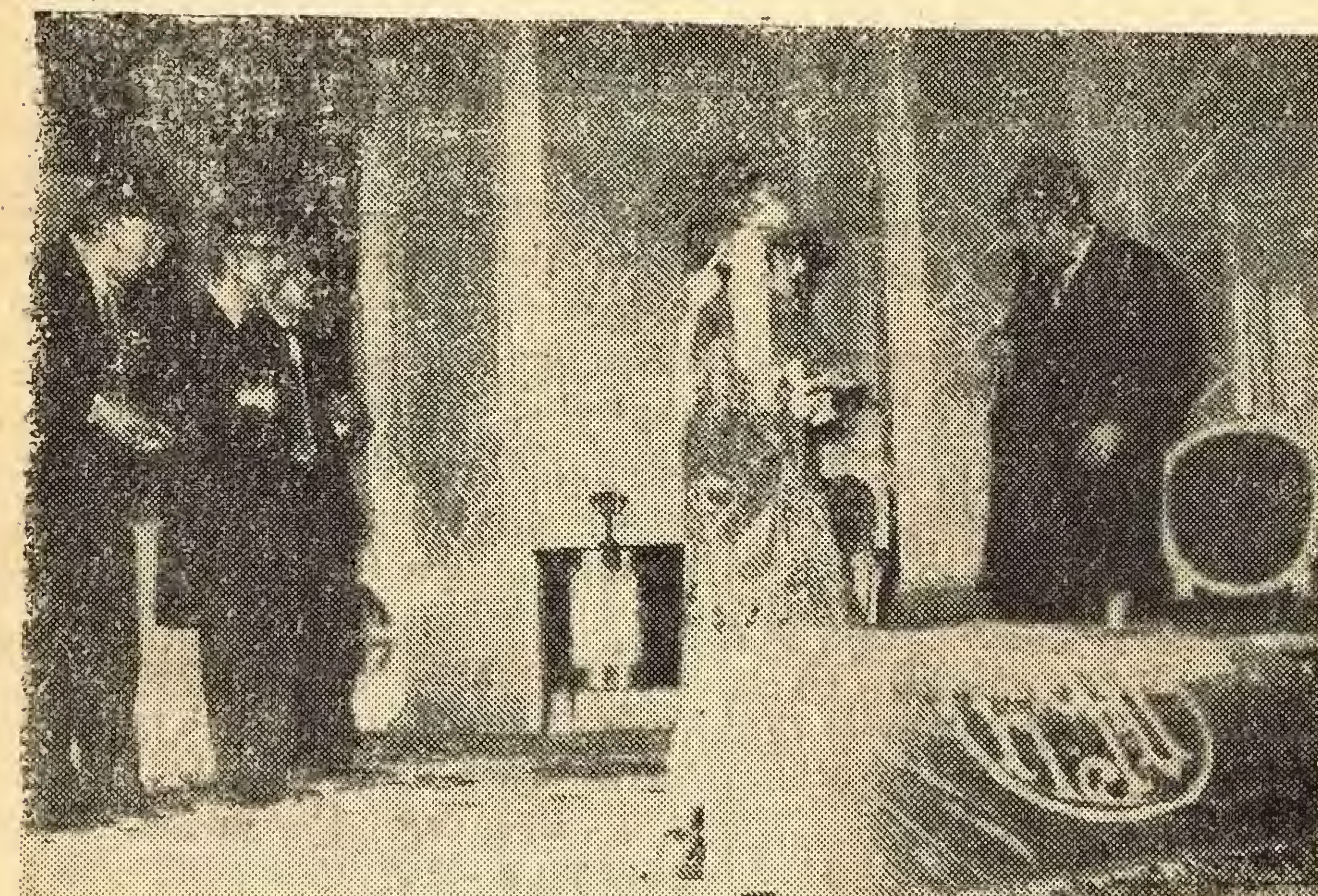
գէն եկարձա՞ր, որ իր տիկնոջ հետ
միասին քանի մը ամիսներէ ի
վեր այցի եկած է Եգիպտոս:

Վարապետը բացուեցաւ ճիշդ
որոշեալ ժամուն: Ներկայացման
ամբողջ տեւողութեանը, հանդիսա-
կանները լարուած ուշադրութեամբ
հետեւեցան խաղարկութեան, ու
բունձ ծափերով իրենց գոհունա-
կութիւնը յայտնեցին՝ ի տես յա-
ջող և բժանգիւր թէ բեմադրու-
թեան և թէ խաղարկութեան:

Թատերախումբին կեդրոնական
անձը՝ «Պաղտասար Աղբար»ն է,

հաւրդի անդամներու դերերով) ինչ-
պէս նաև Օրիորդներ Վարդուհի
Թորիկեան («Թագուհի»ի դերով)
և Մարտ Սաղաթեան («Մարթա»ի
դերով) գեղեցիկ ամբողջականու-
թիւն մը կազմեցին, որուն իրենց
օգտաշատ մասնակցութիւնը բե-
մին բեմադրիչը՝ Պ. Գուրգէն
Եղալեանը և յուշարարուհին՝ Տի-
կին Այլի Տեփոյեանը:

Եգիպտոսացիութիւնը, որ եր-
կար ատենէ ի վեր թատերական
պայակէ կը տառապի, որովհետեւ
միտարար կատակերգութիւնները

Զախեհ աջ, Շաւարշ Գարաֆիլեան, Հայկ Թեւալեան, Աւետիս
Գույումեան, Տիանա Կիրակոսեան և Գրիգոր Փարսամեան:
(Լուսանկարներ՝ ՀՐԱՆԳԻ)

ու, ուն ղմուար և թիփիք դերը
վերցուցած էր՝ եգիպտականութեան
ծանօթ արուեստագէտ Պ. Գրի-
գոր Փարսամեանը, որ ներկայաց-
ման ամբողջ տեւողութեանը ըն-
թացքին, անսայթաք, կրցաւ յա-
ջող կերպով մարմնաւորել Պարոն-
եանի ստեղծած այդ տիպարը, ու
խլեցարժանի ծափահարութիւններ:
Բոլոր գերակատարներն ալ
բժանած և սորված էին իրենց
գերերը, և իւրաքանչիւրը բնաւ իր
կարելին՝ որպէսզի ներկայացու-
ման յաջող:

կամ ակուսթային ներկայացումնե-
րը չեն բաւարարել այդ պայակը
հագեցնելու, «Պաղտասար Աղբա-
ր»ի բեմադրութեամբ գոհացում
ստացաւ և կը սպասէ, որ համայն-
քին բոլոր արուեստագէտներն ալ՝
բլլան անոնք փրօֆեսորներէ կամ
սիրող, յաճախ փոքր ընծային
իրեն, նման ինքսմեալ ներկայա-
ցումներ վայելելու և միտածա-
նակ ապացուցանելու, որ հակա-
ռակ համայնքին նօսքաւ ման, գեղ-
արուեստական և մշակութային
մարդերէն ներս՝ բարձր մակար-

ՀԱՅՐԵՆԻ ՄԵՆԱՐԶ

ՓՐՈՖ. Ա. ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ 75-ԱՄԵԱԿՆ ՆՈՒՐՈՒԱԾ

Արուեստի աշխատողների
տանը, 15 փետր. 1972, տեղի ու-
նեցաւ երեկոյ՝ Նուիրուած անա-
նի գիտնական, Հայկական ՍՍՀ
արուեստի վաստակաւոր գործիչ,
փրօֆեսոր Ա. Արշարունու ծը-
ննդեան 75-ամակին:

Երեկոյն բացեց հանրապե-
տութեան Դիտութիւնների Ակա-
դեմիայի Արուեստի Ինստիտուտի
Տնօրէն՝ Տոյթ. Փրոֆ. Ռ. Զար-
եանը:

Յօդուարի, կեանքի ու գոր-
ծունեութեան մասին զեկուցեց՝
պատմական գիտութիւնների
Տոյթ. Փրոֆ. Ա. Մնացականեա-
նը: Ողջոյնի խօսքով հանդէս ե-
կան մարքսիզմ-լենինիզմի ինս-
տիտուտի Հայկական ֆիլիալի
Տնօրէն՝ Գ. Ղարիբջանեանը, Թա-
տերագէտ Ս. Մելիքեանը, բա-
նաստեղծ Ա. Գրաշին և ուրիշ-
ներ:

Վերջում շնորհակալութեան
խօսք ասաց Փրոֆ. Ա. Արշարու-
նին:

Երեկոյն ներկայ էր Հայաս-
տանի կոմկուսի կենտկոմի քա-
տուղար՝ Ռ. Հ. Մաշարեանը:

(ՀՀԳ)

ՅՈՎՀ, ԾԻՐԱԶԻ ԳՈՐԾԵՐԸ ՔՐԴԵՐԵՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

Յովհ. Ծիրազի «Բիւրիական»
պոէմը թարգմանուած է բազում
լեզուներու և մեծ ընդունելու-
թիւն է գտնել ինչպէս Սովետա-
կան Միութիւնում, այնպէս էլ
ԱՄՆ-ում, Եգիպտոսում, Իրանում,
Ֆրանսիայում և այլուր: Վերջերս
այս պոէմը քուրդ տաղանդաւոր
բանաստեղծ Կարոտէ Ասատըր թարգ-
մանել է իր մայրենի լեզուով: Ա-
սատըր թարգմանել է նաև Ծիրազի
«Երեւանի քաղաքները» («Բնար Հայաստա-
նի») ա. և բ. հատորները):
Կարոտէ Ասատըր այժմ աշխատում
է «Սիւմանթո» և «Նիգարէ» պոէմի
թարգմանութեան վրայ:

Թ. ՍԵՒԱՆ

ՄԱՐՈՒԼ

(Շաբ. Ա. Էջէն)
«անյաղքանաբէլի» նիւանդութիւն-
ներուն բուժումը գտնեմ, գիտական
հետազոտութիւններու միջոցաւ, եւ
ամենեւն առաջ՝ ազատութեան բու-
ժումը...

Կը վստահեցնեմ պարոնին,
որ պիտի չմնայ բնաւ սառնաբա-
նին մէջ, այլ պիտի ապրի՝ մարդոց
սափուկ ու երախտապարս սիրոյն
մէջ:

Իսկ եթէ Հիւզ կը նախընտ-
րէ սառնաբանը, կրնայ այնքա՞ն
սպասել յաւիտեան՝ իր պակասելի
գրամով, եթէ կը պնդէ այդպէս...
ԱՅՏ - ՏՈՒՆԻՆ

գալի վրայ գործօններ կան ու
պիտի մնան Եգիպտոսի մէջ, ու
հայը, այս հիւզերնկալ երկրին մէջ,
իւր ազգային դիմագիծը պահպա-
նելու ամէն միջոցները ունի և
պիտի ունենայ:

Կը շնորհաւորենք Հայ Գե-
ղարուեստաւորաց Միութեան Թա-
տերախումբին իւրաքանչիւր ան-
դամը, ինչպէս նաև հայրենիքէն
հիւր եկած մեր սիրելի Պ. Գ. Ե-
ղալեանը, ու կը մաղթենք նորա-
նոր յաջողութիւններ բոլորին:

Հ Ո Գ Ե Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

Տէր և Տիկին Յովակիմ Ա. Սիրեմեան և զաւակուհի Անահիտ,
Եւուանդ և Ալիս, Տիկին Էլմա Օհնիկեան (Միացեալ Նահանգներ),
Տէր և Տիկին Արթ. Սիրեմեան (Սիւնի), Տէր և Տիկին Պետրոս Աճ-
սուրեան և զաւակուհի (Սիւնի), Տէր և Տիկին Մուրա Օհնիկեան և
զաւակուհի (Մ. Նահանգներ), Տէր և Տիկին Հերի Օհնիկեան և զա-
ւակուհի (Մ. Նահանգներ), Քիւրմեան (Մ. Նահանգներ), Մեղիկեան
(Մարսիլիա), Փոքրիկեան (Մարսիլիա), Անուրեան (Սիւնի), Համբար-
ձումեան (Սիւնի), Տէմիրեան քնանիքներ և համայն ազակիր պարա-
զաները կը ծանուցանեն, թէ իրենց սիրեցեալ քոչ, հօրաքոչ և ազ-
գականութիւն:

ԱՐՇԱՐՈՒՆ Ա. ՍԻՐՔԷՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունհինգ ամիս, հոգեհանգստեան պատճառ պիտի կա-
թարուի Կիրակի, 26 Մարտ 1972, առաւօտեան ժամը 10.30ին. Գանձի
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր եկեղեցիին մէջ:

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԱՑ ՏԻԿԻՆ ՍԱՓՈ ԵՒ ՕՐ. ԱԼԻՍ ՃԱՄՆԱՆՆԵՐ ՕՐԵՐՍ ԳԱՅԻՐԵ ԿԸ ԺԱՄՆԱՆԵՆ

Նիւ Եորքի մէջ 25 տարիներէ ի վեր հիմնուած է եւ կը գործէ կա-
տուեսի դպրոց մը՝ «Մեզոն Սափո», որ այժմ կեդրոն կը հանդիսա-
նայ Ամերիկայի բոլոր քաղաքներէն, ինչպէս նաեւ աշխարհի բազմաթիւ
երկրներէ՝ կարունեի արուեստ ուսանելու եկած աշակերտներէն:
Տարիներու ընթացքին շատ մը քաղաքացիներ այս հաստատութիւն
ստացած են իրենց վկայականները: Հայ աշակերտներէն գաւ վկայուած
են նաեւ արաբ, ամերիկացի, հնդկ, չինացի և ճափոնցի աղջիկներ:
«Մեզոն Սափո»ն Ամերիկեան կառավարութենէն պատճառաւ
վաւերացուած է արտօնուած հիմնարկ մըն է եւ օտար երկրներու մէջ՝
ամերիկեան դեսպանատներու մօտ, հաստատութեանց ցուցակներուն
վրայ կը գտնուի «Մեզոն Սափո» հաստատութեան անունը:

Հայկական այս հաստատութեան տէրն ու տնօրէնը իրենց են մայր
ու աղջիկ՝ Տիկին Սափո և Օր. Ալիս Ճամնանները:

Նիւ Եորքի մեր մասնաւոր քրդակիցը կը տեղեկացնէ մեզի, որ
ամսույս (Մարտ) 25ին, Տիկին Սափո և Օր. Ալիս Ճամնանները Գանձի
կը ժամանեն եւ կ'իջեան Ս. Միքայիլի պանդոկը:

Մեկ շաբաթ եկապոս իրենց կեցութեան ընթացքին, անոնք պիտի
այցելեն Աղեմաւորի, Լուիս և այլ քաղաքներ վայրեր:
Բարի գալուստ կը մաղթենք մեր յարգելի ճիւղերուն:

ԹՈՒՐԿԻՆ

ԻՍԹԱՆԲՈՒԼԱՅԱՑՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱՍԵՂՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԶԱԿԵՏԸ ԳՈՒՐԳԷՆ ԹՐԵՆՑ ՈՉ ԵՒՍ Է

Մեծաւ Իսթանպուլահայ բա-
նաստեղծներու նահապետ, Գուր-
գէն Թրենց, մօտ 85ամեայ, այն-
քան գեղեցիկ և գալուստ գրչով
մը երգելէ վերջ կեանքն ու ընու-
թիւնը, յորդահոս գեղունակ և հիա-
նալիորէն գունագեղ երանգաւա-
կով մը:

Իր «Աշուղականները», ու-
րոյն տեղ մը կուտային այս ըս-
քանչիւրի մարդուն, որ այնքան
հաղորդական բնաւորութեամբ
սիրուած էր անխոր գրական բու-
ւոր շրջանակներէն: Իրարմէ բը-
ղայուն և բարձր ճաշակով գրու-
ած հարիւրաւոր բանաստեղծու-
թիւններէն զատ, ողբերգեալ գրա-
գէտը ունի նաև բազմաթիւ թարգ-
մանութիւններ Թուրք բանաստեղ-
ծութենէ, ինչպէս նաև «Տուտաք-
տան Գալպէ» վէպը՝ Ռեշատ Նուրի
Կիւնթէքչիի:

Իր քերթուածներուն չափ
համեղ ու հաճելի էր նաև արձա-
կը, նիւթ ունենալով դանդա-
ն յաւաքութիւններ, տպաւորու-
թիւններ, պատկերներ: Ունեցաւ
միշտ ըսելիք քանի մը բարձր խօսք,
անուշ յիշատակ մը պատմելիք
մեծնորի մը ետեւէն, որուն խղճի

պարտք կը նկատէր Նուրի Եօզ-
աւ մը անպայման, Աննեազող
Դիմէր խորագրով, միշտ աղջիկ
յիշատակութեամբ, միշտ անյի-
շալար ոգեկոչմամբ:

Մեծնորով Հաճընցի, անգամ
բազմապատկապ պատուական ըն-
տանիքի մը, ստան կեսաբոյ Ս.
Կարապետ վանճի, ուսանող Իս-
թանպուլի Իրաւաբանական վար-
ժարանի, յաջորդաբար ուսուցիչ
Կեդրոնականի, Տնօրէն Ռաւմի-
Հիսարի Թաղէտեան վարժարանի,
Տնօրէն Ս. Փ. Հիւանդանոցի և
աշխատակից Իսթանպուլի գրեթէ
բոլոր թերթերուն, մօտ յիսուս
տարիներ ամբողջ:

Հակառակ իր յառաջացեալ
տարիքին, ան կ'իշխայ պատմելին
վրայ, գրելն իր ձեռքը բռնած
տակաւին, ներշնչման անցամա-
քիլի ակին գլուխը՝ դեռ ունենա-
լով նոր ըսելիքներ, առանց եր-
բեք միօրինակ դառնալու եւ հա-
սարակին տուրք տալու:

7 Փետրուարին կատարուեցաւ
ազգային թաղում եւ հողին
յաննուեցաւ Երչիլի գերեզմա-
նատունը, մտաւորականութեան
գին մէջ:
Ե. ԿՈՂԷԼԱՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ 100-ԱՄԵԱԿԸ Կ'ՈՂԵԿՈՋՈՒԻ

Կը տեղեկանանք, թէ պատ-
րաստութիւններ կը տեսնուին
պատշաճ շուքով և համայնքային
տարողութիւնով տեսնուած մահուան
հարեւարմակը՝ վաղամեծիկ բա-
նաստեղծ Պետրոս Դուրեանի (1872-
1972), հաւանաբար յառաջիկայ
գարնան:

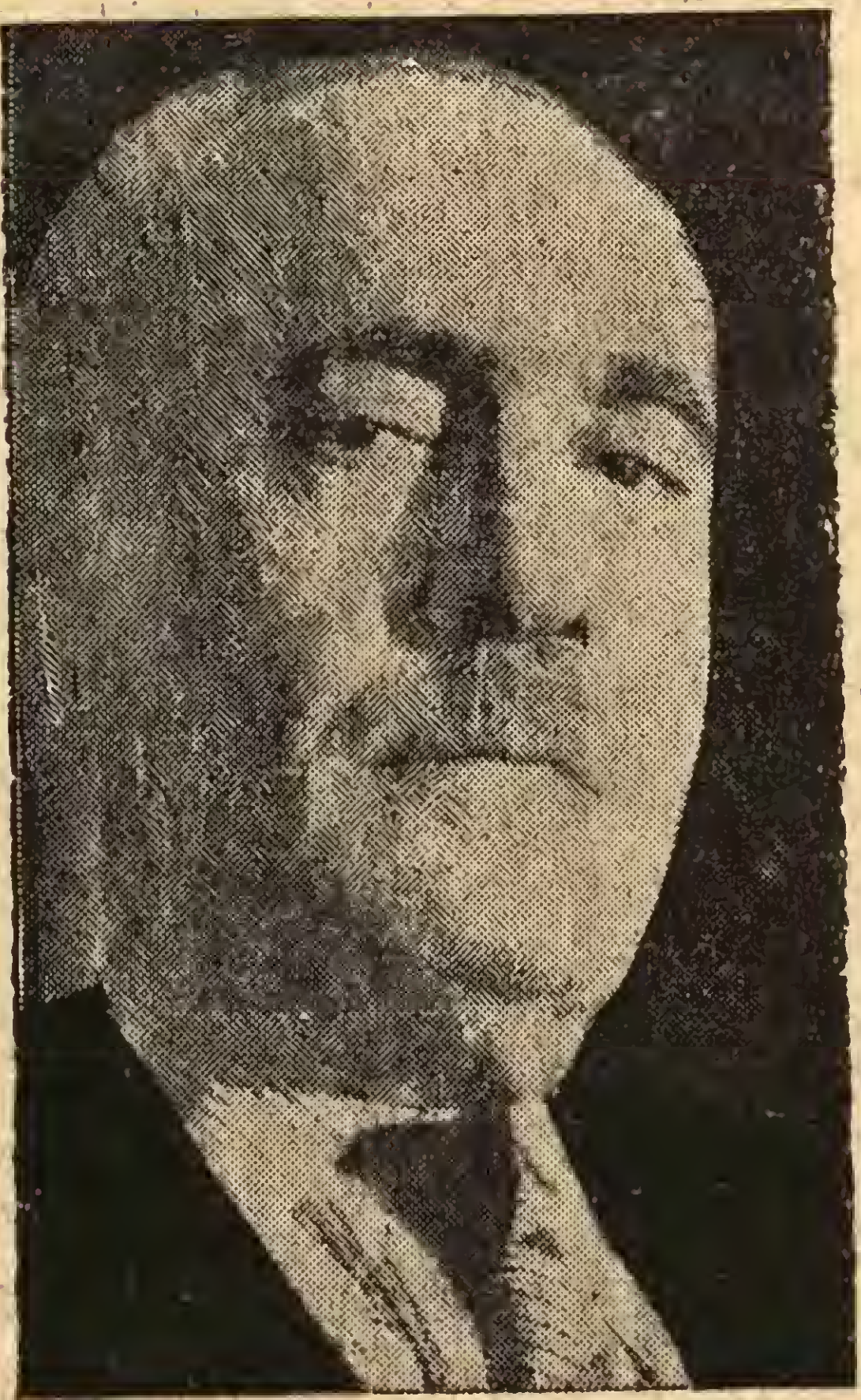
Հանդիսութիւններ կ'օրոնա-
կան թէ աշխարհիկ, պիտի հովա-
նաւորէ Ամին. Ս. Պատրիարք Հայ-
րը: Պիտի սարքուին բանաստեղ-
ծութիւններ՝ ողբերգեալ քերթու-
քանաստեղծի կեանքն ու վա-
տակը վեր առնող, կը գրէ «ՓԱ-
ՄԱՆԱԿ»:

ԳՈՒՐԳԵՆ ԹՐԵՆՑ

ԵՂ՝ ՍԻՄԲԵՇԵԱՆ

Մեր մամուլին և գրական էջերուն անմոռաց անցորդներն մէկը, որ տարիներով իր համբերատար աշխատանքը բերաւ և ծղրթին մը պէս երգեց մըտերմօրէն, տուաւ իր կարելին և անանուն վայելք մը աղերսեց կեանքէն, Տպաւորուեցաւ

ԳՈՒՐԳԵՆ ԹՐԵՆՑ

արեւուն մէկ շողին, սիրոյ թրթռացումէն, հովի մը շունչէն, նորաբաց ծաղիկի մը բուրումէն կամ պարմանուկի մը ժպիտէն, և այս անխաղախ գեղեցկութիւններէն ցոլեք պահեց միշտ, իր սրտի և մտքի կայծկը լուսնալուսնէն մէջ, իր վառ հետաքրքրութիւնը տարածեց նաեւ իր ամենօրեայ շրջապատին, ընկերային աշխարհին, հին ու նոր յիշատակներու և անծնական ապրումներու հակադրութիւններուն վրայ, և անոնցմէ հաճելի դրուագներ քաղեց, խուսափելով զանոնք պնդելէ, բայց ժպիտը նոյնացընելով կաթիլ մը արցունքին:

Իր առաջին երգերուն մէջ, բերթողական արուեստը վարանք մըն էր կարծես կեանքի մեծ փուլազոյններուն և հոգիի սուր ցաւերուն դիմաց, Թրեան անգոր մնաց անոնց ամենի ուժին առջև, և նախընտրեց մանկական անկեղծութիւնը և խուսափուկ պարզութիւնը այն բոլոր իրերուն և դժբերուն, որոնք զինքը շրջանակէն և ցրուեցին իր ներքին մշուշը: Պահեցին բանաստեղծը իրենց առօրեայ լոյսին տակ, եղան գործով, երգով ու կարօտ, հարունային իղծեր և ոսկի տերեւաթափ, և տակաւին այն լուռ պաղատանքը, զոր մարդը մերթ կը մըմնջէ մահուան օրօրին համար:

Գուրգէն Թրենց անվար պահեց այս հոգեկան պայծառութիւնը և զայն տուաւ փոքր տաղերու մէջ, զգացական թրթռումը միացնելով մտածու-

մի մը փշուրին և յաճախ փիլիսոփայօրէն նայելով բախտին անակնկալներուն, աւերներուն և վաղուան անծկութեան: Ամէն ինչ մանկութիւն է իր տաղաբանին մէջ, երբեմն թոթովանք նոյնիսկ, զոր կ'արտաբերէ սակայն սրտագրաւ խոռվի մը պէս, կամ եղբարական հարցումի մը նման: Սոյն միակար հուսազարանին վրայ, Թրենց տարիներով հնչեցուց իր մտերիմ խոստովանութիւնները, իր յասրտենքը, անյօդ նուազները, որոնք յաճախ իրարու կը նմանին, բայց ներդաշնակ լիութիւն մը կը կազմեն ի վերջոյ:

Հոն կը լսէք ծայրը աղերսարկու գուսանին, որ «եկուր» կը կանչէ աղջկան մը փախչող տեսիլքին դիմաց, ճամբուն վերայ կանգ կ'առնէ ծաղկած նուռնիկի մը առջև և կսկիծով կը յիշէ իր գիւղին հարսներէն, փեսան ու հարսը՝ իր նռնագոյն քօղին տակ, մորմ կը քաղէ փուշերուն մէջ և սիրոյ փուշը մը հիւսել կ'ուզէ այդ վայրի պըտուկներով, յանկարծ կը վերադառնէ իր հայրենի տունն ու այգին, անառիկ սարերը և մըթաքող անտառները, կը լսէ քաղերուն երգը և ծիծերուն խրխիւղը, կը զսպէ իր յուզումը ու ետ կը դառնայ ամփոփուելու համար իր բարձրաբերդ տնակին մէջ, սխրանքով դիտելու համար Վոսիփորի պսպղուն գեղեցկութիւնը:

Իր երգերը Անտունիներու շնորհ կը պահեն շատ անգամ, քառնակի մը մէջ խտացնելու համար ամբողջական խորհուրդ մը, եւ բացատրելու արարչական այն իմաստութիւնը, որ կը բնակի մարդուն եւ կնոջ կաւին մէջ: Այդ գաղտնիքը կ'ուզէ տեսնել նաեւ իր իսկ ճակատագրին վրայ, այն վայրկեաններուն ուր սէրը կ'ոգեկոչէ «ծիւնը գլխուն, բայց սրտին մէջ ծաղիկ թերթեր» պահելով, եւ այս բոլորը կը նկատէ երջանիկ հակադրութիւն մը: Կեանքի եւ բախտի վերջներուն, կը խորհի թէ հարկ է արքեան սիրոյ մատուցելուն, որ ծեր ճամբուն վերայ պիտի երեւայ օր մը եւ բաժակ մը զինի պիտի առաջարկէ ձեզի, յետոյ անհետանալու և անմահանալու համար ծեր յիշատակին մէջ: Հարկ է տակաւին նմանիլ այն կեանքի պայմաններին, որոնք կատարելն վրայ վայրի ծաղիկներ բուսած են սակայն, ծիծեռնակուր լոյսի լեւած են հոն և զարնան հովը կը փչէ իր ծերպերէն:

Գուրգէն Թրենց մշակեց նաեւ արծակը, անսեղանի բայց սահուն և պատկերաւիք լեզուով մը, աննշան պատահարներն աւ-

Հերթի չէին դրել: Այդպիսի բաները հերթի չեն դնում, ուղղակի այդպէս էր ստացուել, Զորիկին շաբաթ օրն էր բաժին ընկել և նա դարձել էր մայրիկի շաբաթ օրուայ տղան:

Իհարկէ, այդ օրը նոյնպէս կարող էին մօրն այցելել միւս տղաները՝ Վաղիակը, Նշանը, Արտակը, Շաւարշը, Սանոն: Ոչ ոք չէր փակի նրանց ճանապարհը: Դէ, ում չի քաշում հայրական տունը:

Բայց շաբաթ օրը Զորիկին էր: Որդիներից ով գար - չգար, Զորիկն անպայման պիտի գար, իր օրն էր:

Եւ դա ամիսներ, տարիներ, Սրբազան ուխտի նման:

Ու վաղ թէ մի շաբաթ արանք տար: Ասենք, քաղաքից բացակայէր կամ մի ուրիշ, անյետաձգելի գործով տարուէր:

Անթառամ մայրիկն ուղղակի ոտքի վրայ կը չորանար: Տրամադրութիւնը կ'ընկէր, որը պակաս կը թուար:

«Ինչ պատահեց, ինչու չեկաւ, Սոռաքաւ, թէ մի ուրիշ...»:

Կը մթնէր, կը թթուէր: Պարզապէս կը հիւսադանար:

Այդպէս էր:

Բայց հաճապատեալը սկսուեց, աշխարհն իրար անցաւ, խախտուեց, տակնուվրայ եղաւ նաեւ այդ անաղակական կարգը:

Անթառամ մայրիկի վեց տղաներն էլ իրար ետեւից ռազմաճակատ զնացին: Էլ ո՞վ գար, ո՞ր գար, իրենք՝ հեռու - հեռու, կովի կրակ ու բոցերի մէջ, իսկ Անթառամ մայրիկը հնամենի թիկնու խշշոցի տակ ծուարած, իրենց անաղակական տանը: Աչքը ճամփին, սիրտը՝ մալու, մի բարի լուրի յոյսով:

Վեց տղայ էր ճամփի վառելիք: Ու հիմա մայրական սիրտը վեց կտոր արած, վիշտ ու տագնապ ներս առած, կարօտով սպասում էր նրանց վերադարձին:

Տղաներից ամէն մէկն իր առանձին տունը, ընտանիքն ունէր: Ապրում էին մէկմէկուց հեռու: Ուստա Լաւազարն օր առաջ իր ձեռքով տնաւորել էր նրանց, հանգիստ խղճով այն աշխարհը գնացել: Կը մտածէր ուստան, որ մի օր այդպիսի աշխարհաւեր պատերազմ կը պայթէր, տղաներից վեցն էլ կը գնային, և կինը Անթառամը, ըստիպումով կը լինէր միանգամից թուխ կանգնել իրարից հեռու վեց բնի վրայ: Հարսները հարսներ: Ուրիշ էր մեծի ձեռքը: Օրնիբուն ոտքի վրայ պտտում էր Անթառամ մայրիկը: Անցնում էր անից տուն, իր ձեռքով կարգաւորում ամէն բան, յոյս, հաւատ տալիս հարսներին, թոռներին: Անթառամ մայրիկը գլխէր, որ պատերազմը երկար չի տւի: Նարը ե՞րբ է անպատժ մընացել: Կազանը մի օր ծնկի կը գայ: Պատերազ-

գամ ոգեորելով համեղ նկարագրութեան մը շունչին տակ: Բարութեամբ և տրամախառն հրերձեւանքով մը մօտեցաւ զինքը տակաւորող ձեռքուն և ասուպներուն, սիրեց հաւասարապէս ճշմարտութիւնն ու պատրանքը և նոյն համակերպութեամբ վարդեր քաղեց փուշերուն հետ: Աչքերը փակեց այս ցաւագին վայելքով, նման այն տաղերգուներուն, որոնք իրենց սիրտը կաթիլ-կաթիլ դրին հայ բառերու մէջ, եղեգնեայ գրչով և արեւոտ հոգիով:

մը կ'աւարտուի: Կը լռեն զէնքի շաշն ու շառալը: Սեւ-մուր ամպերը ցրիւ կը գան ու էլի արեւ կը ժպտայ:

Այնժամ կռուի դաշտից ետ կը գան իր որդիները, և ուստա Լաւազարի աւանդական տնից, նրանից հիւղ տուած վեց նորաստեղծ օջախներից խաղաղութեան կապոյտ ծովի կ'որոտուի դէպի երկինք:

Այդպէս կը լինի: Հաստատ գիտէր:

Իհարկէ, բոլորից առաջ կը գայ աւագը՝ Վաղիակը, այն ծանրամարմին փականագործ Վաղոն, որ մետաղի պէս պինդ մկանունք ունի, մետաղի զնգուն ծայր:

— Եկայ, ա՛ մեր, ո՞նց ես, ոնց... — ոչ թէ կ'ասի, այլ ուղղակի կ'որոտայ, կը շառաչի:

Ապա վրայ հասնելով, փետուրի թեթեւութեամբ մօրը կը պոկի գետնից, օդ կը հանի, ֆուռանի նման կը պտտի գլխավերեւում:

Յետոյ, իհարկէ, Նշանը կը գայ՝ դարմանի տակ ջուր անող այն «մուգ-մուգ Օհան» Նշանը, որ սիրում էր անընդհատ խաղալ մօր հոգու հետ:

— Ձէ, դեռ զրնգ ես, ա՛ մեր: Աչքով չ'տանք: Հօրս ժամկէտից շուտ էն աշխարհն ուղարկեցիր, որ երկու կեանքով պարհս: Խեղճ ուստա Լաւազար... — Ապա ծուռ - ծուռ ժպիտն աչքերում, կամաց, իրեն գաղտնիք, — ճիշտ ասա, քանիսով կաշառեցիր... — Ում, այ թաթալաբազ... — Իբր թէ չգիտես... Հոգեւոր հրեշտակին, ում...:

Յետոյ իրար ետեւից կը գան Արտակը, Շաւարշը, Սանոն: Իսկ ամենավերջում, իհարկէ, Զորիկը կը գայ, մայրիկի շաբաթ օրուայ տղան, նա, որ բոլորից քաղցր է, բոլորից սիրելի, բոլորից... Բայց, սպասեցէք, մի՞թէ բոլորից... Մի՞թէ մայրը կարող է խտրութիւն դնել հարազատ զաւակների մէջ: Մայրը, Ասուս են՝ աստուած չէր կարողանում ամէն տեղ լինել, ամէն արարչութիւն իր ձեռքով անել, հենց դրա պատճառով էլ ստեղծեց մօրը:

Այդ բոլորը, իհարկէ, ճիշտ է:

Եւ, սակայն... Անթառամ մայրիկի համար... ուրիշ էր Զորիկը:

Իրա գաղտնիքը միայն ինքը գիտէր ու մէկ էլ նա, որ հիմա չկայ՝ ամուսնի:

Ախր, նրանք չէին ուզում վեցերորդը լոյս աշխարհ բերել: Բծիշկների խորհրդով, Հինգ գաւազ ունենալուց յետոյ մի քիչ խաբխուել էր Անթառամի առողջութիւնը: Երկվամբերը լաւ չէին, ու մանուկը կարող էր վտանգի տակ դնել մօր կեանքը:

Բայց նա արդէն կար ու խլրտում էր մօր կրծքի տակ, քաղցր դողը նրա սրտով տալիս:

(Շարունակութիւնը տես. էջ 4)

ԽՕՄԲ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԵՏԻ ՄԱՍԻՆ

1930-ական թուականներին Յակոբ Կոչոյանն իր շուրջը համախմբելով երիտասարդ նկարիչ-

ԿԱՐՈ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆ

ների, ձեռնամուխ եղաւ սովետահայ գրաֆիկայի, գրքի ձևաւորման արուեստի հիմնադրմանն ու զարգացմանը:

Այդ տարիներին իր ստեղծագործական առաջին քայլերն սկսեց նկարիչ Կարապետ Տիրա-

տուրեան: Աշխատելով Կոչոյանի հետ ու սովորելով նրանից, երիտասարդ նկարիչը ձգտում էր ասիլ իր ինքնուրոյն խօսքը: Նըւիրուելով գրքի ձևաւորման արուեստին, նկարիչը տարիներ ընթացում վարպետանում է: Զեւաւորում և Կրատարակում էին սովետահայ առաջին վկան ու պոէմը: Ոգեւորութիւնն այնքան մեծ էր, որ Զարեհն անգամ մասնակցում էր գրքի ձևաւորման աշխատանքներին:

Եւ հաճախորդ տառնամեակ է, ինչ հանրապետութեան ժողովրդական նկարիչ Կ. Տիրատուրեանը անխնայ աշխատում է գրաֆիկայի ասպարէզում՝ ամբողջապէս նըւիրուելով այդ արուեստին: Իսկ նրա արուեստը միշտ էլ աչքի է ընկել իր ինքնատիպութեամբ: Լայն են եղել նկարչի թեմատիք նախասիրութեան շրջանակները: Խորհրդային և Արեւմտեան, Սայաթ-Նովա ու Իսահական, Տէրեան ու Զարեհ: Եւ ում գիրքն էլ նա ձեռքն է վերցրել ձևաւորելու կամ նկարագրելու, մի տ իր գործին մօտեցել է արուեստագետի մեծ պատասխանատուութեամբ:

(Շաբ. տես էջ 5)

ՀԻՆ ՏԱՂԵՐ ԳՈՒՐԳԵՆ ԹՐԵՆՑԷ

Վ Ո Ս Փ Ո Ր

Սարայ - Պուրնուն բարձ իր գլխուն,
Թօփգափուի պալատը՝ թագ,
Բարձրաւանդակ ասիւր ծիծղուն,
Շքեղ դարպաս՝ Սե Մոֆե արձակ:
Համապարփակ անդորրին մ'էջ,
Մուրն աստղադարձ՝ նկարէն պորտ,
Մշուշ արծաթ՝ սաւան մը դէջ,
Այգը ծագող՝ ծոպ ոսկեյորդ:
Արեւուն տակ սպըշումէ,
Վոսիփորն առտուն փողփողի մ'էջ,
Հնչումամարմին տարփուհի մ'է,
Դալարափունք թեւերուն մէջ:

Ց Ա Յ Գ Ո Ւ Ն

Պարտէզն այս գիշեր մ'առտու մ'է դալար,
Երկնակամարի կապոյտ գմբէթով,
Ծառեր՝ բարեպաշտ ժամուրներ անոր,
Լուսնկան՝ առկախ ջահ մը վեհափառ,
Ցիւրեցան լոյսեր՝ կանթեղ տրամածոր:
Հովը սարկաւազ, տաղ մը շրթուներին,
Անոյշ բուրմունքով կը ճօճէ բուրվառ,
Ողջոյնի կու գան ժամուրներ փութով,
Կը խաչակնքեն ճիւղեր չիւրմազին,
Ալիք մ'աղօթքի կ'անցնի մեղմավար:

«Աւանալին»

ԹՈՒՐԻՍԻԱՆ ԻՆՉՊԵՍ ՈՐ Է

ԱՐՄԵՆ ՄԻՐՈՒՄԱՆԵԱՆ

(Շարունակութիւն մախրոյ քիւնի եւ վերջ)

Ա. Խոսելով Հիթլերի մասին, որոնք փոքր Ասիոյ մէջ կը բնակէին մեր թուարկութենէն շուրջ երեք հազար տարիներ առաջ, յորդանանի մասին կ'ըսէր. —

«Հակառակ իրենց սպառնացող վտանգներուն և անվերջ կըրփնեցող, Հիթլերը օրէնքի արտակարգ օրէնք արդարաւորապէս չէր ձեռնարկէր, որոնք յաճախ կ'ընէին և այլերուն նոյն առանձնաշարժումները կու տային, (բան մը, որ պէտք է ըսել. հազիւ թէ սովորութիւնն է այսօրուան գեղջկական Թուրքիոյ մէջ)»

Այլ խօսքով, հինգ հազար տարիներ առաջ, այդ երկրին վերայ բնակող կիներն ու այլերը հաւատարմ իրարեւոյցներ ունէին, իսկ այժմ հոն, թրքական իշխանութեան տակ, կիները այլերուն ծառաներն են:

Ենի Սոֆ Թալմաշի Թուրքիոյ թղթակից Ալֆրէտ Ֆրեյտլի, անցնալ ամառ Տիարպէթի շրջանը այցելած էր, ուրկէ դրկած իր թղթակցութիւնները տպագրեցան այդ թերթին Յուլիոս 2 եւ Յուլիոս 8, 1971 թիւերուն մէջ: Յուլիոս 2 ի իր թղթագրութեան մէջ Պր. Ֆրեյտլի կ'ըսէ, թէ Թուրքիոյ 67 նահանգներու բնակչութիւնը կը հասնի 36 միլիոնի: Այդ կը նշանակէ, թէ ամէն նահանգ միջին հաշուով 537 000 բնակիչ ունի: Թղթակիցը ապա կ'աւելցնէ.

«Տիարպէթի նահանգի 600.000 բնակչութեան կէսը հողագործ է: Հոս տարեկան միջին եկամուտը ազգային չափանիշին կէսն է: Եւ երբ ցորեն հիւսկի հսկայական մեքենաներ հինգ վայրկեանի մէջ մէկ մարդու երկու օրուան գործը կը կատարեն, գեղջկական աղքատներու թիւը կը բարձրանայ: Աղքատները Տիարպէթի քաղաքը կը փոխադրուին այնպիսի արագութեամբ, որ վերջին հինգ սարիներուն անոր բնակչութիւնը յիսուսն առ հարիւր անգամ և այժմ 150.000-ի մօտ էր:»

Իսկ Յուլիոս 8-ի իր թղթագրութեան մէջ, Թալմաշի նոյն թղթակիցը կը խօսի Ազիզ Էսքի կոչուած թուրք հողագործի մը մասին, որ քաղաքէն եկել է Տիարպէթի ալ փին և իր ունեցած 110 արտավար հողը արդիւնաւորել կը փորձէ: Ան թէ ինչ կ'ըսէ աւերակացի թղթակիցը.

«Անոր (Էսքի) Տիարպէթի աւերակացի թղթակցին մէջ 85 չարահաններ և 64 ներխաժներ կան:»

Ուրիշ խօսքով հոն, կ'ապրին շուրջ 40 ընտանիքներ, ընդամենը 149 անձ, միջին հաշուով 4 հոգի ամէն մէկ ընտանիքի:

Շարունակելով իր տեղեկատուութիւնները, Պր. Ֆրեյտլին կը գրէ.

«Տիարպէթի նահանգին մէջ, 58.000 ընտանիքներէն հազիւ 2.000-ը սեփականատէր են եւ ունին բնակելի ագարակներ: Թուրքիոյ 18 արեւելեան նահանգներու ընկերային գրութեան ներկայ վիճակը այն է, որ հողատիրերու մեծագոյն մասը հազիւ կենդանի կը մնայ...»

Ուրեմն, եթէ Տիարպէթի նահանգին մէջ բնակող 58.000 ընտանիքներուն ամէն մէկը նոյնքան անգամ ունի, որքան որ ունի Ազիզ Էսքիի հողին վրայ բնակողը, այդ կը նշանակէ թէ Տիարպէթի նահանգի բնակչութիւնը հազիւ 200000-300000-ի կը հասնի, որ քանի է Պր. Ֆրեյտլի յիշած 600.000-ին միայն մէկ երրորդը: Հետեւաբար,

եթէ Թուրքիոյ բնակչութեան ընդհանուր թիւը մասին յայտարարեալ փոփոխութիւններէն 36 միլիոնն ալ նոյն ձեւով վերաբերենք, կ'ունենանք աւելի համեմատ 12 միլիոն, որ Թուրքիոյ ներկայ բնակչութեան աւելի ճշգրիտ թիւն է:

Հոս յիշենք նաեւ, թէ միեւնոյն թերթի 24 Մայիս, 1971-ի թիւին մէջ Էստոնիայի Փրեսի մէկ հեռագիրը կը խօսի այդ օրերուն Պրիկէտի մէջ պատահած երկրաշարժի մը պատճառով աւերակներուն մասին և կը տեղեկացնէ, թէ «նահանգի (Պրիկէտի) ընդհանուր բնակչութիւնը 150.521 է: Թուրքիոյ ուրիշ քանի նահանգներուն բնակչութեան խսկական թիւը արդեօք այդ թիւին կը հասնի...»

Եւ վերջապէս յիշենք նաեւ, թէ Թուրքիոյ Հիւսիս-Արեւելեան լայն տարածութիւնները, — Հայկական Նահանգները, որ նախագահ Ուսթը Ուլսընը 1920 Նոյեմբերի իր պատգամով իբրեւ հայ ժողովուրդի սեփականութիւնը հռչակեց, — 1915-ին հայութեան տեղահանութենէն ու բնաջնջումէն ի վեր ամայի, գրեթէ անմարդաբնակ կը մնան:

Թուրքիոյ արդի կրթական վիճակին ակնարկելով, Թալմաշի թղթակիցը Պր. Ֆրեյտլի իր Յուլիոս 2-ի թղթագրութեան մէջ կ'ըսէ.

«... Տիարպէթի նահանգի գիւղերուն կէսը նոյնիսկ չ'աւանդուած դպրոցներ չունին: Շատերը չ'ունին Տիարպէթի քաղաքէն 10 մղոն դէպի հիւսիս, քիւրտ գիւղացիներ իւնջիոյ անձրեւի ջրերի ջրամբարները կ'իջեցնէ, ջրերներուն վրայ թիթիւն առաւելներ բեռնուցած, ամէն առաւօտ երկու ժամ առաջ ու ետք փայլելով, ուրիշ խօսքով չորս ժամ ճամբորդութիւն ընելով, չորս ու ամայի վայրերուն մէջէն, ջուր ձեռք ձգելու համար, թղթակիցը, միջանկեալ, դիտել կուտայ նաեւ, որ այդ շրջանի քիւրտներուն մէջ ծաւալող անշատողական շարժումը զսպելու համար, թրքական իշխանութիւնները յաճախ զինուորական վիճակ կը յայտարարեն: Տեղական թրքական Մարքաթաթ Բանուորական կոռակցութեան ներկայացուցիչը կը նկատուի Թահիւն Էքիշլին, որուն ակնարկելով Թալմաշի թղթակիցը կ'ըսէ.

«Պր. Էքիշլին, որ քրտական անշատողականութիւնը քրքրած ըլլալու մեղադրանքով 30 տարուայ զինուորական բանտարկութենէ վերջ, նոր արձակուած է բանտէն, կը հաւատայ, որ քաղաքական գիտակցութիւնը կը տարածուի գիւղացիներուն մէջ: Որոնց ութսունն առ հարիւրը անգրագիտ են:»

Ամերիկացի թղթակիցը, իր այս չընդադրուող ընթացքին, հիւսիսարեւմտէն է, ի մէջ այլոց, թուրք հողատէրի մը տան մէջ, Հայ թղթակիցին, հողը ինչպէս է և քաղաքին, Այս 46 տարեկան հողատէրին տան կից կը տեսնուին այլ գիւղացիներու ցիխաշէն հիւղակները: Ազիզ Էսքի, կ'ըսէ ամերիկացի թղթակիցը, հազուադէպ Թուրք հողատէր մըն է: Ան կը ջանայ իր հողին վրայ ցորեն և բարձրակարգ բուսեցնել և արդիական մեթոտներ կիրարկելով իր հողին արտադրութիւնը աւելցնել: Եթէ կառավարութենէն պարտադրուած թիւի համար վարկ տառնայ, կըրնայ երեք անգամ աւելին արտադրել: Ան նոյնիսկ երկու հազար տոլար ծախսեր և երեխաներուն համար մէկ սննդանիւթը գրգռող մը շինել տուել է, ուսուցիչ

(Շար. տես էջ 5)

ՇԱՔԱՐ ՕՐՈՒՄԱՅ ՏՂԱՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Ինչ որ է՝ որոշեցին չունենալ: Մնում էր մի գիշեր, վերջին գիշերը: Առաւօտեան Անթառամը պիտի իր ոտքով գնար...

Այո, ընդամենը մի գիշեր: Սակայն ինչ գիշեր: Անթառամը երբեք չի մոռանայ այդ մի հատիկ գիշերուայ զարհուրանքը:

Մանուկը երազ եկաւ մօրը: Եկաւ կանգնեց մօր դիմաց: Ունը, խոնաւ աչքերով լուռ նայեց մօրը: Յետոյ երկու բառ ասաց, երկու անմեղ թոթովանք.

— Մա, դո՛ւ...

Էլ ուրիշ ոչինչ: Միայն երկու բառ՝ մա, դո՛ւ, քայքայեց անհաւուր ունը: Երկու ամեհի հրաքուլով, երկու երկրաշարժ, որոնց ուժից սասանուեց, տակնուվրայ եղաւ Անթառամի սիրտը:

— Չէ՛... — Տեղա քնի մէջ և այնպիսի ուժով, որ ասեւ առանտաղը փլուեց քնած ընտանիքի զլխին:

Լալազարը վեր թռաւ: Երեխաներն արթնացան: Տունն իրար խառնուեց:

— Ի՞նչ պատահեց, կնիկ, երեխաները մեղք են, դիւահար կը լինեն...

Իսկ Անթառամն անկողնու մէջ նստած հեկեկում էր: Լալիս էր բարձրանայ, աղիտը: Ոչ մի կերպ չէր կարողանում գտնել արցունքները: — Չմ գնա, չէ՛... — հեկեկոցի հետ աւսում էր նստ:

— Ո՛ւր, ա՛յ կնիկ, ո՞վ է քեզ տանում, ո՞վ ստիպում...

Ու Ջորիկը մնաց: Ծնունդ ու տեղ գտաւ այն պայծառ արեւի տակ:

«Բայց, տէր աստուած, մի՞թէ կարող էր նա չլինել: — որդուն նայելով, ակամայ ստակումով մէկ-մէկ մտածում էր Անթառամը: — Մի՞թէ կարող էր Ջորիկը չլինել: Այս հմայիչ պատկերը, գուրգուրող հայեացքը: Այս հոռի մագիքը, սև-խաղող աչքերը: Այս ժպիտը, ծիծաղը, տաք, կրակոտ շունչը: Մի՞թէ, մի՞թէ:»

Ու ամէն մտածելիս քիչ էր մնում ցնդէր, ցնորէր: Յանցանքի պէս մի բան էր զգում: Ասեւ մեղք էր գործել: Հենց թէկուզ այն, որ Ջորիկը դեռ աշխարհ չեկած, մայրը նոյնիսկ մտքով ծնող էր բարձրացրել նրա կեանքի վրայ: Գուցէ հենց այդ էր պատճառը, որ հիմա նա բոլորից շատ նրա կեանքի վրայ էր դրդում, նրան սիրում, նրանով ապրում:

Այո, կը վերջանայ պատերազմը: Կը գան որդիները: Բոլորը կը գան, և ամենից վերջում՝ Ջորիկը: Հերթով գնացել են, հերթով էլ կը գան: Մայրը համոզուած էր, որ երբ էլ վերադառնալու լինի Ջորիկը, միեւնոյն է, շաքար օրը պիտի մօրն այցի գայ, իր աւանդական օրը: Ու կրտսեր որդու կարծեք մի առանձին ուժով էր կրակում հենց այդ օրը: Միւսը դառնում էր անհամբեր, միտքը՝ ցրուած: Գործ ունենար, չունենար, շուտ-շուտ ներս ու դուրս պիտի անէր: Աչքը միշտ ճամփի, ակնաշնորհ բարի լուրի: Եւ այդ օրը ինչ հարցով էլ դիմէին նրան, ինչ էլ ասէին, ուզ զլխի կ'ընկնէր: Միտքն ուրիշ տեղ, ակնաշնորհ ծայրի:

— Եկա՞ւ... Հա՞... Ո՛ւր է...

Հարսները, դեռ ոչինչ, հաւականում էին, խղճում: Միեւնոյն թոռնիկները ուրախ, անհոգ ծափ էին զարկում, թռչկոտում, կլկլում տատիկի այդ ցրուածութեան վրայ:

— Ո՞վ, ի՞նչ, տատի... Մենք՝ փութպուրի գնդակը... Իսկ դո՛ւ...

Աղպակ էր:

Որդիներն իրենց հետ պատերազմ էին տարել նրա ուշքն ու միտքը, Ջորիկը՝ նաեւ մի ուրիշ բան, որ անուն չունէր:

Պատերազմը վերջացաւ ու պատերազմի դաշտից մէկիկ-մէկիկ վերադառնաւ Անթառամ մայրիկի գաւառներով: Որը՝ հենց անգիտ, մարդիկը վերքերով, սպիւններով պատած, որը՝ եղբորդ, ինչպէս գնացել էր: Բայց բոլորն էր փառքով, պատուով:

Հերթով գնացել էին, անհերթ եկան: Նախ՝ դարմանի տակ չորս անող այն մուգ-մուգ Օհան: Նշանը:

Յետոյ մոթոցիկի գիծ այն խենթուկ Արտակը, որ թանքիստ էր դարձել, շքանշանների, մեդալների զլխին գվարդիական կրծքանշան բազմեցրել: Յետոյ Շառուն եկաւ, Սանասարը եկաւ: Անքեղ գնացել էին, ծիծաղ բեղով եկան: Շարքային գնացել էին, սերժանտի ուսադիրներով վերադարձան:

Վերջում Վաղոն եկաւ, այն մարմնեղ փակա-նագործը, որ հիմա բարակել, թել էր կտրել, սակայն քայլում էր առաջուանից աւելի հպարտ ու խրոխտ:

— Եկա՞յ ա՛ մեր, ո՞նց ես, ո՞նց...

Ու միայն մէկը չերեւաց, միայն մէկը չեկաւ... Ջորիկը, մայրիկի շաքար օրուայ տղան: Որտե՞ղ մնաց, ո՞ր թիւի, ո՞ր քարի տակ:

Հաւաքուեցին ազգ-բարեկամ, դուռ-դրկից, ամէն կողմից ուրախ աչքերով եկան, կատակ բա՞ն է՝ վեց տղայ համփես պատերազմ (այն էլ ինչ պատերազմ՝ արեւան հեղեղ), ու վեցից հինգը ողջ ետ գան:

— Ելի փառք տուր աստծուն...

Ի հարկէ, ճիշտ էին ասում: Անթառամ մայրիկը զգում էր դա: Ուզում էր ուրախանալ, բայց չէր կարողանում: Հոգու խորքում մի դատարկ վիճ էր մնացել: Ոչինչ, ոչինչ ընդունակ չէր լըցնել: Հինգի վերադարձը կարծես աւելի շոշափելի էր դարձրել Ջորիկի կորուստը: Զէ՛ որ Ջորիկը նոյնպէս կարող էր գալ: Ախր, ինչո՞ւ չեկաւ, ո՞ւր մնաց:

Ջորիկը չկար: Նային էր, թէ մայրն ինքը չկար: Ոչ այն ապրող ու շնչող, ոտքի վրայ շարժուող, բոլորին երեացող մայրական ստուերը, այլ այն, որ չի երեւում, չի շոշափում, բայց, չերեւող հանդերձ, շրջապատը լցնում է իր մայրական բոլորով, սրտի տրոփիւնով, անհրաժեշտ շնորհով: Հացի պէս, օդի պէս, ջրի պէս:

Նրա խոր վիշտը զգում էին որդիները, հարսներն ու թոռները, նաեւ բոլոր նրանք, ովքեր որեւէ գործով դիմում էին նրան, մի պատահաբար կտրում նրա սեղանից՝ կամ, հենց այնպէս, մէկ անգամ անցնում նրանց դռնով:

Ու այնպէս եղաւ, որ աւագ՝ Վաղոն, իր երկուշաբթին թողած, սկսեց մօրն այցի գալ միայն շաքար օրերին: Կը վերցնէր կիւ, երեխայ, կը լցնէր զամբիւղները, կը բռնէր հայրական տան ճամփան:

Ու այնպէս եղաւ, որ դարմանի տակ չորս անող մուգ-մուգ Օհան՝ Նշանը նոյնպէս իր չորեքշաբթու փոխարէն շաքար օրն ընտրեց՝ մօրն այցելելու համար: Աւագ եղբոր նման՝ լուր-լուր՝ կապած, սա էլ էր հենց այդ օրը գալիս:

Ու այնպէս եղաւ, որ միսները՝ Սանասարը, Շառուն, Արտակը նոյնպէս սկսեցին այդ օրը այցի գալ մօրը: Դարձեալ ընտանիքներով՝ կիւ-երեխայ վերցրած:

Ու աստեղայ ամէն շաքար օրը Անթառամ մայրիկի տունը լցում էր մի անասունի-ժխորով: Տղաների, հարսների ուրախ, աշխոյժ դուրժոց, մանուկների ծլուրդ, ազմկալի վազըրտոտիկ, մի իսկական հարսանիք:

Միեւնոյն երեկոյ կ'ուտէին, կը խմէին, կ'երգէին, կը պարէին: Նրանց ծիծաղի, կատակի ծայրերից օդը կը թնդար:

Յետոյ այդ բոլորը հաւաքել էր պէտք: Աւանդները լուալ, տեղաւորել էր պէտք: Տունը կարգի բերել էր պէտք: Եւ վաղ ապաւօտից մինչեւ ուղ գիշեր Անթառամ մայրիկը շունչ առնելու ժամանակ չունէր:

Կ'եփէր, կը թւէր, սեղան կը գցէր, կը հացաւորէր, կը հաւաքէր, կը լուար, կը տեղաւորէր: Ու չէր էլ զգայ, թէ երբ լուսացաւ, երբ մթնեց, ինչպէս թուաւ, գնաց շաքար օրը... Ջորիկի օրը:

Ու ոչ ոք, ոչ ոք չէր զգում, ոչ ոք չէր հասկանում, որ հիմա էլ, Անթառամ մայրիկի համար, ակամայ դատարկում էին շաքարուայ մնացած օրերը: Մէկի փոխարէն՝ վեցը:

Միայն ինքն էր զգում: Միայն նրա մայրական սիրտն էր զգում:

ԲԻՒՐԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ԻՐ ՄԻԼՈՒՆԵՐՈՐԴ ԱՅՑԵԼՈՒՆ

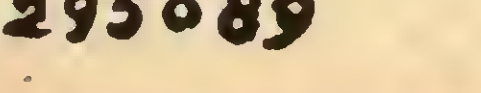
Հայաստանի բնութեան քանգիւղերու արդիւնաբերական ձեռագրանից կից գտնուող Երեւանի Ասոզաղիսարանը ընդունած է իր միլիոններոյ այցելուն:

Իսիական այս հնագոյն կեդրոնը մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ: Աճող գիտելիքները, ամեն տարի աստիճանի դասախոսութիւններ կու տան փառանքներ և

գիւղերու արդիւնաբերական ձեռագրանից կից գտնուող Երեւանի Ասոզաղիսարանը ընդունած է իր միլիոններոյ այցելուն:

Ասոզաղիսարանը այցելող հիւրերը, հետաքրքրուած կը ծանոթանան հիւրիստային բնութիւն, աւելադրածային երկրներուն և Լուսնի համայնապատկերին: Ասոզաղիսարանի մէջ դրուած

 ՏԻՐԱՅ
 Հ. 295089
 ԳԵՅՐՈՒԹ

Հ.Մ.Բ.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ ՇԱՀԵՑՄԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Բ. ՄՐՑԱԶԱՐՔԻՆ ԲԱԺԱԿԸ

Վերջերս Գանիբի Հայ Մարզական Ակումբներու միջին համագործակցական ժամում մը բացեղծուեցաւ, ու այս առթիւ սկսան կազմակերպուիլ պատերազմի միջնադարեան մրցաւարձեր, որոնցմէ առաջինը տեղի ունեցաւ «Նիքր Իսթ» ակումբի նախաձեռնութեամբ, իսկ երկրորդը՝ Հ.Մ.Բ.Մ. «ԱՐԱՐԱՆ»-ի կողմէ, անցեալ Շաբաթ, 18 եւ Կիրակի, 19 Մարտ 1972, Հելսինկիյի «Արարատ»-ի խաղադահլէսին վրայ, նախազանգութեամբ ազգ. երեսփոխան Տ. Բ. Տիկին Փօլ Քրիստենսնի, որ այս առթիւ խանդավառութեամբ 100 ե.գ. ոսկի նուիրեց կազմակերպիչ ակումբին:

Այս մրցաւարձին բաժանելու մեծաշնորհ տրամադրուած էին Տ. Բ. Տիկին Վարուժան Գազան-ճեանի կողմէ:

Զօումի մրցումները կատարուեցան Շաբաթ, 18 Մարտ 1972, Առաջին մրցումը՝ ընդմէջ Հ.Մ.Բ.Մ. Նուպարի եւ Ս. Թերեզայի խումբերուն վերջացաւ 53-48 արդիւնքով (կիսախաղ 25-24) ի նպաստ Հ.Մ.Բ.Մ. Նուպարի:

Երկրորդ մրցումին նակաճեան Նիքր Իսթի եւ Հ.Մ.Բ.Մ. «Արարատ»-ի խումբերը, Այս մրցումին զիւրիս յաղթանակ մը տարաւ Նիքր Իսթի խումբը, 61-45 արդիւնքով (կիսախաղ 30-23):

Մրցաւարձի առաջնութեան մրցումը տեղի ունեցաւ յաջորդ օրը՝ Կիրակի, 19 Մարտ 1972, կ. Ե. ժամը 7ին, Հելսինկիյի մէջ՝ «Արարատ»-ի դահլէսին վրայ, Հ.Մ.Բ.Մ. Նուպարի եւ Նիքր Իսթի խումբերուն միջեւ եւ ի ներկայութեան մարզադահլէսի հոծ բազմութեան:

Մրցումին առաջին իսկ վայրկեաններէն, Հ.Մ.Բ.Մ. Նուպարի կազմը իր արագ խաղադարձութեամբ սկսաւ յաջողական կողովներ արձանագրել ու տար վայրկեան անց՝ արդեն արդիւնքներու տարբերութիւնը իրարմէ՝ կրկնապատկիւն:

ՀԱՅ ԲԱՆԱՍԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ՓՐԱՆՍԵՐԵՆՈՎ (Շարունակութիւն Ե. էջէն)

որ իրեն է խորհրդային Միութեան մէջ, զոր օրինակ: Փարիզի մէջ բանաստեղծութիւնը փոր չի կշտացըներ... Ասոր համար պէտք է ապրիլ Երեւանի մէջ: Փարիզի մէջ, ֆրանսացի բանաստեղծ մը, Նոյն-իսկ ճանչցուած հանրապետ, չկըրնար իր երկերով օրապահիկ շահիլ, մինչդեռ բանաստեղծ ըլլալը Հայաստանի մէջ շատ հատուկ բեր ասպարէզ մըն է: Հոն բանաստեղծական գրքոյի մը համար 15-20 հազար տպագրական սովորական բան է: Ֆրանսայի մէջ նոյն կարգի հատոր մը հազարաւէտ է, որ հրատարակելու ելլէ երկու հազարէ աւելի տպագրականով մը: Այդպէս ալ պիտի ըլլայ Փարիզի մէջ հայ բանաստեղծներու ֆրանսերէն հաւաքածոյին տպագրականը: Երեք հազար թերթէս: Ու հատորին գինն ալ չորսը երեսուն ֆրանք:

Ինչ որ ալ ըլլայ գինը, մաղթելի է որ Սփիւռքահայութիւնը, անոր ֆրանսերէնի ծանօթ մասը մանաւանդ, քաջալիքէ այս ձեռնարկը, որ կրնայ դուր բանալ ու ինչ ձեռնարկներու: Լաւ կ'ըլլայ

բնականաբար, որ Ֆրանսայի մանաւանդաբաններուն մէջ գտնուի հայկական բանաստեղծութեան նուիրուած այս հատորը: Հատոր մը՝ որուն առաջին էջին վրայ պիտի ծանուցուի Վահագնի Միւսուհի: ՎԱԿԻՆԱԿ ՄԻՍԻՐՅԱՆ «ԱԵԳ»

Ս Տ Ա Ց Ո Ւ Ա Տ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժանորդագրութիւնները՝

Ընկ. ՄԱՆՈՒԿ ՃԻՆԿԻՕԶԵԱՆԷ (Ռասին)

Ընկ. ԱՐՇԱԿ ՎԱՍԻԼԵԱՆԷ (Ֆրէզնո)

Ընկեր ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՍՕԵԱՆ (Ֆրէզնո) կը նորոգէ իր բաժանորդագրութիւնը եւ առ ի գնահատութիւն թերթի գաղափարանութեւն ազգային ուղղութեան կը ներկայէ 15 տոլար:

Մ Ն Ո Ւ Ն Գ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ Երեւանի խմբագրիկն եւ արտոնատիւնիկն զաւակն ու հարսը՝ Տէր Եւ Տիկին Շանթ եւ Քրիսթին Պալանեան (Թորոնթո), անցեալ Շաբաթ, 19 Մարտ 1972, բախտաւորուած են առջինիկ մանչ զաւակով մը:

Այս ուրախ առթիւ, կը շնորհակալուենք ճանաչողիկն ինչպէս նաեւ մեծ հայրն ու մեծ մայրը՝ ընկեր եւ ընկերուիկ Սարգիս Պալանեանը եւ Տիկին Մերի Ժարժարանը:

ՄԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐ (ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

- Տէր Ե Տիկին Սալաուտը Կանանեան Ե զաւակը (Գանատա), Իրենց շատ սիրելի քրոջ Ե Կորաքը՝ Ողբ. Ազատուի Ճինկէօզեանի մահուան տխուր առթիւ Ե անոր քաղցր յիշատակին կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները:
- Այժմեիկին 100
Տիգրան Երկաթին 100
Հ.Մ.Բ.Մ. Նուպար Աղեքս. 100
Արեւիկին 100
Ջահակիրօին 100
- Տէր Ե Տիկին Հրանդ Մանուկեան Ե զաւակները (Գանատա), Իրենց շատ սիրելի քրոջ Ե մօրաքրոջ՝ Ողբ. Ազատուի Ճինկէօզեանի մահուան տխուր առթիւ Ե անոր քաղցր յիշատակին կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները:
- Այժմեիկին 100
Տիգրան Երկաթին 100
Հ.Մ.Բ.Մ. Նուպար (Աղեքս.) 100
Արեւիկին 100
Ջահակիրօին 100
- (Ստանալ Պր. Եր. Գալփաքեանէ)
- Տէր Ե Տիկ. Խորէն Մանուկեան (Աւստրալիա), Իրենց սիրելի քրոջ Ե անոր քաղցր յիշատակին կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները:
- Միգրանի մահուան քառասունքին առթիւ Ե անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրեն:
- Աղեքս. Աղեքատախնամին 100
Հ.Մ.Բ.Մ. Նուպար Աղեքս. 100
Հ.Մ.Բ.Մ. Նուպար Սկաուտ. Վերին Մարմին. 100
Տիգրան Երկաթին 100
Ուս. Ֆոնտին 100
Ջահակիրօին 100
- (Ստանալ Աղեքս. Աղեքային Առաջնորդարանէն)
- Տէր Ե Տիկ. Խորէն Մանուկեան (Աւստրալիա), Իրենց սիրելի քրոջ Ե անոր քաղցր յիշատակին կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները:
- Միգրանի մահուան քառասունքին առթիւ Ե անոր քաղցր յիշատակին կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները:
- Միգրանի մահուան քառասունքին առթիւ Ե անոր քաղցր յիշատակին կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները:
- Միգրանի մահուան քառասունքին առթիւ Ե անոր քաղցր յիշատակին կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Տէր Ե Տիկին Շանթ Ե Քրիսթին Պալանեանի (Թորոնթո) մանչ զաւակով մը բախտաւորուած ըլլալուն ուրախ առթիւ՝ փոխան շնորհակալական հեռագրի կը ներկայեն:

Տէր Ե Տիկ. Նուպար Պալանեան Ե զաւակուը 200
Տէր Ե Տիկ. Ջահէն Պալանեան Ե զաւակուը 200
Ողբ. Արտաշէս Թաղաբաշեանի մահուան տխուր առթիւ Ե անոր քաղցր յիշատակին կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները:

Տիգրան Սուրբանեան 100
Տէր Ե Տիկ. Նուպար Պալանեան 100

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ ԳՁՏԻՐԷ

Կիրակի, 26 Մարտ 1972, կ. Ե. ժամը ճիշդ 6.30ին

Ծաղկազարդի առթիւ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԾԱՂԿԱՏՈՆ

Կազմակերպութեամբ

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ» ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Նախագահութեամբ

ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՊԵՏՐՈՍ ՊԵՏԻԿԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ՀԱՅ ԳԵՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ, Հ.Բ.Ը.Մ.Ի. ԿՈԿԱՆԵԱՆ ՄՐԱՀԻ, ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՄԱՅՆՔԻ Ս. ԹԵՐԵԶԱՅԻ, Հ.Մ.Բ.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ - ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ Հ.Մ.Բ.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻ ՀԵՏԱԶՕՏԻՉՆԵՐՈՒՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ ՃՈՆ ԾԱՅՏԱԳԻՐ

Երգ, նուագ, արձանագրութիւն, կենդանի պատկեր, ինչպէս նաեւ առաջին անգամ հայ բեմին վրայ

Կը բեմադրուի

Ս Ի Ք Լ Ո Փ ՄԻԱՐԱՐ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՆԴԵՍԷՆ ԵՏՔ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՍԲ

Young Lovers

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՆՈՒԱԳԱՌՈՒՄԲԻՆ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ TRIO TANGO ՆՈՒԱԳԱՌՈՒՄԲԻՆ

ԸՆԴՀ. ՄՈՒՏՔ 26 Ե. Դ.

Այժմէն՝ ապահովեցէք սեղանները, հեռաձայնելով թիւ 879030, 933296, 915013, 59706, կամ դիմելով Ընթերցասրահ, ամէն երեկոյ ժամը 8-10 (հեռ. 934908):

ԵՐԳԱԿԱՆ ՎԱԶԳԷՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ (Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Միքրոփոնիկն օփերայի մեծ նակասարունի Լուիս Ամարա երգեց՝ «Բիթ», Սիբիլիս (առաջին ունկնդրութիւն) եւ «Հայաստանի Գարունը» Գեորգ Էմիլի խօսեցին վրայ գրուած (Վ. Մուրա- եանի եղբայրն է Գեորգ Էմիլը), Անուանի երգչուիկին բարձրա- լիս կատարումները ցած հաղոր- ղական էին եւ մայրենի երկին շուրջ զգայուն եւ գեղեցիկ պա- ռուրդներէն ձգեցին ունկնդր- ներուն մօտ:

Յայտագիրին առաջին մասը վերջ գտաւ՝ նուագախումբի եւ Օպերայի համար գրուած Գոնչե- րոյի (օփիւս 25) առաջին ուն- կընդրութեամբ, Օպերայի մեծ- կատարումը ըրաւ տաղանդաւոր արուեստագէտ Սուպրէ Լուգալիլի:

Երկրորդ մասի ընթացքին, ներկայները մեծ բաւարարութեամբ եւ հոգեկան հանդիմով ունկնդրեցին շուրջակի Սոնաթը (օփիւս 31), մենակատարուած Անի Փալանեանի կողմէ (հանրածանօթ ուսուցիչ Բ- վան Կալամանի աւակերտից), որ ցած մը մրցանակներու արժա- նացած շուրջակահայրուի մըն է:

Միքրոփոնիկին հոշակաւոր երգչուիկ (գոնքալիթ) Լիլի Չու- գասրեան մենակատարեց «Թոնու-

նի մը մօտումը» (Շիլլերի), «Լուլլապի» (Մեյսնէրի), «Սոնետ» (Պարոյ Սեւակի) եւ «Դու Նկար» (Գեորգ Էմիլի) երգերը, յօրհնուած Վ. Մուրաեանի կողմէ: Երգչու- հին այս երգերէն խառնակութիւնը մեկնաբանեց պահանջուած ներու- քեամբ, հարուստ եւ զգայուն ար- տայայտականութեամբ:

Ապա կրկին հանդես եկաւ Սեդա Քարապետեանը, դաժնամուրի վրայ նուագելով «Մոթո Փերփե- րութեան» (օփիւս 27), ընկերակցու- քեամբ նուագախումբին, որուն յաջորդեց Անի Փալանեանի կողմէ շուրջակի վրայ նուագուած՝ «Ասա- նի» Ե ռոնսօն (օփիւս 11), նմա- նապէս նուագախումբին ընկերակ- ցութեամբ, զեկավարութեամբ Ար- քըր Պլուսի:

Երբ նուագահանդէսը վերջա- ցաւ, հանդիսատանքը ծափերու մէջ կը թնքար, եւ պարավանները կը- կին բեմ կը կանչէին յայտագիրին մենակատարները:

Կը շնորհակալուենք երգահան Վազգէն Մուրաեանը՝ իր այս գե- ղեցիկ նուագահանդէսին առթիւ, եւ կը մաղթենք, որ ան դառայ համախառնային գնահատեալի ար- ժանի:

Կ. Պ.

ԱՂԵՔՍ. ԱՂԲԱՏԱՆԱՍԻՆ

Տէր Ե Տիկ. Արա Փալանեան 100 Ե. Դ. Ողբ. Միգրանի Միգրանի մահուան քառասունքին առթիւ:

Տեառք Գրիգոր, Լեւոն, Նու- պար Լէյլէկեան ընտանիք 200 Ե. Դ. Ողբ. Մարի Մարեանի (Պէլլուս) մահուան տխուր առթիւ, փոխան ցաւակցական հեռագրի:

Տիկ. Վաս Լուրիպաս 500 Ե. Դ. Ողբ. Օր. Մարի Նիկողոսեանի մահուան տխուր առթիւ, ա- նոր քաղցր յիշատակին:

Ոմն Խ.Մ., Աղեքատախնամին յանձնեց 15 Ե. Դ. Ոսկի խնդրամահ ողբ. Վահրամ Էքսերճեանի խնայողութիւնը:

ԱՂԵՔՍ. Հ.Մ.Բ.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻՆ

Ողբ. Տիկին Մարի Մարեան- նի (Պէլլուս) դաժնակցի մահ- ւան տխուր առթիւ, փոխան ցա- ւակցական հեռագրի կը նուիրեն:

Տիկ. Սիրանոյշ Վարպետեան 100
Տէր Ե Տիկին Թաղաբաշեան 100
Տէր Ե Տիկին Սարգիս Վարպետեան 100

ԿՐ / ՍՈ. ԿՐԻՍ ԵՐԵՎԱՆԻ ԴՐԱՄԱՏԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

ՋԱՆԱԿԻՐ

ԱՐԴԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԵԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاکیر
جريدة أسبوعية
مر ب ٢١١١ بالقاهرة ٢٤٤٣ - ت ١٣٠٩١٥
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرديان (بالاين)
TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտահատեր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԱԲԵԱՆ
Սեփականատեր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼԱԵԱՆ

Հիմնադրված 1948թ.
Տպագրանակ 3000

ՆՈՐ ԵՐԶԱՆ ԹԻԻ 422—ՀԻՆԳԵԱՐԹԻ 30 ՄԱՐՏ 1972

ՀԱՅԸ ԶԵՆՈՒԹՅՈՒՆ 3 ԵՂ. ԴԵԿ. ԿԱՄ 35 ԼԻՐ. ԴԵԿ.

عدد ورقم ٤٢٢ - الخميس ٣٠ مارس ١٩٧٢

ԱՄԵՆԱՅԻՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Տ. Տ. ՎԱԶԳԻՆ Ա. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԶԱՏԱԿԱՆ ՔԱՐՈՁԸ - 2 ԱՊՐԻԼ 1972

Յանուն Հոր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ ամէն:
Այսօր տունն է մեծ աւետիսին: Այսօր Հատկ է:
Այսօր յարեալ Բրիտոսի մեռելոց:
Հաւատացեալ և սիրեցեալ ժողովուրդ Մեր որ ի Հայաստան
և որ ի սփիւռս աշխարհի:

Փրկչին մեր Բրիտոսի յարութեան աւետիսով կ'ողջունենք
ձեզ ուրախ սրտով և Փրկչի իջման այս Սուրբ Սեղանի առաջ կ'ա-
ղօթենք, որ բոլորդ արժանի դառնաք իր լոյս յարութեան շնորհ-
ներուն: Ինչպէս Յիսուս, խաչափայտին վրայ մեռաւ աշխարհի
մեղքը բառնալով, և ապա յարութիւն առաւ յաղթելով մահը,
այսինքն պատուը մեզրին այնպէս ալ ձեզի, հարգաւոր Սեր, կը
մաղթենք որ երկնային ողորմութեամբ և ձեր բարի կեանքով ու
առաքինի գործերով, յաղթող հանդիսանաք ընդդէմ մահու, ընդ-
դէմ չարին, և հոգեւին վերածննդ, վերանորոգւելու արդարացած,
սրբացած:

Յայտնի է բոլորիս, թէ աշխարհի վրայ մարդը մ/ակ էակն
է որ իր ինքնութեան, իր եսին գիտակցութիւնը ունի, որ կ'ըմբռնու-
նէ իր գործած չարն ու բարին, որ հետեւաբար պատահականաբար
է իր վարած կեանքին ու կատարած գործերուն համար: Մարդ
էակը ուրեմն իր գիտակցութեան առջեւ հնարաւորութիւնը ունի
հասկնալու և դատելու իր արարքները՝ եթէ անոնք լուրջ են կամ
թէ չար:

Մարդու այս ներքին գիտակցական վիճակը կամ կարողութիւն-
ը կը կոչենք խիղճ: Խիղճն աշխարհի պատկերաւոր կեանքայնա-
պէս կը սահմանէ զայն՝ խիղճը հաշուականաբար ուստիկան է որ իր-
բնականաբար, սրտի աթոռին վրայ բազմած կը խայթահարէ
միշտ:

Մեր մայր դաստիարակ Եկեղեցին կը մղէ մեզ բոլորս, որ
Աստուծոյ առջեւ անխառն անկեղծութեամբ՝ ինքնաշնչութեան,
ինքնաքննադատութեան ենթարկենք զմեզ և մեր արարքները, սե-
փական խղճի դատաստանի միջնորդութեամբ:

Բնեւ մեր եսը, դատել մեր գործերը ու զղջումի զալ մեր
մեղքերուն համար, մեր սխալներուն և տկարութիւններուն հա-
մար, կ'ենթադրէ ամէն բանէ առաջ բացարձակապէս անկեղծ ըլ-
լալ՝ անվախ ու վճռական: Մեր սեփական անծին և գործերուն
հանդէպ անկեղծ ու անաւան դատաւոր դառնալ՝ բարոյական հե-
րոսութիւն մըն է որուն քիչերը միայն կրնան խալել: Պէտք է
իրաւ քրիստոնեայ ըլլալ, բարձրանալու համար այդ բարոյական
կատարին: Ահա այդպիսի անկեղծութիւն և ինքնադատաստան և
զղջում կը պահանջէ մեզմէ մեր՝ Եկեղեցին:

Հրաժարել մեղքէն, ազատել լարիքէն, սխալէն, անկեղծօրէն
զղջալ ու խոստովանել զանոնք, և ապա ապաշխարութեամբ ու
բարի գործերով արդարաւա՛ր, ահա քրիստոնէական ըմբռնումը՝
մարդու բարոյական ինքնակեցութեան, սոյսաւա՛րդ և փրկու-
թեան, որ հոգեկան մեծագոյն յեղաշրջումը կը տեսնուի մարդկա-
յին գիտակցութեան ու պատմութեան մէջ:

Եկեղեցի պատարագիւր բահեալ խօսքերը ուղղեալ հաւատաց-
եալ ժողովուրդին ամէն Կիրակի Ս. Սեղան բարձրանալէ առաջ՝
«Տէր Աստուած տացէ ձեզ ժամանակ ապաշխարելոյ և գործելոյ
զբարիս»:

Առանց մեղքի գիտակցութեան՝ չկայ խիղճ, առանց խղճի՝
չկայ զղջում և բարին գործելու կամեցողութիւն, առանց զղջումի
և բարի գործի՝ չկայ մեղաց թողութիւն, չկայ արդարացում, ա-
ռանց արդարացման՝ չկայ փրկութիւն, չկայ Աստուծոյ արքայու-
թիւն:

Իսկ առանց Աստուծոյ արքայութեան տեսիլքին՝ չկայ արդա-
րութիւն, չկայ խաղաղութիւն, չկայ երջանկութիւն մարդկային
աշխարհին մէջ:

Եւ խորհել թէ մանաւանդ մեր օրերուն, համայն մարդկու-
թիւնը ինչքան կ'ըզձայ հասնել, վերջապէս հասնել, նաւահանգիստ
որ երջանիկ խաղաղութեան... նաւահանգիստ որ սուսաւ, ա-
ւա՛ղ, երազ մըն է լոկ, տեսիլք մը լուսաշող: Բայց նաեւ պատգամ
մը հզօր ու հզօրացուցիչ:

Յաւիտեանապէս հզօր պատգամ այդ Աստուծային, երկինքնե-
րէն աշխարհին ընծայ բերաւ ինքը Բրիտոս, ցոյց տալու համար
ճանապարհը դէպի նաւահանգիստը երջանիկ խաղաղութեան ու
փրկութեան, մարդու ազատագրումով մեղքի և մահուան կա-
պանքներէն:

(Շար. Յես. էջ 3)

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄ Ս. ԶԱՏԻ

ԳԵՐԱՇՆՈՐԸ
Տ. ԶԱՏԻՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԶԻՆԶԻՆԵԱՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՏՆՂԱՊԱՀ ԵՊԻՍԿՈՍԻ ՀԱՅՈՑ
ԳԱԶԻՆԵ

Այսօր, երբ համայն աշխարհին վերստին կ'աւետիս Բարի լուրը՝
Բրիտոսի յարութեան, ամենայն Հայոց անմահ հաւատքի վեմ Սուրբ
Էջմիածնէն Մեծ յուսացեալ սրտով կ'աղօթենք, որ Սուրբ Թարութեան
կենսաւոր ճանապարհը առաջապէս բախտով մեր հարազատ ժողովուրդի
բոլոր զաւակներուն՝ որ ի Հայաստան եւ որ ի սփիւռս աշխարհի:

Լոյս յարութեան ճանապարհը բոլոր բախտին նաեւ Ձեր Սրբազնու-
թեան, Երախման քննիչ հոգեւոր դասուն, քեմական եւ համայնքին
վարչութեանց անդամներուն ձեր երթաւորաց կազմակերպութիւն-
ներուն եւ համայն մեր հաւատացեալ զաւակներուն, որպէսզի այդ
ճանապարհով լուսաւորուած ու հոգեպէս զօրացած՝ Եւրոպայի և Եր-
կիւրական առաքելութիւնը՝ ի փառս Աստուծոյ եւ ի փառս մեր առաքե-
լական Մայր Եկեղեցւոյ:

Աղօթող եմք նաեւ, որ Բրիտոսի խաղաղաբար հոգին համակ
կեանքն ու գիտակցութիւնը բոլոր ժողովուրդներուն, որպէսզի ամենու-
րեք անի սերն ու եղբայրութիւնը, եւ խաղաղութիւնը ըլլայ աշխարհի
վրայ այժմ եւ յաւիտեան:

«Բրիտոս յարեալ ի մեռելոց»:

Օրհնութեամբ՝

Վազգէ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅԻՆ ՀԱՅՈՑ

Ս. Էջմիածին, Ապրիլ 1972

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ

ԳԵՐՇ. Տ. ՏԻՐԱՅՐ Ս. ԵՊՍ. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԸ

«ԶԱԶԱԿԻՐ»-ի 9 Մարտ 1972,
Հինգշաբթի օրուան թիւով,
հաղորդած էինք, թէ 8 Փետր.
1972, Ներսէսաբքի օր, Կիպրոս-
ի Հանրապետութեան նախա-
գահ՝ Գերսեմուր Մակարիոս
Արքեպիսկոպոս, Նիկոսիոյ իր
ապարանքին մէջ, ընդունած
էր այցելութիւնը՝ Ռումանիոյ
եւ Պուլկարիոյ հայ քեմերու
առաջնորդ Գերս. Տ. Տիրայր
Ս. Նալ. Մարտիկեանի, որուն
կ'ընկերակցէր Եկեղեցական
ու աշխարհական պատգաւա-
կութիւն մը:

Մեր այսօրուան թիւով կը
հրատարակենք յիշատակի այն
նկարը, որ առնուած է երկու
Սրբազաններու սիրալիր հան-
դիպումին աւարտին:

Ս. ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՋԱՆԱԿԻՐ

ՋԵՐՄՈՐԷՆ ԵՎ ԵՆՈՐԶԱՌՈՐԷ ԻՐ ԲՈՒՈՐ ԱՇԽԱՏԱԿՆԵՐԸ
ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԸ ԵՎ ԲԱՐԵԱԿԱՆՆԵՐԸ

ՄԵՄՈՐԻ

ԴՐԱՄ ԹԵ ԽՆԴՈՒԹ

Ժիծաղի անճամաւ արեւայ Չար-
ի Չափին, 82 տարեկան ան-
բաւական հասակին կը յայտարարէ,
թէ ինք աւելի՛ կ'արեւոր կը նկատէ
զրամբ քան թէ խնդրէ:

«Խնդացնելը չի հետաքրքրե-
ր ինձ: Հոգս չէ եղած բնաւ մարդ
խնդացնելը: Ասոր միջոցաւ լոկ
ապրուստ նարեցի: Դրամը ինձի
համար ձեր կարծածէն աւելի՛ ի-
մաս ունի»:

Այնքան նուաստացում կայ
աղբաւ ըլլալուն մէջ, որ կա-
րելի չէ ըմբռնել շեղ կեանքն ա-
ռանց դրամի»:

Անճամաւեցի, մտադաւար
ժիծաղի իր հին ժապաւենները՝ եր-
կու միլիոն սթրիլինգ եւ գոյանա-
լիք շահին 60 առ հարիւր, ամե-
րիկեան հեռուստատեսութեան ծա-
խելի վերջ, Չափին կ'ուզէ խա-
ղաղ ու երջանիկ ապրիլ իր գա-
ւակներուն հետ՝ Զուլեյքիոյ մէջ:

Համապարփակ հանճար մըն է
Չափին (դերասան - գրող - երգա-
հան - խմբավար - բեմադրիչ եւ
աւելի ինչ) դասական ժիծաղի
կայսրը: Աշխարհի ամենէն յետին
զգեսն անգամ կը նանչնայ զինք:

Նիւթապատ աշխարհը ա'ա
դասը թուեւ է իրեն. խնդրէր,
ժպիտը կամ ծիծաղը կը պայմանա-
ւորուի ունեւորութեամբ: Դրամը
կուզայ խնդրէն առաջ ու... Մեր
կարծածէն աւելի՛ իմաստ ունի:

Միջոցով, մեծ կը կարծիքն
թէ աշխարհի քիւ մէկ Դասաւորա-
պատը ծնած է մեզի ծիծաղ ու
հեռուստային բեմային համար: Առանց
ծիծաղի եւ խնդրի ի'նչ կ'արժեն
դրամը, աշխարհի գանձերը:

Սակայն ասոր հակառակը
կը պնդէ Չափին. Դրամը՝ նախ:
Թերեւս կայ որոշ նշանակա-
լիւն ըստծին մէջ:

(Շար. տես էջ 8)

ԼԻԲԱՆԱՆ

«Հ.Ս.Մ.-ՄԱՍԻՍ»Ի

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԵՑԱԻ

Գուրն-Համուտի «Հ.Ս.Մ.-
Մասիս»-ի ֆուլպուրի պատուի-
րակութիւնը, բաղկացած 24 հո-
գեաներէ, Շաբաթ, 18 Մարտ
1972, օդի ճամբով Պէրսիքէն
մեկնեցաւ Երեւան, մասնակցե-
լու համար Հայաստանի մէջ
կատարուելիք դպրոցականներու
ֆուլպուրի «բողոք» բաժակի
մրցաշարին, որ կազմակեր-
պուած է հայրենի սփիւռի Գե-
րագոյն Խորհուրդին կողմէ:

Գատուիրակութեան կ'ըն-
կերանան Հ.Ս.Մ.-Մասիսի վար-
չութեան անդամներ:

Այս այցելութիւնը պիտի
տեւէ երկու շաբաթ:

ՀԱՅՐ ՄԻՔԱՅԷԼԸ

Է. ՏԻՐԱՆԵԱՆ

Հայաստանի ճարտարապետները Միքայել Մազմանեանին Հայր Միքայել էին ասում: Նա խոշորագույն քաղաքաշինարար էր, մեր ճարտարապետութեան բեղմնավոր գործիչներից ու երախտաւորներից մէկը: Նրա կեանքն անցել է ծանր փորձութիւնների ու ստեղծագործական թռիչքների, դասակարգային պայքարի և պըրոլետարական յեղափոխութեան ակնոթումների միջով, որոնց բովանդատութեամբ ամրանում ու բերելով իր անշուշտը, հաստատում նորը, ստուգում մարդու բարոյական կայունութիւնն ու սկզբունքայինութիւնը:

Նրա առաջին հանգիստումը՝ հայկական ճարտարապետութեան հետ, տեղի է ունենում 1916 թվականին, երբ իր դպրոցական ընկերների հետ այցելում է Սահահինի և Հաղպատի ճարտարապետական կոթողները: Մազմանեանը յատկապէս հմայում է Հաղպատի խաչքանդակը կամարների սրամիտ ծածկերով և այն ընկալում որպէս շինարարական մտքի խիղճի թռիչք: Հաղպատից մեկնում է Անի: Պատմական քաղաքի աւերակները ցնցող տպաւորութիւն են թողնում պատանու վրայ, որն իր խոսովայող երեսակալութեան մէջ ջանացել էր քաղաքը պատկերել կանգուն, բարեկարգ: Սա թերեւս առաջին և դեռ անգիտակց քաղաքաշինական ձիրքի արթնացումն է եղել աշակերտ Մազմանեանի մէջ: Անիում նա կատարել է մի շարք էթիւտներ («Հովուի եկեղեցին», «Մայր տաճարը» և այլն): Երկրորդ այցելութիւնը Անիի պեղի է ունեցել ակադեմիկոս Ն. Մառի գիտական արշաւախմբի հետ: Այս անգամ մնալով երեք ամիս, բազմաթիւ էթիւտների հետ կատարում է յուշարձանների պահպանման և մասնակցել չափազանց թիւնների, ինչպէս նաև Տիգրան Հոնենցի տաճարի ու դամբարանի որսնակարների պատճենահանումը, որը Մազմանեանը կատարել է Մառի ցուցումով:

Վերադառնալով Թիֆլիս, Մազմանեանը դպրոցական ամառքի էջերում հանդէս է գալիս հայ պատմական ճարտարապետութեան նուիրում յօդուածներով: Դրանց մէջ արդէն դրսևորում են նրա գիտական ընդունակութիւններն ու հետաքրտական եռանդը:

1918 թուականին աւարտելով Ներսիսեան դպրոցը, երեք տարի նկարչութիւն է դասաւանդում Թիֆլիսի հայկական միջնակարգ դպրոցներում, իսկ 1921 թուականին մեկնում է Մոսկուա, ուր ընդունում է գեղարուեստական տեխնիկական բարձրագոյն արվեստանոցները (Վխուտման): Այստեղ նա սկզբում սովորում է նկարչական, ապա՝ ճարտարապետական ֆակուլտետում: Կարճեւ սկսում են ուսումնական խաղաղ տարիներ՝ լսարան, գրադարան, արուեստանոց: Մազման Միքայել Մազմանեանը, վերին աստիճանի համեստ ու խնդրող, արտաքին հանգիստ ու մտածկոտ, երբեմն երազկոտ մարդը, ներքուստ անհանգիստ խառնուածք ունէր, միշտ փոթորկւած էր լինում գանազան գաղափարներով և մտայնացումներով:

Ազանդակաւ տարիներին աւելի են ընդարձակուում նրա հետաքրքրութիւնները և նախասիրութիւնները շրջանակները, նրա ստեղծագործական շնորհքը ի յայտ

է դալիս արուեստի ամենատարբեր բնագաւառներում:

Միքայել Մազմանեանի գործունէութիւնը Սովետական Հայաստանում, սկսում է 1920 թվականից: Այդ տարիները կարելի է համարել սովետական ճարտարապետութեան դեռարդին շրջանը, որի համար բնորոշ էին հին ու նոր ճարտարապետական, սեղանութիւնների շինարարական աւանդների և սկզբունքների բախումները: Այդ բարդ պայմաններում Միքայել Մազմանեանը կարողացաւ ճիշտ դիրքորոշուել, զերծ մնալ սկզբունքների պայքարի չափազանցութիւններից և ընտրեց նոր ուղին, այն կապելով հայկական պատմական ճարտարապետութեան առաջնորդ աւանդութիւնների հետ, որ մասամբ առնչւում էր նոյն խնդրի լուծման թամանակական դպրոցի սկզբունքներին:

Միքայել Մազմանեանը իր գործունէութիւնը երեսնում ծաւալում է մի քանի ուղղութիւններով՝ քաղաքաշինութեան, գոտերի պատրաստման, հրապարակային դասախոսութիւնների, պատմութեան և տեսութեան բնագաւառներում:

Այս շրջանի իր նախագծերում, Մազմանեանը կիրառում էր սոցիալիստական քաղաքաշինութեան նոր սկզբունքները, ձգտում էր գտնել այսօր արդէն լայն տարածում գտած ճարտարապետութեան կապը բնութեան հետ, «մարդ և շրջապատ», «բնակիչ-մայական պայմաններ», «գոյությունը տնիքի» ճարտարապետական գաղափարների ներդաշնակ արտացոլումը:

Նրա կենեքն ու գործունէութիւնը ծայր էր հասնում Անդրբեւոաշրջանում, կարելի է դիտել որպէս սխաղագործութիւն: Յաճախ ստանում էր պայմաններում, նոր միջավայրում, որտեղ լինէր ուսումնասիրուած կլիման և բացակայում էր շինարարական փորձը, կառուցում էր Հիւսիսի Նորիսկ քաղաքը: Նախագծողների առաջնահերթ խնդիրն էր մշակել նոր քաղաքաշինական սկզբունքներ և սխեմաներ, բնակելի տների և հասարակական շէնքերի նոր տիպեր, որոնց զլխաւոր առանձնայատկութիւնը պէտք է լինէր բնութեան արագփոխելից պաշտպանուելու հնարաւորութիւնը: Գործակցելով տարբեր ճիւղերի մասնագէտների հետ, Մազմանեանը մշակեց փողոցների ցանցի և շէնքերի տեղադրման և նրանց յատկապէս որամիտ սխեմաներ, որոնք զգալիորէն պաշտպանեցին քաղաքն ու հրապարակային քաղաքն ու ձեռք ներխուժումից, ապահովեցին միջբոկիմայական պայմաններում մի թաղամասում, ամիս մի բակում: Այս նորաստեղծ հեղինակային մշակուցին քաղաքի բնակելի թաղամասերի և շէնքերի տեղադրւածումն ու յատկապէս մը: Նորիսկին հետեւեցին հիւսիսում կառուցուելիք այլ բնակավայրեր, այդ թւում՝ Բրասնո-կարսի երկրամասի Տուրքլին քաղաքի յատկապէս Մազմանեանը ոչ միայն յատկապէս ու նախագծեց այդ քաղաքները, այլև մասնակցեց նրանց իրականացմանը: Այս, կարելի է ասել, որ նա իսկապէս քաղաքներ կառուցեց, տեսաւ նրանց վերստացումը իրականում:

Այս շրջանի շինարարական և նախագծային աշխատանքները (Շար. տես էջ 4)

Ս. ԶԱՏԻԿԸ

Յարութիւն, Յարութիւն Սուրբ գիտեր: Երկիր ամբողջ դղրդաց, Ու, հեռակներ՝ Երկրեմէն երկիր իջան: Մաւր Բարձր՝ շիրմին Յանկարծ մեկդի երբ իլկաւ, Սուրբ խաչեցեալ՝ Յիսուս, Գերեզմանէն վեր յարեաւ: Յարութիւն, Յարութիւն... Պահապաններ, չար հրեից Կուսցան..., Ո՛ր կողմ փախչիլ չլիցցան, Սուրբ կիները, լուսաւորում՝ Յիսուսի հետ խօսեցան, Արար աշխարհ Ձայն Յարութեամբ լեցուեցաւ, Երգալի կուսեցին ու շատուածներն Անիթասակ կործանեցան: Սուրբ օանարներ, օանարներ, Ամեն կողմեր բարձրացան, Աշխարհն ամբողջ Շնորհ հազաւ ու ցնձաց, Եւ Սուրբ խաչին Վառ յոյսերով լեցուեցաւ: Լոյսի կանթիլ՝ Աստուծոյ ոյն, Հայրենիքի վրայ իջաւ: Էջմիածին, Էջմիածին, Դուք իմ լիյի, յոյսի աղբիւր: Դուք, փառքի պսակն Յիսուսի: Ու ներքեր՝ Բոլ Սուրբ հոգւոյ ձանձնեցեալ, դարե դար, Ազգս ամբողջ Ապրեցաւ:

ՍԱՀԱԿ ԳԱԼԱՅԵԱՆ
Դահլէճ, 1972

ՄԱՍՈՒԼ

(Շար. Ա. Էջէն)

Ինչպէս խնդալ, երբ անկուս էի, անստաղ, անօր կամ սովահար...

Երջանիկ մարդը միայն սիրունի խնդալու բարձրագոյն՝ այս աշխարհի խնդիւն ու անբախտի վրայ:

Երբ, ո՛ր է օնուներ ու խնդալ փոր կօսացնէ:

Խնդացեալ՝ այ՛ն, Խնդալ օնուղի՛ն կ'երայ դամբ, պաթիւր, փա՛նք:

Արա՛յ, որ մեզ խնդացեալով ճարեցի Ձեր հացը, Հալալ է Ձեր վասակը, ազնիւ՝ Ձեր ապրուստի այս միջոցը՝ որուն համար մարդիկ երախտապարս են՝ մանուկէն ծն: Անգամ անոնք որ պիտի գան աշխարհ...:

Իո՛վ մեծագոյն դամաճեւերուն պէս չի լացներ ուրիշը, արցունքի ու աղիւնի գնով դիպելու համար Ձեր դամբ:

Ազնիւ է Ձեր բնօրմ միջոցը՝ խնդալ, ո՛վ Արա՛յ:

Բայց ի՛նչպէս կ'ըլլայ որ խնդալի չի հետաքրքիր Ձեզ: Այս է որ կը չարարէ միտս:

Ներքը՝ կը հետաքրքիր եկարիք: Մեկանը՝ (այժմ՝ չորս...) գողը, զեմք՝ պատեալովիկը եւ ա՛հ, լուսկայ աղբարն ու աստղերը՝ այժմ մեր բանաստեղծներէն աւելի՛՝ գիծնակներն ու սիւնեցեալները:

Կայ ցանե տա՛ հարցը:

Կարելի՞ է կատարելութեամբ եւ արուեստի գերագան ոլորտին հասնիլ՝ դամբ սիրոյն: Հնարաւոր է կատարել, մտնու արուեստի մուտքով՝ դամբով:

Ամեն ինչ դամբով, դամբին հետ, դամբին համար կանոնէն չէ՝ ծնած այն Չարիքը՝ որուն աղեթը կը սեմեմ սփռուած ամեն անկիւն՝ աշխարհի:

Ձեր «հոգը չէ» խնդացելը: Միծաղի ու խնդալի միջոցաւ դուք կու օտ բարոյալից դասեր՝ մարդկութեան, կը յայնարեք ինչ ազնիւն ու բարեք՝ անգամ բուռնի մէջ եւ ցոյց կու օտ որ կարեկցող սիրտը կըմայ բնակիլ:

Միջնադարակիցները և Գոթերը

«Ջահայիր» շաբաթաթերթի խմբագիր, Ընկեր Սարգիս Պալանան,

Շատ գնահատելի է ձեր «Ազատ Բնմ» սրեակ բանալու որոշումը: Թէ որ գտնուեն լայնախոհ մարդիկ ու աշակցութիւն ցոյց տան, որի միջոցաւ վէճեր արծարծուեն, հաւանաբար տայ անգնահատելի արդիւնքներ: Ձեր որոշումն ու միտքը մեր օրերի հրամայողական պահանջն է:

Այդ առթիւ ուղարկում եմ «Մեր ազգային քրոմոսոնը» յօդուածը: Շատ օգտակար կը լինէր եթէ յաճախ արծարծուէր այդ և նման հարցերը:

Ունեմ նաև նոյն ոգով մի այլ՝ բայց երգիծական յօդուած, որը ուղարկելու եմ:

Ձեր թերթի միջոցաւ դուք կարող էք հրաշքներ գործել... Սրտանց շնորհաւորում եմ ձեր նուիրումութիւնը, մեր ազգային միասնութեան ու ընդհանուր շահերին ծառայելու համար:

Անկեղծ յարգանքներ ու յարգութիւն

Երևան, 8 Մարտի 1972
ՆՈՒՊԱՐ ԳԱԼԱՅԵԱՆ

Վ. ՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՔԱՐԱԶԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Եւ անհա երկու հազար տարիներ շարունակ՝ նոյն ինչը Քրիստոս, մարդկային խղճի բարձունքներէն, համայն մարդկութեան կը բաշխէ միշտ նոյն պատգամը՝ փրկարար հրաշափառութիւն աստուծային դարձած գողգոթայի աշխարհառաւել իր զոհաբերութեամբ ու ապա իր ամենայնալի յարութեամբ:

Այսօր Ձատիկ է, սիրելի հաւատացեալներ, և մենք բոլորս անսահման մխիթարութիւնը ունինք յարութեան մեծ աւետիսը ընդունելու այստեղ, Սուրբ Էջմիածնի բազմադարեւ սյս Տաճարի կամարներուն տակ: Սյսօր, այստեղ, մանաւանդ կը զգանք ճշմարտութիւնը և կենդանութիւնը Փրկչին մեր Քրիստոսին և իր Աւետարանին, զոր մեր նախնիք, առաքելական դարէն լիկ սկզբեալ, իրենց սրտին մէջ ամուր պահպանեցին և իրենց աչքերը փակեցին յաւատ ապրելու յոյսով:

Այսօր, այստեղ, մեզի հետ են դարերը որ անցան, մեզի հետ են լուսաւնակ հայրերը մեր, մեզի հետ է բովանդակ հոգին համայն հայութեան:

Այսպէս է որ, ինչպէս երկու հազար տարիներ առաջ՝ Հայաստանի առաջին քրիստոնեաները, ինչպէս երեսնել զաւու Սուրբ Քրիզոստոմ Լուսաւորիչի, ինչպէս հերոսական օյերուն Ղևուդիանց և Վարդանանց սուրբերուն, մենք՝ զաւակներ լոյս եկողներն և նոյն ժողովուրդին հայոց, նոյն հաւատով, նոյն անմար յոյսով ու ցնծութեամբ՝ յաղթականօրէն կ'երգենք միասլիս ու միահոգի՝

«Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց, մահուամբ զմահ կոխեաց և յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պարգեւաց»:

Այսօր հայութիւնը ամբողջ, բայց մանաւանդ Հայաստանցի աշխատաւոր շարքաշ ժողովուրդը որ անհաւելի բան յիսուն տարիներ է ի վեր իր ճակտը քրտնեղով ու ստեղծարար տենդով բարէն հաց և լոյս կը հանէ, գուցէ աւելի բան անցեալի մէջ կը հաւատայ յարութեան հրաշքին և յաւերժական կեանքին, կանգի ինք ևս խաչուած ու գրեթէ մեռեալ էր, բայց յարութիւն առաւ երկնային արդարութեամբ ու իր քաջ ուղեղաց արեւն հեղմամբ: Յարութիւն առաւ ու վերածնաւ՝ իբրեւ ազգութիւն, իբրեւ ինքնավար պետութիւն, իբրեւ կառուցող ու ժողովող հայրենիք ամենայն հայոց:

Մահուան ու չարին կապանքներէն սզատու գրեւծ հայ ժողովուրդը, քաջ գիտէ այսօր զնահատելի կեանքը և շինարար աշխատանքը, որոնք իրենց առատ պտուղները կարողացան տալ խաղաղութեան պայմաններու մէջ:

Ահա թէ ինչու այսօր, երբ մեր եկեղեցին կը փառաւորէ նըւերական յիշատակը Յիսուսի յարութեան, և կ'օգտուի բարիքն ու կեանքին յաղթութիւնը ընդդէմ չարին ու մահուան, մենք՝ բոլոր հայերս անգամ մը ևս կը խոստովանիք թէ կը հաւատանք յարութեան Փրկչին Քրիստոսին, կը հաւատանք մարդու բարոյական հանճարին, կը հաւատանք մարդոց ու ազգութիւններու եղբայրայնութեան, կը հաւատանք այն բոլոր ուժերուն որոնք կը գործեն ու կը պայքարին աշխարհի վրայ հաստատելու համար խաղաղութիւնը տեւական:

Այո, կը հաւատանք այս բոլորին, որովհետեւ ճշմարտապէս «Յարեաւ Քրիստոս ի մեռելոց»:

Հարազատ զաւակներ Սեր, Սուրբ Յարութեան աւետիսով, անմար լուսոյ խորան Սուրբ Էջմիածնէն, թող բաշխուին ձեզի անմեռել շնորհները բոլոր և սէրն ու խաղաղութիւնը Տեառն մերոյ Յիսուս Քրիստոսի, որուն փառք յաւերժանաւ, ամէն:

Ձեզ և մեզ, մեծ աւետիս՝ «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»:

ՄԱՍՈՒԼ

ամենէն համես կուրծքին օակ՝ դուք Ձեր օրինակով:

Իո՛վ կը դաստիարակէ մանուկն ու մարդը, պիտի բնէ այդպէս՝ մի՛տ:

Եթէ ինչպէս կ'ըսէք՝ բերեք եւ այսպէս դամբին համար, սեմն չե՛լի՝

Իո՛վ սեղծած է ամենէն աւանանք թիպերէնէն մեկը՝ մարդկութեան:

Եւ կարելի՞ չէ սեղծագործել կամ սեւ շանիլ՝ դամբով:

Կրնայ ըլլալ որ հիմա խնդալի չի հետաքրքիր Ձեզ՝ այլեւս:

ԱՅՐ. ՏԻՐԱՆԵԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԷՋ

ՁՈՒՐԷ... ՏԱՆԻՔ

Երեւանի մէջ կը կառուցուին տաղաւարներ, որոնց տանիքը կազմուած է ջուրի ցայտերէ: Նը-մանօրինակ տաղաւարներու չի-նութիւնը մեծ ծախսեր չի պահանջ-ւեր: Եւրկտրական շարժիչներու օգնութեամբ, կեդրոնախոյոս աշիւ-մը և մասնաւոր սարքաւորում մը ջուրը կ'արձակեն որով շրջագլծով մը, այդ ջուրի ցայտերէն կազմելով գմբէթ մը՝ ըստ պահանջուած չա-

ՀԱՅՐ ՄԻՔԱՅԷԼԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

և նրանց նախորդած ուսումնասի-րութիւնները, Մազմանեանը ամ-փոփեց Գաղաքաշինութեան խն-դիրները ծայր հիւսիսի պայման-ներում: Բնակարանային տնտես-տեղծման մէջ, որը լուրջ ներդը-րում հանդիսացաւ այդ երկրա-մասի քաղաքաշինական գիւղ-թեան համար:

1954 թուականից, Միքայէլ Մազմանեանը մասնակից է դառ-նում մայրաքաղաքի յատկապը-ման և կառուցապատման լայն ծրագրերի իրականացմանը: Նա ձեռնամուկ է լինում Երեւանի Ա-ջափնեակ բնակելի զանգուածի յատկազոծման: Ենթադրու-թեան համար բնորոշ էր յատու-կաբնական և բնակեցման հին ու նոր սկզբունքների բախումը, սկզբունքներ, որոնք ելնում էին մեծ քաղաքներում հասարակա-կան սպասարկման նորանոր եղա-նակների, սան-հիգիենիկ (") բարձր պայմանների ստեղծման, բնակը-լիմայական իւրայատկութիւնների նպատակայարմար օգտագոր-ման անհրաժեշտութիւնից:

Մազմանեանը հենց այդ սկզբունքներով ղեկավարեց Ա-ջափնեակի գլխաւոր յատկապը-ման ժողովը: Դրան հետեւեցին նոր-քի բնակելի շրջանը, Երեւանի կենտրոնի վերածակումը և այլ քաղաքաշինական աշխատանքներ:

1936 թուականին, երեք ա-միս տեւած արտասահմանեան ու-ղեւորութեան ընթացքում, Մազ-մանեանը տեղում հանդիմաններն ծանօթացել էր յունական դասա-կան և բուհական հարաւորա-պետութեան կոթողներին: Իսա-լական վերածնութեան կառուց-ւածքներին, կատարել մօտ 2.000 ուսանողներ, մասնաւորապէս և չա-փարակական գծագրեր, որոնք ամ-փոփելով, մի շարք դասախօսու-թիւններ կարգաց ներկայումս եւ Մոսկուայում: Արտասահման կա-տարած երկրորդ ուղեւորութեան ընթացքում (1963 թ. Լենտոն, Փարիզ, Գահիրէ, Ալեքսանդրիա, Երուսաղէմ) նա դասախօսութիւն-ներ է կարգացել Փարիզում: Այս ճանապարհորդութեան ընթացքում Մազմանեանը հարուստ փաստեր ու տուեալներ է հաւաքել Արեւել-քում գործած հայ ճարտարագետ-ների եւ նրանց ստեղծագործական ժառանգութեան մասին: Այդ նիւ-թերը նա համախմբել ու վերլու-ծել է մի գիտական եռագրու-թեան մէջ՝ «Հայ և Օսմանեան ճարտարագիտութիւնը» խորագը-րով, որը, գծրախտարար, մնաց անաւարտ:

Մազմանեանը հենց այդ սկզբունքներով ղեկավարեց Ա-ջափնեակի գլխաւոր յատկապը-ման ժողովը: Դրան հետեւեցին նոր-քի բնակելի շրջանը, Երեւանի կենտրոնի վերածակումը և այլ քաղաքաշինական աշխատանքներ:

1936 թուականին, երեք ա-միս տեւած արտասահմանեան ու-ղեւորութեան ընթացքում, Մազ-մանեանը տեղում հանդիմաններն ծանօթացել էր յունական դասա-կան և բուհական հարաւորա-պետութեան կոթողներին: Իսա-լական վերածնութեան կառուց-ւածքներին, կատարել մօտ 2.000 ուսանողներ, մասնաւորապէս և չա-փարակական գծագրեր, որոնք ամ-փոփելով, մի շարք դասախօսու-թիւններ կարգաց ներկայումս եւ Մոսկուայում: Արտասահման կա-տարած երկրորդ ուղեւորութեան ընթացքում (1963 թ. Լենտոն, Փարիզ, Գահիրէ, Ալեքսանդրիա, Երուսաղէմ) նա դասախօսութիւն-ներ է կարգացել Փարիզում: Այս ճանապարհորդութեան ընթացքում Մազմանեանը հարուստ փաստեր ու տուեալներ է հաւաքել Արեւել-քում գործած հայ ճարտարագետ-ների եւ նրանց ստեղծագործական ժառանգութեան մասին: Այդ նիւ-թերը նա համախմբել ու վերլու-ծել է մի գիտական եռագրու-թեան մէջ՝ «Հայ և Օսմանեան ճարտարագիտութիւնը» խորագը-րով, որը, գծրախտարար, մնաց անաւարտ:

(*) Բնակարանային տնտես-տեղծման մէջ, որը լուրջ ներդը-րում հանդիսացաւ այդ երկրա-մասի քաղաքաշինական գիւղ-թեան համար:

ՊՐ. ՆՇԱՆ Վ. ՊԵՆՏԵԱՆ
ՕՐ. ԲՐԻՍՏԻՆ ԲՈՆՍԵԱՆՏԻ
Խօսեցեալը

Աղերսանդրիա 23-3-72
Մեր ջերմ շնորհաւորու-թիւնները խօսեցեալ գոյգին, Պր. Վահան Պենտեանին, ինչ-պէս նաև ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՆԵԿԱՆՈՎ)

«ՋԱՆԱԿԻՐ»-ԻՆ
Աւագ Ուրբաթի առթիւ՝ Տի-կին Մարի Գ. Շամլեան 100 ե.դ. կը նուիրէ, որպէս խնամակա-ն Շամլեանի անմահ յիշատակին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՆԻՆ
Տէր և Տիկին Շամլե և Բը-րիսթիան Պալանեան (Թորոնթո) մտնէ զաւակով մը բախտաւոր-ւած ըլլալուն ուրախ առթիւ վասն խնամակա՞ն կը նուիրեն:

Տէր և Տիկ. Հայկ Օ՛ւաննէսեան 100 Ընկեր խորէն իսկ Նեան
«ՋԱՆԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒՐԻՆԵՆ
Ս. Յարութեան տօնին առ-թիւ, Պր. Հրանդ Թաֆայեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Հաւա-կիր» կը նուիրէ իր սիրելի եղբոր՝ Պր. Յարութեան Թաֆայեանի (Նիւ Ճըքսթ, Մ.Ն.):

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

— Ճշմարիտ սէրը հազա-գիւտ է. ճշմարիտ բարեկամու-թիւնը ա՛լ աւելի հազուագիւտ է:
— Աստուած մարդը ընկե-րական ստեղծեց, բայց մարդիկ իրարմէ կը խուսափին:
— Իրաւունք պաշտպանել չգիտցողը՝ արժանի չէ գանոնք վայելելու:

ԳՈՒՄՊԻԱՅԻ ՄԷՋ՝ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԲԱՐԱՔԸ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

անունը փոխանցաւ և եղաւ՝ Վի-լա Օլիւր, 1889 Նոյեմբեր 30-ին, գիւղացիները միաձայն քուէար-կութեամբ այդ գիւղին անունը «Արմենիա» դրին, ի պատիւ հայ ժողովուրդին, որ հաւատարմա-պէս պաշտպանեց իր 1000 տա-րիներէ ի վեր, բարձրագոյն թուրք-րու լուծին տակ և յետոյ անոնց կողմէ կրկին ջարդերու ենթա-կուած:

Գոլումպիայի ժողով-ւորը միաձայնութեամբ թիւադրեց օգ-նել տարաբաղդ հայերուն: Այդ օրերուն «Արմենիա» անունը տարածեցաւ երկրին չորս ծա-ղիկուն մէջ: Այս ալ, իր կարգին պատճառ դարձաւ որ երկրին չորս կողմերէն մարդիկ «Արմենիա» խուսձին, հեղհեղաւ ոսկի... Գեղ-նեղու յոյսով, ինտելիգենտները հը-րաշնորհութեամբ քաղաք կոչեց «Ար-մենիա» որովհետեւ այնքան ա-րագ աճած ու բազմացած էր նախ-կին գիւղը: «Արմենիա» հողամա-սը 120 քառ. քլ. տարածութիւն մը ունի, շրջապատուած սուրճի արտերով և երկրին արեւմտեան ծովեզերքին վրայ հաստատուած: 1551 մերթադրութեան մը վրայ: Բաղադրէն բնակչութեան թիւն է՝ 150.000, իսկ նահանգինը՝ 500.000:

Այս քաղաքը կովկասեան Հա-յաստանին կը նմանի, որովհետեւ հիմնուած է մշտապէս ձիւնապատ Սիւրա նեւասա լեռնաշղթային ստորոտը, թէև քաղաքը բոլորե-զանակներուն տաք կ'ընէ: «Ար-մենիա» նշանաւոր դարձած է իր

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն Արեւմտեան ժողովրդեան կը ծա-նուցանենք՝ թէ Կիւսակի, 2 Ապրիլ 1972, Տօն և Յարութեան Տօնաց Մերոյ Յիսուսի (Ջափի): Հաւաքաւ այս տօնին առթիւ Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւորապէս պիտի պատահագե եւ ֆառօգի՝

ՀՈԳԸ. Տ. ՆԵՐՍԵՅ Ծ. ՎՐԴ. ԲԱՊՈՒՅԵԱՆ
Ս. Պատարագ պիտի երգուի «Լուսաւորչ» երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Պր. Ղեւոնդ Պեղիբեանի:

Սկիզբ ժամերգութեան՝ առաւօտեան ժամը 7ից
Սկիզբ Ս. Պատարագի՝ , 8-30ից
Կը հաւաքենք մեր հաւատացեալ ժողովուրդը՝ ներկայ ըլլալու այս արարողութեանց:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ԱՌԱՎ ԶԱԲԹՈՒ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՌԱՎ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ. 30 ՄԱՐՏ 1972
Սկիզբ ժամերգութեան՝ առաւօտեան ժամը 7-30ից
Ճառու արարողութեան եւ
Ս. Պատարագ , 10-30ից
Ոթնուայ երեկոյեան , 4ից
Խաւարում , 7ից

ԱՌԱՎ ՈՒՐԲԱԲ, 31 ՄԱՐՏ 1972
Սկիզբ Ճառու արարողութեան եւ
Կարգ խաչելութեան՝ առաւօտեան ժամը 9ից
Նախաօթնակ Թաղման՝ երեկոյեան ժամը 4ից

ԱՌԱՎ ՇԱԲԱԲ, 1 ԱՊՐԵԼ 1972
Սկիզբ ժամերգութեան եւ Կարգ
Թաղման առաւօտեան ժամը 7-30ից
Ճառու եւ Ս. Պատարագ
Ճրագալոյց երեկոյեան ժամը 3-30ից

ԿԻՐԱԿԻ, 2 ԱՊՐԵԼ 1972
Ս. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ (ՋԱՏԻԿ)
Սկիզբ ժամերգութեան՝ առաւօտեան ժամը 7ից
Ս. Պատարագ , 9ից

ԵՐԱՌՇԱԲԹԻ, 3 ԱՊՐԵԼ 1972
Մ Ե Ռ Ե Լ Ո Ց
Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Շաբաթի Ս. Գեորգ Մատան մէջ, ապա գերեզմաններու միջոցով մինչեւ ժամը 2 (կ. վ.)
Սկիզբ ժամերգութեան առաւօտեան , 8ից
Ս. Պատարագ , 9ից
ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ԵՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ԱԿԻ ԸՆԴ ԱԿԱՆ

Ամերիկացիները սկսան սար-քաւորել Եւրոպական իրենց խա-րխիւները F111 հաւածիչ օդանա-ւերով: Անոնցմէ քսանի մօտ ար-դէն իսկ հասած են Մեծն Բրի-տանիա: Սովորները առաջը ա-նած են ասոր:

Ըստ ամերիկեան դադարի սպասարկութեան տուած տեղե-կատուութեան, անոնք փութա-ցուցած են կառուցումը E166 օ-դանաւերուն, ընդդէմ ամերիկեան F111 օդանաւերու: Արտոմ Մի-կոյանի (հայրը՝ Միկեյրո) կողմէ յայտնուած այս օդանաւերէն 12 հատ կ'արտադրուի ամէն ամիս: Խորհրդայինները ունին նաեւ ու-րիշ հաւածիչ-օդանաւ մը, աւելի ծանր, յայտնուած Պր. Փափել Սո-խոյի կողմէ:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ներկայիս կը հաղորդենք մեր սիրելի ազգայնաց, որ յիս այ-սու, Արգարեան Ազգային Դարմա-տան մէջ արեւան ճեմումի եւ ալ-պիմիքի ու ամառի ճեմութիւն-ներ կը կատարուին փոխան 20ական եգ. դիկ.ի:

ԱՂՔԱՏԱՑ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
Կը խնդրենք արտասահմանի մեր այն բաժանորդներէն, ո-րոնք ցարդ չեն դրկած իրենց բաժնեգինը, բարի ըլլան մեզի փութացնելու զայն՝ դիւրացնելու համար մեր գործը: Չեք կամ մանա-փոս գրել «JOURNAL TCHAHAKIR» անունով եւ ու-ղարկել փոստարկի թիւ 2111, Գահիրէ, ԵԱՀ: